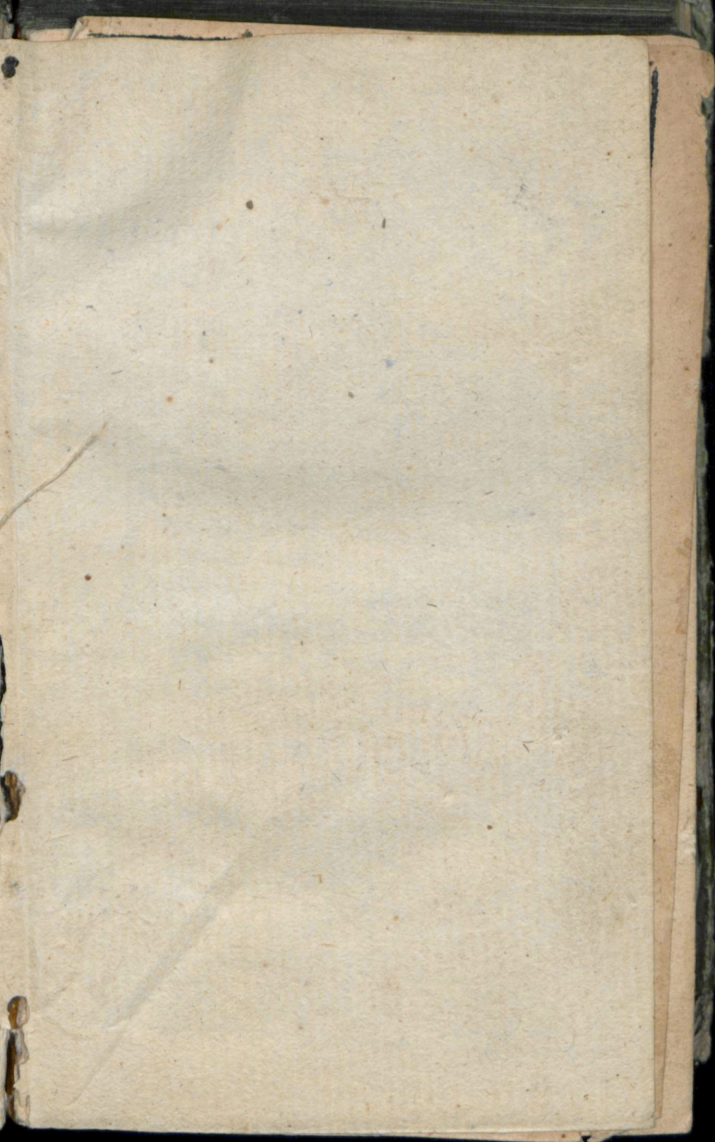

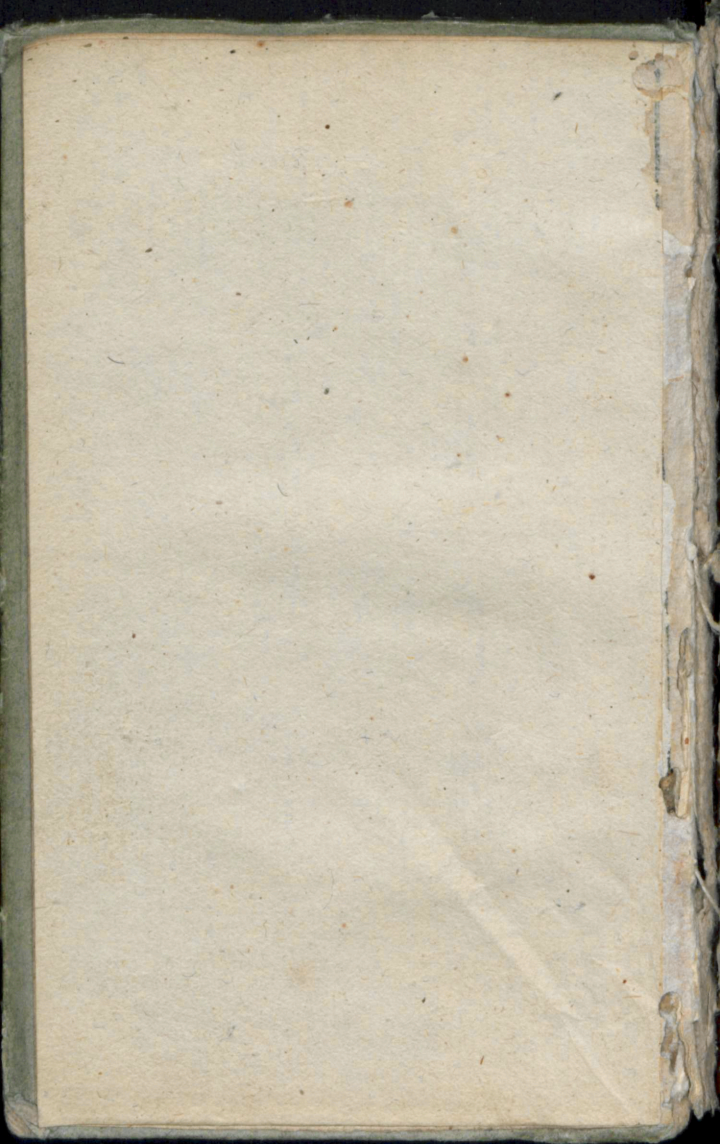
2/30:22

Com.

RMK. I. 633.

(Teljes.)

AGENDA

A NY A SZ E N T- E G Y H A Z B E L I S Z O L G A - lat szerint való 1760 C S E L E K E D E T,

Melyben az Uj Testamentomnak
két Sacramentomanak, az Szent Ke-
reftsegnék és az Ur Vacsorájának
ki Éolgáltatásának, és az Házafu-
landoknak egyben adattatásoknak
modgya meg íratik, azokhoz il-
lendő hasznos tanúságok.

~~Somogyi~~ egyetemben. ~~De~~

*Az Istennek dicsőffegere és az
eggyigyű Híveknek épületekre i-
ratott*

M E L O T A I N Y I L A S I S T V A N
által.

*Moslan penig nyjokban nyomtatta ma-
ga költséggel*

F O D O R I K M E N T H A R T.

D E B R E C N B E N,

M. DC. XXXIV.

1. Cor. 14. v. 40.

Omnia decenter & ordine fiant.

Aug. lib. de Singularitate Clericorum.

Contemplamini, quid sit populo sancto praeesse, & considerate, quale sit divinis sacramentis insistere: Altari vacare debent, qui de altari vivunt, & talis convenit cura sinceritatis Sacramentis, qualia sunt Sacramenta ipsa, quibus exhibent officia servitatis, ne contra Deum offendant ipsa quae tractant, aut contra populum incipiant impedire quod praedicant.

Greg. & habetur in decret. 1. q. 1.

Multi Secularium.

Sunt autem Sacramenta, Baptisma, Corpus & sanguis Christi, quae ob id Sacramenta dicuntur, quia sub tegmento corporalium rerum divina virtus secretius salutem eorundem Sacramentorum operatur, unde à secretis virtutibus vel Sacris Sacramenta dicuntur, quae ideo fructuose penes Ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens Spiritus, Sacramentorum latenter operatur effectum.

Hieron. super Matth. lib. 4.

Latro est, & domum Dei convertit in speluncam latronum, qui lucra de religione sectatur: cultusq; eius non tam cultus Dei, quam negotiationis occasio est censenda.

ELŐ

E L O L I A R O B E S Z E D.

HOGY AZ A-
nya-szentegyház-<sup>Pfal. 147.
20.</sup>
beli szolgálatnál
semmi az embe-
rek között idvős-
segebb, dragala-
tossab és búkszegebb ajándéka az I-
stennek nincsen, könyű akar kinek-
is megérteni. Mert noha világ fun-
damentomanak felvetése előtt el-
tutta az öveit az Ur Isten, és ugyan<sup>Eph. 1. 4.
2. Tim. 2.
19.</sup>
ottan el választotta az örök életre:^{R. 5. 29.}
de mindazáltal annyira az Anya-
szentegyházbeli szolgálat mellé kö-
tötte az ő választottinak idvőssegek-
nek idő berint való elindítását és
végbe menetelét, hogy senkit (rend-
berint solvan) az kívül nem idvö-
vőzt.

Mert az Ministerium, avagy A-
nya-

nyaszent-egyházbeli szolgálat, mely
 vagyon az Evangéliomnak prædi-
 kallásában, az szent Sacramentomok-
 nak ki szolgáltatásában es az Anya-
 szent-egyházbeli ékes rendeleseknek
 fenytéke alatt való megtartásban;
 az Leleknek, az igazságnak es az Ő-
 rök életnek hathato-keppen ki szol-
 gáltatása az Valasztottaknak, kik al-
 tal az Ur Isten Örökre akar dicsőít-
 tetni, idvösségeknek el indítására es
 végben vitelére.

Calv. lib.
 4. c. 3. sec.
 3. Inst.

Pal Apostolnak idvösség adatot
 Istennek kegyelméből az Christus-
 ban világ fundamentomanak fel ve-
 tése előtt, mint valasztot edénynek.
 Bizonyos időben ez világra sület-
 ven ő neki Isten Anyaszent-egyhá-
 zának üldözőjenek, idvösségeinek
 el kell indíttatni; hogy az Istennek
 tanácsa szerint örök élete legyen. A-
 nianias Paphoz igazíttatik, hogy ő
 róle mind az idvőztető tudományt
 hallja sentsé, es mind az Keresetség-
 nek sentséget fel vegye. Ihol Anya-
 szent-

bent-egyházbeli szolgálat nélkül id- ^{Akt. 10. 3.}
 vőssege Palnak el nem indítatik: Így ^{& 16. 16.}
 Corneliusnak, Lydianak sem egyeb-
 nek senkinek. Miért? Mert tetsz- ^{1. Cor. 1:}
 Istennek, hogy az Evangéliomnak ^{21.}
 bolond praedikallása által idvőzítse
 az hiveket, azt mondgya bent Pal.

Miben mutathattya meg az Ur
 Isten az ő kiváltsággal való jó ked-
 vét mi hozzánk? Semmiben nyil-
 vabban nem, mint hogy az emberek
 között fog ki olyakat, kik ő helyet-
 te ez világban követsebben forgo-
 lodgyanak, az ő titkos akarattyanak
 legyenek magyarázói, és az kik be-
 melyét viselnek az emberek előtt,
 mint bent Pal ennek nagy méltosá-
 gat állattya Ephesusban írott levele- ^{Eph. 4. 4.}
 nek negyedik részében.

Anyank az Anyafent-egyház.
 Valakit ez meheben nem fogad, uy-
 jonnan né sül, és az ő két emléjének,
 az O és az U Testamentomnak i-
 giretinek edesleges tejevel nem ta-
 plál, soha annak idvőssege nincsen.

Mert *Non Deus huic Pater est, cui non Ecclesia Mater.* Nem Attya Isten annak, az kinek nem Anyja az Ecclesia. Hol az a mag, mely által kell fogontatnod az te Anyadnak az Anyaszent-egyháznak meheben, hogy uyjonnán születtesse? Az Eletnek könyveben az Evangeliumnak amaz élő es halhatatlan mag az Istennek szent Igeje, azt mondgya sz. Peter. Kicsoda hintegeti azt az uyjonnán születő dragalatos magot? Az Egyházi ember: Mert az a kencs vagyon le téve ő benne cserépedenyekben, mellyet hordoznak es otogatnak praedikallások által a vegre, hogy az valasztottaknak idvőssegek az által el inditassék, es uyjonnán születteszen, örök életet legyen.

Az Ur Isten egy szem-pillantásba el keféthetné azokat az örök életre, es tőkellereffékké tehetné, az kiket még világ fundantomának fel vete-senek előtte az ő meg változhatlan tanatában föl vett az örök életre; de

még-

meg-is lattuk, hogy apronkent az Anyaszent-egyházbeli solgálat által neveldegeli es éppitgeti az örök csetre, miglen jutandának mindnyájan az Hitnek eggyeslegere, es az Isten Fianak ismeretire, tőkelletes ferfiakká leven az Christus tellyesleges állapottyának mértékere, az tanittya sient Pal Ephesusban írot Ephes. 4. 13. levelenek negyedik refében.

Hitet nemz Isten mi bennünk, de az Evangeliumnak, mely neki hatalmas eszköze az idvőzitesben, pra- Rom. 10. 17. dikallása által. Ez az oka, az melyert regenten az ő Sanctuariusához kenferitette gyülekezni az Híveket. Ide tartoznak amaz nagyfagos nevezetek-is, mikor à Templom Isten nyugodalmanak : az Sanctuarium lako háylekanak neveztetik : ismet, mikor az Cherubimok közöt mondatik, mellyekkel dragalatoſſagar, berelmeſſeger, bősületit es méltoságar akarta megh mutatni az Anyaszent-egyházbeli solgálatnak.

Ez sz. szolgálat által megyen végben az Szenteknek eggyesleget: ez által éppittetik az Christushnak titkos teste az Anyaszent-egyház: ez által bőrköztettünk abban az ki fő, f-minnen közöttünk-is: ez által jurrunk ismeretire az Isten titkainak: ez által fogadgyuk be Istent az ő követiben: ez által jól beszél mi velünk az Ur Isten: Egy szóval, ez által tőtte le az idvősleget mi közöttünk, annyira, hogy ezen kívül soha senki semmi bűn bocsanatot nem remelhet, mint az Esaiás, Ioel es az Ezechiel Prophetaknak tanu-bizonyosság tetelekből meg tessék.

Esa. 37.

32.

Ioel. 2. 32.

Ezcc. 13. 9.

Ennek peniglen az melfóságos szent szolgálatnak második fő része, az Uj Testamentomnak két Sacramentominak avagy Szentseleinek, ugyanint az Keresztselegnek es az Ur Vacsorájának ki szolgáltatása, mely által az UR Isten mi hozzánk való kegyelmes jó akarattyanak bizonyosság tetelet, az igiretek szerint lelkünkben

ben

ben elpecsételi, hogy az kiket az ő
közönseges Anyok az Anyasent-
egyház amaz élő es halhatatlan mag
altal uyjá állt, idvőségeket el in-
ditotta, vagy meg el inditandó, mint
az kicsindekben, az sz. Keresztse-
ben viszont való kéz be adásnak, a-
vagy ugyan hitőkódolásnak kötele-
sege szerint azok hitőknek erőtlén-
segekben gyamolittassanak, es az Ur
Vacsorajaval való gyakor élesek al-
tal mind taplaltassanak az Christus
Iesusnak testevel es vérevel az örök
életre, mind pedig az Christusba ug-
be oltassanak es szerkeztessenek, hog-
lakozzek az Christus ő benne hit-
nek általa, es éllyenek nem ők, de
éllyen ő benne az Christus, az A-
postol tanítása szerint.

2. Pet. 3. 14

Eph. 3. 17.
Gal. 2. 20.

Ez az oka, hogy az Ur Isten az
Anyasent-egyházbeli szolgálatnak
első rebe mellé, mely az Evangeli-
omnak prädikálása, el valasztatat-
lan-keppen ugy kötötte az sent Sa-
cramentumoknak ki szolgaltatásat,

hogy valahol az Evangéliom prédikáltatik, ott az Szent Sacramentomoknak-is ki kell szolgáltatodniok. Mert az mely valasztottaknak idvössegeket az Ige által el indittya, azokban az ő igiretit, mellyet tessen az bűn bocsánatrol es az örök élet-ről, az Szent Sacramentumok által pecsétli el, mint ide alab meg lathatni az Ur Vacsoráról valo tanításban.

Mind ezek penig egyeledes nélkül tartatnak meg, azon Anyaszent-egyházbeli szolgáltnak nagy fenyegetekkel járó ckes rendelesei által, minemű rendek az Ecclesiában az Istē Igejének halgatására es az Szent Sacramentumokkal valo clesre bizonyos napokon egyben gyülekezni: Innepeket Szentelni: Templomokban valo ckes cneklesek, buzgó háláadások, ahitatos könyörgelek es szabados alamiszkodások. Mert az Ur Isten nem elégfi bélyegsegnek, de az jo rendeleseknek Istene leven, azt akarja, hogy mind az Igenek
prædi-

ELŐLÍARO BESZED.

prædikallása , mind az ſent Sacra-
mentomoknak ki ſolgaltatata , ez
egy inon folyo ékes rendnek fenyi-
tekkel valo meg tartása által marad-
gyon meg az Anyaſent-egyházban,
mint ſent Pal előőr Corinthusban ^{1. Cor. 14.}
írot levelenek tizen-negyedik reſe- ^{40.}
ben ezt nyilván állattya.

Vedd ki az Evangeliumi tudo-
manynak prædikallását az Ecclesia-
ból : vedd ki abból az Kereſtſeget es
az Vég-vacsorát : töröld ki onnan
az ékes rend tartásokat , meg látod
minemű zurzavar, poganyi vakſág,
es baromi oſtobaſág ſal be az embe-
rek köziben, mellyert tiſtan csak az
Igenek prædikallása , az ſent Sacra-
mentomoknak ki ſolgaltatata , es e-
zek melle adatrator ékes rendeletek
külömböztetik meg az Kereſtye-
neket az Poganyoktul , Sidoktul es
egyeb hamis vallásokra vetemedes
gyülekezeteiktől.

O boldog Orſág ! O áldot tarto-
mány ! O ſent Iſtennek kedves nyu-
godal-

godalma az a Város, Falu, melyben ez az szent szolgálat virágában megh tartatik! Mert ez által tesén az Ur Isten bizonyíogat arról, hogy ott abban az Országban, Tartományban, Városban s Faluban vannak ő neki választotti, kiknek idvőségeknél el indítasáért, és végben menetelejért tartya fen azt az szent szolgálatot. Az által ad tanúságot az ő jelen leteről: Mert az Anyaszent-egyházbeli szolgálat mellől soha el nem áll, és nem engedí azt sem az őrdögöknek sem ez világi kegyetleneknek el tapodniok. Az által biztat, hogy minden áldásit közli ott az ő hiveivel, mint ő maga Moyses második könyvének huszadik részében mondgya: El megyek, ugy-mond, te hozzád, és meg áldalak tegedet, mélyert David ugyan köny-hullatással kefergi, hogy az ő ellenfeleinek kegyetlensége miatt el rekesztet az Urnak haylekában és tornaczában való be meneteltől.

Boldog

Boldog vagy te-is Magyar nemzetben le telepedet Istennek fensz Gyülekezete. Mert noha ollyannálöttel, az te hátadon fánto idegen nemzetsegeknek el viselhetetlen igajok, es meg emestő kegyetlenkedések miatt, mint amaz minden segitsegtől meg fosztatot gyamoltalan igaz özvegy, holot valaki fel kelhet csak te raytad kapdos, hogy az te kebeledben fel tartott Vipera kígyónak kőlykeihez hasonlo fiadrol ne folyjak; mindazaltal mind ennyi veselyid között is az Ur Isten ezt az ő leg dragalatosabb, leg idvősegebb s legh bűkegebb ajandekat, az Anyaszent-egyházbeli szolgálatot, te közötted mind eddiglen meg tartotta. Ez az oka, hogy minden readtóró csústulafodra igyekező gonosz akaroid ellen, noha rongyoson, értelkedben es fántos voltodban megh fogyatkozva, de meg-is meg maradtal. Mert az Ur Isten az ő dragalatos, idvőseges es méltosagos ajandeka

deka által lakik te közötted : ez által
csatlotta magát , mint édes Atyád
az Christusban , minden igireti-
vel te hozzád : ez által zengedez-
teti az Ő Szent Sávát te közötted : ez
által vébi kegyelemben az te mag-
zatidat : ez által raplal tegedet az Ő
Szent Fianak dragalatos testével es
vérevel : ez által clezti az te külső
tekintetedet : ez által oltattal be az
közönseges Anyaszent-egyháznak
társaságában : ez által tétettel min-
den nemzetsegekben le telepedet i-
gaz Keresztyeneknek előttök
jó hírvé nevűve.

AZ KEGYES OLVASOK- NAK.

ELeitül fogvan nagy kívánsággal ohajtottak
mind az Egyházi Solgák között nemelylek,
s mind az külső renden levő értelmes emberek,
hogy az Ecclesiában lenne mind egy, az Keresz-
telestnek, Ur Vacsorájának ki Solgaltatásának,
es az Házasulandóknak egyben adattatásoknak
modgya. Mert valamennyi gyülekezetben be-
még, mayd mind annyi format látz az megh-
jegyzet Solgalatnak rendiben; annyira, hogy az
Egyházi emberrel együtt változik az Kereszte-
lestnek es az Ur Vacsorájának ki Solgaltatása-
nak modgya-is, mely miatt nem csak az Keresz-
tyen kössenek, de meg az értelmes embereknek-
is elmejek meg tándorodik es meg habovittatik.
Er az oka, hogy az kik Tanítóknal ebben valo
Solgalattoknak rendibez Bókának; az másokét
nehez süllel halgathattak, söt gyakorta meg-is
guggollyak. Nemely Tanító azt mondgya: Ia-
nos, en tegedet keresztelek. Nemely; Iános, en
tegedet mosogatlak. Itt felkiált az értelmes em-
ber: Nem meg keresztelek hanem csak meg mo-
sogatlak. Nemely az kezével mosogatgya az
gyermek sejet, ezt mondvan: En tegedet N. ke-
resztelek, &c. Nemely meg sem illeti. Itt azt
mondgya: Am ki mosdek az Pap az Keresztseg-
ből, hogy töb Samtalan akadályokat elő ne hoz-
zak. De az mi egyigyü Bégeny Atyánk-fiai-is
mikor az Egyházi Solgalatra adgyak magokat,
egy-

egyebektől keresgetik elő modgyat ez Solgalatnak, es így valamennyi fő annyi az Solgalatnak modgya, holott né szabad vala illy idvösséges sz. Solgalatnak rendiben senkinek nyjabb nyjabb formát követni. Mert egy az Evangalió, egy a Hit, egy az közönseges Ecclesia, egy az Keresztseg, egy az Vég Vacsora, tehát a ki Solgaltatásának modgyának is egynek kell lenni, hogy mindenenek ekeszen es jó rendel leheessenek az Ecclesiában.

Im en, az en Christus Iesusomnak alázatos, egyigyü, méltatlan hivatalos Solgaja, az a Solgalatnak formáját, mellyet Debrecének keresztien városába negyed fél esteideig deak koromban, egy esteideig s. nehäy holnapokig Schola Mester koromban lattam, hallottam es ama boldog emlékezetün nagy emberektől, Hódási Lukástól es Sár-köré Ianoftól tanultam, es a Kallai Ecclesiában három esteideig, az Szatthmar Városiba tízen-egy esteideig, Eszperestsegembe hetig, Püspöksegembe ötög, es itt az Gyula-Fejér váriban három esteideig Solgaltattam, az könyvetskebe be töttem, hogy mind az egyigyü Atyánk fiainak Christusban hivatalos Solga tarsainknak legyen példa előttök, melyre ez sz. Solgalatba nezzenek, mind a Keresztien kösségnek legyő értelgere az Ecclesiabeli Solgatnak tudománya. Nem azért irtam penig illy beśeddel, hogy az Egyházi Solga mind elő őamlallya: Mert meddig mondgya es mit hagyhat el, ezzel jegyzettem meg () de hogy legyen példa előtte mit kövessen, Isten

veled.

I. A Z

AZ SZENT KERESZT- SÉGNEK KISZOL- galtatásának módgya.

Az fent Keresztseget teneked Egy-
házi embernek így kel ki fol-
gáltatnod:

I. Hogy az Gyermekekkel az ke-
rezt Atyák Anyák előbben állanak
meg kel értekezned: kiké az Gyer-
mek? Ha Kereszten Atyatul A-
nyatul valo, szabadon megk ke-
resttellyed: ha tisztalan ágyból vá-
lo, hálaftanod kel, nem azért hogy
attul az keresztséget elfogjad, de
hogy az Magistratusnak hirre te-
gyed, az páraznak előőr meg bün-
tetteffenek, es poenitentiat tartvan,
a gyermek ugy kereszteltessék meg:
ha pedig az gyermek halalos beteg-
ségben volna, meg kel keresztelned.

II. Ekkeppen az dolog vegben
menven így inditsad el fodat.

Minekelőtte ez kis gyermekcset
(gyermekcseket ha több egynel) az

B

Anyá-

Anyaszent-egyháznak tarsasagában az szent keresztseg által be szentelnök, annak elötte búksseg rövideden meg erteniünk: Mi legyen az szent keresztseg, es mi végre berezttetet.

Micsoda
az kereszt
seg?

Az keresztseg azért semmi nem egyéb, hanem az Christus Jesztul berezttetet szent jegy, avagy cselekedet, mely leben vizzel valo mosodas által, az Atyának, Fiunak es szent Leleknek nevében, az kisdéd gyermekeknek az frigy kötesben valo be állatafoknak uyjonnán valo búlettetéseknék, es az Anyaszent-egyházban valo be bámlaltatafoknak bizonyagára.

Mondom hogy az Christustul berezttetet, mint meg írta Szent Mathe: Evangeliumi könyvenek huszon nyolczadik. Szent Mark tizenhatodik rebeiben, illyen igekkel: Mennyetek el (ugymond Christus az ó tanítványinak) ez beles világra tanicsatok minden nemzetseget, meg keresztelven őket az Atyának az

ki szolgaltatásának módjáról. 3
nak az Fiúnak, es az szent Leleknek
neveben : az ki hisen es meg keres-
telkedik idvőzül, az ki nem hisen
el kárhozik.

Melyből meg tessék, hogy szükség-
ges az keresettség, mind az Pogán-
ságból meg tért öregeknek s mind
az kisdedeknek. Az öregeknek e-
zért, hogy meg mutassak ezzel,
hogy ők-is az pogány balvanyozás-
nak ellene mondottának, az Anya-
szent-egyháznak elő tagai ákarnak
lenni, es hogy Keresztényeknek a-
karnak az Christustul hivattatni :
A kisdedeknek ezért, hogy ők-is
mentől hámareb ez által be bámlal-
tassanak az Anyaszent-egyháznak
társaságában.

Három kiváltképpen való hasz-
nai vannak az szent Keresztsegnek. Hasznai
az kereszt-
segnek,

Elő. Mert az Ur Isten ez által
tesen kötelet az kis gyermekcsevel,
es azt fogadgya, hogy őtet kegyel-
meben vőtte, es tellyes életében
gondgya-viselője táplálója, es oltal-

4 Az Sz. Keresztsegnek ki-
mazo Istene lehen.

Vegeimi-
csodak
legyenek
az szent
Kereszt-
segnek,
tekents.
Lásd Cal,
Inft: lib,
4, Cap:
15, Sect:
1, 2, 3,

Az kis gyermek ismer azt fogad-
gya, hogy annál az Istennel, kinek
nevét az szent keresztsegben fel veszi,
több Istent nem ismer, azt egyedül
tisztelem, felé, es az ő Zászlója alatt meg-
marad az Evangéliomi igaz hitben
vallásban mind holta napjaiglan.
Ennek pediglen az szent kötetnek
fundamentoma vagyon az szent I-
rásban: Moyses első könyvének tí-
zen-hetedik rebeben.

Ezeket el-
hagyha-
tod,

(Mert mikoron az Ur Isten A-
brahamot az minden hívőknek lel-
ki Attyokat Chaldaeanak bálványo-
zo Ur nevű városabol ki bolita, il-
lyen kötetet tón vele. Jary en előt-
tem es legy tőkellertes, en lebek min-
denre elegseges Istened: Fel vallala
ezt Abraham mind maga maradék-
ja f- mind minden időbeli hiveknek
kepekben, hogy Isten előt tőkelle-
tessegben jar. Isten-is, hogy ő Iste-
ne, es az ő maradékjának Istene le-
sen. Hogy azért Abraham, es az ő
mara-

Szolgálatának módjáról. s
maradeki közöt, s. Isten közöt ez á-
kötés meg maradna, meg erősite
abban az időben az környülmetel-
kedésnek Sacramentomával, mely-
nek helyeben állita Idvőzítőnk az
sönt Keresztseget, hogy azon kötef-
nek valósága most-is meg tartatnek
melyre nevezve sönt Peter első leve-
lenek harmadik részében, jó lelki ís-
meretnek kezbe adásának mondgya
az Keresztseget.)

1. Pet. 3.
ver: 21.

Ennek pediglen az sönt kötefnek
bizonyosság tevői, sőt tanoí az keresz-
t Atyák Anyák, mint meg tették az
Esaías Propheta könyvének nyol-
czadik részéből, hogy noha az kí-
csin gyermekek akkoron az kötef-
ben semmit nem ertenek: De mind-
azáltal ő kepekben az keresz-
t Atyák Anyák tesnek az sönt kötef-
ről bi-
zonyoságot, nem különben, mint ha
magok cselekednek az kisedek az
ő keresz-
t Attyók, es Annyók alta.

Ez gyermekcsevel-is azért ma-
tesen az Ur Isten illyen kötef az
B 3

sönt

Lassad
Confess:
Hung:
pag: N. 3.

sent keresztsegben, hogy ez gyer-
meket ma Isten kegyelmében vót-
te, gond-viselő Atyya lehen, őrzí,
oltalmazza, es az örök életre meg-
tarttya, melynek ti kereszt Atyak A-
nyak bizonyagi vattok.

II.

Masodik haszna az Keresztsegnek
ez: Miert Jegye es pócseti az uy-
jonnán való fűletesnek, es bűn bo-
csanatnak az Anyasent-egyhazban
mellyet hogy Idvőzítőnk meg mu-
tathasson vizből szerzette az ke-
restseget, hogy az miképpen az
viz az embernek testéről az sen-
nyet el mossa: azonkeppen az Chri-
stusnak vere meg tisztogat minket
az mi bűneinkből, azt mondgya sēt
Janos első levelének első részében,
az melynek bizonyágára attá Chri-
stus az s. keresztseget. Ezert mond
keresztelő Janos ket keresztsegnek
nemet, sent Mathe Evangeliumi
könyvenek harmadik részében. Eg-
gyik, az mely lehen tűzzel az bűn-
nek el tisztogatásban az sent Lelek-
nek

Az ke-
restseg
ket fele

Szolgálatának modgyarol. 7

nek belső-keppen való titkos munkalkodásának általa : Másik, az mely lefén vízzel, az külső szolgálat által : mely külső szolgálat által való viznek mosogatása sem latomást való tanu-bizonyság tetele, az fent Leleknek belső-keppen való titkos cselekedetinek az bűnnek el tisztításában, melyre nézve fent Pál is *Tit. 3, v. 5,* Tit. 3, v. 5, tushoz írott levelének harmadik részében. *Lavacrum regenerationis* Ujjonnan való születésnek főördőjének mondgya.

(Ezt bizonyította az fent Pál példája. Mert mikor ő is az Phariseus vallásból meg tért volna az Christus hitre hozza megyen Ananias Pap, s azt mondgya neki, kely fel, kereszttelkedgyel meg mosd el az te bűneidet, segítségre hívan az Urnak nevét : Hogy hogy moshattya el az ő bűneit az keresztség által, hanem mint egy jegy által, hogy az miképpen akkor az ő fejet meg kezdette az keresztségbeli víz tistí-

Ezt is el
hagyha-
tod,

8 AZ SZ: Keresztsegnek ki
tani az bennytol: azonkeppen az bñt
Lelek meg kezdette bivet tisztítani
az gonosb bñnöktöl, mint meg va-
gyon írva az Apostoli cselekedet-
tekröl írt könyvnek huson-kettő-
dik rebeben.

Akt: 22,
v: 16,

Ez gyermekcse-is azért ma veszi
fel az ő uyjonnán való bñleteseinek
bizonyagat az bñt keresztseget, es
ez által tetetik bizonyossá az ő bñ-
nenek bocsanattyarol Isten kegyel-
meböl az Christus vere hullasáert
az bñt Leleknek meg bñtelő ereje
által, melynek ti kereszt Atyak A-
nyak bizonyagi vattok.

III. Harmadik hána az keresztseg-
nek ez: Mert ez által bñmlaltatnak
be az kis gyermekek az Anyabñt-
egyhaznak tarsasagában, es az Po-
gányoktól meg választatnak. Mert
noha Kereszten Atyától Anyától
bñlettetoi, annyit tesen, mint az hi-
vek köziben bñmlaltatni, holot ha
az gyöker bñt, az ágak-is bñntek,
mint bñt Pál Romában írot levele-
nek ti-

Rom: 11,
v: 16,

Szolgálatának módjáról. 9
 nek tizen eggyedik részében mon-
 dgya: mindazonáltal akarta az Isten-
 nek Szent Fia külső jegy által oda
 fámlalni, az mellyert az Szent ke-
 reftőség Sacramentumnak eggyik
 jegyzésében esküvésnek mondatik
 ezokaert: Mert az mikeppen az vi-
 tezek az ő Hádnagyoknak Zászlója
 alá esküvésnek után állanak es fáml-
 laltatnak be az sereg köziben, a-
 zonkeppen az kis gyermekek-is az
 kereftőség által, mint egy esküves
 által állanak be az ő Hádnagyoknak
 az Christushnak Zászlója alá es fáml-
 laltatnak az hívek köziben az E-
 vangeliomnak vallására, testnek, vi-
 lágnak, ördögnek ellene mondasára.

(Innen vagyon hogy az Anya-
 Szent-egyháznak tarsalagan kívül
 nincsen időtől es megmaradas,
 mint Isten az Propheta által mon-
 dgya. Innen vagyon az-is, hogy va-
 lakik ezt az igaz vallást, melyre ne-
 veket be adgyak az Szent kereftőség-
 ben, meg tagadgyak, azok hittől

Ezt is el
 hagyha-
 tod, Ef:
 37, v: 32,
 Joel: 2 v,
 9, Eze'chi:
 13, v: 9,
 Cal. Inst:
 lib. 4,
 cap: 1,
 Sect. 4.

Matth:
22, v, 23,

10 AZ SZ. Keresztsegnek ki-
szakattaknak mondatnak: Mert az
minemű kötetst Istennel történek, es
be állottanak az Christus Evange-
liomának Záfloja alá, azt bonttyak
fel: az kik pediglen ebben meg
maradnak, azok idvőzűlnek, mint
Christus mondgya fent Mathe E-
vangeliomi könyvének huson ne-
gyedik refében.)

Ez kis gyermekcse-is azért ma
állot be az Anyafent-egyháznak
tarfáágában, ma famlaltatot az ke-
restseg által az hiveknek seregeben
ma állot az Christus Evangeliomá-
nak Záfloja alá, ma mondot ellene
az őrdőgne, világnak, es az test-
nek, melynek ti Kereszt Atyak A-
nyak bizonsági vattok.

Ezek azért rövideden hasznai az
fent Keresztsegnek, mellyekben a-
zoknak magzati refesűlnek, kik az
ő magzattyokat idejen koran erre
fel bocsattyak: Ezen kívül vannak
azok az kik ezt meg utállyak.

Hogy azért è kis gyermekcse is
ezek.

Szolgaltatásának modgyarol. 11

ezekben az jókban részesülhessen
az szent keresztség által, az Istennek
szent frigyében meg maradhasson,
bűne bocsanattyaat nyerhesse és az
híveknek társaságokban az igaz val
lásban végiglen meg maradhasson,
annak meg nyereséért mi-is egy bi
vel lelekkel mondgyuk.

Mi Atyánk, ki vagy Mennyeekben &c.

III. Fogjad te Tanító az Edent,
melyben az víz vagyon, és az gyer
meket arczul az földre fordítván
öntsed az fejére az vizet és ezt
mondgyad: En tegedet (István
vagy Ersebet, az ki az neve lehen)
keresztellek az Atyának, az Fiúnak,
és az szent Leleknek nevében.

Ez format
adgya e-
lönkben
az Eccle-
sianak Ar-
ticulusa,
Art: 7, Az
Confess,
v. 2, N.
3, &c,

IV. Ezek végben menven, áld
meg illyen módon: Az Ur Isten ez
kis gyermeket nevellye fel az igaz
hitben örize és oltalmazza minden
lelki testi veszedelemtől, és tartsa
meg az örök életre minden hívek-
kel és ti veletek egygyút. Amen.

A Z

12 AZ SZ. KERESZTSEGNEK KI
AZ SZ. KERESZTSEG.
hez illendő rövid tanúság.

I. Az Gyermekcseket meddig fölteni nem tudnak, es nem értik mire valo az keresztleg, meg kellyen-e keresztelni?

II. Szabad-e az Bábaknak vagy egyéb parasztnak az búksegnek idejen az kisdede-
ket meg keresztelni?

III. Az Papasoknak tejek, mézek, nyalok, savok &c. az keresztelésben búksegességé?

Az elsőről. Az mi ellenkezőink az David Ferencz vallasan levők az ő gyermekeket binten házasfagok-
nak idejekig, avagy ugyan kopor-
sojokig nem engedik meg keresztel-
teln, de csak el nevezik valakinek,
es semmi kereszt nevét nem visel-
nek. Enyedi György pedig ugyan
ellene

In cap:

28, Matt,

7. 19,

ellene ír, hogy méltatlanok az keresztiségre. Mert úgy mond, attul az ki semmit nem ért, egy ezer ember-is engedelmet nem kívánhat, es az ki bölni sem tud, mit igerhet, holot az keresztiség engedelmet es igizetet kíván?

De hogy az kicsindedeket meg kellyen keresztelni imez nyilván való okokból meg tessék.

Cal: Inst:
lib: 4, c:
16, Sect:
12, 86,

Előőr. Mert az keresztényeknek gyermekek, binten akkeppen az Istennek frigyeben vannak, mint az Izraelitáknak magzattyok regenten. Mert az frigy melle adattatot igiret: Lelek te Istened (az az, te raytad könyörülő, es te meg tartod) es az te magode te utánad (melyben az Istennek Atyai kedvnek, az bűn bocsanatnak, es az örök életnek igireti vagyon) az Atyaktul hittel hozzajok kapcsolatik vala, es nem csak az lelki magzatokat, de azokat-is az kiket bűlnek vala ezer iziglen be foglallya, es reájok ki árad

14 Az 52. Keresztsegnek ki
ki árad vala. Ez pedig nem kevesb-
be tartozik az keresztényekre, mint
az Izraelitákra, mint az szent Peter
mondásból meg tessék, az Apo-
stoli cselekedetekről írott könyvnek
második részében: keresztelkedgyek
meg mindenitek, mert titektek és
az ti fiaitoknak ádattatott az igéret.
Ezért mondgya szent Pál, először
Corinthusban írott levelének hete-
dik részében még az olyan gyerme-
ket-is szentnek, az ki oly ágyból va-
lo, melynek egyikké hitetlen az
másik Keresztény: Mert meg ben-
teltetett, úgy mond az hitetlen Af-
söny-allat az keresztényen férfi által,
másképpen az ti fiaitok tisztátalanok
volnának: Mostan pediglen szentek.

Valakikre azért az Isten frigye,
és az melle el valazthatatlankep-
pen ádattatott ígeret tartozik, mely
vagy az bűn bocsánatrol, és az
örök életrol, ugyan azonokra tarto-
zik annak Sacramentoma ez szentsé-
ge-is az Istennek az szent Sacramen-
tomok-

Ast: 2,
* 38,

2. Cor: 7,
* 14,

Szolgálatának módgyarol. 15
tomokra hátaoztatot igereti be-
rint, mely ebben az kereszttségnek
igejeben vagyon: Meg keresztel-
ven öket az ő bűnök bocsanattyara.
De ebben való rebesúles az bent ke-
restség által lehen: Mert az által
fámaltatnak az Anyabent-egyház-
nak elő tágai köziben: Tehat az
frigynek bentseget nem illik az kis-
dedektúl meg fogni.

Hitök va-
gyon az
kis gyer-
meksek-
nek,

Masodszor. Mert az Istennek ke-
gyelmében az igeretek berint be
vetetven az kicsindedek bent Le-
lekkel es hittel meg ajandekoztat-
nak. Mert noha az hallas rend be-
rint való kezdete az hitnek, mint
sant Pál tánt Romaban írot levele.
nek tizedik rebeben: mindazáltal
lehetetlen, hogy valaki kellyen I-
stennek hit nélkül, mint azon Apo-
stol állattya Sidokhoz írot levele.
nek tizen-egyedik rebeben. Az
hitnek magva, csemeteje, vagy az
sant Leleknek meg uyjetasa hit he-
lyet vannak az kicsindedekben, no-
ha va-

II.

Rom. 10,
v. 17.

Heb. 11,
v. 6,

ha valasztast nem tudnak külsőkep-
pen tenni az jó es az gonos közöt,
mellyert az Ur Isté őket nem tizta-
talanoknak de benteeknek tartya. 1.
Cor: 7. 8: 14. Lásd meg Moyzes
örödik könyvenek első refet. Szent-
tek azért, az Szent Leleknek titkos
munkalkodasabol, es meg vilagosi-
tasabol. Mert az bente Lelek indit ő
bennük uy indulatokat es az Isten-
hez háylandosagokat. Peldat adott
ebben az Ur Isten kerestelő Janos-
ban, kit meg az Anyának mehe-
ben meg benteelt.

Holot azért az Istennek kegyel-
meben vannak, bente Lelekkel hit-
tel meg ájandekoztattanak, es ek-
keppen az örök életre el kezdette-
nek kebitetni, meg kel őket háma-
reb mentül kerestelni.

III. Hármadfor. Mert noha az ki-
csindedek cselekedendő vetkekben
nem leledzetteken az Adamnak ha-
sonlatossága berint, mint bente Pál
Romában irot levelének ötödik re-
feben

Deut: 1,
8, 39,

Rom: 5,
8, 15,

Seben mondgya: mindazáltal vet-
keztenek az Adamban eredendő-
keppen úgy-mint, az emberi nem-
zetnek gyökereben, es ágyekában
levők: es Adamban meg holtak:
bűnben fogantattak: testül bűlet-
tetek: természet szerint haragnak
fiai: hogy azért Istennek kelhesse-
nek, es az ő orságában be bocsattat-
sának, az hova semmi tisztátalan, es
fertelmes nem mehet, mint sient Ja-
nos mondgya sient Pállal egyűt bű-
kölködnék bűneknek, es az bűnnek
levő eredendő véteknek mosogata-
sa nélkül, bűkölködnék uyjonnán
valo bűletes-nélkül: mely nem ma-
sút, de az sient keresettségben pecse-
tettetik el, es az tésen tanu-bi-
zonfágot arról. Ezokaert az kisde-
dekent mentül hámareb meg kel ke-
restelni. Mert valaki nem bűlette-
tik uyjonnán víztül, es Lelektül, be
nem mehet az mennyeknek orságá-
ban, azt mondgya Idvőzítők sient
Janos Evangeliumi könyvének har-
madik részében. C Ne-

1. Cor: 15.

ŷ: 22.

Pfal: 51.

ŷ: 7. Io-

an: 3. ŷ: 3.

Eph: 2.

ŷ: 1.

Apoc: 22.

1. Cor: 15.

Ioan: 3.

ŷ: 3.

18 Az Sz. Keresztsegnek ki

IV.

Eph: 5.
26.

Matth:
28. 7. 26.

Negyedker. Mert az keresztelésről való parancsolat közönséges: *Universale autem mandatum includit particulare.* az közönséges parancsolatban benne vagyon az személyekre nező is, es az mint az egész Ecclesiara, akkeppen az kicsindedekre is tartozik, sőt Pál mondgya penig Ephesusban írott levelének ötödik részében, hogy az Anyaszent-egyház meg tisztított az viznek mosogatásával az igében, mely Ecclesianak tagai az kicsindedek, es nagyobbok. Prædikallyatok az Evangeliumot minden nemzetiségeknek, vagy nepeknek, meg keresztelven őket, mond Ildvőzítőnk. Az mi mindenekre egy arant tartozik, nem illik azt csak egyik részre vonni, s szakítani. Ez keresztelésnek parancsolattya minden frigyésekre, nagyokra, kicsinekre tartozik, Hát nem kel csak az öregekre szabni, mint az David Ferentz

Szolgálatának meggyarol. 19
rentz hitin levők cselekednek.

Ötödör. Mert noha az ő gyenge idejek miat az Istennek igejét nem érthetik, es *Actu*, úgy-mint az öregek, nem hihetnek, az hitről es az poenitentiaról vallást nem tehetnek, engedelmessegre nem kötelezhetik magokat (melyben Enyedi megakadot) mindaztal nekiek hitők, es vallas tetelek helyet vagy, hogy az Anyaszent-egyházban születettének Keresztyen Atyatul Anyatul, kik szent gyökerek levén szentek az ágak, bogak-is azt mondgya szent Pál Romában írott levelenek tizenegyedik részében.

Rom: 12
v: 16.

Annakfelette, hogy nem csak az Istennek frigyében vannak, es Istennek frigyefi, de hogy oly személyek által vitetnek fel az kik keresztyenek s-híűnek, es ő erettek fogadást tesznek, nem különben mintha magok tennének fogadást, mellyert Ágoston Doctor mondgya vala: Az kicsindedeket noha még az, az hit

Aug: Eph: 23. & 7.

20 Az Sz. Keresztsegnek ki
mely az hiveknek akarattyokba va-
gyon, ő benne nincsen: mindaz-
által az hitnek Sacramentoma (az
keresztseg) hívókke teszi. Így nem
tudgyak az fent Lelket, noha ő
bennék vagyon, mikeppen nem
tudgyak az ő elmejeket: de azért u-
gyan nem kel mondani, hogy ő ne-
kiek, sem cletek, sem elmejek nem
volna.

Elég hogy ők az jövőendő poeni-
tentiara, es hitre keresztelkednek
meg, mint az Izraelitaknak kicsin-
dedek az jövőendő poenitentiara es
hitre meteltetnek vala környűl, no-
ha nem erthetik vala az Isteonnek i-
gejet es az környűl metelkedesnek
titkat.

Luc: 18.
v: 15.

Az Ur Christus-is az kicsinde-
dekét áldotta meg, ő erettek kő-
nyörget. Matt: 19. v: 13. & 18 v: 4. & 19.
noha ők semmit nem értenenek ab-
bā az mellyeket Christus cselekedik
vala. Követkőzik azért, hogy az
kicsindedek meg kereszteltessenek.

Hatod-

Hatodszor. Mert noha az keresz-
ségnek szerese azt tartja, hogy el-
sőben praedikáltak, az Evangeli-
om *Matth: 28. §. 19.* es hogy Bapti-
sta is az keresztségnek poenitentia-
jat praedikallotta *Marc: 1. §. 4.* mind-
azáltal azt az igiknek rendihez va-
logatás nélkül nem kel fájni es fá-
kítani, de valogatáskeppen azokra
az kik tanítrathának az Evangeli-
omból, tudni-illik, az őregekre es
az kicsindedekre, kik nem voltak
az Istennek frigyébe, kiket taníta-
ni kellett minekelőtte meg keresz-
telkednenek. Az kisdedekre pedig
az kik az frigyben vannak reájok
kel fájni kik az Evangeliomot nem
halhatták de meg keresztelkedhet-
nek, mert az Ecclesiában fűlettet-
tek abban vannak annak tagjai, pel-
dának okaert: sient Pál mondgya:
Az ki nem mukalkodik ne is e-
gyek: az őregekről mondatik: Igy
tanítsatok őket megh keresz-
telven. Melly az kicsindedekre tartozik

2. Theff:
2. §: 10.

22 Az Sz. Keresztsegnek ki
olly moddal mint eleb jelentem.

Christus Pogányok köziben küldötte az Apostolokat akkor mikor ezt parancsolta, es ahhoz kepest bol, ugy-hogy, elsőben prædikállyak az Evangeliomot, s-ugy keresztelyek azokat az kik hisznek. De immar mostan Ecclesiaban bűlttetnek az kisdedek. Azert mint Ecclesiának tagait meg kei őket keresztelni.

VII. Hetedser. Mert különben az környül-metelkedes az keresztsegnek meg nem felelhetne, holot mind az keresztsegnek, mind az környül-metelkedesnek egy az valósaga, es állattya, tudni-illik, az bűn bocsánat, es az testnek meg hálaosztása: az meg példazot dolog azon egy, az uyjonnán való bűletes: azon az környül-metelkedesben meg igert Christus, es az keresztsegben meg ádattatot: azon az frigy: azon Istennek akarattya meg marad az frigynek el pecsetlesében. Az keresztseg penig az környül-metelkedes hej

des helyeben állot. De az kisdedek nyolcsad napon métegetnek vala környűl. Hát az kicsindedeknek-is meg kel keresztkedniek.

Nyolcsadkor : Mert az Aposto- VIII.
lok-is egeš ház nepet mondatnak ,
hogy meg keresztketnek. *Act: 16.*
Ű. 15. Item 37. 1. Cor: 1. Ű. 16. De az
ház nepnek nem kissebbik reše az
kisdedek. Hát az kisdedekre-is tar-
tozik az keresztkég.

Csak gondollyatok meg ti Davi-
distá Francistak , hogy az šent ke-
resztkég által fámlaltatnak az kisde-
dek az Anyašent-egyháznak tarša-
ságában : az által mondanak ellene
világnak, testnek, őrdőgnek : az al-
tal külömbőztetnek meg az pogá-
nyoktul: az által adgyak be neveket
Istennek. Az ti keresztketetlen öreg
fiatok leányitok, mely arant legye-
nek állapottyokban , az mellyeket
eddig mondottam itillyetek meg ti
magatok azokbol.

De kilentsedšer , az Ecclesianak IX.

24 *Az Sz.* Keresztsegnek ki
egy inon tolyo rend tarala-is ezent
bizonyittyá.

Orig: in
cap: 6.
ad Rom:

Origenes mondgya: *Ecclesia,
traditionem ab Apostolis accepit, etiam par-
vulis dare Baptismum.* Ez tudomant az
Anyasent-egyhaz az Apostoloktul
votte, hogy az kisedeket-is meg
keresztellyek.

Tom: 2.
Hemil:
24. in
Lucam.

Ismet azon Origenes: *Parvuli ba-
ptizantur in remissionem peccatorum Quorum
peccatorum? vel quo tempore peccaverunt? aut
quomodo potest ulla lavacri in parvulis ratio
subsistere, nisi juxta illum sensum, de quo ante
diximus: nullus mundus à sorde si unius diei
quidem fuerit vita ejus super terram? Et
quia per baptismi Sacramentum Nativitatis
sordes deponuntur, Propterea baptizantur &
parvuli:* Az az: Az kicsindedek
meg keresztelkednek bűnök bocsá-
nattyara: Micsoda bűnöknek: vagy
micsoda időben vetkeztenek: A-
vagy mikeppen lehet valami helye
az mosodásban az kisedeknek,
hanem csak amaz ertelem feriot,
melyről az előt follottunk: senki
nem tista az bűnnek bennyetül, ha
csak

Szolgaltatásának módjáról. 25
csak egy napi volna élete-is ez földön? Es mivel az keresztiségnek bentsége által az bűletesnek bennyei levettetnek, ezokaert keresztel-
ternek meg az kisddek-is. Így A-
goston Doctor. *De pec: Meritis & re-
miss: lib: 3. cap: 6. Et contra Donatist: lib. 4.
Cap: 13. f. az többi.*

Az másodikról. Az köldök
meczd Bábak avagy egyéb pa-
rastricusok keresztelhetnek é az
bűklegnek idejen.

Hunnius Lutherista Doctor oly Tract: de
Sacr: fl:
255.
igen állattya, hogy az Ástonyi-ál-
latok az bűklegnek idejen keresztel-
hetnek, hogy ezerfer akar egy ke-
restyen parasztul meg keresztel-
ni, hogy sem egyfer valamely er-
köcsstelen Egyhazi embertul. Sőt Item 254.
valakik tiltyak, hogy az Bábak ne
kerestellyenek azok ördög kefer-
tetitul viseltetteknek mondgya. E-
zen hajobā eveznek az Papasok-is.

De ha az Christus Jesusnak benc

26 Az Sz. Keresztsegnek ki
szerzese mellett egyenesen meg ma-
radunk, mint hogy meg-is kel ma-
radnunk fel talallyuk, hogy csak az
Egyhazi folgakra tartozik az ke-
restsegnek ki folgaltatasa.

Cal: Inft:

lib: 4. c.

15. Sect:

20. 21. 22.

Elofor. Mert az Anyasent-egy-
hazbeli folgalatnak egyik fo rebe
az sent Sacramentomoknak ki fol-
galtatasa. Hat az mikeppen az Ur
vacsorajat nem szabad az Assony
nepeknek osztogatniok, akkeppen
az keresztseget sem szabad ki folgal-
tatniok. Mert ottan az Anyasent-
egyhazbeli tistnek meltosaga o al-
talok meg fortotzerodnek.

Masodfor. Mert sem az Assony
nepeknek sem senkinek az paraz-
tok kozzul nem paranczolta az Ur
Christus, hogy keresztellyenek, ha-
nem csak azoknak az Egyhazi fol-
gaknak az kiknek az Evangelium-
nak praedikallasa adatratot.

1. Tim: 2.

12.

Az tanitas penig kozonszeges he-
lyen az Assonyi-állatnak meg nem
engedtetik, azt mondgya sent Pál.

Hát

Hát sokkal inkább tilalmas az keresztelés. Halgassanak űk az Ecclesiában: Mert nem engedtetik, hogy űk bollyanak: Mert rut dolog az Ábonyi-állatnak bollandi. az Ecclesiában, azt mondgya sĕnt Pál 1. Cor: írot levelének tizen negyedik refében. Ha azért az Ecclesiában nem szabad bollandi: Tĕhat hogy hog' volna szabad keresztelni: mind az Ecclesián kívül, s mind az Ecclesiában?

1. Cor:
14. x: 34.
35.

Negyedĕs. Mert Tertulijanus, es Epiphanius ellene tanítának: Sőt az Chartagobeli negyedik Conciliomban-is meg tiltottak, hogy senki az Ábonyi-állatok között ne kereszteljen, mint Tertulijanus Doktor így bol ehhez: *Ipsa mulieres heretica quam procaces, qua audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes reprobare, forsitan et tingere (baptizare.)*

Lib: contra hæres:
1. Lib: contra Epist: Par: 2. G. 13. c. 100.

De præscriptio advers: Hæres: cap: 41.

Az az: Az eretnek ábony nepek-is mely csacsogók, kik tanítani, vetelkedni, őrđógót űzni, gyógyulásokat igerni, ne salam keresztelni-is merĕsĕlnek.

Epi-

Epiphanius azt mondgya Maria felől: *Non permisiſit (Dominus) ipſam dare Baptiſma non benedicere diſcipulos.* Az az: Nem engedte az Ur, hogy Maria kereszteljen, es hogy meg áldgya az tanítványokat. Melyből meg tessék, hogy ha az Christus az ő Anyának meg nem engette, hogy kereszteljen, sokkal inkább egyéb Babáknak.

Vegezetre Marcion eretnek talalmánya, hogy az búksegnek idejen az Ástony embernek szabad legyen keresztelni, mint Epiphanius mondgya, in Panario.

Erről lás-
sad Con-
fess: Pag:
2. An
non ba-
ptizati pe-
ccant.

Tártatik azért az Papasoknal, es az Lutheristaknal, ez az szokas, hogy az babak kereszteljenek azért az velekedesert: melyben azt itilik, hogy az ki keresztseg nélkül hal meg, elkarhozik. De hamis ez az velekedes. Mert az Istennek kegyelme, az idvőség, nem ugy köttetet az keresztseghez, hogy minden valaki meg keresztelkedik

idvős

Szolgálatának módjáról. 29 Batorszék
 idvőzüllyön: maskeppen senki el legyen
 nem karhoznek, valaki meg kereb- valamely
 telkednek, hanem az Isten kegyel- aszszony
 meről, az bűn bocsanatrol, es az ő de kereb-
 rök életéről csak bizonságot tessz- telni ne
 az Ur Isten az bont kerebség által, merezel-
 mint az O Testamentomban az lyen. De
 környülmetelkedes által. confec:
 Dist: 4s
 Mul.

Hogy penig Zephora az Moyses Exod: 14
 felesége az ő fiatskáját hertelen- 7. 25.
 ségből környül-metsette, vakmerő
 es illetlen cselekedete az, annak az
 meg busult Áffonynak, mellyet
 közönséges példára vonni illetlen.
 Mert az Angyal-is nem azért cse-
 dedet meg, hogy áffony-ember
 metsette környül az gyermeket, de
 hogy környül-meteltetet, kiről ne
 róstellyed megli olvasni Calvinus
 Janosnak sokkeppen valo feleletit.
 Cap: 15. sect: 22. Inst: lib: 4.

Eleg ez: *Non privatio, sed contemptus*
Sacramenti damnat: Nem az karhozra-
 tot el, hogy nem elhets az Sacra-
 mentummal, de ha elhetnel s meg
 veted. Igye-

Igyekezzen minden ember azon, hogy vihesse fel magzattyat az keresztsegre: ha pedig ki bollytatnak, ajánlja Istennek tudvan, hogy az Davidnak környül meteletlen kis gyermekevel egyyút Isten az ő országában be viszi.

2. Reg:
12. x: 23.

Az harmadikrol. Az Papafoknak tejek, mézek, &c. szükségessége az keresztsegbe?

Irtoy: cap:
9. Articulo 2.
Quest: 1.
fol: 131a

Annyi az Papafoknak emberi tálmányok, hogy még magok is sem tudgyak samát, kiról lássad az Irtovánt, melyben ötven kilencz samláltatik elő az naggyában.

Ez-is azok köziben valo, hogy az sent keresztsegnek Sacramento, annyi illetlen, rof talalmányokkal vesztegettek meg. 1. az kifednek az bajaban sóc vétnek. 2. Az sület es az orrat nyallal illetik, szazt mondgyak. Ephata. nyilatkozal meg. 3. Tejet Mezet: Mert az Chanaán földé. Tejel Mezzel folyt. 4.

Szolgálatának módgyarol. 31.

folyt. 4. Kenet mellyel az mellyét,
homlokat kenik, hogy fel kent vi-
tez legyen. 5. Egő vijaz gyerttya:
Mert az főtét tömlőczből világra
jöt. 6. Rejá s-bele valo lehelles,
hogy az őrdög belőle ki ugorgyek,
sönt Lelekkel be tellyek. 7. Fejer
ruha. 8. Kerebt hányas az s-többi.

De ezek csak maymoskodások, es
az Christus Jesus sönt szerzesenek
meg mocskolása. Az Christus szer-
zesében is helye vagyon ennek:
Az mit en parancsolok teneked, azt Deu: 12.
cselekedgyed, hozza se tegy, el se 7. 32.
vegy benne semmit. Az Apostolo-
kat sem olvassuk sohol, hogy így
babonaskodtanak volna az kicsin-
dedek környűl, sem kereszteleő Janos
az jordan vize mellett. Csak emberi
talalmányok, azért meg kel vetni,
mint hasontalan szerzeteket, mint
Idvőzitónk mondgya sönt Mathe Matt: 19.
Evangeliumi könyvenek tizen ötö. 7. 9
dik refében.

Kettőből áll az keresztségnek Sa-
cramen-

32 *Az Ur Vaczorájának ki*
cramentoma: Igeből es vizből. E-
leg az keresetségnék ki foglaltatasa-
ra ez az kettő, hogy az ige elő nyel-
vel értelmesen hirdettesék es az
viz az kisdedeknek fejekre öntessek
ollyan forman mint az Ur Christus
meg parancsolta *Matt: 28. v. 19. Mar: 16.*

II.

AZ UR VACZORÁ- JÁNAK KISZOL- GALTATÁSÁNAK MODGYA.

I. Annak az napnak előtte egy
héttel, mellyen az Ur Vaczoráját
ki akarod foglaltatni, meg hirdet-
sed hogy este napon meg terited
az Urnak ástalat, es igen lép intef-
fel kerjed azon az te halgatoidat,
hogy keűllyenek, az Ur Vaczorá-
jának vetelehez az igaz Poenitentia
altal. Lesnek erős argumentomid:
Mert nem valami földi Ur Ástala
az, de ollyé az ki az Istennek fia,
bívek-

Szolgaltatásának módjáról 33.
bíveknek által látója, &c. Mert va-
lamennyi igireti vannak Istennek
fent Fiabá bűnöd bocsanattya meg
igazulásod &c. felől, ott pecsetled
el te magadnak s-az többi. Peldat is
adhatz, miképpen kebitette Moy-
ses az nepet Isten eleiben második
könyvének tizen-kilenczedik re-
ben az tizedik s-tizen eggyedik
versben. *Infra fol. 38.*

II. Ezten az nap, mellyen az
Ur Vacsorajat ki szolgaltatni aka-
rod igyekezzel oly leczket fel ven-
ni magyarázatra ha az Innep enge-
di, melly illyek az Ur Vacsorajara,
es az prædicatior, mint egyéb na-
pokon el vegezven így foly az
prædikallo fekből. Igirtem vala
az keresztyeneknek, hogy ha az Ur
Isten ezt az napot nekünk bekefeg-
ben meg engedne erhernünk, tehát
az Urnak ástalat meg teritenők: Im
az Ur Isten meg engedte: mellyert
fent es aldott az ő neve. Mi is az mi
igeretünk szerint az Urnak ástalat
D meg te.

34 Az Ur Vacsorájának ki
meg terítettük : Intettük-is vala az
híveket, hogy kebitenek magokat
az Ur Vacsorájával valo eleshez :
de minekelőtte az keresztyenek fel
járulnanak, annakelőtte fűkseg hog
csak rövid beśeddel follyak az Ur
Vacsorájához illendő dolegrol.

(Itt peniglen igen eśedben ve-
gyed mit kívannyon az Innep, az
te hálgatoid, es egyeb ezekhez tar-
tozo kőrnnyűl allo dolgok. Noha
peniglen az régi időben nem csak
minden Vasarnapokon, de valame-
nyiser prædicatio lőt, az Ur Va-
csoraja-is ki folgaltatot : de mind
azonaltal mostani időben közönse-
gessen csak heriser foktak ki folgal-
tatni az Urnak Vacsorajat egy eś-
tendőben.

Laffad
Synt: Po-
lani pag:
3244.

Előőőor (Káracson Innepen.
Masodőőor. Bőyt elő avagy
Quadragesima Vasarnapjan,
mikor ez az Evangelium ma-
gyaraztatik : Jesus vitetek az
Pussta.

Pusztában. *Matth: 4.*

Harmadszor. Husvet napjan: nehol az nagy gyülekezetekben Nagy Penteken-is. Husvet napjan s-masod napjan-is, az mint az Ecclesianak rend tartasa vagyon.

Negyedszor. Pünköszt Innenpő.

Ötödszor. Aratas előtt, Szent Iános, avagy Sáros Boldog Áfsony nap tayban.

Hatodszor. Szüret előtt, Szent Mihály nap tayban.

Hetedszor. Advent Vasarnapjan.

Nemely fő Ecclesiabkan, minden harmad Vasarnapokon. *Mint az* Calv: Inst: lib: 4. c. 17. Sect: 43. August: in cap: 6 10. an: Tract: 26.

Debreceni Varadi &c. Ecclesiabkan. En im az het napokra valo tanitasoknak példait irom le, 1. Karacson Innenpen. 2. Böyt elő Vasarnapjan &c. miről foly az Ur Va-

36 Az Ur Vacsorájának köz-
csorájának öltögetésének előtte.

I. KARACSON N A P-
jan az Ur Vacsorájához
illendő tanítás.

Az Prædikatio után úgy
kezd el beszédet, mint oda
fellyeb meg jelentem, es ezt
mondgyad.

Minek előtte az Keresztyenek az
Ur Általához járulnának: annake-
lőtte ezt az kerdest igazítsuk el,
vagy feytegefsük meg:

Micsodava tőtte az Isteniség azt
az testet, mellyet az szent Leticrűl
meg szenteltetet boldog Szűz Ma-
rianak meheben fel öltözöt: Ezt
az kerdest, hogy meg erised keresz-
tyen halgato, az Christus felől úgy
gondolkodgyal, hogy az ő semelye-
ben két különbözö természetet is-
mery: Istenit es emberit.

Isteni természetiben vagy Istenisé-
geben az testnek fel vetele előt-is
volt

volt *a*. örökről fogvan, ugy-mint
 második személy az Isteniségben az
 Atyának *b* egyetlenegy fiút fia,
 személyének ki *c* metset belyege,
 úgy hogy valaki *d* lattya az Fiat lat-
 tya az Atyát, ez örökre való Lelek.
 Ez az időnek telylességben el jö-
 ve *Gal*: 4. §. 4. Affonyi-állattol
 lón, mert az feplőtelen fűz Maria-
 nak tista meheben be falvan az *g*
 testet fel öltöze, melyben az Atyák
 között való test érint, de azért *h*
 mindenek felöt örökre áldando I-
 sten. Annakokaert ez az mindenek
 felöt örökre áldando Isten azt az
 testet mellyet föl vör.

a Ioan: 8.

h, 59.

b Rom:

8. §, 32.

Ioan: 19.

18.

c Heb: 12

d Ioan:

14. §, 9.

e Heb: 9.

f, 14.

g Ioan: 1.

h, 3.

h Rom: 9.

i, 9.

Micsodava törté: Először, Az
 emberi nemzetnek váltságának
 veghez vivő eskőzeve. Mert mi-
 vel hogy vernek ontása nélkül nem
 lehet vala az bűn bocsanat, az Isten
 penig veret nem onthattya vala, ez
 okaert az testet veve fel hogy ab-
 ban ontana vért az Isten, es az által
 az mi bűneinket el mosna, es így az

38 Az Ur Vacsorájának ki
Istenfég az mi valtságunknak eskő-
zeve tevé az testet. Így tanít sent
Pál az Apostolok cselekedeteiről
írott könyvnek huszadik részében: I-
sten tulaydon (saját) vérevel val-
gotta meg az Anyaszent-egyházát,
Isten tulaydon vére; mert ő önti
azt az ő tüle fel vót test által.

Act. 20.
v. 28.

Latode az ördög az kigyóban
búve, es azt az kigyónak testet öl-
tőze fel, (úgy tevé az kigyónak te-
stet az esetenek eskőzeve. Christus-
is az emberi természetet öltőze fel
es egyesűle azzal el valasíthatat-
lankeppen az semelynek eggyesű-
geben, es azt tevé az mi valtságun-
knak eskőzeve. Tudd meg azért,
hogy ha ezt az Christus testet tied-
de nem teszed, az valtságban nem le-
sen részed. Hogy tiedde tehesse-
denig, azért szerzette az Ur Chri-
stus az vég Vacsorát, hogy ott te e-
teled italod legyen az ő teste vére,
mint sent Pál tanít először Corin-
thusban írott levelének tizedik rész-
ben.

1. Cor. 10.
v. 16.

ben. Az kenyér, mellyet törde-
lünk, avagy nem az Ur testének ve-
lünk való közlelése, és az Pohar
mellyet meg aldunk, avagy nem az
Christus verének velünk való köz-
lelése? Mint ha mondaná: igen is az.

Akarode azért az emberi nem-
zetnek valóságának előzet tiedde-
tenned, és azzal együtt az valósá-
got: ély az Ur Vacsorájával. Mert
külömben az valóságot benned be-
nem summalhatod, s be sem pecse-
telheted.

I I. Tőtte az Isteniség az ember- II.
séget az Isten kegyelmének, és mi
hosszank való buzgó nagy fereteti-
nek bizonyoság tevő jeleve, és tükör-
reve. Mert hogy az Atya az ő fere-
tő sent Fiat, ki az ő dicsőségének
allat ferint való fenyelege, mint
sent Pál mondgya, az mi segény ^{Heb. 1.}
gyarló testünkben öltöztetve fel, ^{X. 3.}
abban adot az ő nagy feretetiről az
Atya jelt, és hitőt az embereknek,
és abban mint egy tükörben az ő

40 Az Ur Vacsorájának ki
nagy szeretetét latnunk engedte.
Mert ha nem szeretet volna, hogy
hogy öltöztette volna az ő Fiat az
testben? Így tanít ő maga erről az
Ur Christus sánt János Evangelio-
mí könyvének harmadik részében.
Ugy szeretete Isten ez világot, hogy a-
maz ő eggyetlen egy szülőt Fiat adna
erette.

Ioan. 3.
v. 16.

Tudd meg ebből is, hogy az
Isten kegyelmében és szeretetében
ugy részesülhetcz bűnöd bocsanat-
tyára, ha ezt az Isten szeretetinek je-
let az Christus testet hozzád kap-
csolod, tiedde teszed, hogy eggye
legy az Christussal, mint ő maga
mondgya Ioan: 17. v. 21. test az ő
testéből, csont az ő csontyából,
mint sánt Pál tanít Ephesusba írt
levelének ötödik részében.

Eph: 5.
v. 30.

Akarode azért az Isten szereteti-
nek bizonság tevő jelet tiedde ten-
ned, ihol járuly az ő ástala-hoz, ve-
gyed az ő testet, veret igyad, tedd
tiedde. Mert különben azt tiedde
nem teheted, &c. III.

III. Tötte az ige Isten az ő kö-
le fel vót testet az Isten frigy kö-
tesenek bizonylagára velünk valo
meg bekellésének zalagjava, Isten
fogadta az ő reberől, hogy mi Iste-
nünk lehen, mellynel nagyobbat
nem fogadhatot, Moyzes első köny- Gen: 12.
vének tizenhetedik refeben: Mi-is Ű: 2.
azt fogadtuk, az mi reßünkrol, hog
ő nepei öröksége leßünk: de ez i-
gen gyenge az mi reßünkrol ottan
ottan fel bonrttyuk. Hogy azért al-
lando tökelletes, es fel bomolhatat-
lan lehessen, az ő fiával az mi ter-
meßetünket fel öltöztette, hogy az
minemű fel bomolhatatlan ez az U-
nio duarum naturarum. ket külöm-
bözö termefetnek eggyesütese az
semelynek eggyességeben: olyan
legyen az mi Istennel valo frigy
kötesünk-is.

Tudd meg ebből-is, hogy az I-
stennek te veled valo kötese, ugy
summalatik be te közötted, s. Isten
közöt, hogy ha annak bizonylag te-

42 Az Ur Vacsorajanak ki
vő eskőzet az Christus testet tied-
de tefed. Az peniglen ugy lehen ha
az Ur Vacsorajaval es.

Akarode azért hog az Isten frigy
közese te közöted, s-liten közöt
fel ne bomollyon : Jaruly ide &c.

Ioan: 1.
§. 29.

I V. Tötte az Ige Isten az ő töle
fel vőt testet az mi idvölse-
günk helyre allatot es be tellyesitetet
jeleve-is. Mert mikor az Ige teste
lőt, es ő magát abban meg sabadi-
tonak mutatta lenni, ottan jelt a-
dot arról, es voltakeppen meg mu-
tatta, hogy az mi idvölse-
günk hely-
ben allatot amaz mondas ferint. Ez
az Istennek amaz Baranya ki el vessi
ez világnak buneit.

Tud meg ebből is, hogy az te
idvölseged te benned el nem tellye-
sedik külömben, hanem ha az Chri-
stus testet tiedde tefed. Az penig-
len az Ur Vacsorajában valo es
altal lehen. Akarode azért, hogy az
te idvölseged te benned el tellye-
sedgyek, jaruly ide az Ur asztala-
hoz,

Szolgálatának módgyarol. 43
hoz, egyed itt az Christus testet,
véret igyad, &c.

V. Tötte az Istenseg az ő töle
fel vót testet elő kenyeredde, ete-
ledde, italodda, annyira hogy, Bi-
zony bizony mondom ti nek-
tek, hogy ha nem esítek az
ember fianak testet, es hanem
isfátok az ő véret, nem leszen é-
letetek ti magatok ba. Az ki esí
az en testemet, es isfa az en vé-
remet, örök élete vagyon, es
en fel tamarom azt az utolsó
napon, azt mondgya Idvőzítőnk
szent Janos Evangeliumi könyvé-
nek hatodik részében.

Tudd meg azért ebből-is, hogy
soha teneked örök életed nem le-
szen, hogy ha az Christus testet nem
esed, véret nem isod, Mert az I-
stenseg azt teneked elő kenyeredde
tötte s italodda sент veret.

Akarode azért, hogy örök életed
legyen,

Ioan: 6.
x: 5.

44 *Az Ur Vacsorájának ki*
legyen, hogy az utolsó napon az e-
letre tamadgy fel, járuly ide igaz
hitődnök általa egy az Ur Vacsora-
jával, &c.

Igy értitek immar kereszténynek
micsodava tőtte az Ige Isten az ő
tőle fel vót testet: az mi valtsa-
gunknak elsőzeve: 2. az Isten fe-
retetinek bizonylag tevő jeleve, &c.
mellyekben az Ur Vacsorajával va-
lo eletseddel részesülhecz, az által
summalod be te magadban. Kicsó-
da volna tehát oly idvőssege fele-
det ember, az ki ide jó keűlettel
nem sietne, &c.

De minekelőtte az hivek meg-is
ide járulónak, bűnkseg hogy az mi
bűneinkről vallást tegyünk, es an-
nak bocsanattyat kerjük: Ezokaert
egy bivel bájál mondgyuk.

Örök mindenható fölséges
Ur Isten: En bégény meg nyo-
morodot bűnős ember vallást
teszek te bont felségednek előtte.

Mert

Mert en tegedet meg bantottalak sok fertelmes büneimmel, úgy-mint, gonoszsággal, fán-dekossal, latsággal, hal-lással és irigységgel, mordlással, hitkos atkos-volsággal, harag tartással, hamissan. Hitómet gyakran mondással, te fent paran-csolatidat meg nem tartással, fele-baratimhoz való engedetlenséggel, és gyűlötséggel, az te fent ajandekiddal való gonosul élesem-mel, keresztyeni tisztében és hivatalomban való resten el ja-rással: Ezekkel és több meg fámlalhatatlan sok tirkos és nyilván való verkeimmel tegedet en Istenemet meg ban-totta-

46 *Az Ur Vacsorájának ké-*
töttalak: méltó háragra es boss-
sú allásra indítottalak. De mi-
vel hogy egyedül csak te vagy
az megterő bűnösökön könyö-
rűlő Isten; annak okáért alaza-
tossan könyörgök te főt felse-
gednek, hogy az te igaz igere-
ted fterint, melyben azt fogattad
minekünk, hogy valamely o-
raban az bűnös ember te hoz-
zad fel kialsand, meghalgatod,
es az ő alnoksagirol többbe meg
nem emlékezel, bocsad meg az
en bűneimet az te fterelmes fi-
adnak vére hullásával mosd el
bűneimnek rusfagat, artatlanfa-
gaval fedezgesd vetkeimnek
fertelmet. Teremts uy fívet lel-
ket Uram en bennem, es az fter
Lelek Ur Istent ne ved el en
tőlem,

tőlem, de lőc inkább reſteltes az
ſent Lelek Iſtennek ajandeki-
ban, es ſentely meg lelkenben
teſtemben, hogy leheſſek me-
to vendeg az te ſerelmes fiad-
nak aſtalanal, es reſcſülheſſek
azokban az jokban, mellyeket
az ő teſtenek tőredelmefſege-
vel, verenek hullaſaval ſerzet,
hogy tiſta ſent arcatlan életet el-
ven holcom után meheſſek be
az boldogſagban, melyben élſ,
es uralkodol az te ſent Fiaddal
az ſent Leleknek egyyeſegeben,
mind örökke. Mi Atyánk, &c.

Minekelőtte az hivek meg-is az
Ur Vacsorajához járulnának annak
előtte egy néhány kerdeſeket te-
ſek, mellyekre ki ki magatul meg
felellyen.

Az Ur Vao-
esoraja
val e. ökre
tartozn
kerdeſek.

Először azt kerdem, Hiſiteke,
hogy az Iſtentől igallagban, ſent-
ſegben

I.

48 Az Ur Vacsorájának ki
seghen es artatlanságban teremtet-
tetek volt, de az ördögnek csalard-
sága miatt örök hálalban, es karho-
zatban estetek volt? Hiszűk.

I I. Másodszor: Hiszíteke hogy az Ur
Isten bent Fia az testben ti erette-
tek el bocsátotta, es annak az magas
kerest fan egyiser valo aldozattya-
val, az bünt, halalt, ördögöt, Pok-
lot, karhozatot, ugy meg rontotta,
erejet, es hatalmát ugy el vötte,
hogy azok többbe karhozatotokra
nem arthatnak? Hiszűk.

I I I. Harmadszor: Hiszíteke hogy ez
halando életnek utanna fel tamaft-
tya az ti testeteket az porbol, es be-
visen titeket lelkestül testkestül az
örök boldogságban? Hiszűk:

Hogy ezekre meg feleloek, így
soly te Egyhazi solga. Ez ti hitő-
tők es vallastok serint, en-is az en
Christusomnak méltatlan hivatalos
solgaja, az hatalom serint, mely a-
dattatot minekünk az Ur Christu-
stul az Apostolokkal egyetemben,
hirde-

hirdetem az ti bűneiteknek bocsánattat, es örök életeteket, mellyet meg ád az Ur Isten az ő ingyen való kegyelméből benn Fiaért titek, es minden ő benne hívóknak.

III. Ezeket az praedikallo fekből vegben viven, bály alá es meny az Ur Ástalahoz, es ott elsőben az előt el kefitetet kenyeret, ved kezében es így boly :

Minemű igekkel szerzette legyen az Ur Christus az veg Vacsorat, meg irtak azt az három Evangeli-
stak benn Mathe, benn Mark, benn Lukacs: Meg irta benn Pál Apostol is először Corinthusban írt leve-
lenek tizen-eggyedik részében, 1. Cor: 11.
7: 23.
ilyen igekkel.

En peniglen vőtem az Urto, mellyet adtam titeknek is, hogy az Ur Jesus az mely etbákā, mellyen el árulratot, kezében vőtte az kenyeret, es halakat advan, meg begte es mondotta: *Vegyetek, egyetek, mert ez az en testem mely ti erettetek meg tördel-*

E

tek :

zik: Ezt cselekedgyetek az en emlékezetemre: Hasonlatoskeppen az Pohart-is minnek utanna vacsoralt volna (vőtte) mondvan: Ez Pohar amaz Uy Testamentum az en verem által: Ezt cselekedgyetek az en emlékezetemre, valamennyiser ísítok ez Poharbol. Mert valamennyiser eszitek ezt az kenyeret es ísítatok ezt az bort az Urnak halálát hirdessetek miglen eljö.

Ezek az igek nem valami babonas igek, mellyekben oly erő lehetne, hogy ez kenyeret Christus valóságos testeve, az bort valóságos vereve változtathatna, avagy által allatoztathatta volna, hogy ez nem valóságos kenyér es bor volna, de csak finet latnad az kenyernek es bornak, de valóságaban Christus teste vére volna: Mondom: Nem olyan igek ezek, hanem megfentelő igek, mellyekkel ez az kenyér es bor, *Ex prophano usu*, külső állapattól erre az méltóságos tisztefenteltetett, hogy lenne az Christus testének es vérenek velünk való közlesének valóságos jegyzője, es

mint

Szolgálatának módjáról. Sz
mint egy medioma, ekköze az
Christus testevel es verevel valo
eggyesülésünknek, es abban valo re-
szesülésünknek. Hát illyen értelem-
mel az kiknek kefélletek vagyon ja-
rulyának elő.

Elő menven az emberek tördel-
lyed az kenyeret, es ugy oltogaf-
sad, az Pohart hasonlatosképpen.

I V. Hogy az halgatók meg bűn-
nek az Ur Aétalához valo jarulastól
es el vegezéd az bñnt szolgalatot,
igy foly.

Ekkeppen berzette az UR Chri-
stus az vég Vacsorat, ekkeppen el-
tenek ezzel az Uly Testamentom-
beli kerebtyeneknek gyülekezetek-
ben: az ő hitőknek meg erősítel-
re: az valtságnak es az Isten igere-
tinek magokban el pecsetelere: az
ő Kerebtyeni vallásokról, es igaz
poenitentia tartásokról valo bizon-
ság tevesekre, az mikeppen mi-is
elenk ez mostani oraban.

Vegeiaz
vég Va-
csoraval
valo elee-
nek.

De minekelőtte az hívek ez bñnt

52 Az Ur Vacsorájának ki
helytől el távoznak, bűkseg, hogy
annakelőtte az mi Istenünknek nag
hala-adással meg köszönyük, az ő
Szent Fianak ástalarol való gazdag
gazdálkodását: ezokaert egyenlő
bível lelekkel mondgyuk:

Hala-á-
das.

Örök Mindenható aldot Ur Isten mi Urunk
Iesus Christusnak dicsőseges Szent Attya, nagy
halakat adunk mi te Szent Felsegednek, minden
időbeli kegyelmes Atyai gond-viselesedert e-
zert-is, hogy te minket az mikeppen örök idő-
nek előtte az életre Christus Iesusban el vala-
tattal volt, akkeppen idő szerint az te Anya-
Szent-egyházadnak tarsasagaban be állattal, az
te igaz ismeretedre jutattal: Igaz hittel glöre-
menfeggel meg ajandekozzal, eltettal, tartottal,
zaplattal: im mostan-is jól tartad az mi meg e-
hezet somjuhozot lelkünket az te Szent Fiadnak
dragalatos testevel es verevel, mely által el is
pecsetelel, amaz áldas szerint való örökseggnek
az örök életnek birasara: az mellyekert te Szent
Felsegednek legyen örökre való hala.

Viszontag álaratossan könyörgünk te Szent
Felsegednek, hogy ennek utanna is ezen Atyai
gondviselesedet tarts meg mi raytunk mind ve-
giglen: örizzed oltalmazzad az te Anya Szent-
egyházadat: ne engedgyed azt sem az ördög-
nek, sem ez világi kegyetleneknek el topodniok:
Tarts meg ebben az te Szent igednek prädikal-
tatását:

Szolgalatasanak modgyarol. 53

tatafat: Tarts meg az Bent Sacramentomok-
nak ki Szolgalatasat: Adgy lelki, es testi bekes-
seget, hogy ennek utanna-is nagy lelki örömmel
járólhassunk az te Fiadnak a szolalabor, es lebes-
sunk melto vendegek. Ezokaert az te Samlat-
hatatlan jo tetemenyidet, nevellyed naponként
Ur Isten mi raytunk. Az te Szerelmes Fiadnak
erdemével taplallyad az mi bitunket, hogy te
rolad el ne seleikezzünk. Biry es igazgas az te
áldot Bent Lelkednek általa, hogy ennek utanna
járhassunk te előtted igazsagban, Bentsegeben,
es fegyhetetlen életben, hogy boltunk utan me-
bessunk be az boldogsagban, melyben él és u-
ralkodik az te Bent Fiaddal az Bent Leleknek
eggyesgeben mind örökke Amen. Mi A-
tyánk etc.

(Irt ha időd lehen ez kicsin inteft
tehered.

Mind ezeknek utanna, emlekez-
tetnek az hivek tíftekre. Annak
emlekezetire vifen minket az egy
kenyerből valo etel, es az egy Po-
harból valo ital: hogy az mikeppen
az Kenyer noha sok buza femből
áll, de azért ugyan csak egy kenyer
egy az izi: így noha az bor-is sok
bőlő femből áll, de azért egy bor
egy az izi: fínten akkeppen noha

Lassad
Cal: Inst:
lib: 4.
cap: 17.
sect: 38.
Item 43.

54 Az Ur Vacsorajanak ki-
mi-is főre, főre, külön külön egy-
egy emberek vagyunk, de azért u-
gyan csak egynek kel leonunk az i-
gaz vallásban, szeretetben. Tisztunk
tehat az igaz vallásban eggyesle-
günk, az igaz Isteni és Atya fiui se-
retetben való elő menetelünk, és
meg maradásunk.)

V. Így áld meg és bocsásd el az
híveket: Meg áldgyon titeket az
Atya Isten, meg igazítson az Fiu
Isten, és meg sentellyen az sent Le-
lek Isten: hogy áldottak legyetek
házatokban: áldottak legyetek há-
zatok kívül: áldottak legyetek az
ti hivataltok szerint való forgoloda-
stokban, Amen. Így vifed végben
Karacson napjan az Ur Vacsoraja-
nak osztogatásat, mely modot meg
kel tartanod minden időben.

II. Q V A D R A G E S I.
ma Vasarnapjan az Ur Va-
csorajahoz illendő tanítás.

I. Ez napon-is az Prædicationak
vége

vege után, úgy foly, mint oda fel-
lyeb meg mutatam és azt mond-
gyad: Hogy az hivek keűletlenül
az Urnak ástához ne járulynak,
jer ertekezzúnk ez egy dologról
róvideden.

Minemű kezűlettel kellyen
kinek kinek ide az Ur ástala-
hoz járulni, és arról az Chri-
stus testevel, és vérevel élni?

Ennek az kérdésnek fundamen-
toma vagyon fent Pál Apostolnak
imez mondasában, először Corin-
thusban írot levelének tizeneggye-
dik reűében: Meg proballya pedig
minden ő magat, és úgy egyek ab-
bol az kenyerből, és igyek abbol az
poharbol. Mert valaki éűik, és íűik
meltatlanul, kárhozatot éűik íűik,
meg nem valaztvan az Urnak te-
stet. Melyből ez jű ki: Mert valaki
maga meg probalása nélkül éűik az
Ur Ástalan valo kenyerből, és íűik
az poharbol: meltatlanul éűik íűik,

1. Cor: 11.
x: 28.

56 *Az Ur Vacsorájának ki*
es karhozatot veszen magának. Hát
az embernek keűleti vagyon egye-
dűl csak ő maga meg probalásaban.

Miben áll az embernek ma-
ga meg probalása kerlek add e-
lőmben, had mehessek vegere,
ha vagyóné jó keűletem, hogy
megtatlanul ne legyen oda valo
menetelem, es ne egyem i-
gyam magamnak karhozatot?
Háld meg.

*Az Isten-
nek igaz
ismereti.*

I. All az embernek maga meg
probalása az igaz Istent ismeret-
ben, es annak hozzánk valo jó aka-
rattyanak erteseben, hogy tudni il-
lik, az Istent allattyanban egynek
lenni, az ki lathatatlan, foghatatlan,
merhetetlen, bölcs, jó, könyörűlő,
irgalmas, nagy tűrő: Szemelyeben
penig háromnak, ki Atya, Fiu fent
Lelek, Földnek, Menynek es ezek-
ben lévő lathato, es lathatatlan álla-
toknak tereműője, igazgatoja, mint
magat

Szolgálatának módjáról. 57
magat nekünk az fent Írásban ki je-
lentette: Ertséd-is ennek akarattya-
t te hozzád, hogy az ő fent Fia te
eritted az testben el bocsátotta, ki
az te bűneidert az keresztsan meg
holt, harmad napon az te meg iga-
zulasodert föl tamadot, mint fent
Pál tanit es az Apostoli Credóban
vallod. *Rom: 4. *. 25.*

Ísmerede ekkeppen az Istent: er-
tede az ő akarattya- t te hozzád: Ha
ísmered akarattya- t érted, ez árant
meg probáltad magadat, hitedet
meg cirkaltad, es jó keféleted va-
gyon: az mi nagyub: örök életed
vagyon: Mert az örök élet áll az I-
stennek igazan való ismeretiben,
*Ioan: 17. *. 3.* Mely Isteni ismeret-
ed által való örök életedet itt pe-
cseleled el te magadnak örök bol-
dogfagodra az Ur Általánal.

Onem ismerhetem tőkel-
leteffen az Istent.

Ugyan-is csak tükör által nezzünk

1. Cor: 13.
7: 13.

mostan, es rész szerint ismerjük, azt mondgya sient Pál, először Corinthusban írott levelének tizen harmadik részében: de ez rész szerint való ismeret idvösséges. Mert kezdete amaz tökéletes ismeretnek, melyben az Istent bínról bínre meg láthattjuk, mint az Apostol az meg jegyzet helyen mondgya. Nem idegenithet el tehát tegedet az Ur ábrálatul az te vekony Isteni ismereted.

I I. All az embernek maga meg probalása az Ur Vacsoraja felől való igaz tudományban ennek titkos ereje, méltósága, vegei es hasznai felől való bizonyos ertelembe, kiről Husvet Innepeben az Kereszténynek ertenek.

Tudode azért te ember, hogy az Ur Vacsoraja az uy Testamentomnak második Sacramentoma, melyben az Christus testevel es vérevel táplálod telkedet az örök életre: Tudode: hogy Christus Jesus Istennek

Stennek eggyetlen egy fűlör bent
Fia szerzette kenyerből, borból az
ő testevel es verevel való elesednek
volta-keppen való meg mutatására:
Ertedé hog' az Isten dragalatos fep
igeretinek be tellyesédesében, mint
amaz fep folyovizeknek vegek az
Tengerben, itt az Ur Vacsoraja-
ban vannak, itt arkolod es fegezed
azokat te magadra örök életedre es
boldogságodra: Ha tudod, erted e-
zeket itt ez árant-is meg probáltad
te magadat, az Ur Vacsoraja felől
való tudományodat meg cirkal-
tad, azért jó kefélleted vagyon.

Onem tudom s-nem er-
tem ollyan mellyen?

Halladé: Resz ferint vagy on az
ertelem-is ez életben mi bennünk,
de azért idővölleges. Mert kezdeti
amaz örökke való bölcseségnek,
mellyet az örök életben be tellyese-
dünk. Nem idegenithet tehát el te-
gedet az vékony ertelem, es tudom-
many

60 Az Ur Vacsorájának ké
many az Ur Általatol.

III. All az embernek maga meg
probalasa az hitnek erősségeben,
hogy ketseg nélkül el hidgyúk azt,
hogy oly nagy az Istennek irgalmas-
saga, hogy ha mind ez világ bűnet
meg cselekedtük volna-is, az Chri-
stusert mind meg bocsattatik mine-
künk: Sőt ha csak ket avagy három
embernek tót volna is Isten igere-
tet az idvőség felől, de annak-is mi
volnánk az egyike.

El hihetede azért tökéletesen,
hogy oly veghetetlen, merhetetlen
Isten az ő irgalmasságában, es oly
bővelkődő az: ő bűn bocsato ke-
gyelmében, hog soha csak egy meg
terő ember is az ki ahhoz folyamo-
dot, abban veget nem ert, te sem
erhetz, hanem bűnőd meg bocsat-
tatik, az honal fejerebbe tetettetik,
örök élet adatik az Christusert.
Ha el hitted meg probaltad maga-
dat, es ez árant-is jó keűleted va-
gyon: jőy ide szabadoson, pecseteld
el az

Szolgálatának módgyarol. És
el az te hiteddel az Istennek irgal-
masságát az te bűnöd bocsanattyára.

Oh Vayha hihetnem, és ol-
lyan nagy erőfळेge volna az en
hitemnek, de ottan ottan meg
lassodik, és meg erőtlenedik
bennem az hit.

Fakadgy el sirva s mondgyad Mat: 9a
x: 23a
azt az bēgeny emberrel: Hisek U-
ram de gyamolitsad az en hihetet-
lensegemet. Mondgyad az Aposto-
lokkal: *Domine adauge nobis fidem.*
Uram őregbits mi bennünk az hi-
tet. Tudode hogy az te gyenge hi-
tőd azon Christust fogja meg és a-
hoz tamazkodik, kit amaz nagy hi-
tű emberek fogtanak, és kire tamaz-
kodtanak, és az te hitőd berint azon
boldogság adatik, mely az erős hi-
tűeknek. Hác nem idegenithet el
tegedet az te hitődnek erőtelen
volta az Urnak ástalatul.

I V. All az pœnitentia tartásá-
ban, minden czegeres verkeknek el
tavoza

tauoztatásban es az Isten érint vő-
lo tística életben. Cirkald meg azért
életedet, erkölcsedet, cselekedeti-
det. Lásd meg ha találé oly czege-
res vetkeket, mellyek miat lelkestől
testestől meg fertőztetel Isten há-
ragjában estel, es azért az Istennek
rettenetes büntetéseben: ha találé,
dobban meg sívedben, töredel-
mes sível lelekkel folyamodgyal az
kegyelemnek feki eleiben, vald
meg Istennek vetkeidet: kerjed bo-
csanattyat, tegy fogadaft, hogy töb-
be nem leledzel olyan hálalos vet-
kekben, annak örök bizonságára,
jőy ide az Ur Általához pecseteld
el poenitentiadat itt, ély annak u-
tanna tística életet, meg kegyelmez
az Isten az ő igaz igireti érint, es
ugyan meg bantatod vele az gonost
mellyet el rendelt volt, hogy te re-
ad hozzon, azt mondgya Jeremias
könyvenek tizé nyolczadik részéb.

Jerem: 18.
7: 8.

Uram, Uram ezeket cseleked-
tem, de ismet hertelen ugyan ked-
vem el-

Szolgálatának módjáról. 63
Vem ellen eëemben sem vehettem
magamat, el estem:

Hallode, az ô ember vôt volt ha-
talmát te raytad: Mert nem vetkez-
hettyük le ôtet míg ez életben va-
juszunk: de vagyon orvossága. Mert
az mely hámar el estel s-ésedben
vetted, meg ollyan hámar kely fel-
sanyargasd meg az hitvan testet,
hazts az Leleknek birodalma alá:
Meg kegyelmez az Isten. Lam az
igaz-is hetber egy nap el esik, de is-
met fel kel nem hever az bûnben.
Emberé vetkezni, de ôrdôge az
bûnben maradni: Nem ellenzhet
meg tehát ez-is tegedet az Úrnak
ábrátatul való jóvestől.

V. All az atyafiui szeretetben.
hogy mikeppen mindnyajan egy
Úrnak ábrátarol egy kenyerből et-
tünk, es egy poharbol ittunk min-
den semely valogatás nélkül: ak-
keppen mindnyajan egy mas bere-
tök legyünk minden háragnak, gyű-
lösegek, irigységek, ragalmazá-
nak el-

64 Az Ur Vacsorájának ké-
nak ellene mondgyunk. Mert abból
ismertetünk Christus tanítványinak
lenni, ha egymást szerettyük.

O Uram minden háragot,
gyűlöseget le tettem vala, de
oly mera dologert kapa belem
ez s-ez ember, hogy csak mon-
dani-is utallag: Annak-felette,
követem s-nem bocsát meg:
köszönök, nem fogadgya.

Ugy ugy fergeknek eledeli: egy
masra valo dagaltokert az ti terem-
tő Istenetektől fakadgyatok el: az
haragnak Attyaval az őrdöggel fuf-
satok egy porazon. Nincsene lelki
Pásztorod, nincsené Birad, Hadna-
gyod, kik te közötted, s-az te ellen-
keződ között az gyűlöseget le fal-
litsak: Mennyi tömény ezer őrdög
haragzik te read, te-is ő reajok: El
fakadrtzé azokra valo haragodert
az Istentől: Előttem az Christus ta-

Matth: 5.
v. 23. 24.

NACSA: Ha fel viszed az te ajandekodat az ol-

161143

Szolgálatának módjáról. 65

Barra, es meg emlékezel róla, hogy dolgoz val
gyon vele, had ott az te ajándékozod, es beke
lyel meg vele, meddig az uton vagy.

Cirkald meg azért ekkeppen hi
tődet vallásodat, cselekedetedet, es
életedet, es ha úgy találod, mint
meg mondam, meg próbálad ma
gadat, es jó keűleted vagyon, biz
vást szabados, s. nagy lelki örömmel
fel járulhatz az Urnak ástalahoz.

I I. Itt mond el ismet amaz köz
gyonatot, es annak utanna amaz ha
rom kérdésekkel az több ide tarto
zo dolgokkal, mint oda fellyeb meg
jegyzem, vidd vegben.

III. HUSVET NAPIAN

az Ur Vacsorajához il
lendő tanítás.

Hogy ha Nagy-penteken az Ur
Vacsorajat ki akarod folgaltatni,
nem illik tovább menned annál az
cselekedetnek formájáról való tuda
kozásnal, mellyet meg irtanak az
Evangelisták: Matth: 29. v. 26.

F

Marc:

66 Az Ur Vacsorájának ki

Marc: 14. v. 22. Luc: 22. v. 19. Item
1. Cor: 11. v. 24. Ez Christusnak cse-
lekedetiből azt mondgyad:

Minekelőtte az Keresztyenek az
Ur Ástalahoz járulnanak, imillyen
dolgokrol kel minekünk annak e-
lőtte ertekeznünk:

I. Kicsoda szerzette az vég
Vacsorat? II. Mikor szer-
zette? III. Miből? IV.
Kiknek, es? V. Mi végre
szerzette?

Ezeknek penig az kerdeseknek
fundamentoma, vagyon abban az
Christusnak cselekedetiben, mel-
lyet ez el mult ebfakan fogfágának
előtte vegben vin Jerusalemben az
Hufveti Baranyinak meg etele utan,
mikor ennek az ô Testamentombe-
li Sacramentomnak helyeben szerze
az vég Vacsorat. Annakokaert
lassuk:

Kicsoda szerzette?

Az mikeppen az első sentség-
nek,

Szolgálatának modjáról. 87
 nek, avagy Sacramentomnak, mely
 az keresztiség berzôje az Ur Jesus
 Christus *Matth: 28. Marc: 16.* ak-
 keppen az második fentsegnek is,
 mely az vég Vacsora az Ur Chri-
 stus meg berzôje, az mellyert az
 Urnak Vacsoraja semmi nem e- Micsoda
az vég Vac-
sora.
 gyeb, hanem az Ur Christustul be-
 reztetet Uy Testamentombeli ma-
 sodik Sacramentum fentseg avagy
 cselekedet, kenyerből borból azok-
 nak az kik az keresztiség által uyjon-
 nan születetven magokat meg pro-
 balhattak ez végre, hogy az Chri-
 stus nem csak jegyül, de ugyan va-
 losagossan az ő hálalára ádattatott
 testet, es az kereszt-fán ki öntetet
 véret nekik adgya bűnök bocsá-
 natyára, mikoron az kenyeret, es
 az bort az Tanító keze által tördeli
 es nekik adgya az ő hálalának emle-
 kezetre, hitőknek meg erősfítésé-
 re, az igereteknek el pecsetelésére
 es az igaz poenitentianak meg mu-
 tatására.

(Itt az árant ha időt vagyon hozza, rendel ezt az Definitiót meg magyarázhatod ilyen modont: Mondam hogy az Christus szerzette az vég Vacsorat: Mert egyedül csak az Istennek vagyon hatalma arra, hogy az Anyaszent-egyházban Sacramentomot szeressen, nem embereknek, sem Angyaloknak, sem Apostoloknak. Hát természet szerint való Isten az Christus. II. Mondam hogy második Sacramentum. Mert az Új Testamentumnak csak két Sacramentoma vagy, (az többi.)

II. Mikor szerzette Christus az vég Vacsorat?

Explie:
Cathec:
Urfini fol:
518.

Miert szerzette
ezt az
vég Vacsorát.

1.

Szent Pál meg tanít: Mert azon az etében, mellyen el árultatott, tudni-illik az Husveti Barálynak meg etelenek utanna mindgyarast (Matth: 26. 26.) hogy meg mutassa Ildvőzítőnk, Előőr, hogy az Ő Testamentombeli áldozatoknak

már

már vége vagyon, és Uly Sacramen-
tomot, vag' bentséget berzet, mely-
nek kellene követkőzni, és az Hus-
veti Barany meg etelenek el kellene
mulni. Mert nem az meg áldozan-
do Christust jegyzene az Ur Va-
csoraja, mint az Husveti Barany,
hanem az meg áldoztatottat. Ma-
sodszor, hogy ennek az Vacsoranak
meltóságat előnkben adna: Mert
hálalának előtte nyilván nem kicsin
dolgot forgatot, ezokaert hálalának
előtte berzette, hogy legyen mint
egy Testamentum, és az Testamen-
tum tevőnek utolsó akarattya: a-
zert mondgya, hogy az ő emleke-
zetire tegyük.

II.

Hogy peniglen mostan nem Est-
ve, de reggel solgaltatik ki vagyon
mind azért, hogy az réggeli orak-
ban samosabban gyülekezhetnek
egyben az hivek: mind peniglen
hogy jozanbak az emberek, és el-
mejek-is az Isteni dolgoknak erte-
sere illendők s-alkalmatosbak.

Synt: Polt
pag: 32
44. Mieru
szolgaltat-
tik ki reg-
gel az az
Ur Va-
csoraja.

III. Miből szerzette Christus az vég Vacsorát?

Kenyerből es Borból: oly kenyerből pedig, mely egész Sido országban közönséges kenyér volt, de kovaztalan. Mert kovazos kenyérrel nem szabad vala élni azon az napon, sőt Pál is az vég Vacsoráról akarván tanítani egy általlýaban kenyeret említ, minden kétség nélkül, oly kenyeret, mely akkor az Corinthusbeli híveknel közönséges volt, es az mineművel mindnyajan közönségesen éltenek.

Miért szerzette kenyerből.

I.

Szerzette pedig kenyerből. 1. Hogy az kenyér az Christus testének élető erejét meg mutatsa: hogy az mikeppen az buza séméből leszen az testi kenyér, akkeppen az Christus testéből leszen az lelki kenyér, azért mondgya: Ez kenyér en testem, hogy az mikeppen az ti testi életetek taplaltatik, es meg erősödik az kenyér által: akkeppen az en

az en testem által, úgy-mint életnek kenyere által, az ti lelketek tápláltassék, es meg erősödgyek az örök életre, *Ioan: 16. 2.* Hogy az kenyernek tőrdeltetése alatt, az Christus testének mi erettünk való tőredelme es tőrdeltetése előképpen megh abrázoltassék: Azert mondgya: Tegyetek az en emlékezetemre.

Borból szerzette, hogy az Christus verének erejét megh mutassa, hogy az miképpen az bor elteti az ő itallával az embert, meg erősíti, es meg vidamítja: akképpen az Christus verének itala az mi lelkünket meg erősíti elteti, es vidamítja az örök életre *Ioan: 6.*

Calv: Instit
lib: 4. c:
17. sect: 2.

Vetének az Christus szerzése ellen az oltások, hogy az közönfegyves kenyér helyet az kenyernek csak az táytekjait maztattak be az Ur Vacsorájában: azok-is, kik az bort el vonják az közösségtől mely egy általlában való bensőség töres:

72 Az Ur Vacsorájának ki
Christus mondgya: Igyatok ebből mind-
nyajan: az Papa mondgya: Csak az Pa-
pok igitanak ebből.

IV. Kiknek szerzette Chri- stus az vég Vacsorát?

Egyedül csak azoknak az Anya-
szent egyháznak élő tagainak, és hi-
veknek, az kik ő magokat úgy az
mint oda fellyeb meg mutaram,
meg próbálhattyak, és az hitnek
titkaiban tudosok s az Urnak hálá-
lat emlegetik: avagy nyilvánban.

I. Először azoknak, az kik az ő bűnö-
ket meg ismerik, és azért valóban
bankodnak, hogy ők az ő velek
jol tölt Urokat Isteneket verkekkel
meg bantottak, és azért sient Peter-
rel keserves sírásokat tesznek. Ma-

II. Másodszor, az kik hiszik tellyes bizoda-
lommal, hogy az Christusert az ő
bűnök meg bocsáttatik és az ő erő-
telenségek az Christus kinsenvede-
sevel, és hálalával el fedezettett.

III. Harmadszor az kiknek oly bándékok
vagyon,

vagyon, hogy tellyes életében minden tehetségekkel azon vana-
nak, hogy az hitben meg maradvan
tístra fent életet élnek az poeniten-
tianak erős fenyegete alá: addig
valo vértkektől oly bucsut vetrenek,
es annyira ellene mondottanak,
hogy soha többbe azokra vizza nem
ternek, mint fent David, fent Peter,
s az többi. Negyedű az kik tudo-
sok az hitnek ágaiban, es az Ur Va-
csoraja felől jó értelemben vannak.

IV.

Ki rekeztetnek penig innen az
mértatlanok, ugy mint az hitőle-
nek, az Ecclesiabel ki átkozottak,
az nyilván valo paraznak, orzok,
Gyilkosok, es egyéb hálalos czege-
res vetekben elő poenitentia tartat-
lanok, az Csecsemő gyermekcsek
kik magokat meg nem probalhat-
tyak, az elmejekben meg fogyat-
koztak, meg nem tert Sidok, Ola-
hok, &c. kikről így tanit Chri-
stus Doctor: *Adeat nullus crudelis, nul-
lus immisericors, nullus impurus quovis modo:*

Chriost:
Homil:
So. in
cap: 26:
Match:

F 5

Hac

*Hac tam ad vos, qui communicatis, quam ad vos qui ministratis dicta esse volo: Oportet enim etiam eadem ad vos dicere ut magno studio & diligenti cura dona hac distribuatis. Non parva vobis imminet pœna, si quem aliqua improbitate teneri scientes, ei hujus mensa participationem permittatis. Sanguis enim ejus ex manibus requiritur vestris. Si dux igitur quispiam, si Consul ipse, si qui diademate ornatus, indigne adeat cohibere ac coercere, majorem tu illo habes potestatem. *Az az:**

Egy kegyetlen-is, egy irgalmatlan-is, egy akar minemő tisztalan-is oda ne járullyon: Ezeket mind ti-nektek, kik kommunikáltak, mind tinektek kik foglaltok akarom mondani. Mert búkség, hogy azont tinektek-is mondgyam, hogy nagy vigyazással es fogalmatos gondviseleffel, ezeket az ajandekokat osztogassatok. Nem kicsiny büntetést érdemletek, ha valakit valami Istentelenségben tudtok elni se az általrol közösfülni meg engeditek. Mert az ő véret az ti kezetekből kerik meg. Ha ezokaert vagy hadnagy vagy Biro, vagy Kiraly megtatla-

tatlanul járul fel, tilts meg es tar-
toztasd meg, nagyobb hatalmát va-
gyon neked annal. Így tilta el Am-
brus Doctor Theodosius Császárt,
midőn het ezer embereket Thessa-
lonikában törvénytelenül le vag-
sor vala.

Euf: lib:
6. Cap:
25. Ec-
cles: Hist:
Amb: lib:
5. Epist:
28 ad
Theos:

IV. Mi vegre szerzette Chri- stus az veg Vacsorat?

Először, az ő egyféri áldozattya-
nak az magas keresztén emlékeze-
tire, mely által az Istennel meg be-
keltettünk, es kegyelemben veter-
tünk: azért mondgya: Ezt tegye-
tek az en emlékezetemre. Mert az
Ur Vacsoraja az Christusnak min-
den szenvedeset, es áldozattat fe-
münk eleiben adgya az kenyerek
tördeltetéseben, es az bornak önte-
sében. Ezert-is mondatik Sacrifici-
um Eucharisticumnak halado áldo-
zatnak mert az Anyaszent-egyház
abban mind magat mind hala adasat
az ő váltásagaert, mely lőt az Chri-
stusnak

I,

76 Az Ur Vacsorájának ki-
stusnak egy-feri áldozattával fel-
visi Istennek.

Masodszor, hogy legyen el pe-
csetelese es tanubizonsag tetele az
uy frigynek Isten es ember között,
mely uy frigyben az Evangelium-
bol igertetik az bűn bocsanati, mel-
lyel Isten bizonsagot teten, hogy
az ő kegyelmebe bé veszen, bűnün-
ket meg bocsattya az Christus ha-
lalanak es fennevedesének érdemejert
mindeneknek valakik igaz es elő
hittel járulnak az Ur Általához,
mint ő maga mondotta: Ez Pohar az
Uy Testamentomnak vére, mely sokaknak bűnök
bocsanattya kiöntatik. Erre nézve az
Ur Vacsoraja igen gyönyörűséges
frigyezes, melyben az Istennek fia
teten mi velünk kötelet hogy min-
ket kegyelmesen hozza fogad, el-
tet, tarti táplál az örök életre: mi-is
ő vele, hogy ő benne hiszünk, az ő
jó teremmenyet hala-adaissal vesszük,
es ő neki mindenkben engedelme-
sek leszünk.

Harmad.

Szolgálatának módjáról. 77

Harmadszor, szerette az végre,
 hogy legyen elpeczetelese es tanu-
 bizonylag tetele az mij fel bomolha-
 tatlan es el szakadozhatatlan nagy
 eggyességünknek az Christusnak re-
 stével, hogy mij valóságosan test
 vagyunk az ő testéből, csont az ő
 csontyából, mint sent Pál tanit E-
 phesusba írot levelének ötödik re-
 seben. Ismet először Corinthusba
 írot levelének tizedik re-
 seben ;

Eph: 5.

5: 30.

1. Cor: 10.

5: 16.

*Az Pohar mellyet meg áldunk avagy nem az
 Christus testének velünk való közlesée?*

Negyedser, hogy legyen czo-
 moja az Hiveknek egymás közöt
 valo szereteteknek es bekelegeknek,
 mellyel az Christus lelkenek általa
 azon egy testben szerkeztetünk, kik
 egyenlőben az Ur ástalarol esünk,
 mely által azon egy cseledek es
 Commensalisok azon egy ástalaról
 evő tarsokká lesünk. Hát az kik az
 Ecclesianak bekelességet bontogat-
 tyak, es egy más közöt méltatlanul
 bekerelenkednek nem esik azok az
 Urnak

IV.

Calv:

Inst: ca-

pite 17.

sect: 38.

Lásd meg

erről való

szép inte-

set.

Chriftot:

Hom: 51.

in Matth:

Urnak testet, véret sem iſſák. Mert
nem ihattok az Urnak poharabol,
es az ördögöknek poharokbol azt
mondgya ſent Pál, 1. Cor: 10. 21.

V.

Bokrót
gyümöl-
csei az Ur
Vacsora-
jának.

Ördögör, hogy legyen az UR
Vacsoraja közönſéges bizonyſag
tetele az mi vallafunknak, es az tu-
domanyban, Iſteni tizteletben, ſaz
Chriftus hitiben valo nagy egyeſ-
ségünknek lathato jele, hogy az ör-
dögnek Táborabol ki állottunk:
Az Pogányoktul Törököktől, Si-
doktól, eretnekektől, es az Papa-
soktul meg külömbezettünk ſel-
ſakadtunk: Annak-felette legyen
mint egy kez be adása az hitben, es
az Evangeliomban valo álhatatoſ-
ſágunknak: Gyakorlása az kegyeſ-
ségnek: öſtöne az ſent eleinek, za-
bolaja az bűnre valo vetemedésnek:
Vigáſtalan az ſok nyomorúságoka-
ban: Zalaga az mij föl-tamada-
ſunknak, melyre nézve az regjek
az Ur Vacsorajat: *Symbola Resur-
rectionis*, Föl-tamadásának jegyenek
mondot-

Szolgálatának módjáról. 79
mondottak vegezetre, hogy legyen
mint egy intes, az Christusnak el
jövetelire: Az Urnak hálalat hír-
desseitek meddig el jő.

Ez az oka hogy.

1. Az Ur Vacsoraja az mi hi-
tünket meg erősíti, hogy az Chri-
stus mi ereztünk bűletet, szenvedet,
meg holt, es föl-ramadot.

2. Az hitnek ágazatiban-is ha-
sonlokeppen meg erősít.

3. Az mi lelkünk taplaltatik az
örök életre.

4. Ez világi gonosságnak meg
utalása öregbedik bennünk s-az töb-
bi, ha élő akarod famlalni, es ter-
jeztetni. Itt-is mond el az köz val-
last, az három kerdest s-az többit.

MASODIK PELDA

Húsvet napjara.

Prædicatio utan az Prædikallo
szekből így folyly?

Igen emlekezetes bñt Incep nap
ez Ke-

80 Az Ur Vacsorájának ké-
ez Kerektýenek az Christusnak ha-
lottaiból való föl-tamadaſaert az mi
meg igazuláſunkra, mellyen mine-
künk nagy Iſteni felclemmel atya-
fiúi ſeretettel, jozanſággal kel for-
golodnunk az Iſteni titkeletnek ki-
ſolgaltatáſában, mely kiváltsággal
áll az hala-ádasban, melynek külső
látható bizonyſága az Ur Vacsora-
jával való eſes. De minekelőtte az
hivek ide járulnának az Chriſtus-
hoz való hala-ádatofſágoknak meg-
mutatáſára, annakelőtte láſſuk meg.

Micsodaſ teſtben tamadot
fel az Ur Chriſtus, hogy mi vé-
gere meheſſünk annak :

Micsodaſ etelünkke italun-
ka lő az Ur Chriſtus az ő teſte-
ben es véreben minckünk ?

Ennek fundamentoma vagyon
ebben, hogy erőtelen, romlando es
hálando teſtet vő fel, abban forgo-
lodot es holt meg, hogy mindenek-
ben ha-

Szolgálatának módjáról. Si-
ben hasonló legyen mi hozzánk az
bűntől ki valva, mint fét Pál mond-
gya Sidokhoz írott levelének ma-
sodik részében: Azonban erttyük,
hogy meg dicsőült, romolhatatlan,
es halhatatlan testben tamadot fel:
Annakokaert micsodas test ez: Ta-
lam emberi természetű az föl tama-
dasban úgy el enyefet, hogy immar
láthatatlanna, foghatatlanna f. min-
den helyen valóvalót: El igazit ő
maga az Ur Christus erről való er-
tekezésünkben midőn így föl, föl-
tamadása után fent Lukacs Evange-
liomi könyvenek huszonnegyedik
részében: Láttatok meg az en ke-
zeimet, es az en labaimot: Mert az
Leleknek teste es csonttya nincsen,
az mikeppen láttjátok, hogy enne-
kem vagyon. Es mikoron ezt meg
monda, meg mutata nekik kezeit
es labait.

Heb: 2.

Luc: 24.
7. 39. &
40.

Melyből meg tessék, hogy azon
ő embersegeben testében csontyai-
ban tamadot fel, az melyben fogan-

G

tatot,

82 Az Ur Vacsorájának kí-
tatot, sületet, benvedet, meg holt
es el temettetet, es egyeb változas
az ő emberi természetiben teste-
csontyaiban nem lőc, hanem csak,
hogy mi helyen meg elevenitetet a-
zontul az hálandóság, erőtelenség,
romlandóság el enyebet es az hely-
ben állot, az hálhatatlanság, dicső-
ség es romolhatatlanság.

Egy szóval: valaminemő *proprie-
tatibus essentialibus natus fuerat*,
testben lévő tulajdonságokban fű-
lettetet vala, mint minemű volt az
fazas, faragság, ehezes, somjuho-
zas, banat s-az többi, azokat vet-
közte le *et novis qualitatibus sed
creatis*, uy ajándékokal, de terem-
tetekkel, ugy mint az lelkeben
nagy bölcseséggel örömmel, &c.
az testben rothadatlansággal kő-
nyűséggel fenyeséggel, hálhata-
tlansággal, &c. ekesítet az fől-
tamadának monumentomabá s-pe-
czetleseben, annyira hogy az ő
benne lako Istensegnek dicsőséges
ereje

Szolgaltatásának módgyarol. Sz
ereje által tellyes tökéletes epleg-
gel be tellyesedet, es minden te-
remtet állatok föliben magasztal-
tot, de ugy hogy az ő emberi ter-
mesetinek állattya szerint, valo tu-
laydonfagi meg maradtanak: Mert
mostan-is az egekben abban az
nagy dicsőségben-is lathato, meg ta-
paztalhato, bizonyos helyben levő
az ő emberi természetiben mint
szent Istvan latta az egekben.

Act: 7.

Felette terhes igekkel toll erről

1: 55.

Agoston Doctor. *Immortalitatem*
carni suæ dedit Christus, naturam non
abstulit. Az az: Az Christus hal-

Epistola
ad Dar-
danum.

hatatlanságot adott az ő testének,
az természetet nem vőtte el. Ez az
oka az miért sient Peter azt állat-
tya, hogy az Christusnak az Egek-
ben kell lenni mind az utolsó napig,
mikeppen mondod: Mene Men-
nyegben, üle az Mindenhato Atya
Istennek jobjara: Onnan leszen el
jövendő ítélni: melyben az Chri-
stus fel menetele el jövetelivel el-
lenben vettetik. G 2 Mind

Act: 3.

1: 21.

Cal: In-
stit: lib: 4.
c. 17. se:

16. 27. 28.

Mind ezekből meg tessék, hogy azon emberi természetbe tamadt fel, melyben meg holt es el temetettet vala, csak hogy meg dúczó-úlben.

Ezt penig ertenünk kell az Papistak ellen es az Lutheristak ellen, kik egyenlőbe az Christus testet az UR Vacsorájában valo Ostyahoz kőrik. Mert az Papasok azt mondgyak, hogy mihelyen az Pap az iget az Ostyára mondgya, ottan valóságos Christus testeve változik. *Transubstantiatur*, Altal állatoztatik, az melyert ugyan imadgyak-is az kenyemben az Christust, mint kenyert lőtent. Az Lutheristak-is azt vallyak, hogy vagy felette vagy alatta vagy közöttte vagyon az kenyerek az Christusnak teste, az bornak vere es ekkeppen hiszik ők, sőt nagy meg altalkodással vallyak hogy binten olyan valóságos húsat esik az Christusnak, isők veret, minemű valóságos testben verben fogon-

Szolgálatának módjáról. És
fogantató, születet és megfektetet.

Ezokért micsodas etelünkön i-
talunka lőt minékünk az Christus-
nak teste vere, ier lassuk:

Az Ur Isten elsőben minket az
szent Keresztseg által az ő Anyaszent-
egyházanak tarsaságában plantál es
szentel, es az fiúi fogadásnak jussa
f-meltesága által öveive tesben. An-
nakutanna minékünk az igéből uy-
jonnán fülöttinek eledelt rendel
mellyel tart, táplál es eltet. Ez pe-
niglen az mi lelkünknek egyyetlen
egy eledele az Christus, mint ő ma-
ga mondgya szent Janos Evange-
liomi könyvenek hatodik refében:

*En vagyok ama az elő kenyér, ki az egből alá jöt-
tem: Ha ki eyjendikebből az kenyerből örökke-
gl. Az kenyér pedig mellyet en adok az en Ioan: 6.
testem, mellyet adok en ez vilagnak eleteert. 7: 50.*

Melyben ketseg nélkül meg mutat-
tya, hogy az ő teste azért leben az
mi lelkünknek kenyereve, mert az
mi idvősségünkert adgya azt halál-
ra, minékünk pedig adgya, hogy
vegyük es együk, mikor hit által

86 Az Ur Vacsorájának ki
 minket abban rebesit. Annakokaert
 lelki eledel az Christus teste, lelki
 ital az ő vere: Hát az eiele itala is
fidei est non oris, az hit nem az ba-
 je, mint Agoston Doctor mond-
 gya: *Tria millia hominum, qui Petri*
concione conversi sunt, sanguinem
Christi quem saviendo fuderant, cre-
dendo biberunt. Az az: amaz ha-
 rom ezer emberek, kik az Peter
 prädikallasara meg terenek, mel-
 lyet kegyetlen kedven ki öntette-
 nek vala, hiven, ittak.

Homil: in
 Ioan: 31.
 & 40.

Elő kenyér az Christus teste.
 Mert az valóságosan benne I-
 stenség öntötte azt az eltető erő
 az testben, hogy ez vilagnak ke-
 nyere lehessen az Christus teste.

Ezech: 4.
 * : 16. 1-
 sem 14. 13.

Mas az kenyér, mas ő benne az
 eltető erő, mellyet az Ur Isten ke-
 nyernek Bottyanak mond. Mert ha
 az eltető erő az kenyerből ki vete-
 tik, ez világ kenyeret ragod-is, de
 csak olyan mint az földet ragnad,
 meg halb ehel rayta. Így más az
 Chri-

Christus teste, más ő benne az elte-
tő erő. Micsoda az? Az bölcsesség
igasság, hűség, és az valóság, mert
az Christus illyenne tetetet nekünk
az Istentől azt mondgya hűt Pál e-
lőbör Corinthusban írott levelének ^{1. Cor. 8.}
első részében. Immar az testet ad- ^{1. Cor. 8.}
gya előnkben eledelül azért, hogy ^{1. Cor. 8.}
azt fogunkkal ragjuk? Bizony ^{1. Cor. 8.}
nem: Mert *Caro non prodest quic-* ^{1. Ioan: 6.}
quam, Spiritus est qui vivificat: Az ^{1. Cor. 8.}
test nem használ semmit (ha képes
az volna, hogy egyedül te ma az
Christusnak testet mind meg en-
ned-is) az Lelek az ki meg eleve-
nit, azt mondgya Christus ő maga
hűt Janos Evangeliumi könyvének ^{Ioan: 6.}
hatodik részében. Hát miért adgya ^{1. Cor. 8.}
az ő testet előmben etelemre? Hőg
hitednek általa azt fogjad meg, és
az mely eltető erő abban vagyon,
hitődel bíjad ki, hogy az mikép- ^{Hasonla-}
pen az kis Gyermekek az ő édes An- ^{toslag.}
nyának emléket fájával be fallya,
de azért nem az hűsával el, hanem

88 *Az Ur Vacsorájának ki*
 az tejet fíja ki abból, es az által el:
 Szinten akkeppen te az Christu-
 nak fent testet fald be az te hitő-
 nek fájában, es ne az husat ragjad,
 hanem az bölcseséget tudatlan, az
 igazságot hamis, az fentseget fertel-
 mes, es az valóságot őrdög rabja lę-
 ven, fíjad magadra hitődoek általa.
 Bizony olyan vagy te igaz hitű
 ember, mint amaz mehecske. El-
 megyen az meh az jó illatu ki nyílt
 viragokra fal, onnan fedezet maga-
 nak eledelt: Így te-is ki rőpűlő hi-
 tődoek általa, es az Evangeliomnak
 idvősséggel ki terjedet igiretire fal-
 la: az Istennek penig minden ige-
 reti az Christusban, ugy es Amen,
 mint fent Pál mondgya, es az ige-
 retekben az Christuson nyugfol
 meg, onnan fedezetz magadnak az
 sin meznel edesseb jokat örök ęle-
 tedre: Hittel hát hozza hittel.
 Mert az test bizony semmit nem
 hasznal, ha azt az mi benne vagyon
 magadeva nem tesed; nem tehered
 penig-

Szolgalatasanak modgyarol. 89
 peniglen, hanem hitődoek általa.
 Mert az igaz idvőzűlendő hitnek
 olyan nagy ereje vagyon, hogy az
 tavul valót magának jelen valova
 tefi: így az Christus teste az igaz
 hitű embereknek itt az földön jelen
 vagyon, es ő tőlők veterik *Spiritua-*
liter lelki modon. Innen mondgya
 Agoston Doctor: *Dominum iam in*
Cœlo sedentem manu contractari non
possumus, sed fide contingere. Az az:
 Az egkben űlő Urat kezűnkkel
 nem tapashtalhattuk, de hittel meg
 illethettük: *Longe igitur falluntur*
qui nullam carnis præsentiā in cœ-
na concipiunt nisi in pane sistatur. I-
 gen meg csalatkoznak, az kik sem-
 mi jelen letet az testnek az Ur Va-
 csorajaban nem velik, hanem ha
 az kenyerven lehen azt mondgya
 Calvinus Janos.

Tom: 9.
 Tractat:
 in Ioan:
 1. Episto-
 la 1.

Inft: lib:
 4. cap:
 17. &
 sect: 31.

De itt az arant gondollyatok
 meg az Christusnak az emberekkel
 valo kegyelmes daykalkodasának
 modgyat. Mert mivel hogy ez az

Christusnak az hivekkel valo lelki
 eggyesülésenek titka igen melyse-
 ges, ezokaert ennek peldazattyar,
 es meg mutato abrazattyar külső
 élető állatokban adta előnkben az
 vég Vacsoraban az kenyeren es
 az borban, melyben az mi idvősse-
 günkert egyfēr meg áldoztatot tes-
 tēt hadgya, hogy vegyük es együk,
 hogy mikoron mi az Ur asztaláról
 az kenyeret es az bort vessük, es-
 sük, issuk, olyan valóságossan re-
 sésüllyünk az alát az Christus teste-
 nek verének élető erejében az mi
 idvőssegünkre, az minemű valosa-
 gossan essük az kenyeret, es issuk
 az bort.

Eph: 5.
 10.

Tartuk meg azért ezt: Hogy va-
 lamenyifēr lattuk az Urul előnk-
 ben adattatot kenyeret es bort, ugy
 mint, az ő kegyelmenek jegyeit,
 mind annyifor az valóságot-is e-
 lőnkben adgya, hanem ha valaki az
 Istent jaczodni velne az jegyek a-
 lát, az mely tavul legyen. Az Ur
 Chri-

Christus az kenyérrel együtt aján-
 lya felődben adgya teneked az ő te-
 stet az külső élető állapotban az
 kenyérben borban mikor azt mond-
 gya. *Ez az en testem vegyetek egyet-ek. ez az*
en verem vegyetek igyatok. Te dolgod az
 kenyérhez borhoz nyulnod kezéd-
 del: hitóddal pedig az ő testéhez,
 verehez, melyben oly valóságossan
 rebesülő hitódnak általa, hogy test
 lebes az ő testből csont az ő cson-
 tyabol, mint bent Pál tanít el annyí-
 ra hogy ily, nem te immar, hanem
 ilyen te benned az Christus, mint
 Galatiában írott levelének második Gal: 2. 20.
 rebesben mondgya: Kicsoda kar-
 hoztat tehát immar minket azzal,
 hogy semmit az pusztá jegynel e-
 gyebet az Christustól ferezteret
 vég Vacsorában nem vennenk?
 Mellyik Egyházi solga az, az ki az
 kenyeret es bort, pusztá üres jegy-
 nek mondana? Hól lattal oly cze-
 gert az mely alatt bort nem árulta-
 nak volna? Avagy csak az mi be-
 münket

Ioan: 6.
 7: 63.

Ioan: 9.
 7: 6.

Matt: 9.
 7: 10.

Vacsorában: Az Christusnak ige-
 je Lelek es élet: maga ha valoban
 meg gondolod, az papyrosson csak
 tanta: az foban csak zengedezes:
 Hát hogy hogy Lelek es élet: Mert
 oly éfköz, mely életet es Lelket fe-
 rez benned ha hised. Az vilagta-
 lannak meg gyógyításabā pústa je-
 gye az Christus nyala: Az ő ruha-
 janak premjenek meg illetese az fe-
 geny áfkonytól pústa jele: Noha
 ezek nem Sacramentumok, vagy
 sentseg: Így azért valóságossan e-
 fed ifod az Christus testet, véret az
 Ur Vacsorájában, ha hittel megy
 oda. Illyen értelemmel es keféllet-
 tel azért az hivek fel járulhatnak.
 De minekelőtte az lenne, ier mond-
 gyuk egy fivel fájjal: Örök min-
 denható, &c. Ezek után vigyed
 végben, mint oda fellyeb meg je-
 lentem.

IV. P I N K Ó S D I N N E -
 pen az

Szolgálatának modgyarol. 93
pen az Ur Vacsorájához il-
lendő tanításnak példája.

Itt-is az *prædicatio* után így
foly: Hogy az hivek az Ur ástala-
hoz, mellyet igiretünk berint meg-
terítettünk keféletlenül ne járulja-
nak, főkéleg, hogy ez dolgot rövi-
deden megertjük:

Minemű ekköze legyen az
Szent Leleknek, mind az Ige,
mind az Szent Sacramentumok,
kereséség, es az Ur Vacsoraja,
az hiveknek mind uyjonnan
valo feleletesekre s-mind Lel-
keknek taplalásokra?

Jollehet az Ur Isten oly *Liberrimum* *agens*, szabados cselekedetű,
hogy minden ekköz nélkül minde-
neket hatalmason veghez vihet az
mellyeket akar: de mindazáltal tet-
set ő Szent Felségenek, hogy az 1. Cor: 1.
x: 21.
Evangeliumnak *prædikallása* által
tartsa meg az hiveket, es az Szent
Sakra-

94 Az Ur Vacsorájának ki
Sacramentumok által, pecsetellyé
el azon hivekben az meg tartásnak
igeretit, sőt hogy ugyan be summál-
lyá az hivekben az igiretek szerint
az idvősleget.

Noha pedig az imadando bent
háromlag egy Istennek köz munká-
ja az Ige, és az Sacramentumok, a-
vagy bentségek által való meg tar-
tas, idvőzites, de mindazáltal va-
gyon rend az cselekedetben: Mert
az miképpen az Fiu vagyon az A-
tyatul az bent Lelek az Atyatul és
Fiutul. Akképen az Atya cseleke-
dik az Fiu által: az Fiu az Atyatul,
és az Atya s. az Fiu az Szent Lelek
által. Ezokaert az Atyának, és az
Fiunak minemű esköze legyen az
bent Lelek által mind az Ige, mind
az Keresztseg és az Ur Vacsoraja az
ujjonnan való bűletésre és az lelek-
nek taplalására; jer lássuk.

Szent Pál mondgya Romába í-
rot levelének első részében hogy az
Evangelium Istennek hatalmassága
az id-

Gen: 16.

Y: 24.

Ierem:

36. Y: 12.

Szolgaltatásának módgyarol. 95
az idvősségre minden hívóknak.
De kicsoda által lehet az Evangeli-
om Istennek hatalmas eszköze az
idvősségre? Talam az Egyházi fol-
gak által? Nem. Mert Pál plantalta, 1. Cor. 3.
x: 6.
Apollós öntözte Isten attá az ne-
vekedeset. Mert az Isten az ő bent
igejét teszi bent lelkenek általa hat-
hatóvá és gyümölcsözővé, az hi-
vekben mint meg tessék az Aposto- Act: 10.
x: 44.
li cselekedetekről írott könyvek tí-
zedik részéből. Mert mikor Pe-
ter Apostol prædicallott volna azt
mondgya bent Lukats: *Illapsus est
Spiritus Sanctus in omnes qui audie-
bant hunc sermonem:*

Az bent Lelek fállot mindenek-
re az kik hállottak ez beszédet és
ugy lőtt gyümölcsözővé az ige az
hivékben az Szent Lelek által. Az
hivekre való fállásában mit cseleke-
det ám Lydia Ássbonnak példája
meg mutattyá azon Apostoli cse-
lekedetekről írott könyvének tizen-
hatodik részében: Mert mikoron
Pál A-

96 Az Ur Vacsorájának ki
Pál Apostol prædikallaná az Evan-
geliomot *Dominus adaperuit cor Ly-*
diae, az Ur meg nyitá Lydiának fi-
vet, hogy halgatná azokat mellyek
az Pálul mondatnak vala.

Ezekből kettő jó ki. Első, hogy
az Szent Lelek, az szívben be eset ige
által nemz es érez hitet az ember-
nek fivében, hogy mindgyarast
meg kezdgyen az az szív, úgy-mint
minden indulatoknak féske tisztul-
ni. *Fide enim purificantur corda.* mert
hit által tisztítanak meg az fivék
azt mondgya Szent Lukács az Apo-
stoli cselekedetekről írott könyvnek
tizenkettődik részében. Másik, az
ujjonnan való fűletes. Mert az Szent
Lelek az szívben be eset ige által
kezdi emberben az Istennek meg
romlot kepet helyre állatni, mint
Szent Peter első levelének első rész-
ben nyilván bizonyította: Ugya fű-
letetven nem az romlando magtól,
de amaz romolhatatlantul, az első I-
stennek örökre meg maradando i-
geje által.

Ebből

Gen: 6.

✱: Az
igetisztít-
tya meg
az szívet

Akor: 15.
✱: 9.

1. Pet: 1.
✱: 23.

Ebből jó ki ostan az embernek
 Isten előt való meg igazulása az bñt
 Leleknek munkaja által, mint bñt
 Pál mondgya előbör Corinthusban irot levelének hatodik refében. 1. Cor: 6.
x: 11.
 Meg igazitattok az Ur Jესusnak ne-
 veben az mi Istenünknek lelke al-
 tal. Ismet masodbör Corinthusban 2. Cor: 5.
x: 17.
 irot levelének harmadik refében.
 Az holot penig amaz Urnak lelke
 vagyon, ott vagyon az szabadfagh.
 Mert az Leleknek gyümölcse az
 szeretet, öröm, bekefleg s az többi,
 mint bñt Pál elő famlállya Galatia- Gal: 5. x.
22.
 ban irot levelének ötödök refében.

Micsoda eñköze legyen azért az
 Szent Leleknek, az Istennek igeje
 ihol mely bñpen meg terfík, oly eñ-
 köze, tudni-illik, hogy fenkiek
 (ordinariè rend ferint folvan) id-
 vőflege az ige nélkül el nem kezde-
 tik, vegben sem megyen. Mert az
 Szent Lelek az által hathato az hi-
 vekben idvőflegekre, mint meg
 mutatam. Ezert bocsatta el az UR.

H

Chri-

Az idvőf-
 leg az Ige
 nélkül el
 sem kez-
 detik veg-
 ben sem
 megyen.

98 Az Úr Vacsorájának ké
Christus az ő fent Lelek, hogy vi-
lag végezeteiglen ekkeppen mun-
kalkodgyek az ige által az hivek-
ben, mint fent Janos Evangeliumi
könyvének tizen negyedik részében
Idvőzítőnk mondgya. Commen-
daltatik itt az árant az Isten igije-
nek halgatása: karhoztatnak az tu-
nyak.

Joan: 14.
7: 13. 14.

Az Sacra-
mento-
mok az
szent Le-
leknek
eszköze
az Idvő-
zítésben.

De az Sacramentumok-is avagy
az Szentsegek minemű esközi le-
gyenek az fent Leleknek meg tet-
tik ebből.

Mert valaminemű esköze az fent
Leleknek az ige az Christustól ke-
refet joknak velünk valo közlelere
hitnek általa az mi uyjonan valo fű-
letesűnkre: hente olyan esköze az
fent Sacramentumok-is azon Chri-
stustól kerestet joknak bennünk valo
el pecsetelelere főt idvősségűnknek
bennünk valo be summalasara:

Mert mind az igeben mind az
Sacramentumokban azon egy dol-
got adgya előnkben az fent Lelek
tudni-

Szolgálatának módjáról. 59
tudni illik az Christust az ő javai-
val es ez árant, azon az Christus-
ban valo rebesúlesünk az igeben,
mely az Sacramentomokban, tudni-
illik, lelki. Mert az Szent Leleknek
erejéből hit által binten ugy rebe-
súl az Christusban az igenek halla-
sából, mint az Sacramentomokból
valo eleseddel: Egy so: Nem más
az igeben valo rebesúles az Chri-
stusban, mely az Sacramentomok-
ban. Mert mind az kettőben azon
egy az dolog, azon az valóság, tu-
dni illik az Christus az ő javaival,
az igeben-is az rebesúles *Spiritualis*
lelki; az Sacramentomokban-is lel-
ki; az igeben-is hittel, az Sacra-
mentomokban-is hittel rebesúl az
Christusban: Valaki azért más jo-
keres az Sacramentomokban, mint
az mely igeben igértetik, az Bál-
vánt csinal az Sacramentomokból.

Hát akar ellyek en az Sacra-
mentomokkal akar ne mind

100 Az Ur Vacsorájának ké-
egy, csak hállyam az ige?

Hald meg. Az Istennek bent i-
geje oly efköze az bent Leleknek,
mely által el kezd el indittya, es
meg erősíti mi bennünk az hitet,
az mellyert elő kel jarni az igenek.
Az Szentsegek pedig avagy Sacra-
mentomok, oly efköze az bent Le-
leknek mely által az el inditot hitöt
vastagittya, az mellyert az Sacra-
mentomoknak az ige után kel kö-
vetközni; Oka: Mert az Szentse-
gek ertelem nélkül semmit nem fe-
reznek az emberben: ezokaert ez
igenek magyarázattya, mely ertel-
met ad az Sacramentomoknak, es
az emberekben buzgóságot indit,
bűkfegkeppen elő veti az Szentse-
geket. Innen mondotta Agoston
Doctor Sacramentum esse verbum vi-
sibile, hogy az Sacramentom látha-
to ige. Mert valamit az Evangeli-
om beszéddel mond az Christusról,
es az ő általa végben vit valtságrol
f-czzel kereset jokrol, azt az Sacra-
mentom

Tract: 80.
super Io-
an:

Szolgálatának módjáról. 101

mentom láthatóképpen előnkben
adgya az Keresztsegben az vízben :
az Ur Vacsorajaban az kenyerek
tördelteteseben, es az bornak öntet-
teteseben. Ezokaert nem eleg csak
hálgtatnod az iget, de az Ur Vacso-
rajaval ottan ottan kel elned. Mert
az mivel amot az igeben az Szent
Lelek meg kinal, azt Ur Vacsora-
jaban pecsereled el, es tesed tiedde,
azon bent Leleknek általa. Ladde,
azt igeri az UR Christus, hogy ő
meg mosogat minket az ő vérevel,
bent Janos első levelének első rebe-
ben. Holot pecserelettetik ez el te
benned : Az bent Keresztsegben :
Mert az keresztseg teben bizonsagot
az víz által arról, hogy az Christus
el mossa az te bűneidet, de hogy
hogy : *Spiritu sancto & igni*, Szent
Lelekkel, es tűzzel azt mondgya
Baptista Szent Mathe Evangelio-
mi könyvenek harmadik rebeben :
Mert az bent Leleknek oly eszköze
az keresztseg, hogy az híveket az

Az ige-
teket elő-
képpen
meg ábra-
zoliya az
Sacramen-
tum. Cal:
lib: 14. c.
4. sect: 5.
Inst:

Az ke-
resztseg
eszköze
az szent
Lelek-
nek.

1. Ioan:
1. §: 7.

Matt: 3.
§: 11.

Laffad által idvőziti, *Matth. 28. Marc. 16.*
 Cal: Inft: Mert az ki hiszen es megkeresztel-
 lib: 4. ca- kedik az idvőzül. Innen mondgya
 pite 14. Agoston Doctor: *Accedat verbum*
 lect: 4. *ad elementum & fiet Sacramentum.*

Hom: 13. *Unde enim ista tanta virtus aquæ ut*
 in Ioan- *corpus tangat & cor abluat, nisi faci-*
 nem. *ente verbo? Non quia dicitur, sed quia*
creditur. Az az: Jarullyon az ige
 az élető állatokhoz es Sacramen-
 tum lehen. Mert honnan vagyon ez
 illyen erő az vizben, hogy az te-
 stet illesse, az siveret mossa, hanem
 az igenek szerzeséből? Nem azért
 hogy prædikaltatik, de hogy hiszik.

1. Pet: 1. Az mellyet sent Peter-is első leve-
 2: 21. lének harmadik részében mondgya:
 hogy az keresztseg idvőzit minket,
 nem az testnek könnyének levetése,
 de az jó lelki ismeretnek kez be a-
 dása. Ihol mely dragalatos eszkőze
 az sent Leleknek az keresztseg, nyil-
 van által erted.

Az Ur
 Vacsoraja
 eszkőze
 az szent
 Lelek-
 nek,

Igy: azt igeri az UR Christus
 sent Janos Evangeliomi könyvenek
 ható-

hatodik részben, hogy valaki efi
 az ő testet, es istsa az ő véret annak
 örök élete vagyon. Hiszed te az sent
 Lelektől te benned inditator hittel,
 hogy az Christus testének tőrdelte-
 tese, verének ontása által ment vég-
 ben az te váltságod örök életedre.
 Mert ez enni az Christus testet, es
 innya az ő véret, mint Agoston
 Doctor mondgya: *Nolite parare*
fauces, sed cor; inde commendata est
ista coena. Crede & manducasti. Ne
 sajátokat kebitsetek de szíveteke-
 tön ajatlattatot ez az Vacsora.
 Higy s-örtel. Holot pecseteltetik
 te benned es az hitód által való éte-
 led italod örök életedre? Az Ur
 Vacsorajaban. Mert az Ur Vacso-
 rajaban tessen az sent Lelek bizony-
 sagot arról teneked mikor az ke-
 nyeret es az bort veszed, eszed, isod,
 hogy az minemű valóságoson tied-
 de tőrted ételed italod által az ke-
 nyeret es bort, olyan valóságoson
 őtted ittad az alat az Christushnak

Ioan: 6.
 51. I-
 tem 54.

Enni az
 Christus
 test t: vé-
 ret innya.

Cal: lib:
 4. capite
 17. sect:
 34. Aug:
 Tract: in
 Ioan: 11
 quid pa-
 ras den-
 tem &
 ventrem
 crede &
 mandu-
 casti.

104 Az Ur Vacsorajanak ké-
valóságos testet és vért. Mert az
Szent Lelek az, az ki lelki állat le-
ven az te lelkedhez ill. ti ő magat
és úgy tésen erről teneked bizony-
ságot, mint Szent Pál Romába í-
rott levelének nyolczadik részében
mondgya, kiről lássad Calvinust
lib: 4. cap: 17. sect: 10. & 11. az ho-
lor több befede közöt így szól: Ket-
tőből áll az Ur Vacsorajanak Szent-
sege: *Corporeis signis*, testi jegyek-
ből, mellyek főmeink előtt leven
az láthatatlan jókat, az mi erőtelen-
segünknek rendi érint meg mutat-
tyak: *Et Spirituali veritate*: És lelki
igasságból, mely az külső látható
jegyek által példáztatik és adatik:
Ez lelki igasság pedig az Christus
az ő kereset javaival. Ki adhattya
az Christust az ő javaival nem az
az kenyér és bor: Mert csak pél-
dazza. Hát az Szent Lelek adgya.
De hogy hogy? Az ő tőle te ben-
ned fereztetet hit által. Ihol azért
minemű eskőze legyen az Ur Va-
csora-

Szolgaltatásnak módgyarol. 105

csoraja-is az űet Leleknek az Chri-
stusnak minden kereset javaiban va-
ló rebesűlesűdre az te űrűk ęletedre,
erted. Egy űo: Az te idvűssűged
te benned el sem inditatik az lsten
igejenek halgataša tanulaša es meg
tartaša nélkül, vűgben sem megyen
az űent Sacramentomokkal való ę-
lesnelkűl. Mert valamit hiűű az i-
gebűl idvűssűgedre, azt az űr Va-
csorajaban pecsetled el, es ugyan
be summalod te magadban űrűk ę-
letedre. Holot ved ęűedben, hogy
az Szent Lelek munkalkodik az ige
es az Sacramentomok által, de a-
zert nem kűttetet azokhoz, hanem
űabados cselekedetiben, mint űent
Pálnak meg teritesűben *Act: 9. 7: 11.*
6. 1. Cor: 12. 7: 11.

Ordinarie
rend fze-
rint.

(Vessd meg az iget : Ne ily az
Sacramentommal) Itt is mond el
az kőz gyónatot, az után az kerde-
seket, es ugy meny az ástálhoz az
prædikallo fekből mint oda fellyeb
meg mutatom.

H 5

V. A-

V. A R A T A S E L Ö D E -
 din az Ur Vacsorajahoz valo
 pelda valamely Vasar-
 napon,

Meg igitük vala este ez na-
 pon az Keresztyeneknek hogy ha e-
 gesslegben es bekeességben ez mai
 napot az Ur Isten meg engedti er-
 hetnünk, az UR Ástalat meg terít-
 tyúk, intettünk-is vala, hogy ki ki
 meg gondolvan az Christus paran-
 csolattyar: előtte viselven keresztye-
 ni hivatallyat es halando voltat,
 lennenek jo kefélettel es járulnanak
 fel, es az ő Christusokkal egygyűl-
 nenek lelekben. Im az Ur ástala te-
 ritven vagyon. De hogy az hivek
 értelem nélkül ne járulnyanak ide
 az Ur Ástalahoz jer értekezzünk
 egy ilyen dologrol.

Miert neveztetik az Ur Va-
 csoraja kenyernek tör-
 deltetesének?

Ennek

Ennek fundamentuma vagy az
az fent Lukacs mondasában az A-
postoli cselekedetekről író Kőny-
venek második részében így szólva
amaz három ezer meg terti hívek-
ről: Meg maradnak vala peniglen
az Apostoloknak tudományában,
es communicálásokban, es az ke-
nyernek tördeleleiben, es könyör-
gésekben. Az holot az kenyerek
tördeltetésen erti az Úr Vacsora-
ját. Miért mondatik kenyerek
segdelelesek avagy tördelelesek?

Először. Mert az kenyerek tör-
deltetése látható bizonyága es e-
sünkben jutato eszköze az Christus
testének mi erettünk való meg tör-
deltetésének. Ez az oka, hogy Id-
vőzítőnk az ő halatra való menete-
linek előtte az Tanítványok előtt
tördele az kenyeret s-ugy osztog-
ta: hogy meg mutassa azt, hogy
egy keves vartatva nagy töredelme
es faggatása lenne az ő testének.
Ennek azért az mi erettünk való

Chri-

Act: 2.

1: 42.

Tiz nevel
nevezte-
nik az Úr
Vacsora-
ja, lassad
Bucha:
fol. 649.
in locis.

I.

Christus benvedesének emlékezetére im mi-is azon format meg tartjuk, hogy elő peldában nézzük es lássuk az Christus testének tőrdeltetése az kenyerek tőrdeltetésében amaz ő mondasza berint. *Ezt tegyetek az en emlékezetemre.* Először Corinthusban írot levelének tizenegyedik részében. Mert hálakat advan, vőtte az kenyeret meg segte, avagy tőrdelte, es azt mondotta: *Vegyetek, egyetek, mert ez az en testem, ki ti evettetek meg tőretik, ezt tegyetek az en emlékezetemre.*

1. Cor: 11.
7. 23.

II. Másodszor: Mert az Christus *Panis vitæ*, életnek kenyere, annyira hogy valaki ezt az életnek kenyeret nem efi élete annak magában nincsen azt mondgya az Ur Christus sent Janos Evangeliomi könyvnek hatodik részében. Mert az életnek Igeje, mint sent Janos az Christust nevezi első levelének első részében az testet őltőze fel, mely testben mondgya, hogy ő az életnek kenyere,

Ioan: 6.
7: 54

1. Ioan:
2. 7: 1.
Calv:
Inst: lib:
4. c. 17.
sect: 3.
k. 9.

Szolgálatának módjáról. 110

nyere, mely életet az ő tőle fel vő
testben öntöt, hogy abból mi reánk
az életnek közlese jőne: es így im-
mar az életet az mi tulajdon te-
stünkben: (Mert mi testünk az
Christus teste) talállyuk. Eletnek
kenyere Christus, mint az mi min-
den napi külső kenyerünk: Tördel-
tetik, hogy te igaz hitődnék keze-
vel az egben levő életnek kenyeré-
hez nyuly, es az te bűnőd bocsá-
nattyara, meg igazulásodra, uyjon-
nan valo életfedre tőri el, (hogy
illy parasztul folyjak) az életnek ke-
nyereben, az az, az ő érdemeben
merits nem külömben, mint az Ur
asztalarol az el töröt kenyeret ke-
zedben veszed, es az borban faja-
ban vese és azzal raplald lelke-
det az örök életre. Mennyi tömeny
ezer emberek segtenek avagy tör-
tenek hitőknek általa az vilagnak é-
letere adattatot kenyerből az Chri-
stus testéből érdemőt? Te se ma-
radgy hátra: Nem fogy el. Mert
veghe-

Az Chri-
stus élet-
nek ke-
nyere.

Apoc: 13.
x. 3.

III. Az Ur Vacsorájának ki-
veghetetlen az ereje. Az Ur ástala-
nal azért az kenyerek begese arra
emlekeztet, hogy az Christus élet-
nek kenyere, kinek érdeméből te is
hitednek általa begz, avagy törő
életet boldogságodra.

III. Harmadör, hogy tanu-bizony-
sag tetetnek arról is az kenyerek
tördeltetése alatt, hogy mi erettünk
tördeltetet faggattatot, szenvedet,
fizetet, es holt meg az Ur Christus,
mely ebben mutatodik ki, hogy az
el seget falat kenyeret vedet, meg
esed es tiedde tesed: így fínten az
alatt az te eretted meg tördeltetet
Christus tetet hitóddal tiedde
tesed. Szent Janos Evangeliumi
könyvenek tizenkettődik részében
mondgya Idvőzítők: Hogy ha az
buza sem az földben nem esik es

Mondom
az kenyér
alatt. Nem
ugy mint
ha ott lap-
pangana
de az hi-
tlenézve.

meg nem hal, ő maga marad csak,
de ha meg hal, sok gyümölcsöt hoz.
Meg holt az Anyaszent-egyháznak
magva az Christus, de az ő teste-
nek tördeltetése után: hát immar
gyümöl-

Szolgálatának módgyarol. 112

gyümölcsöt hoz, az melynek biz-
zonfagara, ahol tördeltetik előtted
az ő testenek jegye az kenyér,
hogy ez által s-ez által el vegyed az
gyümölcsöt is, mely az bölcsesség,
igasság, bensőség és váltság 1. Cor: 1.

Mert ke-
zeddel az
kenyeret,
hitòddel
az Chri-
stus testen
veszed es
eszed.

Negyedker, visen minket az ke-
nyernek tördeltetése az Christussal
valo egygyesülésünknek ismeretire.
Mert az miképpen az fálatonként
tördelt es meg őt kenyernek élető
erejevel az te tested egygyesül, es
az által táplaltatik: akképpen az te
erettet meg tördeltetett Christus
testenek élető erejevel egygyesül es
az által táplaltatik az örök életre.
Igy tanit féc Pál előfőr Corinthus-
ban írot levelének tizedik rebeben:

IV.

*Az kenyér mellyet tördelünk, avagy nem
az Christus testenek velünk valo közlesee?
Mert az tördelt kenyernek vetele
visen minket az Christussal valo
egygyesülésünknek ismeretire. Az
fent Lelek által penig es az hit által
egygyesülünk az UR Christussal,
mely-*

1. Cor:
10. 16.

113 Az Ur Vacsorájának ki
melynek ismeretire vésen az ke-
nyernek tórdeltetése.

V.

Ótődör: Tisztunkre-is emle-
keztet az kenyernék tórdeltetése,
hogy mi-is fivűnkben lelkűnkben
tóródelmek legyűnk az igaz pœ-
nitentia által: az az: Meg halalosít-
tassanak mi bennűnk az uralkodo
vetkeknek tagai, hog az Christussal
meg uyjittassunk az uy életre. In-
nen mondgya bēt Pál előör Corin-
thusbā irot levelenek ótődik reſebe.
*Tisztitsatok ki az o kovazt, hogy legyetek uy
estak mely kovaznak ki tisztitasa az
testnek tórdeltetese által leben.*

2. Col: 9.
7. 9.

Micsoda iteletben kel lenned az
Ostyasok felől, ebből nagy bēpen e-
sedben veheted. Vetkezoek bēnt-
seg tóreskeppen, hogy az Ur af-
talanal az kenyeret nem tórdelik.
Mert az kenyernék tórdelese est de
essentia & forma Cœnæ Domini,
az Ur Vacsorájának valóságára, a-
vagy állattyára, es formajára tarto-
zik, annyira hogy valahol az ke-
nyernek

Synt: Po-
la: fol:
3219.

Szolgalatasának módjáról. 114.
nyernek tőrdelést el veszteglők ,
csonkan szolgálattya ki az Ur Va-
csorajat , es soha az Christus teste-
ben való bevedeset sem eleiben az
Ur Vacsorajában nem adhattya.
Az három Evangelisták, es sient Pál
egyenlőben mondgyak, hogy Chri-
stus vőtte az kenyeret halakat adot,
fregit meg *segte* (tőrté) s-ugy ob-
togatta darabonkent az tanítva-
nyoknak es azt meg parancsolta,
hogy azt cselekedgyek ők-is az ő
hálalának emlekezetire. Hogy hog
cselekedhetik az ő halalának emle-
kezetire hanem tőrdelik az kenye-
ret ? De erről ide álab bővebben
bollok.

Mi az Christus Jesusnak ő binte
való sient berzese mellet meg ma-
radván , nagy lelki tőrdelmesség-
gel , jer tegyünk vallast az mi bű-
neinkről, es kerjük bocsanattya az
Christus érdemeert es mondgyuk :
Őrök mindenható, &c. es az tőbbit-
is az berint , mint oda fellyeb meg
mutattam.

VI. SZÜRET ELŐDE-
din az Ur Vacsorájának ki fol-
galtatásáratartozó pelda.

Minekélőtte az keresztényenek ide
az Ur ástálahoz járulnának, annak
előtte búkseg hogy az Ur Vacsora-
jára nézendő es illendő dologrol
ertekezünk, hogy nagyub keűlet-
tel lehessen ide valo járulafunk, es
az Ur ástalarol valo elesünk. Annak-
okaert jer magyarazzuk meg ezt.

Lássad
meg az
Magya-
rok con-
fessiojat.
pagina
2.

Haugyan valóságossan jelen
vagyóné az Christus Iesusnak
dicsőseges bēnteste az Ur
Vacsorájában?

Hogy ha az emberek az Chri-
stus Iesusnak egy-igyű, es egy inon
folyo bēnt bērzelenek igazsága mel-
let maradnának meg: az ő bēnt fa-
jabol barmazot bēfednek ő bēnt va-
lo igaz ertelmében meg nyugodna-
nak: sem elmejeket nem futtatnak,
sem az emberi indulatot nem kő-
vetnek:

Szolgálatának módgyarol. 116
 vetnek : sem az ő előttök való ne-
 mely embereknek méltóságát nem
 hannak vetnek, felette könnyű volna
 az Christus testének jelen letele fe-
 lől való el igazodas. Mert ugy es
 olyan módó vagyon jelen az Chri-
 stus teste az Ur Vacsorajában , az
 mikeppen , es minemű módon az
 kenyeret kezében véven testének
 mondotta. Tudni való dolog penig,
 hogy az kenyeret Sacramentaliter
 fentseghez , avagy Sacramentom-
 hoz illendőkeppen mondotta ő te-
 stének : *Ez az én testem.* Melyben an-
 nak az mit az kenyer jegyez, nevét
 atta az kenyernek : jegyzi penig az
 Christus testet. Tehat az jegyzen-
 dő dolognak neve adatik az jegy-
 nek. Miert mondgya Christus az ő
 kezében fel vött kenyeret ő teste-
 nek ; akarodé meg tudni ? Nem e-
 gyebert hanem , az kenyer es az
 Christus teste közöt való nagy
 hasonlatossagert. Az kenyer kő-
 zönseg es eledelek az embereknek :

Mint Lu-
 theret. Az
 kenyer-
 ben az
 Christus
 teste mert
 Luther
 ugy mon-
 dotta,

Az ke-
 nyer Chri-
 stus teste.

Mert az kenyér táplállya, életi az
 testet. Az Christus teste *Panis vi-*
ta. Eletnek kenyere: Mert az Chri-
 stus teste életi és táplállya az lel-
 ket. Hogy azért az kenyeknek élet-
 tő ereje által vinne Christus az ő te-
 stének élető erejének ismeretire, a-
 zert mondgya: *Ez az en testem, vegye-*
tek egyetek. Nem azért tehát, hogy
 avagy Christus testeve változott
 volna ez mondással az kenyér. Mert
 hiszem az ábátnal űlt az Christus
 akkor, nem az meg dicsőűlt test-
 ben, hanem az halando erőtelen
 testben mely nem volt láthatatlan,
 hogy láthatokeppen egész testében
 az ábátnal űlt, és láthatatlankeppen
 az ő tőle el törő darab kenyerbe e-
 nyefet volna: azt mondom, nem a-
 zert mondgya ő testének az kenyé-
 ret, hogy testeve vált volna: avagy
 hogy ez mondanak erejével az ke-
 nyerben, vagy benne, vagy felet-
 te, vagy alatta volna az Christus
 teste, hanem az kenyér és az Chri-
 stus te-

Nota.

Szolgálatának módgyarol. 118
stus teste közöt valo hasonlatos-
sagert.

Igy tanit Agoston Doctor. *Si Sa-* Aug: E-
cramenta quandam similitudinem ea- pist: 23.
rum rerum quarum Sacramenta sunt, ad Bonf.

non haberent, utiq; Sacramenta non
essent. Az az: Ha az bentségeknék
neminemü hasonlatosságok nem
volna azokhoz az dolgokhoz, az
mellyeknek bentségi, egy atallya-
ban Sacramentum sem volna: Pel-
dának okaert: bents Pál azt az kőbi-
klat, melyből az püstabban iénak va-
la az Izraeliták Christusnak mond-
gya: *Petra vero illa erat Christus.*

Az Kőbikla penig Christus vala, e-
lőőr Corinthusban írot levelének
tizedik refébe. Avagy ugyan valo-
sagos kőbikla az Christus: avagy

annak neve adatik az kőbiklanak az
kit példazot. De kicsoda volna oly
balgatag az ki az Christust darabos
kemeny kőbiklanak itilne lenni?
Hát azért az nagy hasonlatosságert
az mely vala az püstabban lévő kő-
bikla

Kőszikla
az Chri-
stus.

1. Cor: 10.
x: 4.

Láffad
Cal: lib:
17. sc: 21.
Instit.

119 Az Ur Vacsorájának kő-
bikla között, es az Ur Christus kö-
zött, mondatik az kőbikla Christu-
sának, hogy az mikeppen az Izrael
fiai az kőbiklából folyó vizet ittak
fajokkal valófagosszon bomjufagok-
nak meg enyhítésére, hitőkkel pe-
nig ittak az életnek kut fejeből az
Christusból: akkeppen mi-is azt az
kenyeret vesszük es meg essük te-
stünk taplalására külsőkeppen, hi-
tünkkel penig az életnek kenyeret
az Christust.

Hogy hogy volt azért jelen az
Christus az pústabán? Mert azt
mondgya fent Pál, hogy azon lelki
italt ittak az Izraeliták, mellyet mi
mostan Kesketelen meg kel valla-
nod, hogy hitők által törték jelen
valova az Mesiást, mert soha bi-
zony különben mi velünk az ő egy
lelki italt nem ihattak volna.

Hogy hogy vagyon tehát jelen
itt az Ur Vacsorájában-is? Mond-
gyad: hogy hitőd által tesed jelen
valova, melynek ketelkedése nélkül
valo

Szolgálatának módjáról. 120
valo örök bizonyoságra látható-
keppen vefed az Christus te eret-
ted meg tördeltetett testének je-
gyet az kenyeret. Mert azzal az
külső látható jeggyel akarta az en hi-
tőnek minden erőtelenséget gya-
molítani, mind pedig az ő testének
törődelmével kereset jókban való
rebesűlésemnek ismeretire jutatni:
hogy oly valóságosan jelen vagyok
az en lelkemnek kenyere az Chri-
stus hitőmáttal az en lelkemnek, az
minemű valóságosan jelen vagyok
az en kezemben vőt kenyer hogy
az miképpen valóságosan jelen re-
besűltem az kenyerben: aképpen
pen valóságosan jelen az Christus
testében véreben. Mert az mit az
kenyerről szóllok, azont erised az
Borrul-is.

Hogy hog tegye pedig az Chri-
stus az ő testet véret az en hitőm-
nek jelen valóva, es hogy hogy re-
besít az ő testével, vérevel kereset
jókban engemet, maga tudgya: E-

Calv. Inst.
lib: 4 C.
17. fejt:

32.

Item fejt:

12.

Rom: 8.

x: 9.

nyím, hogy el hidgyem, hogy az
 Christus nem egyéb módon, ha-
 nem az ő lelke által lakik en ben-
 nem, mint bent Pál tanít Romában
 írot levelének nyolczadik részében,
 mellyel arra tanít, hogy attul az le-
 lektől vagyon, hogy *Unum corpore,*
Spiritu & anima secum fiamus. Eg-
 gyek legyünk testel lelekkel es el-
 mevel. Mind kötele azért ennek az
 Christussal valo eggyesülésünknek,
 az Christusnak lelke, kinek általa
 eggyesülünk, mind peniglen mine-
 mű folyamja, ki által valami az
 Christus es valamié vagyon mi re-
 lánk barmazik.

Latod az napot az ő eltető me-
 legsegeben az földön lévő fűvek-
 nek, fának legeltetésekre, nyerse-
 segekre zóldellesekre oly igen je-
 len vagyon, mintha *Substantiam su-*
am ad ea traxiceret, az ő állattya-
 közlene azokkal. Alab valonak
 miért mondanád te az Christusnak
 lelkenek irradiatiojat (meg vilago-
 sító

Szolgaltatásának módgyarol. 122
Isto Isteni erejet az Christus teste-
nek, es verének velünk valo közle-
sere?

Az igenek prädikallasaban te-
neked az Ur Isten elődben adgya
az ő kegyelmet az Christus erdeme
által bűnöd bocsanattyara, es örök
életedre: de nem csak elődben ad-
gya, hanem ugyan meg kinal vele.
Az kegyelem penig az te bűnöd
bocsanattyara Istenben vagy az
erdem Christusban. Mert az ige o-
da mutat. Hogy hogy rebesülhetz
az Isten kegyelmében es az Chri-
stus erdemében bűnöd bocsanat-
tyara külömben, hanem csak hitöd
által, hogy az mely kegyelmeről I-
sten az ő fent igejéből teneked bi-
zonyiságot tót meg igerr es az te
bűnöd bocsanattyara meg kinalt,
azt az te idvözülendő hitödnek ál-
tala jelen valova tegyed magadra
fejezzed, es ketelkedes nélkül ab-
ban bűnöd bocsanattyara meg nyu-
godgyal. Így azt igeri az Ur Va-

Modgya
az Isten
kegyel-
mében
valo re-
szesüle-
sünknek.

123 Az Ur Vacsorájának ki
 csorájában : Ez az en testem ki ti erettetek
 meg tordeltetik , vegyetek , egyetek ismet :
 Ez az en vérem , ki sokaknak bünöknek bo-
 csanattyára ki öntetik , vegyetek , igyatok.
 Ihol meg kinal az ő testevel vére-
 vel. De ez az egekben vagyon.
 Mert ott kel ő neki lenni mind ití-
 let napjaig embersege ferint azt
 mondgya fent Peter bűtő ferint az
 Apostoli cselekedetekről írot kő-
 nyvnek harmadik rebeben.

Ak: 3.
 v. 21.

Meggyek tehát : Hogy hogy te-
 gyem jelen valova az egekben I-
 stennek jobban űlő Christusnak re-
 ster veret : Hitódnek általa. Az
 Christusnak ő fent Felsegenek cse-
 lekedete oíran az , hogy az ő fent
 Lelkenek általa , tegedet lelki eh es
 somju embert meg elegitsen , sőt u-
 gyan be tellyesitsen az ő testenek es
 verenek eltető erejevel , hogy te
 hitből ely az te idvősségedre , mint
 fent Pál Romában írot levelenek
 első rebeben mondgya.

Rom: 1.
 v: 17.

Tudod kettőből áll az Ur Va-
 csorá-

csorája : Eggyik lathato külfő elte-
tő állatok : Kenyer Bor. Masik lelki
igassag, az Christus teste vére az ő
kereset javaival. Kinal az Ur Ásta-
lan valo kenyerral, borral : de az a-
lat kinal az ő testével verevel kere-
set jokkal-is. Vedd el. Mert ha nem
esed, ibod az ő testet véret nincsen
eleted magadban: Vesed az kenye-
ret testi kezettel az bort hajaddal :
vedd el annak valóságát-is az Chri-
stus testet véret az ő kereset javai-
val : Hitóddal nyulhatz ahhoz es
ugy tehered teneked jelen valova
az Christus testet veret.

Calv: lib:
4. Capit:
17. sect:
10. 11.
Inst.

Mind ezekből hozzuk ki ezt :
Hogy nem csak az kenyer es bor,
sem nem csak az Christus Istensege
berint, sem nem csak ereje es hátha-
tosaga berint vagyon jelen az Ur
Vacsorajaban : *sed ipsum corpus &
ipse sanguis Christi revera adsunt in
Sacra Cœna* : de az Christusnak tu-
laydon teste, es tulaydon vere va-
lóságosan jelen vagyon az sent Va-
csoraban.

Synt: Pol.
lib: 6. c.
56. fol:
3227.

I. Nem

Az Chri-
stus teste-
nek es vé-
genek je-
len lete-
lenek
mód-
gya.

I. Nem az kenyérben, borban, lathatatlankeppen: de az kegyelemnek ígeretiben: es adattatnak ebben az ígeretben: *Ez az én testem, mely ti erettetek iöretik, ez az én vérem, ki ti erettetek ki ontatik, az bünöknek bocsanattya.*

Nota.

II. Jelen vagyon az hívő embernek nem pedig az kenyérnek es bornak: Mert az hívő embernek tetetet az ígeret nem az kenyérnek sem az bornak, ezokaert jelen vagyon az evő emberert, nem az kenyérert es borert.

III. Jelen vagyon az Christus teste vere az szent Lelek által, es az hit által, nem testi illeteskeppen: Mert az szent Lelek, es az hit által lakik Christus az mi sziveinkben. 1. *Joan: 3. * : 24. Eph: 3. * : 17.* Mert az szent Lelek által, es az hit által eggyesülünk az Christussal: az hitnek pedig oly ereje vagyon, hogy az tavol valokat jelen valokká teszi.

Hom: 50.
Com:
perfect:
in Matt:

Innen mondgya Chrysostomus: *Nihil certe prodest loco juxta Christum esse,*

esse, si fide non sis. Az az: Bizony nem hasznal semmit helyel az Christus mellett lenni, ha hittel nem vagy, tudni-illik mellette: mint Judas Christus mellett vagyon helyel ebik is ibik is az kenyerből, borból, de nincsen hittel az Christus mellett: azért nem hasznalt ő neki.

Illyen ertelemmel azért mi-is nagy lelki bizodalommal járulhatunk az Urnak ástalahoz, annak előttte jer tegyünk vallást az mi bűneinkről, es kerjük annak bocsánat-tyat, hogy mi az Christus testeben vereben, es azzal kereset jobban rebesülhessünk: Örök mindenható, &c. es az többi mint oda fellyeb meg mutatom.

VII. A D V E N T V A-
sarnapjan az Ur Vacsorajahoz
illendő tanításnak peldaja.

Ezt az mai Vasarnapot az re-
giek, *Adventus Domini*-nak avagy
parasztul Advent Vasarnapjának
nevez-

127 Az Ur Vacsorájának ki
neveztek, az az : Ur Christusnak el
jövételire emlekeztető Vafarnap-
nak. Mert ez mai napon mint ha be
kőssönne, avagy be izenne az Ur
Christus közinkben, hogy maydan
el jó mi hozzánk.

Apoc: 17.
x: 18. I-
tem 19.
16.

Nagy Ur pedig az, az ki el jó,
tudni-illik az Istennek terméket fe-
rint való fia, Uraknak Ura, Császá-
roknak Császára, Királyoknak Kira-
lya: kinek tekinteti eleiben mine-
mú nagy kefélettel kellyen lennünk
akar ki-is meg itilheti. Ugy lehet
pedig minekünk jó keféletünk hog
ha az Ur ahtalához járulvan mindé
kereset javaiban rebesülünk, es
mint valami lép öltözettel magun-
kat ott ekefsittyük. Annak-okaert
minekelötte az hívek ide járulna-
nak lassuk ez egy dolgot.

Mit ferezzen mi bennünk
az Ur Vacsorajaval való ele-
sünk? avagy nyilvánban: Mi-
csodahasnot vesünk mi az Ur
Vacso-

Szolgálatának módgyarol. 128
Vacsorájában, az kenyérrel és
borral való elegendőségnek?

Először. Az mi erettségűületet,
fenvedet meg holt és föl támadot
Christus Jესusban való hitünk erőf-
teretik meg az Ur Vacsorájával
való gyakor elegendőségkel. Ebben az
gyarol elegendőségben olyan az mi hitünk,
mint amaz hóffu sčnlő betegsčg-
ből mostanában föl támbalodot em-
ber az ki egyet sem lephetik gya-
mol nélkül oly erőtelen: így az mi
hitünk tantorog ő magában: ezo-
kaert gyamola az Isten igejében le-
vő idvőssčges igeretek, mellyek-
hez támozkodvan mendegel előb
előb az idvőssčgnek dolgában: De
azonban az Istennek minden igere-
ti olyanok, mint amaz sčp tífiz
sčrgedező folyo vizek, kiknek ve-
gek az tengerben vannak: így az I-
stennek igereti az Christusban, ugy
es Amen azt mondgya sčnt Pál ma-

I.
Fines cčg.
na vide
Cal. lib.
4. c. 17.
sčnt: 37.
& 38.
Inlt.

2. Cor. 1.
x: 20.

elő

129 Az Ur Vacsorájának ké-
első részében. Ezeken pedig az I-
stennek ígeretén az te erőtelen hi-
tőd is az Christusra vitetik, ott áll
meg mint az méh az virágon, mely-
ről mézet szed. Ezt az Christust ne-
ked tiedde kel tenned. Mert vala
meddig tiedde nem teszed, mind ad-
dig tantorog erőtelenkedik es inga-
doz. Tiedde teszed az Christust mi-
kor az ő ástalanul esed ísod az ő re-
stet veret, mely által oly igen meg
vástagodik, az te erőtelen hitőd
ugy meg nyugot az Christusban,
Rom: 8. hogy soha sem tűz sem fegyver,
7: 39. sem tömlétz, sem az őrdög, sem ez
világi kegyetlenek az te hitődöt te
benned el nem foghattyak. Mert
ez az te hitőd lehen az te győző-
delmed, mely meg győzi ez vila-
got, azt mondgya szent János első le-
velének ötödik részében. Ihol azért
az Ur Vacsorájával való elefeddel,
mely igen meg erősíttetik es vastá-
gíttatik az te hitőd. Illyen hittel
mehercz az Ur Christus eleiben: mit
nem

Szolgálatának módjáról. 130
nem nyerhetz meg ő tőle.

Másodszor: Az Ur Vacsorájával
való egyesed által az hitnek ágáiban-
is meg erősítetel. Mert csak az mi
Urunk Jესus Christusunkkal való i-
gaz egyesülésünk mely az ő teste-
nek igazságával nem ellenkezik. In-
nen vagy on, hogy az Ur Vacsoraja
mutattya teneked azt meg, hogy
valóságos emberi testet vő fel az
Christus, es hogy abban eleget te-
ven fel ment az egekben, az Atya
Istennek jobbjára űlt, hogy onnan
lesen el jövőendő itilni eleveneket
es holtakat es hogy ő ád fent lelket,
mely által berkeztet minket az ő
titkos testben, mely az Anyafent-
egyház, hogy ennek igaz tagaiva
legyünk bűnünket meg bocsássa, te-
stünket föl támassza es be vigyen
minket az örök életben. Ezekről
az te hitődnék ágazatirol való val-
lásokban, mikor az Ur Vacsoraja-
val első erősítetel meg, es mind e-
zeket magadban bűnöd bocsánat-
K tyára,

231 Az Ur Vacsorájának ki-
tyára, s örök életedre be summalod
ugyan el végezed s főkelletesse te-
sed azt az te Christusodrol valo
vallasodat. Ezert haggya az UR
Christus hogy valamennyiser azt az
kenyeret efsük es isfuk az bort, az
ő halalat hirdefsük miglen el jó, elő-
ször Corinthusban irot levelének
tizeneggyedik refében. Melyben
azt akarja, hogy az ő halalanak em-
litefevel mind őtet dicsirjük, mind
ő rola valo vallasunkat erősitfuk,
mind végezetre meg vallyuk, hogy
az ő halala mi életünk. Ihol azért
mit nyerő, masodszor azzal ha igaz
hittel az poenitentianak nagy fe-
nyetekevel járulő az Ur asztalához:
Az te hitődnék ágazatiban meg e-
rősitetel es ekkeppen erős leven az
Christusrol valo vallasodban biz-
vást eleiben mehetz jo késületed
vagyon.

III. Harmadszor: Az Ur Vacsoraja-
val valo gyakor életünk által, *in cor-
poramur Christo* az Christusban ber-
kezte-

Szolgálatának módgyarol. 132

kezterünk, hogy ő mi bennünk, mi
penig ő benne legyünk. Vagyon
penig mi bennünk az Christus, mi-
is ő benne, nem az ő testenek állat-
tya érint való jelen letevel mi
bennünk; sem nem az ő testenek ál-
lattyának étele érint, de annyiban
az mennyiben mi ő Templomi va-
gyunk es az ő titkos testenek mely
az Anyaszent-egyház első tagai,
mely külfömben nem lehet hanem
csak az Lelki eggyesülés által. Így
tanít Christus felel Janos Evange-
liumi könyvének tizen negyedik re-
sében. *Azon az napon, úgy mond, ti meg-
ismeritek, hogy én az Atyában vagyok, es ti
én bennem, es én ti bennetek.* Innen mond-
gya Calvinus, hogy az Christus te-
stenek es vérenek ételenek es italá-
nak módgya *Spiritualis est, quia vis
arcana spiritus nostræ cum Christo
conjunctionis vinculum est.* Az az:
Lelki. Mert az leleknek titkos ereje
az mi Christussal való eggyesüle-
sünknek csomoja. Ezert mondotta

Ioan: 14.

8: 20.

Cap: 17.

fi. 33. lib.

4. Inst.

Verba
Cal: sect.

5.

magat életnek kenyereként fent János Evangéliomi könyvenek hatodik részében, mellyel nem csak arra akart tanítani, hogy az mi hitünk az ő halálában és föl támadásában vagyon helyheztetven az mi idvőségünkre, de hogy az ő valóságos velünk való egyesülésünknek általa legyen *ut vita sua in nos transeat ac nostra fiat*, hogy az ő élete mi belénk jöjjön es miénk legyen, nem különben mint az kenyeret mikor efsűk hogy az testnek életet szolgáltat.

Ihol azért mit serez te benned az Ur Vacsorájával való gyakoréleked? Eggye tében lelekben az te meg valto Christusoddal annyira hogy élly nem te immar, de éllyen te benned az Christus azt mondgya fent Pál Galatiában írot levelenek második részében. Ihol pedig beköszön az Christus mayd el jó az ő sületeségek dragalatos jovaival: Bezzeg boldog vagy ha az Ur abralahoz

Gál: 2.
7: 20.

Szolgalatajának módgyarol. 134
lahoz igaz hittel járult jó kefélettel
varhatod az Ur Christust.

Negyedker az Ur Vacsorajaval
valo gyakor elesed azt-is berzi te
benned, hogy ez vilagi Istentelen-
seget, es minden gonossagot hátra
hagyván bentül egy es naprol napra
az tista eletnek el követségében előb
előb igyekezzel menni. Halláde
mit mondek? Ha te az Ur Vacso-
rajaval *legitimé* igazan igaz hitből
tista eleted leven életel, ottan az
Christusban berkeztettel: mellyel
az testnek, vilagnak, ördögnek,
es minden ektelenségeknek ellene
mondottal, es annyira az Christuf-
hoz csatlottad magadat, hogy kefé-
seb vagy Josephel az tömlötre
menni vagy az tűzben hagni, hogy
sem mint vétkeket cselekedni az
Christustul el szakadni az ő testet
véret mellyel életel gonos cseleke-
detteddel al árulni, az ő bent Lelket
te benned meg bomorítani mely al-
tal te benned lakik, es az ő lako tem-

135 Az Ur Vacsorájának ki-
plomat az te testeder meg förtöz-
tetni. Mert az Ur Vacsorájával
valo eleseddel tehes bizonyfagot I-
sten, az bent Angyalok es az Ke-
restyenek előt arról, hogy te min-
den vétkektől bucsut vőttel, es
hogy tista életet akarsz élni. Ihol a-
zert mire visen, es mit ferez te
benned az Ur Vacsorájával valo e-
lesed: Tista bent életre valo tellyes
bandekot igyekezetet, minden go-
nossagnak el hagyasat.

O megtatlan vagyok: Mert
ez minap élek az Ur Vacsora-
jával, alig mehetek ki egy em-
ber belem akada, mit nem ves-
regettük egy-mást befeddel?

De ugyan azon nap-is lattya
Isten kedvem ellen meg
regegettem.

Ugy vagyon, hogy bent Peter-is
csak hamar az Ur Vacsorájának ve-
tele után el esek háromszor, nagy
maga

maga atkozodalával es esküvésével
megtagadván az Christust, de lad-
de mit cselekedek keserveffen sira
fugy követé az Istent vetkeről.
Neked is ha gyarlóságbol veletle-
nül el estel, nem kel azért kettségben
esned, es az te meg cselekedet vet-
kedet karhozatos kettségben való es-
fessel fellyeb potolnod. Kövessed
keserves könyhullatással az Ur I-
stent es tegy fogadást hogy annak
utanna soha többbe meg nem fertőz-
tered magadat s meg kegyelmez az
Isten az ő igereti ferint mint Eze-
chiel Propheta mondgya. *Ezec: 18.*

§. 21. Item 33. §. 11.

Őtődfer az Ur Vacsorájával va-
lo gyakorelesed az igaz atyafiui fe-
retet es egy más közöt való bekef-
seget s egyesseget nem csak meg-
tartya, de ugyan őregbeti-is. Egy
test az Anyaszent-egyház: egy an-
nak feje az Christus: mi pedig min-
nyajan hivek annak az nagy titkos
testnek élő tagai vagyunk, es egy

V.

*Eph: 4.
§ 5. Item
§. 15.*

137 Az Ur Vacsorájának ké-
máshoz csatoltattunk az egy Ke-
reftseg, egy hit, es egy Lelek által.
Ennek örök bizonylagara azon egy
Urnak ástalaról, azon egy kenyere-
ből, azon egy borból eűnk isűnk,
hogy mi immar az feretet az hit es
az Szent Lelek által eggyek va-
gyunk, egyikűnk az másikunknak
tagja. Ezt az hit es az Lelek által
valo feretet erőlsiti es az Ur Va-
csorájával valo eűsed, el annyira,
hogy az mikeppen az sok buza
femből es főlő femből álló kenyér
bor egy, kenyér egy bor, egy az
izi es egygyik buza femet az ke-
nyerben az masiktul meg nem tu-
dod valasztani: ugy te neked-is az
hivekkel egynek kel lenned az hit
az feretet, es az Lelek által, mely-
re nevez. Agoston Doctor az Ur
Vacsoráját *Charitatis vinculum*, Sze-
retetnek kőtelenek avagy csomoja-
nak mondotta.

Kerlek olvasd meg erről Calvi-
nust *Instit: lib: 4. Cap: 17. sect: 38.*
Item: sect: 44. Vala-

Szolgálatának módjáról. 138

Valamenyíſer az Ur Vacsorájá-
val mi élünk, mind annyíſor be ad-
gyuk egyikünk az másikunknak
kezünket, es kötelezzük magunkat
minden igaz Atyafiúi ſeretetnek
cselekedetire, hogy egyikünk az
másikunkat meg nem bántſya, ſegí-
ti, oltalmazza mint magát ugy ſe-
reti. Bezzeg ez árant-is bizvást
mehetz az Chriſtus eleiben, &c.
Itt is mond el az hivekkel egyűt
az köz gyónatot, ſ-az többit-is vi-
gyed végben.

AZ UR VACSORÁJA-
nak, Betegeknek való ki-
ſzolgálatának módgya
es peldája.

(Kerdesben ſorog az Eccleſia-
ban: Hogy ha az beteg kíván az Ur
Vacsorájával élni, az Tanító Com-
municáltathatſy-e avagy nem?)

Nemellyek azt mondgyak egy-
atallyaban, hogy ſemmikeppen nem
communicáltathatſya.

K 5

Elő-

Ezeket
nem illik
neked Ta-
nító elő-
monda-
nod, ha-
nem az
mi ide a-
labragin:
137 kö-
vetkőzik.

I. Először: Mert holot egy az O,
 es az Uj Testamentomnak Sacra-
 mentoma valóságagaban, es mello-
 sagaban, az O Testamentomban pe-
 nig az Husveti Barant beteg ked-
 veért idő közben nem foglaltattak
 ki: ezokaert az Uj Testamentom-
 ban-is az Ur Vacsorajat nem illik
 idő kívül az beteg kedveért semet-
 ről semetre hordozni.

II. Másodszor: Mert nincsen sehol
 sem az Christustul, ki az vég Va-
 csorat ferzette, sem az Apostolok-
 tul parancsolat az felől, hogy az
 vég Vacsorának fentseget semet-
 ről semetre hordozzak valamely
 beteg kedveért.

III. Harmadszor: Mert az Aposto-
 kat sem olvassuk, hogy imede amó-
 da beteg kedveért vittek volna az
 Ur Vacsorajat: sőt fent Pál az be-
 tegeskedesnek okanak azt mondgya
 lenni Corinthusban, hogy nem jól
 eltenek az Ur Vacsorajaval először
 Corinthusban írott levelének tizen-
 eggyedik rekeben.

Ne-

Negyedker: Mert Papa Reliquiainak reliquiája (maradékinak maradékja) kik még mostan-is egy-
jel nappal vegetlenül hordozzák
az Urat az betegeknek. Kivannya-
is penig az beteg. Mert el hitettek
vele, hogy az Ostya valóságos teste
az Christusnak, es állattya érint
Christus testeve lőe az meg fentő-
les után. Melyből azt itili hogy
nem kárhozhatik el. Mert benne
az Ur (mert ők az meg fentelt O-
styat Urnak hijak.)

IV.

Az meg
szentelt
Christus
testeve
rűnt, O-
styat Ur-
nak hijak
az Papa-
soka.

Ötödker sok botrankozas-is kö-
vetköznék abból, ha fémétről fē-
metre beteg kedveért hordoznak az
Ur Vacsoráját. Sokan szabadsgot
vennenek, es egessegekben nem el-
nenek az Ur Vacsorájával, hanem
beteg agyokra hallastanak.

V.

Vegezetre: Szűntelen ostogat-
tatik az UR Vacsoraja az Tem-
plomban, meg hirdetterik ki ki
hozza késülhet: ha azért egessege-
ben valaki el vesztegette, betegko-
raban

VI.

141 Az Ur Vacsorájának ki-
raban sem méltó hogy el vegye.

VII. Annakfelettte amaz velekedés-is
lábat kapna, melyben azt velik ne-
mellyek, hogy az UR Vacsoraja-
hoz köttetet az Lelek idvősség,
hogy csak az idvőzől az ki azzal
élhet s több effele okok: mellyekből
azt hozzák ki, hogy nem szabad se-
metről semetre hordozni az UR
Vacsoráját,

Nemellyek ellenben azt állat-
tyak, hogy szabad az beteget com-
municaltatni idő kívül-is háznál.

I. Először: Mert noha nincsen pa-
rancsolat róla, sem pelda, de tiltva-
is nincsen: Ezokaert az beteget i-
gen-is kel communicaltatni.

II. Másodszor: Mert noha az UR
Christus az Baranyinak meg etele-
nek Sacramentomanak vetet veget
az vég Vacsorának helyben való
szerzesevel, de mindazáltal, hogy
halalának előtte szerzi, láttatik pel-
dat hadni, hogy az beteget halala-
nak előtte kellyé communicaltatni.

Harmad:

Harmadszor: Mert nem fűkölködnek az egészségesek orvos nélkül, hanem az beteg, ki lehet penig és mikor lehet az ember beteg lelkében is mint halalának idején mikor iffiúságotól fogva való bűnei előtt forognak.

III.

Negyedszor: Mert ha az beteg tül el fogják az Ur Vacsoráját, minden vigasztalástul meg hozzátik, gyenge tantorgo hiti meg aluszik, lelki ismereti nem gyamolítatik, és az ki tôle el fogja, mint ha kezen fogva tartana az beteget az keserű tetnek örvényében.

IV.

Innen kiált jayt az UR Isten az Papoknak, Ezechiel Propheta könyvenek harmincz negyedik részében. Mert az erőtelen juhok nem vastagitottak, az beteget nem gyógyítottak. Az Leleknek gyógyulása penig lehen az ige által, és az Ur Vacsoraja által.

Ezech:
34. 20.
& 4.

Mert az Apostoli férfiak, mindgyarast az Apostolok után az kik kővet-

V.

143 Az Ur Vacsorájának ki
követközének, az Ur Vacsoráját
az betegeknek osztogattak, sőt az
mi nagyobb ki ki hazánál tartta va-
la az meg bentelet kenyeret es bort,
hogy azzal ottan ottan élne, mint
Cyprianus Doctor *De Spectaculis* ír-
ja. Annakelőtte az gyermekek al-
tal küldik vala az Egyházi szolgák
az Ur Vacsoráját az betegeknek
azt írja Eusebius. Sőt ugyan kofar-
ban az kenyeret, es az bort úveg-
ben főttak vala tartani s-vele él-
ni UR Vacsoraja gyanant azt írja
Hyeronimus Doctor: Hát mostan-
is szabad az betegeknek adni.

Euseb:
lib: 6.
cap: 43.

Hyer:
cap: 4.
ad Rufi-
num.

VI.

Hatodszor: Mert az keresztséget
keresztelő Janos az püstraban szolgál-
tatta ki, Christust is az Jordan vi-
zeben keresztelte. Ha azért szabad
az keresztséget beteg gyermekre ki
szolgáltatni, miért nem az UR Va-
csoráját, holot egyenlő méltóságok.

VII.

Hetedszer. Mert szabadando tíf-
tiben jár az Tanítónak hogy az be-
teget meg látogassa, es elsőben az
beteg.

Ezech:
34. x: 2.
& 34.

betegségnek okát az bűnt meg mutassa, hogy az bűn által jött be az halál minden betegségnek seregevel minden emberekre, mint fűt Pál Romában írott levelének ötödik részében megmondotta. Annakfelelte vigasztalja és biztassa az Istennek igiretivel, hogy Atyánk az Isten, és miképpen az Atya semet magzatjáról el nem veti, mikor betegsegek előtté vagyon, sem éjjel sem nappal nem ragittya: akképpé az Isten-is. Vegezetre, ha kíván avagy az David Soltariból nemely Soltart előtté el olvasson, mint az ötven egyediket, és az hatzizennyolczadikat, vagy valamely Caputot az fent Bibliából: Így legyen környűlőtte és semmit abban hátra ne hadgyon valaminéz az betegnek vigasztalására. Vegezetre így el kesítven úgy communicaltassa. Ezeknek értelmeket követtyűk mi-is, de igen nagy meg határozasokkal.

Rom: 8.
v. 12.

Az betegnek communicatásban való rend.

Eltő.

I.

Először : meg kell tudni : az beteg
 ha nem valami csegeres vetekben é-
 lő ember volte egessegeben : ha ab-
 ban talaltatott , törvény szerint el i-
 gazitott-e dolgot es az törvennek
 eleget tőte : ha eleget tőt , tarttotte
 poenitentiát : Ha czegeres vetek-
 ben ilet , törvény szerint meg bünte-
 tet , poenitentiát tartot es aonak u-
 tanna vetkét nem uyjitotta , commu-
 nicaltathatod , mint Ambrus Do-
 ctor Theodosius Csasart , kit el til-
 tot vala az Ur Vacsorájától med-
 dig poenitentiát nem tarta , es azt
 mondgya vala neki : *Quomodo hujus-*
modi manibus sacrum Domini corpus
suscipies ? qua audacia poculum san-
guinis præciosi ore tuo participabis ?
 Illyen kezzel mi modon fognad az
 Urnak sient testet : Micsoda bator-
 saggal rebesülne el sajaddal az po-
 harnak dragalatos vereből : De az
 poenitentia urá meg communicalék.
 Ha czegeres vetekben ilet s-meg
 nem büntettetet , s-poenitentiát sem
 tartot ,

tarított, nem communicalthatod, hanem fűntelen, az mint az nyolczadik ratióban mondam, környűlette kel lenned az vigasáralással, es annak el hitetesevel, hogy nem kötetet az Ur Vacsorajaval való elefhez az idvősség, mint az keresztfa levő Tolvay sem communicalek, de ugyan idvőzűle: Judas communicalek de ugyan el karhozek.

Masodszor: Elteben az beteg elte az Ur Vacsorajaval, ha nem elte, meg utalásból, avagy meg vetesből nem elte: avagy egyéb alkalmatosság miatt vonottatott el azzal való eltestől. Ha elte, miért tagadnad meg most is tőle: Ha nem elte, es elegetendő okait adhattya: Miért nem elte az Ur Vacsorajaval, elni akart, de az betegség gátolta meg dolgot: annakfelette, ha valami gyanóban nem forgot, titkos parasztság, gyilkosság; &c. felől, es ha az Istennek igejét halgatta, sőt gyakorlotta, communicalthatod.

L

Harmad-

III. Harmadszor: ha ugyan nagy lelki ehféggel kíván communicatni nem fókasból, avagy valami veleg kedeshől.

IV. Negyedszor: Ha jó ítéletben, es ertelemben vagyon az UR Vacsoraja felől

V. Ötödször: Ha nem valami gyanos vallásu ember, ki csak azért tetetne az igaz vallást, hogy inkább communicatnak.

Egy szóval: Eleteredben Tanító lévén az mineműket jó lelki ismerettel egészségeskorokban communicattal, betegkorokban-is az ollyatenokat communicattathatod. De ugy, ha abban az Ecclesiában, melyben te lakol fókas volt az betegeket communicatni, ha nem volt fókas, te-is az Ecclesia hire nélkül ne communicallas.

Eleteredben pedig nem communicattad az egészséges ki átkozottat: Hitetlent, paraznat, Gyilkost, gyanos hitűt, idegen vallásut, f. r. ó b

fiók czegetes vétekben előket: Matth 9
7. v. 6
Mert meg tiltattal, hogy az mi fent
azt az ebeknek ne adgyad, se az
draga gyöngyöt az diákoknak, hog
az Christus testének vérenek árulo-
jának ne találta által közölven ezt ef-
féle ördög rabjaival. Hát betegko-
rokban sem illik efféleket commu-
nicaltatnod.

Hogy azért az beteget egy ne-
hány uttal valo hozza meneteled-
ben sok fep hasznos vigasztalo, oktra-
to, batorito befédiddel az Isten i-
gejéből el kesítetted (mert hallo-
gatnod kel várvan ha egészege for-
dul) ugy kezdgy az dologhoz. De
soha ő magat az beteget ne com-
municaltassad, hanem mentől alab-
tizen, avagy nyolczan legyenek az
beteggel egészege Communican-
sok kiknek jo előve hirt kel felőle
tenni, hogy hozza késülhesse nek,
es mikor jo reggel elő állanak az
egészege communicalok te-is állj
meg közöttök az beteg előtt, es az

149 Az Ur Vacsorajanak ki
te bódát inditsad el. illyen módon.

Vide
Confes-
sionem
Catholi-
cam Hun-
editam
anno :
1562.
fol: g.
An cate-
ris coena
sit distri-
buenda.
Permittit
1. Si in
sanitate
non con-
tempse-
rint.
2. Si non
sunt im-
becilles.
3. Si non
cum o-
pinione
hac su-
mant,
quod si-
gnorum
sumptio
salvet.

BETEG EMBERNEK Communicaltatafanak modgya.

Nem illik ennekem mostan az
Ur Vacsorajarol feletteb bú befes-
det inditanom : Mert mind az idő-
től s mind az alkalmatosságtul ab-
bol ki rekesztetem. Mindazonáltal,
hogy valami ertelmet vehessünk az
UR Vacsorajanak méltóságáról,
mellyel magunkat kecsithessük az
Ur Vacsorajaval valo eleshez, igen
rövideden csak azt lássuk meg.

Minemű méltóságos sents-
ség legyen az Christustul be-
rekesztet veg Vacsora?

Egy főval oly méltóságos sents-
ség ez, hogy az földön méltóságos-
sáb vacsora ennél nincs, melynek
az ő méltóságához kepest ha lehet-
seges volna ugy kellene ahoz járul-
nunk, hogy az gyarlot testet minden
indu-

Szolgálatának módgyarol. 150
indulativál le verköznök, es csak
lelekben nagy bensűségben kellene
rebesülnünk abban az Vacsorában.

I. Miért ilyen méltóságos, es mi-
csoda teszi ilyen méltóságossá? E-
lőször annak semelye az ki ezt az
Vacsorat szerzette: az pedig az A-
tya Istennek tulajdon fia. Rom: 8. I-
gaz Isten. 1. Ioan: 5. *. 20. Minden-
ható Psal. 68. *. 15. Ephes: 4. *. 8.
Ioan: 5. *. 19. Apoc: 1. *. 7. Min-
dentudo Matth: 9. *. 4. Ioan: 1. *.
49. Apoc: 8. *. 23. Örökre való Le-
lek Heb: 9. *. 14. Igaz Isten es em-
ber az semelynek eggyeslegében.
Isten: Mert mindenek felőt örökre
áldando Isten: Ember mert az A-
tyak között való test érint bötű
érint mondgya az sent Pál Romá-
ban írot levelének kilenczedik re-
sebe: az emberi nemzetnek eggye-
tlen egy meg váltoja: oly Kirá-
lyunk ki minket oltalmaz: oly Pro-
phetánk ki minket Szent Lelkenek
általa tanít: oly fő Papunk ki az ő

Miért
méltosá-
gos szent-
ség.

Az Chri-
stus ter-
meszet
szerint
való I-
sten.

talaydon vérevel áldozot mi eret-
tünk; oly közben jaronk, ki az mi
könyörgésünket mostan is az ő ál-
dozatnyának érdemen elő bent es
kedves áldozatul mutatya be az I-
stennek.

Matth:
23. 7: 20.

Illyen méltóságos Ur szerzette
ezt az Vacsorát: ez vagy on mo-
stan is itt jelen Istenfege berint az
mint ígeri hogy valahol ketten a-
vagy harman az ő nevében egyben
gyülekezünk mi közöttünk lehen, s
vagyon, bent Mathe Evangeliumi
könyvenek tizennyolczadik rebe-
be. Ez az jelen levő Ur Jesus az,
az ki gazdalkodik ez Vacsorában
az ő testevel vérevel minékünk. Mi
lehet azért méltóságosab Vacsora
ennel, melyben ő maga az Istennek
bent fia jelen vagy on: ő maga gaz-
dalkodik s őve az Vacsora: Isten
fiának vendége lenni né nag öröme.

II.

Az veg
Vacsora
mire em-
lekeztet

Masodszor méltóságos arra nézve
az mire minket ez Vacsora emle-
keztet. Emlekeztet pedig először
az I-

az Istennek kegyelmére, és mi hozzánk bégény gyarló bűnösökhöz való nagy feretere. Mert arra vitte őtet az ő buzgó fereteti, hogy az ő egyedlen egy fiának sem kedvet erettünk az testben el bocsátotta fenvedese, és halála által az törvénynek atkatul, bűntül, őrdőgiől, Pokoltól és kárhozattól meg szabadított, mely ő nagy feretetiből far-
mazot jötevénynek emlékeze-
ti bizonsága ez az Vacsora, hogy nem más teste vére ez Vacsorában való kenyér, bor, hanem azé az kit Isten hozzánk való nagy ferelme-
ből bocsátot, hogy lehetne az ő te-
stének tördeltetése és vérenek hul-
lása által nekünk elő kenyérünk. Mi lehet méltoságosabb Vacsora annál,
mint az mely ilyen méltoságos do-
logra emlékeztet. Másodszor emle-
keztet az Christus Jesus elég tete-
lere, hogy az ő egyféri áldozattya-
nak általa nem csak eleget tört
erettünk, de ugyan mind örökre

meg bentele azokat az kik meg benteleendők, tudni illik minket kik az Christusban hisünk, mint benteleendők. Pál mondgya Sidokhoz írott levele-
 nek tizedik részében. Minemű Vacsorához kéűltel? Oly mēto-
 sagos Vacsorához, melyben mind az Isten kedve, mely Szent fiaban tōlt be te raytad, mind az Christusnak tōkelletes eleg retele te ererted fen forog es előkeppen elődben a-
 datik.

III.

Veszed
 az Chri-
 stus testet
 es miert.

Véret-is
 miert.

Harmadfor: mētosagos Vacso-
 ra ez, arra nézve az mit itt vēsünk,
 es az mivel az UR Jesus Christus
 gazdalkodik minekünk. Vēsük ugy
 vagyon külsőkeppen az kenyeret,
 es bort azt is kicsint, de az kenyér,
 es bor alatt vēsük az Christus testet
 véret. Testet azért, hogy az Chri-
 stus legyen elő kenyere az mi lel-
 künknek örök életére mely peldaz-
 tatik az kenyérnek tōrdeltetése es
 vetele alatt: Veret azért, hogy le-
 gyen elő itala az mi lelkünknek az
 Christus

Christus vere, mely példázattal az
 Bornak öntése alatt az mi bűnünk-
 nek bocsanattyára. Mind ezeket pe-
 nig cselekezzük az mi hitünknek
 meg erősítésére. El hitted magad-
 ban azt, hogy az Isten fent fiat az
 testben te eretted bocsátotta, ő ál-
 tala vót kegyelmében, bűnödöt
 meg bocsátotta, meg fentelt, ujjá
 fűlt, testedet az porból föl tana-
 tya es lelkestől testestől be viesen az
 ő fent Országban. El hitted ezt:
 holot summalod be te benned? Az
 Ur Vacsorájában. Mi által tested
 tökéletesse te rayad azt az mit hi-
 se? Az Ur ástalarol az kenyeren,
 es borban való eteled es italod által.
 Micsoda lehet tehát dragalatosab
 Vacsora ennel? Erre gyűltünk mi
 mostan ide az Christus esusnak fi-
 ne eleiben ezzel se-z vegre gazdal-
 kodik minékünk az ő Vacsoraja-
 ban, melyben mayd ugy meg ele-
 git, ugy meg vidámit lelkünkben,
 mint fínten testünk az külső Va-
 csora-

Ioannis

4. §: 14.

Rom: 8.

§: uti-
mo.

csorában. Mert itt ebből az életnek
kenyeret, itt isből az életnek italat,
mellyek után soha meg nem ehez-
zünk, meg nem bomjuhozunk: Itt
tebből az Christust mienkbe az ki-
rül, sem bűn, sem halál, sem őrdög,
sem tömlőt, sem fegyver, sem sem-
mi keserűt el nem szakazhat, azt
mondgya Szent Pál Romában írt
levelének nyolczadik részében. Ki-
csoda vadollya tehát vetkekkel az
Istennek valasztottit? Isten az, az
ki meg igazított. Kicsoda kárhoz-
tat? Christus az ki meg holt, az ki
fől támadot az ki az Istennek job-
ban ül, es ő mi ereztünk esedezik:
Kicsoda szakazhat el tehát minket
az Christusnak feretertől? Bizony
senki nem, mint Szent Pál az meg
jegyzet helyen mondgya. Noha ál-
lyon elő az halál, hol az ő diadal-
ma? El veteret az Christus által,
csak alom immar az mi halalunk,
melyben az mi munkainktul es ba-
natinktól nyugunk meg.

Allyon

Szolgálatának módjáról. 156

Allyon elő az ördög: Minden hatalma elvetet, olyan ő mint amaz oroszva harapo komondor: de ki törettenek minden fogai, ha bint kapdos-is raytunk, de soha nem lehet kárhozatos az ő faldosafa. Az bekessegek Isten az, az ki az mitalpunk alatt hamar meg rontya az Satant azt mondgya Szent Pál Romában írot levelenek tizenhatodik refében.

Rom: 16.

Y: 20.

Allyon elő az bűn: De az Ur Isten azt az ő ingyen valo kegyelméből Szent Fiaert úgy el törölte mi rolunk, mint amaz sűrő kődöt az kék ég alól, *Esa: 44. Y: 22.* annyira hogy ugyan fel veszi rolunk az mi alnokságinkat az földhöz úti, es az tengernek mélségeben veti, azt mondgya Micheas könyvenek hetedik refébe. De bizony ha olyanok volnanak az mi bűneink mint az dupla vörös barsony, vagy mint az fekete kókórcsen, az honal fejezrebbekke tetettetnek azt mondgya Isten

Mich: 7.

Y: 19.

Esa: 1.
v: 18.1. Ioan: 1.
v: 7.Phil: 1.
v: 23.

Isten Esaias által Prophetiai köny-
venek első részében. Mert az ő bent
Fianak vérevel tisztogat ki minket
minden bűneinkből, azt mondgya
bent Janos első levelének első részében.

Allyon elő az test az ő sugallasi-
val: Ezennel le vetkőzzük ötet,
mint régi megavult bennyes ruha-
kat, es ollyat öltözzünk fel, mellyet
az Ur Isten készít nem kezzel, de ő
rökke valót az egekben, azt mond-
gya bent Pál második Corinthus-
ban írott levelének ötödik részében.
Ezert bent Pál mondgya Philippis-
be írott levelének első részében. Szó-
rongattatom ez kettő között: kívánván el oszolni,
es az Christussal lennem, mert ez sokkal job-
b. Meg maradnom pedig az testben ti erettetek
szükséges. Így mi is forongattatunk ö-
römet az mi apros cseledinkkel to-
váb mulatoznánk: de job az Chri-
stussal lennünk: Mert az Christus
nekünk életünk, az halál nyeresé-
günk. Mert az halál által nyerjük
meg az Christust. Ez az mi hitünk
mely

mely meg győzi ez világot, ezt pecsetellyük el mi bennünk tökéletes igazságban és valóságban az Ur Vacsorájában. Annakokaert jer az mi bűneinkről tegyünk vallást, &c. vidd vegben, mint oda fellyeb meg mondtam.

Eddig vagyon az UR Vacsorájának ki szolgaltatásának módja.

R Ó V I D

Tanúság az Ur Vacsorájában való kenyerről.

I. Kovasztalan kenyér legyené avagy kovazos?

II. Kerekded legyené, mint az Ostya, avagy temerdek hogy tördelgethessek?

III. Az kenyernek tördelgetése oly Ceremoniaé az Ur Vacsorájában, mellyet szabad el hadni, vagy követni?

Az el-

Cal: lib:

4 cap:

17. f. 43.

Instit.

Beza

quest:

243. Pa-

reus de

Symb:

pag: 98.

Kovácsos kenyérrel östogattas-
ké az Ur Vacsoraja avagy kovasztal-
lannal oly dolog mellyet sabados
követni sabados el hadni mindē Ec-
clesiának az ő rend tartások berint.

Mert noha az Christus kovasztal-
lan kenyeret östogatot: mindazon-
által nem cselekedte azt az Sacra-
mentomert, sem azért hogy azzal
az Ecclesiát az kovasztalan kenyér-
hez kötne az Veg Vacsorának kí-
szolgaltatásában: de cselekedte az
Húsveti Baranyert, mellyet az tör-
vénynek parancsolattya berint ko-
vasztalan kenyérrel kényszerítettnek
vala meg enni, mely Húsveti Ba-
rany helyében mivel hogy az Veg
Vacsorának kel vala ballitatni az
Christustul, más fele kenyérrel nem
szerezhetette, hanem az minemű ege-
Sido Országban akkor közönséges
volt, az kovasztalan kenyérrel. Mert
valameddig az Innep tart vala az
Sidoknál, sohul kovácsos kenyér-
nek nem

nek nem szabad vala talaltatni.

Hogy ha más időnek reſében ſerzette volna az UR Chriſtus az veg Vacſorat, bizony dolog hogy olyan kenyerből ſerzette volna az minemű akkor közönſéges volt, kováſos kenyerből, tudni illik.

Mivel azért ſabados, akar kováſos, akar kováſtalan legyen az kenyér minden helyekben lévő Eccleſiáknak rend tartások ſerint, ezokaert jól cselekedik az Kereſtyeni gyülekezetben, hogy az kováſtalan kenyér helyet, kováſos kenyéret vőttenek be az veg Vacſoranak kiſzolgaltatásban imillyen okokert.

Közönſéges kováſos kenyérrel kell az tle Vacſorát kiſzolgaltatni?
Miert?

1.

Először: Mert az kováſos kenyér, az Chriſtus teſte, es az kenyér közöt valo haſonlatofſágot inkább meg mutattya, hogy ſem mint az kováſtalan. Mert az kováſos kenyérnek nagyub eltető ereje van azon az kenyérnel, mint Galenus mondgya 1. *Aliment: cap. 2.*

Másodszor: az kováſos kenyér inkább meg

161 Az Ur Vacsorájához
kab meg különbözteti az Ecclesiát
az Sidoknak Synagogajoktól, hogy
sem az kovátsalan. Mert noha nem
mondgyuk mi azt, hogy Sido for-
mat követ az ki kovátsalannal el-
mindazonáltal nyilván vagyon,
hogy azok az kik az kovátsalan ke-
nyeret ujjittyak, nézzenek az
Christusnak példajára. Ez pedig
semmi nem egyéb, hanem az Sidok-
nak kovátsalan kenyereket be ve-
tetni Sido modra.

III. Harmadkor: Az kovátsalan ke-
nyernek *cum ipso festo azimorum*, az
Pogacsának innepevel együtt ve-
get vetet az Christus, mind az oka-
val, az mi okaert bereztetet vala,
mind az jegyzésevel együtt az mit
jegyzenek vala. Az kovátsalan ke-
nyer inti vala az Sidokat Ægyptus-
ból való hamar ki menetelre, hogy
ne kesedelmezzenek az kovátsos ke-
nyernek sütesében, de mentől ha-
mareb kovátsalan Pogacsakat süt-
nenek, hátokra vetven indulnanak
utra.

utra. Az kovásztalan kenyér azért nem valami gyönyörűséges elede-
lek vala az Sidoknak, de izetlen ke-
serű kenyér, az Ægyptombeli nyo-
morusagra emlékeztető jegy.

Exod:
12. 7. 34.
39.

De ezféle jegynek helye nem le-
het az Veg Vacsorában. Mert az
Veg Vacsora nem Ægyptomból
való meg szabaduláshoz fensége a-
vagy Sacramentoma. De az Chri-
stus halálának fensége: nem banat-
nak, sem keserűségnek kenyere, de
örömnök és idvőségnek kenyere.
Lassatok azért kovásztalan kenyere-
sek, hogy Sidozókka ne legyetek
az Ur Vacsorájában.

Hát az Christus-is Sidozott az
kovásztalan kenyérrel. El vala akkor
az Christus Sido rend tartásban mi-
kor az kovásztalan kenyeret fűkleg-
keppen kellett elő venni, holott ko-
vásos kenyér nem volt: annakfe-
lőtte nem valami titok vagy az
kovásztalá kenyérben, de az időnek
alkolmatossága kívánja vala, hogy

M

az I-

Az Ur Vacsorájához
 az Istennek törvényt az kovács-
 talan kenyerek meg vetesével meg
 ne tegne. Holot azért meg akkor
 az Sidozas meg nem fűnt vala, nem
 mondathatik az Christus Sidozni.

De az mostani kovács talan kenyere-
 seknek nincsen kovács talan kenyere-
 reknek lönnepe, hogy kovács talan ke-
 nyerrel oltogassak az vég vacsorát.
 Tehat kovasos kenyérrel éllyenek.

De mi ezt feletteb nem vitat-
 tyuk, csak az mi job es illendőb azt
 jóvallyuk, mellyel ugy hadgyuk
 hátra az kovács talan kenyeret, hogy
 az kovasos kenyeret az Ecclesianak
 épületire, az Sidoktul valo meg va-
 lasztasunkra, es az kenyer es Christus
 teste között valo hasonlatosságnak
 ki mutatására illendőbnek itillyük.

AZ MASODIKROL.

Kerekdét legyené az Vég Va-
 csorában valo kenyer es vé-
 kony lapos mint az Ostya, a-
 vagy

vagy temerdek, mint az Czipo
es az házi gömbölyű kenyér?

Kérd meg bator ugyan az nagy
füveges emberektől-is, kik az Ec-
clesiában az Tudos nevet viselik s-
meg hallod hogy ezt-is Adia-pho-
ranak, az az: ollynak mondgyak,
mellyet szabadon meg tarthatni,
szabadon el-is hagyhatni, az az:
akar Lapos kerekded legyen mint
az Ostya, akar gömbölyű temerdek
mint az Czipo es házi kenyér mind
egy, nincsen azt mondgyak abban
válogatas.

Az mi illeti az kenyerek for-
máját ő magában, legyen ugy ba-
tor, hogy akar Lapos legyen mint
az Pogácsa, akar gömbölyű mint
az Czipo; de hogy Ostya legyen,
es akar Ostyával elly akar kenyér-
rel, olly mészé jár az Igasságtul
mint az egh az földtől. Miert?

I. Először: Mert az Lapos kerek-
ded vekony Ostya, sem az Christu-

M 2

stul,

Az O-
styat mint
Anti-
christus
mifelo
kenyeret,
meg kel-
vetni, es
mi oka-
ert.

Az Ostya
az Ur Va-
csoraja-
ban Anti-
christus
kenyere,
es miért?
Lassad
Confes.
Ungar: in
hæc verba
Christi:
Panis est
corpus.

pag: P.

II.

Papa non
est in for-
dibus suis
pura O-
stya. Alta-
ribus ima-
ginibus,
vestibus,
& cæteris
vinculis
idolola-
trix se-
quendus,
& quare
vide con-
fess. Cath.
Hug: pag:
p. Azt
paran-
csolya az
Ur Isten
Of. 2. v.
13. hogy

stul, sem az Apostoloktul, sem az
regi sűz Ecclesiatul, sem az Apo-
stoli ferfiaktul, kik az Paterek, nem
vőtt eredetet, de az Antichristus-
lőtt Romai Papatul, kitűl az Evan-
gelicusoknak meg az sabados dol-
gokban-is ugy meg kell válaštata-
niok mint tulaydon ő magatul az
Antichristustul.

Masodszor: Az Ostya az Mao-
zim balvannak tíftelelire hozatta-
tot bé; hogy tudni-illik, azzal e-
rőssítessék az Misenek isonyatos
balvanya, es az *transubstantiatio*, al-
tal-állatozas, melynek meg erőssi-
tesere meg mostan is az Papa orša-
gaban meg tartatik, mellyert mel-
tan mondathatik Miselő kenyerek
es Misező Ostyanak: mellyet az
balvanyozo áldozo Papanak kell
hadni; Kereszten embernek el kell
tavoztatni.

III. Harmadszor: Mert az Ostyaban
az kenyerek semmi módgya es ha-
sonlatossaga nincsen; kenyerek se
mondat-

mondathatik méltan, de kenyér
Taytekjének, kenyér kődinek, vagy
fűstinek, melly az Urtól berezttetet
idvősséges bentséget nem csak meg
homalyosította, de ugyan meg ru-
tította.

az balva-
nyozaf-
nak valo-
sagat, ve-
get, je-
gyet es
nemeit el-
töröl-
lyük.

IV. Negyedű: Mert egy pontnyi
ban sem tartozik az Lapos vekony
Ostya sem az Christusra, sem az ke-
reftyeni Vallásra, Miert hogy *nec*
mensuram nec rationem habet, ut Ex-
positor loquitur, sem mereteke, sem
modgya nincsen.

Ollyan az
Ostya.
Lassa d
az harma-
dik ke-
reft fo-
gast ide
alab.

Ötödű: Mert az egesz kereftye-
ni Vallast, es az Anyasent-egy-
házbeli szolgálatot igen igen meg
háborította, meg zavarja, mint a-
zon Expositor szol.

V.

Hatodű: Mert hat száz estendő
előt sok Ecclesiákban az Nemetek
es az Anglusok között nem volt:
az Görög Ecclesiákban pedig soha
nem volt az Ostya, ma-is nincsen,
mellyek mindazáltal igaz Ecclesi-
ák voltak, ma-is igaz Ecclesiák,

VI.

Az Úr Vacsorájához
noha sok abusulok, illetlenések
vannak az Görög Ecclesiákban.

VII. Hetedser: Mert alkalmatlanok
es illetlenek az Oltyak az fent Sa-
cramentomhoz, holott meg nem
murathattyak *Analogiam sacramen-*
talem, az Szentiséghez illendő ha-
sonlóságot, es az emiatt, s-az
taplalatra illetlenek.

VIII. Nyolczadser: Mert az tudatla-
nokban, amaz hamis vélekedes az
Christusnak tapasztalható-keppen
való jelen léte felől, es az Oltyanak
állat szerint Christus testeve való
valtozása felől az vekony, kerekded
lapos Oltyanban meg erőssittetik.

IX. Kilenczedser: Mert az Ecclesia-
nak az ő szabadsgaert hatalma va-
gyon arra, hogy az Evangeliumnak
ilyen nagy világozában, az O-
ltyanak véget vessen Mert valami-
kor *Adiaphora* az olyan dolgok,
mellyek szabadok, botrankozásra
vannak, es az egy-igyű hiveknek
éppületeket meg bantják, az ő jus-
tat, mely

fat méltóságát és szabadságát el ves-
ti, mellyert méltá meg kel venni az
Ostyaaszt az igaz keresztényeknek.

Tizedker: Mert az Christus fent
kerzesevel egy arallyaban ellenke-
zik az Ostya. Mert Christus keze-
ben vötte. Mit? Nem az keredged
lajos vekony Ostyat, *de panem*, ke-
nyeret, mellyet *Fregit*, meg feget,
meg törtelt, es ugy adta az Tanit-
vanyoknak. De az Ostya nem tör-
deltetik. Tehat ellenkezik az Chri-
stus kerzesevel, mellyert fentseg tö-
resnek neme az Christus kerzesetül
el tavozni, kiről ez utan többet &c.

Gondoltnak ezek ellen az Chri-
stus Iesusnak fent kerzesevel ellen-
kező Ostyas Atyafiak neminemű
okocskakat, mellyeket egy egy fő-
val latogassunk meg.

I. Azt mondgyuk: Az ke-
nyernek formaja szabados akar
minemű legyen. Azert az Ke-
restyeni szabadsagbol az lajos

Az Ur Vacsorájához
 vekony Ostyát meg tARTHATNI
 az Vég Vacsorában.

F. Ez az keresztfogas fundalta-
 tot az Keresztyeni szabadsgon, ho-
 lot szabados akar minemű forma le-
 gyen, ezokaert szabad ki minemű
 formaju kenyerral el. De felötte
 gyamoltalan tamaß ez. Mert ha sa-
 bados meg tartani az lapos vekony
 keregded formaju kenyeret nekiek;
 ismet szabad azon Keresztyeni: sa-
 badsagbol meg vetni. Miert hát
 hogy meg nem vetik? Miert hogy
 az kik meg vetettek azokat, mind
 elő nyelvel, mind irasokkal Sacra-
 mentarius Eretnekeknek^o kialtyak.
 Keresztyeni szabadsgban áll, azon-
 ban keßebbek volnanak véreket ki-
 ontani, hogy sem az Ostya mellöl
 el állani: es ekkeppen az keresztyeni
 szabados dologbol ketelenseget hoz-
 tanak ki: Mondgyak befedekkel,
 de cselekedetekkel el tagadgyak.

Azert az Keresztyeni szabados
 dolgok,

dolgok, úgy tartathatóak meg az Ecclesiában. 1. Ha épületre valok, es senki abban meg nem botrankozik. 2. Ha az Evangéliomi tudomant meg nem homalyosították es meg nem fertik. 3. Ha az Bálványozást es az babonaskodást meg nem erősítik. 4. Ha ketelenfeg alá nem esik, es Isteni tiszteletnek velekedése alá. 5. Ha azok nem kárhoztatnak kiknek egyenlőben szabad-ságok vagyon az ollyant el hadni vagy követni: Ha meg vetik, mint mind ezekről tanít fent Pál 1. Cor: 8. *. 9. & *. 12. *. 13. Ha pedig valamellyik ez okoknak fel bomol mindgyarast nem lesnek szabadok.

A kerekded lapos vekony Ostya I. Nincsen az Ecclesiában épületre, sőt botrankozást ferez. Menyen be valaki az Ostyasok Templomában, lattyá ott az Oltart minden öltözetivel, lattyá az kepeket fel ekesítve. Maria fejen gyenge patyolat; Christus kepenek nyakan,

Az Keresztényi szabadságok regulái es merteki, mely a szabadság meg tartani.

varrot árányas avagy retzes kefe-
nő: Lattya az keresztes Zaflokat,
Gyertya tartokat, Noras Orgona-
kat: Lattya az Papi öltözeteket:
Ha Papista leßen, ez meg botran-
kozik, es azt gondollya, hogy eg-
gyik Papista Templombol masik-
ban ment: méltatlan karhozattyaak
egymást. Ha Evangelicus megyen
bé, az haja meg borzad, hogy az
Antichristusnak annyi ferzetit
lattya szabadoson lenni az Tem-
plomban: Igy az Ostyat ha meg lat-
tya, meg gondollya, ezek az Papa-
zoktul nem különböznek az UR
Vacsorájában valo Ostyaval, es az
melly kenyér Istent az Ostyában fel-
mutat az Pap s-az nép imadgya, lat-
tya hogy imit-is azon forma va-
gyon az Ostyában. Avagy nem
nagy botrankozás-e ez? De hallya-
tok egy Historiat.

Egy Varosban Heydelbergatul
közél negy mert földnyire, mikor
egy Pap az Oltarhoz alvan, az Ta-
lat,

lat, melyben az kenyér sztyek O-
styak valának, kezében vőtte vol-
na, nagy spiritussal, lehellessel akar-
na az iget Papazo modra rea mon-
dani, az vekony lapos Ostyak mind
ki repúlenek az talbol imide amoda
az porban. Az egész Templombeli
nepek nézik: ki le ütötte az fejet
ki mosolyogja; nemeltyek fel kel-
ven az Templombol ki ballagának.
Avagy nem nagy botrányozás ez
az Ecclesiában? Nem nagy gyala-
zaté az Christus szerzésnek?

II. Az Ostya az Evangeliumi
tudomant az Veg Vacsorának szer-
zésben igen meg homályosítja.
Mert az kenyér es az Christus teste
közöt valo hasonlatosságot az O-
stya soha meg nem mutathatja.
Mert az Ostya nem köszönseges ét-
tető es tápláló kenyér, de csak ke-
nyér sztyek, kenyér buborek: az
Christus teste penig ez vilagnak
köszönseges étető kenyere, mely-
nek étető erejét egy maculanyiban
az O-

az Ostya meg nem mutathattya. Annakfelette, az kenyér tőrdelte-
tesnek rendit-is meg serti s-meg ban-
tya, sőt tellyességgel el fordittya.

III. Az Ostya az babonas vele-
kedest-is meg erősití. Mert az e-
gy-igvű vekony értelmű emberek
el hiszik, hogy az Christus teste u-
gyan ott vagyon az Ostyaban állat-
tya serint, kiváltkeppen hogy az
Ostya oldalan az febületet lattyak.

IV. Noha nem imadgyak az O-
styat, mindazáltal ugyan kerelen-
ség alá vetettek annak meg tartását:
azert az Keresztyeni szabadsagot
meg rontottak. Mert vegezetre:

V. Minket, kik az Keresztyeni
szabadsagbol az Ostyat, meg vetet-
tük, es az Christus szerzese serint az
kenyeret tőrdellyük az Veg vacso-
raban Eretnekeknek kárhoztainak.

Azert forditsuk meg az ellen-ve-
test: Az Ostya sabados: azert meg
kell tartani. Mondgyuk: Az Ostya
sabados tellyes botrankozással: a-
zert

zert meg kel vetni, es ha ő nekiek
az Kereštyeni szabadsagbol szabad
az Papazo Ostyat meg tartani:
miert nem volna nekünk-is azon Pa-
pazo Ostyat szabad meg vetnünk,
azon Kereštyeni szabadsagbol:
Miert kárhoztatnak?

II. Azt mondgyak: Az ve-
kony lapos Ostya, melyben
egy egy adatik egy egy ember-
nek, illendőbb az ostra az Vég
Vacsoraban mint egyeb ke-
nyer: Mert az fogatlan vén em-
berek-is el nyelhetik holot fa-
jokban elolvad: az Ur Vacso-
raja-is inkább ekecsiti az Ostya,
hogy nem mint az kenyér.

F. Csak gyermeki fogáskak e-
zek, mellyek ezzel fűstben men-
nek. Mert nem arra kel minekünk
vigyaznunk micsoda illendőbb ekec-
seb fel enyefőbb az vén ember saja-
ban, az

175 Az Ur Vacsorájában,
ban, az Veg Vacsorában, de az mi
néz az eppültre, es az Christus
ferzelevel nem ellenkezik. Immar
az Mifelő lapos vekony hartya O-
stya tartozike az eppültre, es nem
ellenkeziké az Christus ferzelevel
az előb elő famlalt okokból ki-
tetfik.

III. Azt mondgyak: Az O-
stya-is igaz kenyér: Mert list-
ból, es vizből áll: Annakfelet-
te valami tartozik az kenyér-
nek valolagára es állattyára,
meg vagyon az Ostyában.

F. Oly fő erősegek ez az Ostya-
soknak az ő itiletek ferint, hogy
meg lelkek ismeretit-is ezzel csen-
desítik azok az kiknek nem binten
hajok izent vagyon az Ostya az Ur
Vacsorájában. Annakokaert lassuk
micsoda az igaz kenyér, hogy meg
tessek abból az Ostya is mi legyen.

Az Sido nyelvnek folyása ferint
akar

akar mi eledel, kenyerek mondá-
tik. Az Poganyoknál samtalan ne-
me vagy az kenyerek, kiról ol-
vasd meg Pliniust, es Coelius Rho-
diginust. Illyen méssé ki terjedet
jegyzesben mondathatik az Ostya-
is kenyerek, mint regen az Bac-
chus Boros Istennek Pogacsacska-
is kenyerek mondatnak vala. De
az kenyerek termesetre nézven,
tulaydon bolla ssal, nem kenyér az
Ostya, de vekony list lang hartya,
es enyves listlang buborek, avagy
taytek, mely az hev vas közöt meg
forittatvan enyveződik egyben, az
taplala sra hasonaltan nehez emes-
tő: mellyert az Patricariusok *nebu-
las appellant*, kódóknek, Felhőnek
földnek parajabol egyben gyűlt
kódnek nevezik.

Plin: lib:
8. cap: 11.
Coel:
Rhod:
lib: 9.
c. 16.

Micsoda
az Ostya.

Tulaydonkeppen penig kenyér-
nek termesetiben az mondatik,
mely listből es az vizből ugy meg
egyeletetik, meg dagasztatik es meg
süttetik, hogy jo izú, es az taplala-
sra illen-

Az igaz
kenyer.

fra illendő legyen. Mert az az igaz kenyér melyben éppen es valóságosan megtaláltnak mind azok, valamellyek tartoznak az kenyérnek állattýara. 1. Hogy lisztből es vízből álljon. 2. Hogy éltető es tapláló legyen. Mert *Panis à pascendo dicitur*, az kenyér az legeltetéstől, éltetéstől es taplalástul vőtt nevet, es ez az taplálás az kenyérnek propriuma, tulaydona, hogy valóban éltető ízű legyen, mint igaz kenyér. 3. Hogy közönséges eledel legyen, mint egész Sido országban az kovásztalan kenyér Corinthusban, es minden egyéb helyeken az közönséges kovásos kenyér. Mert az Christusnak teste-is közönséges kenyér. Az Ostya noha láttatik lisztből, es vízből állani, de mindazáltal liszt lángtátek, hogy az miképpen az tátek az vízből támadot, de azért nem víznek, hanem táteknak mondod, akképpen az Ostya az liszt lángból es csep vízerskeből

keből enyveződöt egyben, de azért nem igaz kenyerek, de csak egyben enyveződöt lüst lángnak, vagy lüst láng hartyajanak mondod, mint binten az Hartya hogy nem bír: ugy az lüst láng hartya sem kenyér. Annakelőtte az kenyerek proprietassa tulajdonasaga nincsen az Ostyában. Mert ő nem éltető, nem legeltető nem tápláló. *Hostia non à pascendo sed ab hostibus devictis nomen habet.* Mert az Ostya nem az táplálástul, de az ellenősegek meg győzettelesetül vót nevet.

Hostibus à domitis Hostia nomen habet. Ovid: lib: 1. Fastorum.

Vegezetre nem éltető izű az Ostya, mint az igaz kenyér, es nem közönőseges táplálásra való. Azért nem igaz kenyér az Ostya. Mert az Christus teste es az kenyér közöt való nagy hasonlatosságot meg nem mutathattya az Veg Vacsorában. Az Christus elő kenyér: az Veg Vacsorában oly kenyér kívántatik,

N

mely

mely az Christus testének eltető e-
rejet meg mutathassa. *Nisi enim Sa-
cramenta similitudinem haberent e-
arum rerum, quarum sunt Sacramenta,
Sacramenta utiq; non essent.* Az az:
Mert ha az Szentlégeknek valami
hasonlatosságok nem volna azok-
hoz az dolgokhoz, melyeknek
sentségi semmikeppen nem lehet-
nenek Sacramentumok azt mond-
gya Agoston Doctor. Az Ostya-
nak pedig semminemű hasonlatos-
sága nincsen az Christus testehez:
Mert az Christus testének eltető e-
rejet meg nem mutathattya list-
láng tatytek harctya leven: De az
közönseges kenyér meg mutattya.
Azert követkőzik hogy avagy az
Agoston Doctor mondása fordul ki
sarkabol, avagy az Ostya nem leben
kenyer, avagy az Veg Vacsora,
melyben Ostya vagyon nem lehet
igaz Sacramentum.

Auft: E-
pist: 23.
ad Bonif.

In arte
moriendi
pagina
192.

Schopperus Luterista Doctor. is
ertette ezt, azert mondgya: *Chri-
stum*

Sum idcirco Panem & vinum ad Cœ-
nam adhibuisse, ut indicaret: quem-
admodum Panis & vinum hominem
paseunt ad vitam naturalem, ita cor-
pus suum & sanguinem suum esse ci-
bum & potum spiritualem, quo nos re-
nati homines ad vitam æternam pote-
mur & cibemur. Az az: Az Chri-
stus azért vötte az Vacsoraban be-
kenyeret es bort, hogy meg jelente-
ne: Az miképpen az kenyér es az
bor az embert taplallyak ez terme-
setnek életére, akképpen az ő teste
es vére legyen lelki etel, ital, mel-
lyel mi uyjonnán bültetett embe-
rek az örök életre itattassunk es
etettefsünk.

Mutassa meg az Ostya ezt az ha-
sonlatosságot? Nem lehet Mert ő
nem oly kenyér mellyel taplaltat-
hatnak az ember az ő természet be-
rint való életében? mint nem ke-
nyér, de lüst-lángbol keves vízzel
egyben enyveződöt raytek. Ve-
gyük fel azért az argumentomot:

Az Ur Vacsorájához
valami lisztből, es vizből ál kenyér
az. Nem igaz definitioja ez az ke-
nyernek. Mert az igaz kenyérnek
tulaydonlaga nincsen benne. Mert
nem eleg, hogy csak lisztből vizből
álljon, de hogy jó kenyér izű es el-
tető legyen, mely az Ostyában nin-
csen. Es ez magyarázattal az *minor*
propositio el enyefik.

Rom: 15.

1. : 16.

Philip: 4.

1. : 18.

Heb: 11.

1. : 16.

I V. Azt mondgyak: Az O-
styá vőtt nevet nem az Papistái
Misező áldozattul, de azoktól
az oblatioktól, mellyeket ajan-
dekban az templumban fel vi-
nek vala alamisoában, mellyet
scent Pál, oblationes, áldoza-
toknak mond.

F. De micsoda közöi vagyon az
lajos keregded vekony liszt láng,
raytek, es kenyér buborek Ostyanak
az alamisoához? Szokas vala re-
gen, hogy az kösség az Templom-
ban fel menven ajandekot vinne fel
kenye-

kenyeret, bort, lisztet, húst, penzt,
es azt az Urnak ástalara tenne le.
Ezekből az Pap elő veven kenyeret
es bort az Veg Vacsorához meg
fentelte, es abból osztogatta az
Ur Vacsorajat, az mint Honorius
mondgya. Hol itt az Ostya?

De idő jártában, hogy az Eccle-
sia meg szaporodnak az kegyesleg
penig fogyna, az kenyér, buza, bor,
hus helyet penzt kezdenek az Pa-
pok kívánni, es ők kezdek az penz-
ből az Ur Vacsorajat tartani ke-
nyerrel borral.

Honnan mondassék az Ostya,
vak az ki nem láttya: Az Pogany
Bálványozasbol. Mert valamikor
az Romaiak hadban indultanak el-
sőben az Mars hadakozó Istennek
áldoznak vala, hogy győzelmec
nyerjenek: Mikor győzedelemmel
vissza térnek vala, ismet áldoztanak,
mellyet *victrima à victoria* & *Hostia*
ab hostibus de victis hittanak, mint
Ovidius nyilván jelenti

Lib: I.
Falt.

Victima quæ cecidit dextra victricis
vocatur. (bet.

Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Az Romai Papa-is, hogy az nap nyugoti Ecclesiákat nagy erővel birodalma alá hayta, nem csuda bizony hogy áldozik Ostyával az Mayzim Istennek es hogy az Hostya nevet az Ostyara kente az ö győződésének bizonságára.

Vegezetre, akar honnan nevezek az ő list lang kenyér taytekjokat es list lang hartyajokat ő dolgok. De ez forog kérdésben: Ha az, az list lang kód, taytek, buborék, igaz kenyéré, es az kik az Evangeliumi igaz vallást követik az Úr Vacsorájában meg tartfaké?

Et ex
pont.

V. Azt-is mondgyak: Az régi Anyaszent-egyház az Papa ki kelete előtt Pogacsakat hozot be az Vég Vacsorában: mellyet nem az Papa, de az régi Paterek talál-

találtak : meg sem nevezhetni
mellyik Papatalalta.

F. Akar ki talalta, de ugyan em-
beri találmány mely az Christus le-
fűsnek bent szerzésekkel ellenkezik.
De keressék fel eredetét. Mert nyil-
van való dolog, hogy Luther Mar-
ton az Papistalagból ezt vőtte s-
meg tartotta, nem valamellyiktől
az Paterek közzől.

Elő faz ebtendő Christus fűlete-
setől fogva meg kel vallani min-
dennek, hogy olyan kenyér tettek
Ostyanak meg csak híre sem volt.
Mert akkor abban az első faz eften-
dőben az igaz kenyérrel foglaltat-
tak ki az Ur Vacsorajat, mint meg
teszik *Act: 2. §. 42. Act: 20. §. 7.*
1. Cor: 10. §. 16. Centur: 1. lib: 2. cap:
16. Hist: Eccles: Colum: 500.

Az második faz ebtendőben-is
semmi Ostya nem volt be vevén az
Veg Vacsorában, de akkoron-is i-
gaz kenyér tőrdeltetik vala, es az

I.

An: 100.

II.

An: 200.

Egyháziolgaknak jelen letekben
 retenkent ootogattatik vala, mint
Iustinus Martyr mondgya *Apolog: 2.*

III.

An: 300.

Euseb:
 lib: 6.
 cap: 34.
 Euseb:
 Hist:

Az harmadik faz eotendoben
 nincsen semmi emlekezet az Ootya-
 rol, de oly kenyerről, mellyet az
 kőőegnek az Templumban fel vitt,
 es az Ur Aőtalara le tőtt ajandekbol
 meg őentelnek vala es őordelven az
 Veg Vacsoraban ootogattyak vala,
 az betegeknek hazokhoz küldik
 vala az Diaconusok, avagy Caplanok
 által, neha őolgak avagy Gyermek-
 kek által kerik vala az betegek es
 küldik vala, mint az Serapionnak
 peldajabol meg tetőik. Ez penig
 nem az Görögök es Africaban leőő
 Ecclesiakban vala az rend tartas, de
 az Romaiban-is, mint bizonyit-
 tyak *Clemens Alexandrinus Strom:*
lib: 1. Cyprianus de lapsis. Eusebius
lib: 6. cap: 34. Hist: O libro 7. cap:
8. Centur: III. Hist: Eccl: cap: 6.
Col: 131. 145.

IV.

An: 400.

Az negyedek faz eotendoben is
 nincsen

nincsen emlékezet az Ostyáról, de
 egész kenyerről, mellyet győlcse
 fednek vala be, es az aszakra teven
 sok reáre cördelik vala, es az Com-
 munaloknak kezekben adgyak
 vala, mint meg tetfik Dionysiusnak

irafabol: *Hierarchia Ecclesiastica*
Cap: 3. es Ambrus Doctornak be-
 deből, mellyel az Theodosius Csá-
 sár így bolította vala meg: *Quomo-*

do manus extendes, de quibus adhuc
sanguis stillat injustus? Quomodo hu-
jusmodi manibus suscipies Sanctum
Domini corpus? Az az: Hogy hogy
 nyujtod ki kezeidet, mellyekről
 még-is csepeg az artatlan vér? Mi
 módon veded ez illyen kezekben
 az Urnak benn testet? *Tripart: lib:*
9. Cap: 30. Centur: 4. Hist: Eccl:
Cap: 6. Col: 4. S. 430.

Vagyon Damasusnak *in Pontifica*
 li emlékezet oblationról fel vitettet
 kenyerről. De ott az oblation ol-
 lyan kenyér értetik mineműt az
 kosség az Templomban az Urnak

ONNA GA
 Nagy lel-
 kü Do-
 ktor, Ke-
 relizyen,
 Császár
 Ecclesia
 fia.

Tom: 1.
 Con: pag:
 212.

ábrákara ajandekon vißen vala fel,
es az Ur Vacsoraja abbol folgaltat-
tik vala ki.

V. Az ötödik ház estendőben sem
talaltatik semminemű emlékezeti
az Olt्यानak. Ki folgaltatik az Veg
Vacsora ástalon (mint ez elöt valo
ház estendőkben) Tördeletetik az
kenyer s-ugy oltogattatik azoknak
kezekben az kik communicálóak.

Ab Anno
Christi
400. ad
600.

*Nicephorus lib: 13. cap: 7. August: E-
pist: ad Casul & serm: 140. de tem-
pore.* Agolton Doctor Paulinusnak
egész kenyeret küldöt az ő vele valo
eggyességek bizonyfagara *Epistola*
31. 37. Az egész kenyeret penig
lét lang Oltya hart्यानak mondani
nem lehet.

Ez időben az Kereszten Csafa-
rok alatt az Romai Püspökek nyu-
godalmat nyervén, gazdagfaggal,
bujasaggal, es pompas supersticiók-
kal igen nevedednek, de az Oltyat
még csak álmokban sem láttak,
nem hogy eltenek volna vele.

Az kő-

Az követközendő őt es hat fáz
éftendőkben immar fel találod Ro-
mában Gergely Papa által, es az ő u
tanna következők által az pompas
Mise k áldozattyanak, es sok ber.
zereknek nevedeset. Ekkor kez-
de el változni az Veg Vacsoraban
valo kenyér temerdek Pogacsakka,
mellyeket *Coronas oblationum*, ke-
nyer fel vetelenek Coronájának
hinak vala.

Bizonyitnyak az Historiak, hogy
ez idő talyban az kenyér, (akar a-
maz Corona fabasú keregded Pog-
csat akar egyéb kenyeret erts) az
communicaloknak tórdeltet, es
kezekben adatrátot. Cent: 4. cap: 6.
Cent: 7. cap: 7. Col: 153.

Az következő her fáz éftendő-
ben-is nem volt az Mifelő list lang
taytek Ostya. Mert noha Romában
az Mise tereben esven sok találma-
nyokat fayzot vala, de mindazáltal
az Ur Vacsorajat fa ástalon folgal-
tattyak vala ki, kezekbe veven az
kenye-

IV

viii

VIII.

Ab anno
Christi

800. ad

900.

Granczi-

us in Me-

trop: lib:

a. cap: 9.

kenyeret az communicalok, mint
meg tetfik Cent: 7. cap: 4. Col: 360.

VIII. Nyolcz száz estendőtől fogva ki-
lencz száz estendeig, az Misének
áldozattya tarkas tekintetnek ki
bolgaltatásával igen meg nevelke-
dek: de meg-is ástaltrol bolgaltatik
vala ki az Veg Vacsora. Mert Ca-
roly Császár is az Templomnak kő-
zepin le tót ástaltához járulván com-
municalt, de ez estendőben is az
líst lang buborek Ostyanak semmi
hire nem vala.

IX.

Ab anno
Christi

900

ad 1000.

Kilencz száz estendőtől fogva e-
zer estendeig az áldozo Mise azon
allapotban marada, de az Veg Va-
csora nehol ástaltrol, nehol oltarrol
kefdettek ki bolgaltatni: Az kód
Ostyanak hire nincsen. Centur. 9.
cap: 6. Col: 246. Cent: 10. cap:
6. Col: 308.

XIV

viii

viii

viii

X.

Ab anno
Christi

1000.

ad 1100.

Ezer estendőtől fogva ezer száz
estendeig Anshelmus mondgya,
hogy Angliában az kenyér tórdel-
tetet es sok refre oálatot az Veg
Vacsor-

Vacsoraban. Anshel: Com: in 1.
Cor: 10. caput.

De Romában hatalmassan fel emelven fejet az vébedelemnek fia amaz kevely kegyetlen es órdónges Papakban masodik Sylvesterben, kilenczedik Leoban, kilenczedik Benedekben, hatodik Gergelyben, masodik Miklosban, hetedik Gergely Papakban, isonyu változás mafa be. Mert ezek az Papak az Csásárokat talpok alá tappottak, az Papoknak hazaságokat kárhoztattak, az Görög Ecclesiákat az kovastalan kenyerert uyjoban ki átkoztak, az transubstantiatiot az kenyerek allattya serint teste való változásának hazugságot be hoztak.

Ekkor Romában az Veg Vacsorának kenyerének formaja is megváltozek. Mert az Corona keregded Pogacsak helyeben apro lapos vekony penő formaju Misesző O-

Az O-
styanak
Attya
Papa.

avagy

191 Az Ur Vacsorájához
avagy hetedik Gergely Papa által
ki őrdöngös volt, es minden Papak-
nal latrab azt mondgya Benno Car-
dinal, annak cłere felől valo irasabā.

Litur:
27 pag.
66.

Lótt ez , ezer hatvan estendő
tayban. Igy tanit ezekről Gregori-
us Cassander *in Liturgicis ex Romani
ordinis expositore.*

Iudicium
Bernoldi
exposito-
ris ordi-
nis Ro-
mani de
hostiis.

Bernoldusnak hozza be savat
Cassander , ki az keregded papiro-
sni vekony buborek Ostya felől i-
gyen panasfolkodot : sokak azon
Authorrul (Bernoldustul) ugy-
mint efes , kegyes , es az Ecclesia-
beli fertatasokrol vigyazotul a-
zon ercelemmel mondatnak. *Qui
indignissime tulisse videtur ætate sua
in quibusdam Ecclesiis oblatas , panis
quæ priscæ Ecclesiæ consuetudine ad
usum Sacrificii ad mensam Domini à
populo fideli offerebantur ad imaginem
numoram & tenuissimam quandam
& levissimam formam à veri panis
specie alienam fuisse redactas. Quare
per contemptum minutias numularias o-
blata-*

blatarum appellat imaginariam & umbratilem levitatem iis tribuit, & indignas esse Panis vocabulo pro sua tenuitate, ac propter eas officium atq; religionem Ecclesiastici officii multum per omnem modum confudi asserit, pluribusq; & acerbioribus dictis eas infectatur.

Melly ket Papista Doctorok irasi az list lang taytek Ostya felöl valo kerdest elegge meg feytik, honnan legyen eredetek? Regieké? es mitily felölök?

Mert előfor: Ha Bernoldus Papista Pap az papazosagnak főtetsegenek közepette, az Ostyat bösztval benvette: Hát az Evangelicus Egyházi folgak az Evangeliomnak illyen nagy vilagosságaban, micso-da lelki ismerettel benvedhetik? Az Mifé az Papaktul egyber-is máffor-is tereben eset, es ugy fülte ezt az kenyer listent, kit ez napig-is főrnnyen imadnak. Ti pedig Kerestyen Ostyasok meg sem akartok az Chri-

I.

Az lapos
hattyu
Ostyarol
valo iile-
let.

VI

az Christus Iesusnak bent berzése
melle állani az Maozim Isten ray-
rek, hartya, buborek Ostya mellől:
Lassatok hogy bentség töresbe ne
leledzetek miatta.

II.

Másodszor: ha még Bernoldus i-
dejében, úgy mint Christus születé-
se után ezer hatvan estendő rayban
kezdettének az Ostyak, hogy hogy
volna igaz hogy az Papak előtt az
bent Atyak vőttek volna be az O-
styakat az keresztényi Ecclesiában?
Es kicsoda ketelkedhetik abban
hogy nem Papa volna talaloja az O-
styaknak, még penig amaz oda fel-
lyeb meg jegyzet lator három Pa-
pak közzül egyik.

III.

Harmadszor: ha Bernoldus nem
ketelkedet az Ostyakat meg utalás-
keppen *Minutias numularias*, pénz-
hez hasonló faradekoknak nevezni:
Miert hogy most azon avág hason-
lo nevezetekkel nem illetetnek?

IV.

Negyedszer: Ha az időtől fog-
va nem minden Ecclesiak vőttek
be, al-

be, általan veggel nem volt ketel-
lenleges az mellyert az mely Eccle-
siákban, avagy nem voltanak, avagy
be nem vőttek, de az kenyernek
tördeltetefet az Veg Vacsorának
ki szolgáltatásban meg tartottak,
miert nevezik Calvinista Eretne-
keknek?

Örödför: Ha semmi hasonlatos-
sága nincsen az Ostyanak az igaz
kenyerhez, sőt ha még kenyernek
nevezetni-is méltatlan, hogy hogy
lehet igaz, hogy igaz kenyér volna
az Ostya, es hogy valami kívánta-
tik az igaz kenyernek valóságára
benne volna?

V.

Vegezetre: Ha az Egyházi bol-
galat es az Keresztyeni vallás az O-
styak által sokkeppen meg vesztege-
tődik: hogy hogy merik állatni az
Evangelicus tanítók, hogy az Sa-
cramentomhoz igen illendők ekef-
segekre valok?

VI.

Ezen dolgot bizonyította hason-
ló mondással *Honorius Presbyter*

O

Augu-

VI. Azt-is mondgyak az
 Ostyafok, hogy Agoston Do-
 ctor idejeben volt az Ostya,
 Aug: in lent: Prosperi Dist: 2.
 de conser: capite cū frangitur.

F. Meg mutattuk ez előt, hogy
 Agoston Doctor idejeben az har-
 tyas buborek Ostya ingyen sem
 emlitetet nem hogy volt volna. Az
 holot pedig Ostyat említ, nem
 az Miselő Ostyarol kel érteni, de
 az Templomban az Urnak ástalará
 az Keresztényeni késségtől fel vir ke-
 nyeret. Vegezetre az holot írja A-
 goston Doctor *Cum frangitur*, &c.
 Mikor meg tőrdeltetik ez igevel
 Tőrdeltetik, elege meg hamisít-
 tyá az Ostyafokat, hogy ő nem
 penéhez hasonló kereded lapos
 vekony hartya faradek Ostyarul
 sol, de az igaz eltető jó izú kenyér-
 ről. Mert ok az Ostyat né tőrdelik.

VII. Azt mondgyak: hogy az keregded Pogacsak amaz igen regi Epiphaniusnak idejében-is voltanak, mint meg tet-
fik Epiph: in Anchorato.

F. Az Historiak külömbet mutatnak, mint meg latok. Mert ezer hatvan estendő tayban süle az Papa Míseje az Ostyat Epiphanius utan közel hat száz estendővel. 2. Epiphanius Görög Püspök volt Cyprus szigetben. De az Görög Ecclesiak az kovástalan Mises Ostyat be nem vörtek, ma sem veszik. 3. Christus születése utan ezer ötven negy estendővel haborottanak meg az Görög Ecclesiak az Romaiakkal, az kovásos es kovástalan kenyér felől Epiphanius utan közel hat száz estendővel. *Centur: 11. cap: 6. Eccles: Hist:* Azert hogy hogy oltalmazta volna Epiphanius az Mísező Ostyat? 4. Ezek az Epiphanius szavai. *Hoc enim est rotundæ formæ*

Œ sensus expers, quantum ad potenti-
am. az az: Mert ez temerdek for-
 maju es erzekenseg nélkül való ere-
 jere kepest, megratlanul illeltetnek
 az Mifeló Oltýara, mint ha oly ve-
 kony hartya, raytek lapos kenyér
 faradekrol bolana, melyet az em-
 ber fajában alig erzene, holot ez
 ige σρωύλον nem penb sabasu lapos
 temerdekseget, de temerdek kereg-
 dedet jegyez, minemű az gömbö-
 lyű kenyér. Hogy penig erzen-
 seg nélkül valónak mondgya: (*non*
passive sed active) ugy magyarázza-
 tik, hogy az kenyér nem erze, s-az
 többi.

Aug: ad
 Ianuar: &
 habetur
 in Decret
 dist: 12.
 Cano:
 Matcz
 mea.

VIII. Hozzak be az Ago-
 ston Doctör peldajat ki így bol.

Az en Anyam engemet követ-
 ven Mediolanumban talala az Ec-
 clesiát Szombaton böytólni, kez-
 det vala tetovazni mit cselekednek.
 Akkoron en tanacsolam ez dolog-
 rol az boldog emlekezetű Ambrus
 Püspö-

Püspöket. De az monda: Cum Romanam venio Sabbatum jejuno, cum Mediolani sum, non jejuno: sic & tu ad quamcumque Ecclesiam forte veneris ejus morem serva, sicuti quoniam non vis esse scandalum, nec quenquam tibi: Hoc cum matri renunciaſſem libenter amplexa est. Az az: Mikor Romában megyek, böytölök, mikor Mediolanumban, vagyok nem böytölök: Így te-is az mely Ecclesiában be megy annak fokasat tartsd, ha valakinek nem akaré botrinkozásra lenni, egyebet sem te neked. Ezt mikor Anyamnak megmondottam volna, örömet vevé. Melyből azt hozzák ki, hogy az holot Ostyával oſtogatik az Ur Vacsorája, Ostyával vegyed, az holot kenyérrel, kenyérrel vegyed: mind egy.

F. Micsoda kőzi vagyon az Ur Vacsorájának az Romai böythöz? Az Ur vacsorája az Uj Testamennak Christustul fereztetet ma-

sodik bentsleges Sacramentoma, az
 Bőytóles Szombaton avagy Pente-
 ken emberi találmany: Az Ur Va-
 csoraja az Evangeliomi igeretek-
 nek bűkfeges el pecsetelő Sacra-
 mentoma: az bőytóles testnek meg-
 fanyargatására való etlenség itlan-
 sag: ha pedig napnak es eledelnek
 valogatásával vagyon, ördögi tudo-
 many, azt mondgya az Lelek elő-
 őr Timotheushoz írott levelének
 negyedik részében. Jól cselekedte
 Ambrus Doctor, hogy az keresztye-
 ni szabadlagra nézendő dologban
 az Ecclesiáknak bókafához tartotta
 magát. De ha az Ur Vacsorájáról
 volt volna szó, hogy Mediolanum-
 ban kenyeret tórdelnek, Romában
 pedig kenyér buborek Ostyát ima-
 dnak, bizony az Christus bents ber-
 zese szerint való ertelemből állott
 volna. Annakokaert illetlen az pel-
 da: Itt imigy bőytólnek: azért az
 UR Vacsorájában is szabad imit O-
 styával élnem, amot kenyérrel. Ki
 ne pő-

ne pökne ezt az gyermeki rósi vele-
kedésnek következetet?

Az kenyerek tördeltetése ugy-
mint, az Úr Vacsorájában való
fűkféges meg változtathatatlan ce-
remonia, tésen valakéast az Chri-
stusnak Veg Vacsoraja közöt, es
az emberi találmányoktul meg
mocskoltatot Ostyas Vacsora kö-
zöt, annyira hogy soha senki jo lel-
ki ismerettel sem nem communicál-
tathat egyfer s-mind Ostyaval es
kenyerrel sem nem communicálhat.
Mert bizony áruloja lenne az Úr
Vacsorájában való kenyér tördel-
tetésnek. Hisem az Sacramen-
tok különböztetnek meg minket,
mind az Poganyoktul, mind penig-
len egyeb tevelgyóktul, mellyet az
ki nem tud jóvevény az fent Iraf-
ban. Immar az ki azt követi az mi
Idvőzítőnk parancsolt: *Hoc facite*
Ezt cselekedgyetek, tudni-illik,
az kenyeret kezetekben vegyetek:
meg áldgyatok: meg fegdellyetek,
O 4 es ugy

Lassad
az elől
jaro be-
szedben.

es úgy östogassatok egyebeknek: ezzel meg különböztetet az, minden egyéb tevelygóktól: Mert az Iesus Christusnak bent szerese mellett maradt meg harazon. Az ki penig nem kenyeret, de list lang, tatyek lapos vekony harttya Ostyat vesen elő s nem tordeli, de tordelsoelkül östogattya, el tavozot az, az Christus szeresetül, es Schismaticus. Azert egyfer kenyeret tordelni s úgy östogatni az Ur Vacsoráját, massor lapos vekony harttya Ostyaval: avagy egyfer s-mind kenyerrrel es Ostyaval, micsoda nagy áthatatlansag ez az Christus Iesus-tul szerzetet dragalatos bentsegnek ki folgaltatasaban. Ez az sem he, sem hideg, kit az Ur Isten ki okad az ő fajabol, azt mondgya sőt Janos az Mennyei jelenesről irot könyvenek harmadik resében. Egyetlen egy peldat ez rut utalatos tetovazasnak el binlesere nem találhatnak, nem hogy az Ambrus Doctor böyti tartoznek ide. A Z

Apocal:
3. 7: 16.

AZ HARMADIKROL.

Az kenyerek tördelese az
Ur Vacsorajaban oly Ceremo-
niae mellyet szabad volna el-
hadni, avagy követni?

Valaminemű állattya es valósága
az emberi nemzetnek valtságának
az Christus teste es annak az fenve-
des közben valo tördeltetese, bin-
ten olyan állattya es valósága az
Ur Vacsorajanak az kenyerek az
osztogatás közben valo tördeltete-
se, el annyira hogy ha az Christus
testenek az fenvedes közben tör-
deltetese nem löt volna soha az mi
valtságunk vegben nem lehetet
volna: akkeppen ha az Ur Vacsor-
ajaban az kenyerek tördeltetese
nem lehet, soha Sacramentum sem
lehet, es akar mely köz ember Va-
csorajatul sem különböz. Meg tet-
sik ennek igazsága ebből: Mert az
Ur Christus az kenyeret kezében

veven halakat adot, meg fegte, es
 ugy atta az Tanítványoknak s-azt
 mondotta: Ez az en testem, mely
 ti erettetek meg tőrdelhetik, ezt
 TEGYetek az en emlekezetemre.
 Oly rend tartas azert az kenyernek
 tőrdeltetése mely az Christus pa-
 rancsolattya alá eset el annyira,
 hogy valakik az Veg Vacsoraban
 az kenyeret nem tőrdelik, mind az
 Christus parancsolattyat fel bon-
 tyak ebben, mert nem tesik az ő te-
 stének tőrdelmenek emlekezetire
 az Veg Vacsorat, mind penig az
 váltságának vegben menetelinek va-
 losagát, mely az Christus testének
 tőrdeltetése által ment vegbe el for-
 dítottak.

Nota.

Substan-
 tialia Sa-
 cramenti,
 id est ma-
 teriam,
 formam,
 finem &
 totam in-
 stitutio-
 nem Chri-
 sti mutat,

Ved ki az Christus testet, es
 annak tőrdeltetését az váltságból,
 az váltság semmi lefén. Ugyan-is
 miért őltözte fel az testet, hanem
 hogy abban meg tőrdeltetven vé-
 ret ontvan az váltságot vegben vi-
 hesse, mint lásd meg *Psal: 22. 8.*

17. 18.

17. 18. Ef: 53. v: 4. 5. Így vedd ki az kenyeret, es annak tórdeltetese az Veg Vacsorabol, Sacramentum nem lehet, vedd ki az Christus vérenek ontását az váltságból, soha váltság, nem lehet: így vedd ki az bornak öntését az Veg Vacsorabol soha Sacramentum nem lehet.

qui fra-
tionem
panis ne-
gligit
Confes-
Cathol.

Az Veg Vacsora oly dragalatos bentség, melyben az Christus kín szenvedése testének tórdeltetése, es halála előkeppen meg mutatatik, az mellyert ugyan Christus halálára emlékeztető bentség az. Ha azért az kenyér nem tórdeltetik az bor nem öntetik, hogy hogy mutatodik meg az Christus szenvedése, vere hullása testének tórdelme? Bizony ki fordul ez Christus beke-
de farkabol: Az en halalomnak emlékeztetire tegyetek. De az Oltya-
sok Veg Vacsorájokban az kenyér nem tórdeltetik.

Annakokaert az Christus bentserzést meg rontyak, parancsolat-
tyat meg

Beza
quest:
129. de
Sacram.

tyat meg nem tarttyak, az váltságot el fordítottak az Christus bennvedésért, és vére hullását meg nem mutattak, és soha az Veg Vacsorát az Christus halálának emlékeztetire nem tehetik, és jó következesből nem igazán foglaltattak ki az Östtyával az Veg Vacsorát.

Hogy pedig nem oly ceremonia legyen az kenyerek tördelgetése az Veg Vacsorában, mely tartoznak az Keresztényi szabadságra, hogy akár tördellyel akár nem. Nem vetek és keresztényi szabadságban áll: de oly mely *sic de essentia Sacrae Coenae*, legyen az benc Vacsorának állattyaiból, és valóságára tartozzek imez okok mutattak meg.

I.

Először. Mert tanu-bizonyságot

Az Christusnak
szent
szerzést
ragadod,
ha az kenyeret
nem tör-
deled.

tesnek arról az három Evangélisták, és benc Pál, hogy az Úr Iesus mikor az Veg Vacsorát szerzette az kenyeret kezében vőtte, az Antyanak halakát adott, meg bence az Tanítványoknak attá s-parancsolta

csoltra hogy vegyek es egyek, azt is
penig az ő emlékezetire. Melyből
meg tetűik, hogy az UR Christus
ebben az méltóságos bentségnek
berzeseben, tulaydon bentséghez
illendő valóságos ceremoniakat a-
dot elő, ollyakat mellyek nélkül az
veg Vacsora csonka, ha valamellyi-
ket el hadgyak az Ceremoniaknak.

Hogy peniglen az Oltyások hán-
nyak az vendeg fogado házat, est-
vét le ülest avagy fen állast, ková-
talan kenyeret, &c. mellyek tartoz-
nak az külső Ceremoniakra, de a-
zett nincsen az Veg Vacsorának
valóságabol: Hát az kenyer törde-
les is ollyan: vétenek nagyot, hogy
nem illendőket hasonlítanak össze.
Annakelőtte sem az Evangelistak,
sem az Apostolok nem helyhezte-
tik azokat az ollyan Ceremoniak, es
rend tartások köziben, mellyek pa-
rancsolattal járnának, mint az ke-
nyer törteltetése. Mert ezt meg
parancsola: Igy cselekedgyetek,
mint

Az Ur Vacsorájához
mint en es tegyetek az en emléke-
zetemre.

- II. Másodszor: Mert az Christus mi-
kor az Veg Vacsorat berzette ez i-
gekkel: Halakat ada Meg fege, az
meg fegest az hala adas, es az östog-
garas köziben teve. Azert ha az
hala adas, es az östogaras oly fűkű-
ges Ceremonia, es rend tartas az
Veg Vacsoraban, mely ennek va-
losagara tartozik tehát az kenyér-
nek fegefe is olyan rend tartas. De
az Östyasok sem tagadgyak, hogy
az haladasnak es az östogarasnak
Ceremoniaja az Veg Vacsorának
állattya, es valosagara nem tartoz-
nek. Tehat az kenyérnek tördele-
se is az Veg Vacsorának állattya
es valosagara tartozik.

De abro-
ga da
Missa pti
vara
Az Papi-
stak ellen
Luter ar-
gumen-
toma.

Ezen értelmé Luther Marton-
nak. *Omnes Evangelistæ & Paulus
similiter unanimi consensu asserunt
Christum panem fregisse, & discipulis
dedisse: quod si ergo Cœna debeat
esse conformis exemplo & institutioni
Christi*

Christi non debet celebrari quin frangatur panis & multis distribuatur a Sacerdote: Az az: Minnyajan az Evangelisták, es Pál hasonlatossan egyenlő értelemmel vallyak, hogy Christus az kenyeret törtelte, es az Tanítványoknak adta. Hogy ha ez okaert az Vacsorának hasonlonak kel lenni az Christus példajához, es szerzesehez ne bolygattassék ki külföldben, hanem az kenyer törteltessék, es sokaknak osztogattassék az Paptul. Mikor Luther ezt írta nagy igazságot szólott. De mikor az Calvinisták mondgyak, mindgyarast e-retnekséget bolyanak, es Sacramentariusok erette.

Hogy pedig itt-is azt vitattyak: Mind egy ez: Törni szabad, igen megcsalatoznak: Mert ha nekik mind egy, az Evangelistáknak nem mind egy. Luther sem tartotta az Papisták ellen való argumentumban mind egynek, kiről majd odább bővebben.

Harmad-

III.

Az Chri-
stus pa-
rancso-
lattyában
kettő va-
gyon.

I.

Harmadkor: Christus ebben:

Ezt cselekedgyetek az en emlékezetemre, azt parancsollya mit cselekedgyünk es mi vegre. Mit cselekedgyünk?

Azt az mit ő maga cselekedet vala.

Hogy az kenyeret kezében vőtte,

es halakat adván meg segte őstotta,

ugy-mint az ő mi erettünk el ada-

tot testének Sacramentomat: ismet

az meg áldot Pohart őstotta, ugy-

mint, az ő mi erettünk, es bűnünk

bocsanattyaert ki őntetet vérenek

Sacramentomat. Ismet hogy ezeket

az jokat vegyük, igyuk, es az ige-

retnek hidgyünk. Mi vegre penig?

Az ő halalanak hala-adatos emléke-

zetire, mint Szent Pál mondgya:

Valamenyíster ez kenyerből estek, es ez Po-

hARBOL ístok az Úrnak halalat birdeffetek

miglen el jö.

Valami ez parancsolatban va-

gyon, annyira az Veg Vacsorának

valóságára tartozik, hogy soha tö-

le féntség töres nélkül el nem fa-

kasztathatik. De az kenyeret törde-

ni, bün-

II.

hi, fínten úgy ott vagyon mint ez,
meg áldani, adni, venni, meg en-
ni, meg inni. Annakokaert az ke-
nyer tórdeles az Veg Vacsorának
valóságára tartozó rend tartás, es
nem oly mellyet el hagyhás. De az
Ostyaok nem tórdelik az kenyeret
az Veg Vacsorában: azért nem i-
gazan foglaltattyak is ki.

Hogy itt is azt mondgyak: Ke-
nyerből es borból kel úgy vagyon
állani, de az külső Ceremonia oly,
mellyet szabados el hadni, avagy kö-
vetni. Mert ez csak az Apostolokra
nézet az parancsolat: Hamis fogas.
Mert ezzel az parancsolattal erőf-
sítetik meg az Veg Vacsorának
szerzése, es ki foglaltatása: *Hoc faci-*
te. Ezt cselekedgyetek, hogy hogy
álhatna meg egyéb arant, mind szer-
zése, mind ki foglaltatása, ha az
parancsolat ott nem volna? Az mi-
keppen az hívek ennek az paran-
csolatnak erejével vőttek, őttek, es
ittak az meg áldot kenyeret es bort

Mint egy
farkon
úgy forog
ez paran-
csolatom:
Ezt csele-
kedgye-
tek az e-
gész veg
Vacsora:

az Urnak halalanak emlékezetire: akképpen azon parancsolatnak erejével az Tanítók az kenyeret, es az bort, halakat adván meg bentelek, tórdelik az etelre es italra osztogatják, az Urnak halalanak emlékezetire: Hogy cselekedhetnek ezt, ha az parancsolat előtték nem volna: Hát nem keresztyeni szabadság, de Christus parancsolattya tórdelni az kenyeret, es az Apostolokra néz, mint ő utannok az igaz Tanítókra. Nem ez tehát értelme. En Tanítványim az mit ti immar cselekedtetek: ez után-is azt cselekedgyetek: de ez, az mit láttok, hogy en cselekezem az Veg Vacsorának szerzésében, es ki foglaltatásban, es tőnektek-is parancsolván, hogy cselekedgyetek s-immar-is az en parancsolatomból cselekeditek: ez után-is cselekedgyetek es az Ecclesiában meg parancsollyatok, hogy azt cselekedgyek az en emlékezetemre.

Luther.

Luther-is az Papisták ellen fölöt-
te igen állattya, hogy ez parancso-
lat: Ezt cselekedgyetek, egy arant tar-
tozik az kenyér tördelesre es obro-
gatafra.

Negyedser: Mert az mit az IV.
Christus az Veg Vacsorának ber-
zeseben cselekedet az végre, hogy
ez vigasztalással tellyes, Szentseg-
nek Sacramentomanak hasznat ne-
künk ajánlanna, az Keresztyeni sa-
badfagra néző dolognak tartani
nem szabad, de az parancsolatnak re-
fe. Mert az Keresztyeni szabadfagra
tartozo dolog közöt, es az szükség-
gek közöt az Sacramentomnak er-
telmere, ez regulat kel igen meg-
tartani, hogy csak azok az Istentől
parancsoltatot szükséges Ceremoni-
ak, mellyeknek valami nyilván va-
lo, es az Isten igejeben ki jelentet
kegyelemnek az Christus jo tete-
menyiről jegyzesi vannak, azért
mert ennélkül az hasonlatosság nel-
kül Sacramentum nem lehet, mint

Aug: E-
pist: 23.
ad Bonif.

Agoston Doctor bizonyítja.

Mun: De
Sacram:
pag: 336.

In sen-
tent:
Prof:
Dist: 2.
Con: c.
eum fran-
gitur.

Szent Pál az Christusoak mi e-
rettünk tőrdeltetet testet kenyér-
nek nevezven nyilván bizonyítja,
hogy az Christus az kenyérnek tőrdeltetésevel az keresztfán az ő teste-
nek tőrdeltetése akarta jelenteni,
mellyet az Ostyasok is vallanak.
Mert Pál Apostol az Tőrdelésnek
igejevel azt mondgya, az mit az
Evangelisták az El adattatásnak i-
gejevel. Ezt pedig hogy benvede-
set, es halalat jelentette nem forog
kerdesben. Agoston Doctor is így
sol erről: *Quando Panis frangitur.*
&c. quid aliud significatur, quam o-
blatio corporis ipsius in cruce? Az az:
Mikor az kenyér tőrdeltetik micso-
da jelentetik egyéb, hanem az
Christus testének az keresztfára va-
lo vitettetése?

Melleyekből bűkségeskeppén meg-
czafolhatatlanul következik: hogy
valaminemű állattya es valósága az
emberi Nemzetiségnek valóságának
az Chri-

az Christus testének tőrdeltetése
 fínten olyan állattya es valósága az
 Veg Vacsorának fínt Sacramento-
 manak az kenyerek tőrdeltetése.
 Immar itílye meg az jó lelki ísme-
 retű ember, ha *Adiaphoron* Kere-
 styeni szabadságban álló dologhé
 tőrdelni avagy nem tőrdelni az ke-
 nyeret az Veg Vacsorában? Ha
 meg mutathatyaké azok az Chri-
 stus testének mij erettünk az ke-
 reztfan való tőrdeltetefet az kik O-
 styaval oítogattyak az Veg Vacso-
 rat, holott ók az lűt lang hártya
 Ostyat nem tőrdelhetik? Ha nem
 meg rontyaké az Christustól fíref-
 tetett dragalatos fíntseget, holott
 az mi valósága azt el hadgyak? Ha
 nem vetkezneké az Christus paran-
 csolattya ellen mondvan: Ezt így
 tegyetek az en halalomnak emleke-
 zetire, hogy az mikeppen en az ke-
 nyeret kezemben vevem, meg ál-
 dam meg fíegdelem nektek oítoga-
 tam; Ti-is mikor ki íolgaltattyatok

ez bentséget az kenyeret kezetekben vegyetek, meg áldgyatok, tordellyetek, es ugy osztogassatok. Mire? Mert az en halalom ugy adatik előtökben az kenyernek tordeltetése alatt, es ugy tehetitek az en halalomnak emlekezetire. De az Ostya nem tordeltetik. Hogy hogy ne verkeznetek tehát az Christus parancsolattya ellen?

Ötödiker: Mert bents Pál nyilván mondgya, hogy az mely kenyeret tordelünk az Christus testének vélünk való közlése. Mert egy kenyér egy test fokban vagyunk. Mert mindnyajan egy kenyerből résesülünk. Ha azért egy az kenyér, melyből annak tordeltetése által mindnyajan résesülünk: az Ostya pedig nem egy, de sok, es egyből fokban nem résesülhetnek, tehát bizony nem *res adiaphora*, nem Keresztényi szabadságban ál az kenyernek tordeltetése, de erős parancsolatban. Ezokaert az kik az kenyernek tordelte-

deltetefet el vesztetik, miképpen mondhatták: *Panem quem frangimus*, az mely kenyeret tőrdelünk? Ímé: Egy test sokan vagyunk, mert egy kenyerből részesülünk, hol az Ostyások közöt nem tőrdeltetik az egy kenyér, sem nem osztogatják sokak közöt, de kiki magának veszen egy egy liszt lang hartya Ostyat.

Azt mondgyak ez ellen: Külömben akkor nem lehetett. Mert ha csak egyiknek adta volna az egész kenyeret az többi annélkül lőtt volna.

F. *Fallacia non causæ.* Okat, miért tőrdeltek az Apostolok az kenyeret ezt velik: Mert egész kenyeret vőtenek elő? De miért vőtenek egész kenyeret elő? Bizony nem egyéb okaert, hanem hogy tőrdelhessek: Mert Christus ugy parancsolta vala: Mert annakfelő-

te az tórdelesnek titkanak, avagy jegyzesének meg kel vala tartatni. Mondgyak hogy az Apostolok egeß kenyeret vötte nek elő. Miert hát hogy ók azt nem cselekezik de inkább akarják az Papa talalmányát venni hogy sem az Apostoloket?

Azt is mondgyak, hogy az Apostol az tórdelesen az óstogatast erti. Mert az tórdeletes óstogatas nélkül nem lehet.

F. Szent Pál hamisittya meg óket. Mert nem azt mondgya: Az kenyeret mellyet óstogatunk, de az kenyeret mellyet tórdelünk, hogy az kenyeret az ó tórdeletesetül meg különböztette. Ugy vagy on, hogy az tórdeletes óstogatas nélkül nem lehet, de más meg fegdelni az kenyeret, más az fegdelt kenyeret el óstogatni: Mert hogy hogy óstogathatnad ha előb el nem tórdeined? Így tanít itten Szent Pál: Az mely kenyeret tórdelünk, az az, kezünkkel darabokra faggattyuk es

tyuk es el oőtogattyuk. Mert külömben az egy kenyerből nem reſelűhetnenek ſokan.

Azt-is vitattyak, hogy az kenyernek egy volta nem ál az kenyernek egy reſtabol valo egyſegeben, de az haſſnanak titkos egyeſſegeben, külömben Pál mikor Philippisben mulatot az Corinthusbeliekkel egy kenyerből nem reſelűhetet.

F. Igaz, hogy ez egeſ vilagon levő hivek az Ur Vacsorajaban egy kenyerből reſelűnek, az mi néz az haſſonnak titkos voltara, mely az életnek kenyere az Chriſtus Ieſus az ő kereſet javaival, de nem reſelűnek azon egy kenyerből, az mi néz az egy gömbölyű kenyernek egy voltara. Ezokaert közönſeges egy volta az kenyernek nem kívántatik, hogy az eghalat mindenűt csak egy kenyerből

refesűlyenek: Mert lehetetlen, de meg kívántatik, hogy minden Ecclesiában közönseges egy kenyerezessék elő, és az bentelessék meg, az tórdelessék, és az osztogattassék.

Hogy pedig Pál Apostol írja, hogy ő Philippisben mulatván azon egy kenyerből refesül az Corinthusbeli hívek és az Philippisbeliekkel, azt írja úgy-mint, ki az Philippisbeli Ecclesianak-is az Corinthusbelieknek-is azon egy Apostola: Mert mindenik helyben levőkkel, nem hasnara nézve csak az Veg Vacsorának, de az kenyerek egy voltara nézve-is azon egy kenyerből őtt. Mert az Corinthusbeliek-is tizenhatsz holnapokig az Philippisbeliekkel-is gyakorlatossággal ugyan egy kenyerből communicalt vala.

A. 18.

x: 11.

A. 15.

x: 12.

A. 20.

x: 6.

VI.

Hatodszor, az regi Ecclesianak jó rend tartása-is azont bizonyítja hogy szükséges (nem szabados dolog az kenyerek tórdelese. Nézd meg

az A.

az Apostoli cselekedetnek második
részt, hogy az hivesek az kenyerek
tördelesekben voltak foglalatofok.
Ha ki pedig Agapanak, szeretetnek
lakodalmanak mondana, bizony do-
log, hogy az olyan lakást minden-
kor elől vőtte, az Ur Vacsorájával
való eles. Eltenek előb közönséges-
sen az Urnak ástalarol azon egy ke-
nyerből tördelvén azt nekik az A-
postolok, és az után teleperttenek
külön az szeretetnek ástalahoz. Így
Act: 10. §: 7. Az hetnek első nap-
ján egyben gyülekeznek vala az A-
postolok az kenyerek segeszre, az
az: az Veg Vacsorával való elesre.

De csak nemely Ecclesi-
akban volt az szokas.

F. Mert am olyan hamar válto-
zas eset volna es szakadas az Veg
vacsoranak ki szolgáltatásának mod-
gyában az Ecclesiakban? Nem volt
szokas tördelni az kenyeret, de fűk-
szegeskeppen az Christus parancso-
lattyá

Az Ur Vacsorájához
lattyá berint meg kellett lenni.

Vegezetre, bűkfegetnek lenni
ezt az Ceremoniat az Istennek tíf-
teletire csak annyiban itillyük, az
menyiben az Veg Vacsorának Sa-
cramentomanak avagy Szentsege-
nek epsegere, es tőkellere segere
tartozik az Christusnak bent berze-
se es parancsolattyá berint. *Ezt csele-*
kedgyetek. Ha az Ostyasok ez paran-
csolatot el fordithattyak, lassak; De
erre nekik hátalmok nincsen. Mert
büntetes előttök. *Matth. 5. v. 19.*
követkőzik tehát, hogy az Veg
Vacsorában az kenyér tőrdeles oly
Ceremonia, mellyet bentseg tőres
nelkül senki el nem hagyhat. De az
Ostyasok el hadgyak.

VII.

Ezent tanítottak vegezetre az
regi Paterek Apostoli férfiak-is.

Elt Chri-
stus szüle-
tese után
hatvan
esztén-
dőben.

Ignatius bent Janos Apostol Ta-
nitvanya igi ír erről *Epistola 9. ad*
Philadelph. *Una est enim caro Domi-*
ni Iesu et unius ejus sanguis, qui pro
nobis effusus est, unus etiam panis pro
omni-

omnibus CONFRACTUS & unus
calix totius Ecclesiæ. Az az: Mert
egy az Ur Iesusnak teste es egy az
ő vére mely mi erettünk ki öntet:
egy mindenekert Meg tördeltet. ke-
nyer-is, es egy egeß Ecclesianak
Pohara.

Ireneus lib: 5. cap: 4. Quando
mixtus Calix & Fractus Panis perci-
pit verbum Dei, fit Eucharistia san-
guinis & corporis Christi, ex quibus
augetur & consistit carnis nostræ sub-
stantia. Az az: Mikor az meg töl-
töt pohar es az meg Tördeltet
kenyer melle adatik az Istennek i-
geje, az Christus verenek es teste-
nek leßen Sacramentoma, mellyek-
ből ő regbedik, es ál az mi testünk-
nek állattya.

Elt anno
Christi
170.

Clemens Alexandrinus libro 1.
Strom. azt írja, hogy az ő idejében
sokas volt. hogy az Ur Vacsoraja-
val valo elesben ki ki az kősség
közűl rest venne magának ubi Eu-
charistia, ut mos est, distributa, seu
divisa

Elt anno
Christi
200.

*divisa vel fracta fuerit permittitur ut
 unicuique ex populo sumere partem: Mi-
 kor az Ur Vacsoraja östogattatik
 avagy törteltetik meg engettetik
 kinek kinek az köllég közzül, hogy
 részt vegyen. Igy Cyprianus ki ęlt
 240. ęstendőben in Serm. de Coena.
 Theophilus ki ęlt 300 ęstendőben
 libro 1. Pasch. Chrysostomus ki ęlt
 370. Hom: 24. in 1. Cor: 10. Augu-
 stinus ki ęlt 390. ęstendőben. In
 sententia Prosperi dist: 2. de cons:
 cap: Dum frangitur. Item ad pauli-
 num Epistola 59. Dionysius ęlt 400.
 ęstendőben Hierarch. Eccles: cap.
 3. Cyrillus Alexandrinus ęlt 460. ęs-
 tendőben lib: 4. cap: 14. in Ioan: Be-
 da 700. ęstendőbe ęlven super Luc:
 cap: 14. s-az többi bizonyittak
 hogy az Apostoloknak idejek után
 az egész közönséges Keresztényi A-
 nyasent-egyházban az kenyerek
 meg törteléseknek rendit az Ur Va-
 csorájának ki foglaltatásban az
 Christusnak sent szerzése, es paran-
 csolat-*

csolattya berint bentül meg tartot-
tak többig ezer estendőnel.

Annakokaert meg tessék igen
nyilván, hogy nem oly rend tartas
az Veg Vacsorában az kenyerek
tördelese, mely csak az keresztények
szabadfagon jarna ugy hogy ha aka-
rod követheted, hanem akard el
hagyhatod, hanem ugyan állattya-
ra es valóságára tartozik az Veg
Vacsorának.

De ezt az Ostyafok nem köve-
tik: Miért? Háld meg.

I. Miért az Christus, azt
mondgyak, nem parancsolta,
de szabadgyaban hatta
res Adiaphora.

F. Hamis ez ő mondasok. Mert
bőtűben valo parancsolat ez. *Ezt*
cselekedgyetek az en emlekezetemre. Mely
Christus parancsolattya szinten ugy
tartozik az kenyerek tördelterese-
re mint egyebekre, melyeket az
Christus cselekedet, es az Tanitok-
nak az

225 Az Ur Vacsorajahoz
nak az Veg Vacsorának ki bolgal-
tatásban cselekedniek parancsolt,

Lutherus
lib: de a-
busu Mis-
sa Tom:
2. Ienen:
Germ:
pag: 23.

mint Luther Marthon ekkeppen
meg mondotta: *Ecce hic vides quo-
modo modus & forma, quæ nunc in
Missa observatur plane non consentiat
cum Evangelio. Consentiant Evange-
listæ & Paulus, quod Christus panem
acceperit, Fregerit, discipulis dederit.
Non exprimunt an ipse comederit aut
biberit. Cum igitur Frangere & disci-
pulis dare nihil aliud sit, quam benedi-
ctum panem in MULTA FRU-
STRA PARTIRI, nulla Missa
celebrari debet, siquidem institutio-
ni Christi congruere debeat, in qua
non Frangatur Sacramentum, & à
Sacerdote inter multos distribuatur.
Si diversum fiat, non erat Missa Chri-
stiana, sed talis quæ pugnet cum insti-
tutione & ordinatione Christi. Et
paulo post: Iam igitur confer inter se
Antichristianos & Christum. Hic
Frangit panem eumq; omnibus distri-
buit, illi frangunt sed nemini distribu-
unt, so.*

unt, solis sibi servant, Speciem tantum quandam fractionis referunt: quid ergo fiet de verbis Christi, hoc facite? Cur contra faciunt quam Christus praecepit. Az az: Ime itt látod mi módon az mód, es az forma, mely mostan az Misenben meg tartatik, hogy nem eggyez semmi-keppen az Evangeliummal. Eggyeznek az Evangelisták es Pál, hogy Christus az kenyeret vőtte meg segte az tanítványoknak adta. Nem fejezik ki ha őtte ő maga avagy itte; holot azért tőrdelni, es az tanítványoknak adni nem egyeb, hanem az meg áldot kenyeret *Székessre osztani*, egy Misenek semmel folgaltatni; ha az Christus szerzesével eggyezni kel, melyben nem tőrdelteinek az *Szent/eg*, es az Paptul sokaknak nem osztogattának. Ha ellenkező lehen nem vala *Keresztyeni Mise*, de oly, mely ellenkezik az Christus szerzesével es rendelesevel; Es egy kevese alab: Im-

Q

mar a-

mar azért, hozd egyben önnön követők az Antichristus követőit és az Christust: Ez tőrdelte az kenyeret, és azt mindeneknek osztogatta: amazok tőrdelik ugyan, de senkinek nem osztogattyak, ő magok felvaytyak: csak valami finet mutattyak az tőrdelésnek. Hova tessik az Christus befedet: *Ezt cselekedjétek?* Miért hogy az Christus parancsolattya ellen cselekednek.

Mely Luther befedeből meg tessik, hogy nem szabados Ceremonia az kenyernek tőrdeltetése, de oly mellyet ketelésseg, alá vetet az Christus parancsolattya. Vegeztetre micsoda igekkel tőtte legyen az Christus szabadossá és mi módon meg kel mutatniok. Mert mi az mi Bibliánkban fel nem találhattyuk.

II. Az Christus az közönséges szokas szerint mint az több Sidosok tőrdelte az kenyeret, minemű szokást az csuda tetelekben-is

ben-is meg tartot, *Matt: 14. &*
15. Mar: 8. Luc: 20.

F. Ha ez igaz volna, tehát az kenyerek meg áldása, osztogatása s-ő maga az kenyér, sőt az etel ital fíntén hasonlokeppen ki rekesztnek az Veg Vacsorából, mint az kenyerek tórdelese. Hogy pedig az Sidoknál közönséges volt tórdelni az kenyeret, fíntén olyan közönséges volt az kenyér, bor, enni, innya. Mi következik ebből, hanem hogy csak az Sidok modgyara fekte az Veg Vacsorában az kenyeret: Sidok modgyara áldotta meg vőtte az kenyeret es osztogatta. Es így az áldas es osztogatis kenyér es bor az etel, es ital az Veg Vacsorában nem inkább lehen közönséges mint az tórdeles.

Mikor ezokaert az Christus az Veg Vacsorának Sacramentomat ferzette, az kenyerek meg áldásában, tórdeleleiben, adásában es osz-

togatafában meletfogossab dologra nézet, hogy sem az közönseges szokas volna. Más azért az Veg Vacsorának ferzesekoran az kenyeret meg áldani, tórdelni, osztogatni: más egyeb közönseges Vacsorában. Mert az Veg Vacsorában az kenyernek tórdeltetése alatt vagyon az Christus halalanak emlekezeti: de az egyeb paráft vacsorakban csak test caplatafra valo. Isteni meletfogással-is hadgya: Ezt cselekedgyetek, de egyeb paráft Sido vacsorakban nem ugy.

III. Mind egy az kenyer tórdelésnek Ceremoniaja az tób rendtartásokkal, mint lab mosással, estveli orakkal, vendeg fogado házban valo le telepedessel &c.

F. Illetlenseg vagyon az peldakban, mellyek hasonloka nem tehetik azt, az mi nem hasonlo. Az kenyer,

nyert, az bort, meg áldani, tőrdelni,
 östogatni, önteni, enni innya az
 Christus parancsolattyanak ereje-
 vel bűkösegek: de az lab mosas:
 Estveli idő: vendeg fogado es tö-
 bek ez felek az Christustul az Sa-
 cramentumhoz nem berezterte-
 nek, es nem adattattanak parancso-
 lattal. Azert nem oda valok. Mert
 az lab mosast az Husveti barannak ^{Lab mos}
 meg etele es az Veg Vacsorának ^{fas,}
 közörte cselekedte, hogy az Tanit-
 vanyoknak emlekezetes jelet had-
 na az beretetnek es alazarossagnak.
 Senki azert meg eddig nem álma-
 dozot azzal, hogy az lab mosas re-
 fe lenne az Veg Vacsorának Sacra-
 mentomanak, noha az csufondaros
 Papak es Cardinalok maymoskod-
 nak az lab mosással. Az estveli időt ^{Estveli}
 hozta az Husveti Barannak meg e- ^{oia.}
 tele az törvény berint. De mivel az
 Barany meg etelenek helyben kel-
 vala ballitatni az Veg Vacsorának,
 azert berzette akkor az estveli orá-
 ban.

Mikor
szolgá-
lások ki
az Veg
Vacsora.

231 Az Ur Vacsorájához
ban. Az Apostolok sem kötelezték
magokat estvehez, de valamely i-
dőnek rebeben az álkalmatosságh
hozta, akkor foglaltattak mint nap-
pal *Act: 2. v. 46.* Neha főtet es-
ka *Act: 20.*

Az regi Ecclesia az kegyetle-
nek bírodalmok alatt nap feljövete-
le előtt *Terrul. de Corona Militis.*

Annak utanna az Keresztyenek
dél előtt való időt választanak, mely-
ben az emberek jozanbak, mely fo-
kast veli Agoston Doctör, hogy
Szent Páltul bármazot volna. Az mi
néz az vendeg fogadora, nem Sa-
cramentomhoz illendő rend tartas:
akkor az idő ugy hozta.

IV. Ez ige *Schibber Sidoul*,
magyarul tórdelni azt jegyzi
neha az irasban, hogy oőtogat-
ni, el oőtani *Gen: 42. v. 1. Es: 58.*
v. 7. Eleg azért az kenyér tór-
delesre azon kenyernek el oő-
togatasa. F. Mi-

F. Micsoda következes ez: Nehol ez ige Tördelni, annyit tésen, mint östogatni: azért az Veg Vacsorában-is: Ha ez helyes tehát ez is helyes tésen. Halakat adni, enni, innya, emlékezni, nehol az irásban jegyzi az parafri közönséges áldást, etelt, italt, emlékezetet, azért az Úr Vacsorájában-is: Kineknek: Bizonyítsak meg azért hogy mindenütt az irásban az östogatást jegyzi f-cselekednek valamit. Mosefnel-is ez ige *Frangere panem* meg segni az kenyeret annyit tésen, mint tördelni, es ugy östogatni: Ugy Esaiaszal. Mert az koldusoknak nem szoktak egy egy egész hazi kenyeret adni, de segdelni.

Annakfelette Mosefnel sohol nincsen az Bibliában, hogy Jacob hallotta volna: Mert *Panis frangitur in Aegypto*, kenyér tördeltetik Aegyptusban, de hogy Buza vagy Aegyptusban, mely buza Si-

doul Schebber *fractura* mert meg
tõri az ehseget meg tõretik az ma-
lomban, nem penig ostogatas. Ezo-
kaert az tõrdeles mindenõt az osto-
gattal egyyüt ertetik, vegezerre
az bõtûben, ez kettõ nyilvan kin
vagyon, es egybe fogattatnak: *fren-
git, dedit*. Meg sege ada. Ha azert
ez: Meg sege, annyit tesen itt
mint: ostogatta: mint az Ostyasok
akarjak, ertelme ez leßen: *dedit &
dedit, ada s-ada, avagy: ostogatta
s-ostogatta*, mely follasnal mi lehet-
ne illetlenb? Meg tetfik tehat, hog
más az Veg Vacsoraban az tõrde-
les, más az tõrdeltet az Tanitva-
nyoknak adni, es azt ostogatni.

V. Kesketelen meg kellett
az Christusnak segni az kenyec-
ret: Mert ez egesz volt, es ha
csak Petérnek adta volna az
tõbbinek semmi nem ju-
tot volna.

F. Mi-

F. Micsoda kerebfogas ez? Az előb azt mondak, hogy tördelni annyit tésen, mint ostromolni: im mostan azt állattyak, hogy kesketelen meg kellett törni az kenyeret, mert egesz volt. Azert ő magokat arczul csapdossak. Verenek igen abban-is, hogy az Christusnak törvént akarnak eleiben fábni. Hogy hogy s-mi módon kellett volna ostromolni az kenyeret. Eleg mienkünk hogy valoban tördelte es meg parancsolta, hogy egyebek-is azont cselekedgyek.

V I. Mert sem az Christus sem az Apostolok sohol az kenyer tördelést nem kívánnak hogy legyen az Veg Vacsorában fűkléges, ketelenléges.

F. Hamis ez-is. Mert avagy nem ilyen parancsollya-é az Christus az kenyernek tördelretefet először az ő példajaval mellyel mi előttünk tündöklöt: másodikor nyilván

valo parancsolattyal: Ezt cselekedgyetek, melyet Luther sem tagad. Az Apostolok is avagy nem elege hadgyake, holot egyenlőben irjak, hogy az Christus vőtte az kenyeret, meg áldotta meg bégte es őstotta. Es ugyan kettőztetik amaz Christus parancsolattyal. Ezt cselekedgyetek, Ugy bēnt Pál 1. Cor. 10. Innen vagyon hogy soha sem az Apostolok sem az regi Ecclesia kenyer tördelef-nelkül az Veg Vacsorat ki nem folgaltattak, az melyert az egeß Veg vacsorat *Fractio-nem panis* kenyer tördelesnek neveztek *Actorum* 20. * : 7.

VII. Mert semmi megtosagaval az regieknek meg nem bizonyitathatik az tördelesnek szükségess volta.

F. Hamis. Mert az regieknek irasok rakvak az kenyernek tördelesnek szükségess voltaval az Veg vacsoraban, úgy-mint, Istentől parancsolta-

csoltatot rend tartásról, az mint oda fellyeb meg látok. Annyira meg volt pengig, hogy meg az Papazoknal-is neminemű sine meg maradot az kenyér tördelesenek Ceremoniajanak, mely nélkül, az Míse ki nem foglaltatik. De nem mehetők el soha ti Ostyasok ez mellől: Hogy az Christus parancsolattyanak meg tartásának ketelenlege nem egyeb, hanem Isteni es természet berint való kötelellege az teremtet állatnak az ő teremőjehez való engedelemre. Kötelelek vadtok bentség törresnek alatta az Christusnak parancsolattyanak meg tartására. *Ezt cselekedgyetek.*

VIII. Mert az regi Ecclesia az kenyér tördelesnek rend tartat meg vetette avagy el hadta, hogy az morfalikokrol vetekedes ne tamadna: volna-é Christus teste avagy nem?

F. Nem elég valamit velekedes-
keppen

237 *Az Ur Vacsorájához*
 keppen állatni, de meg is kel bi-
 zonyítani azt, mellyik Ecclesia mi-
 okaert vetette avagy hadra el az ke-
 nyer tórdelesnek Ceremoniaját. De
 nem volt oly maga feledet az régi
 Ecclesia, hogy igen sokat veteked-
 nek az mofalekokról volnanaké
 Christus teste: Mert soha nem ve-
 lekedet arról, hogy az kenyér Chri-
 stus teste lehetne külömben, ha-
 nem az mint az bentség tarttya, sőt
 még mikor elt az Veg Vacsorával-
 is nem hitte hogy az kenyér Chri-
 stus teste legyen, hanem hogy csak
 Sacramentoma, es bentsége: mel-
 lyert Evagrius írja, hogy az meg
 bentseltetet kenyernek maradékját
 avagy mofarlekját az deakoknak
 attak hogy meg egyek.

Evang:
 Hist: lib.
 4. C. 15.
 Az Ur
 Vacsora-
 ban meg
 maradot
 kenyeret
 es bort
 hova kel
 tenni.

I X. Mert mi nalunk is va-
 gyon az kenyertórdeles. Mert
 az kereded list lang hartya,
 buborek, es taytek Ostyacs-
 kak az

kak az közönléges listlangbol
virenek.

F. Phü semtelenleg. Mint ha
Christustul bereztetet Sacramento-
mi Kenyer Tördeles volna az, mi-
kor az Szakacs avagy Egyházfia,
avagy az Paticarius az vizecskevel
meg egyelitetet list langbol csep-
pent az he vas köziben es meg
boritavan kenyer rayteket, har-
tyat, buboreket, es kőd Ostyat for-
mal belőle kinek az oldalan az fessü-
leterske, hogy mindenitek sietve e-
gyetek az mastok előtt ugyan fal-
dosva meg egyetek kereftre valo
fel fessittetesevel az Christust. Az
Pap tördeli az Ur Általanal az ke-
nyeret, né az Egyházfia az konyhá.

X. Mert az egy-igyűek meg
borrankoznak az kenyernek
tördelteresen, es lelkek ismere-
ti el fordul. Azert el kel hadni
azt az uyjetaft,

F. Azert

F. Azert cselekedette az Christus valamit az Veg Vacsorának szerzésekkel, hogy valakit meg botrankoztasson avagy lelki ismeretít meg haboricssa? Avagy nem inkább az egy-igyűveknek Lelki ismeretít csendesítette-e az ollyan egy-igyű Vacsorának szerzésekben? *Bonæ res neminem scandalizant, nisi malam mentem.* Az jó dolog senkit meg nem botrankoztat, hanem csak az rossz lelket, azt mondgya Tertulianus.

Tertul:
de Velan.
vir.

X I. Mert az kenyertördeltetéssel hasonlóa tetetik az Vacsora amaz tobzodok Vacsorájokhoz.

F. Avagynem tudta-e az Ur Iesus Christus az ő dragalatos Vacsorájának Szentseget meg külömböztetni az tobzodo parasztoknak Vacsorájokrul? Mintha Ostyat nem ennenek az Veg Vacsoran kívül az Egyházfia mikor faragja?

Meg

Meg tessék mind ezekből hogy az Veg Vacsorában az kenyerek tördelese nem ál kereszteni szabad-
ságban mellyet szabad volna követ-
ni, avagy meg vetni: de ál az
Christusnak fent szerzeseben es pa-
rancsolattyan. Annakokaert ho-
lot az Ostya nem igaz kenyér s-
nem is törteltethetik, meg kel ö-
tet vetni, es az kenyeret kel be ven-
ni, egyéb arant, mind az Christus
fent szerzese meg haborittatik mind
parancsolattya megrontatik, melly
igen nagy Szentsegtőres.

III.

AZ HAZASULAN- DOKNAK EGYBEN ADATTATÁSOK. NAK MODGYA.

I. Az Házafulandókat közönse-
ges helyen prædicatio után Vasar-
napokon meg kel hirdetni az Tani-
tónak, es hirdetés nélkül nem sa-
bad

bad egyben adoi. Mert az hirdetés oly hír tetel, mely által az hazafulandoknak Nemzetiségek, Eletek, erkölcsök, Cselekedetek, Termesetek és magok viseletek sem eleiben kel, és ha valaha az embereknek itületek alatt forgottanak, az hirdetés által leg fő-keppen. Ez az oka hogy nemeltyek olyan igen irtoznak az hirdetéstül, kivalképpen pedig az gyanos életűvek, és azok az kik valami czegeres vétket cselekedtének annakelőtte: az tífia életűvek pedig azt nag tíftelességnek tartják, hogy az ő nevek az Isten hazában az predicallo fekből meg emlittetik, mint az Szent Haromság egy Isten meg emlite, sőt ugyan ki hirdete Paradiczomban az Házafagra menendő Adamnak nevet: Nem jó az embernek egyedül lenni s az többi.

Nem kel ezokaert egy Tanító-
nak-is sem kedvert sem adományert
sem atyafisagert az Hazafulandok-
nak ki

nak ki hirdetések el mulatni.
Mert abból fakad ki az illetlenség,
mely az szent Hazafülandnak ellene
völne es meg háboritana az Isten-
nek szent szerzetet. Mert így kel ki
hirdetned: Hazafülando személyek
vannak N. N. vötte N. N. ha vala-
ki az Kereszténynek közzül ezek kö-
zöt olly dolgot tudna mely miatt
az szent Hazafüland meg bontanék,
es az Kereszténynek meg botrankoz-
hatnának tartozik jó idején lelke is-
meretinek kötelellege alatt hirre
tenni.

Ha te Tanító így el jár szíved-
ben, es senki semmit teneked nem
sol felölök, helyben marad lelked
ismeret: ha pedig az emberek köz-
zül valaki valami hazafüland ellen
való fogyatkozást ertene s teneked
hirre nem tenne lelke ismeretét ser-
tette meg, es ő oka azoknak rút cse-
teknek, ha parazna avagy gyilkos,
avagy két feleségű avagy egyéb ha-
lalos vetekben elő ember az artat-

R

lannal

lással is egyben, avagy ha mind az kettő olyan. Mert nem hazaság az, de Pogány fertelmeskedés az hazaságnak bűne alatt. Annakfelette az mely ember az hazasulandoknak neveket be adgya az hirdetésre, attul felette forgalmazossan meg kel értekezni, ha szabad személyek: övé illendőké: Nincsené Atyaság avagy Sogorság oly közzöttök, mely ellene volna az fent hazaságnak. Szülejek, avagy Szülejek helyet való gondviselőjek nem ellenzike: es egyéb efféle dolgok.

Jobb teneked ekkeppen hazadnál vegere menned minden dolgoknak, mellyek az hazasulandok felől te read néznek, hogy sem mint az Templomban es ha valami illetlen-seget es akadalt talál, nem illik fel is hirdetőed, meddig el nem igazíttyak dolgokat.

II. Ekkeppen vegere menven az dolognak az Templomban kén-
serit-

Az Hazafülandoknak egybe 244
írottassanak fel menni reggeli Pra-
dicatio, avagy könyörgés után
mindgyarast, es ott előálván ilyen
modon inditsad el befededer.

Minemű tífia, bent es Isten be-
rint való áldot életnek neme legyen ^{Heb: 4.}
az bent Hazafüag, meg jelenterte I. 4.
Isten bent Pál Apostol által, Sidok-
hoz írot levelenek tizenharmadik
rebeben ilyenkeppen: *Tífteffeges* úgy
mond, az Hazafüag minden emberek között,
es az fertelem-nelkül való agy, az paraznakat
penig es az agy töröket, az Isten meg itili a-
vagy el karboxtattya.

Tífteffegesnek mondgya az A-
postol az bent Hazafüagot három
kiváltkeppen való okokra nézve.

Először: Arra nézve az ki az Ha-
zafüagot szerzette. Az penig nem ^{L.}
az Angyalok, sem az Patriarchak,
Prophetak, avagy Apostolok, de
tulaydon ő maga az bent Haromsag
egy Isten, mint meg írta Moyzes
az teremtesről írot könyvnek ma-
sodik rebeben. Mert mikoron az

Gen: 2. 7.
28. 16.

Ur Isten minden állatnak tarsot teremtet volna, es csak az embernek nem volna tarfa, akkoron tanacskozék az Szent Haromság egy Isten, es azt mondak az tanacskozásban: *Nem jó embernek egyedül lenni, teremtsünk segítő tarsot neki.* Ennek az tanacs vegben vitelenek ilyen modgyat talála az Isten. Mert almot bocsata Adamra, es mikoron el alut volna kívön egyyet az ő oldala csontyai közzül, es hussal környül veven abból formála az Áffonyi-allatot, kit mikoron Adamhoz vit volna az Ur Isten, mint valami Nafnagy az Vőlegenyhez az Meny-áffont, azt monda Adam: *Ez csont en csontom ez test en testem: ez hívattatik ferfiuból veteitnek: ezért az ember Attyat Anyyat el badgya es ragazkodik az ő feleségehez.*

Ihol ő maga berzette az Ur Isten az bēt hazaságot. Valamit penig az UR Isten berez tíftelességes az: Tehat az bēt Hazaság tífte bēt es áldot életnek neme.

(Nagy

(Nagy vigasztalásokra vagy on
ez az hazafülandban elő embereknek.
Mert az Ur Isten az ő fent ferze-
mellől el nem ál, az mellyert vala-
mi nyavalya, életnek terhes gond-
gyai nehellegek faydalmok, es ke-
ferüflegek talallyak az Hazafülandnak
igajaban elő embereket, tudgyak
hogy Istennek tudására vannak az
ő fent kezei forognak azokban, es
ugy mertekli ffontollya az menni-
re mi el fenvedhettyük. Mert hű
az mi Istenünk, es nem engedi
hogy mi fellyeb kefertetünk, ha-
nem csak az mennire el fenvedhet-
tyük, főr az kefertetekkel együt
boldog ki menetelit engedi mint
fent Pál mondgya. Menni gond
menni busulas vagy on az Hazaf-
ülandnak vono igajaban: Az Poga-
nyok erre kepest *neccssarium ma-
lum-nak* fűksleges nyavalyanak mon-
dottak, mint az mi Magyarink-is:
Kicsoda kívánna illyen időben be-
kot vetni, labara, ha tífia Arany-
bol

Ezeket el
hagyha-
tot ró-
vidfeg-
nek oka-
cit.

1. Cor. 10.

247 adattatásoknak módgya.

bol csinált volna-is? De Isten bava?

Nem jó embernek egyedül lenni. Miért? Mert
jaj annak az, ki egyedül vagyon, mert ha el esik

Ecclési: 4.

9: 10.

nincsen ki fel emellye azt mondgya bölcs
Salomon az Prædicatori könyve-
nek negyedik részében: Boldog te-
hat az ki ketten vagyon. Mert ha
az egyik el esik, az másik gyamolya
s-fel emeli.

II. Másodszor: Tisztelteseknek mond-
gya az Apostol az Hazasságot a-
zokra az okokra nézve az mely o-
kokert az Ur Isten az Hazasságot
szerzette.

Első oka, hogy az Hazasságban
levő személyek egy-másnak segít-
séggel lennenek: Mert tudta s-elő-
ve el látta azt az Ur Isten, hogy az
Adamnak eseti miat az emberekre
fok nyavalya, nyomorúság, dolgo-
zodas, betegség, bánat, keserűség,
sallana. Annakokaert hogy ezek-
ben az nyavalyákban se az férfi, se
az Asszonyi-állat magoknak ne ha-
gyattatnanak ezt az orvosságot ta-
lalta

Az Hazafulandoknak egybe 248
lalta az Ur Isten, az bent Hazafu-
got. Azert monda: Nem jo embernek
eggyedul lenni, teremtsunk segito tarsot neki.
Egyedul valo letet az embernek az
Ur Isten nem javallotta nagy sok o-
kokert, de az többi közöt ezért,
hogy ne legyen segítő társ nélkül.
Innen mondgyak az Deakok: *Soci-
am vitæ* Eletnek társának az Af-
fionyi-allatot: Az Magyarok pe-
nig: Felesegem: az az, fele-segit-
segem. Mert az Isten felő affionyi-
allat fele segítsege az ő szerjenek
gondgyaiban bánatiban, es egyéb
életnek súlyos igaiban. (Hova te-
hik rehat az Istennek bent szerzeset,
annak meltságot amaz hártos en-
gedetlen külö begre vono gonos ha-
zasok, kik mintha ugyan arra e-
sküittenek volna egyben, hogy egy-
másnak veszedelmere, es romlására
igyekezzenek ?)

Valami által azért az ember ez
gyarló nyavalyás életben gyamo-
littatik vigasztaltatik es segittetik,

áldot bent tífia elernek neme az
olyan az Hazaság, az mint im
halljuk.

Második oka miért szerzette I-
sten az Hazaságot ez, hogy az em-
beri nemzet szaporodnék az Haza-
soknak magzattyok által. Azert tót-
te ezt az áldást az Ur Isten az Ha-
zaság melle: *Szaporodgyatok neved-
gyetek, es ezt az összes világot töltsetek be.*
Mert az Ur Isten az igaz hazasok-
nak tífia agjokból való fiakból, lea-
nyokból gyűjtőget ő magának A-
nyaszent egyházat, kik által mind
ez jelen való világon, mind az más
Világon akar dicsírtetni. Innen
mondatik az bent Hazaság az Pol-
gari társaságnak s az Ecclesianak
Seminariumának: Meg tartójanak.
Mert az hazasoknak magzattyok-
ból szaporodik mind az Polgari tár-
saság s mind az Ecclesia. Hogy a-
zert az emberi Nemzetnek magva
ne fakadna, az Hazaságot szerzette
orvossággul az Ur Isten.

Gen: 1.
7: 28.

(Vet.

(Verkeznek ez arant azok , az kik ördögi Mestersegekkel az kő-
 zónseges baporodásoknak utat meg ga-
 tolyyak , es el kőtik avagy az mag-
 zatokkal valo daykalkodásoknak sul-
 lyos nehez voltaert, avagy az fábá-
 dosab buja kies cleteert. Gylkosi
 mind azoknak valakik az bent Ha-
 zasság által bűlettetnenek , es nem
 külömben tartsak , mintha eggyen-
 kent magok tekernek ki nyakokat ,
 mellyert soha Istennek Országát
 nem vehetik mint ördöngösök es
 Gyilkosok, azt mondgya bent lános
 az Mennyei jelenésekről írot köny-
 venek huson kettődik refében. Apocal.
22. 7: 19.
 Nagy gyönyörűségekre vagyón pe-
 nig az edes Atyának Anyának ,
 hogy holtok után is hadgyárnak
 fiaikat leányokat, kik ő helettek áld-
 gyak magasztalljak az Ur Istent , es
 hogy az ő nemzetsegeknek magva
 nem fakad ő benne , de nagy bok-
 rosson meg álhatnak az Istennek bi-
 ne előtt az örök életben.

Valami által azért az emberi nemzet szaporodik az Ecclesia épül, es az Isten dicsőítetik tiszta bent es áldor életnek neme az, olyan az Hazasság.

Harmadik oka az miért az Ur Isten az Hazasságot szerzte ez, hogy az paraznáság ez által el távoztassék, mint bent Pál mondgya előőr Corinthusban írott levelének hetedik rekeben: *Az paraznáságnak el távoztatásaert minden férfinak tulajdon felesége legyen, es minden asszonyi-allatnak tulajdon férje legyen. Semmi vetekre az ember inkább nem vetemedendő mint az paraznalkodásra: semmi vetketis az Ur Isten olyan könnyen meg nem büntetet mint az paraznáságot: Sodomot Gomorrát azért súlyezte el kenköves tűzes első által: az első világot ugyan meg őblite az víz özönnel ezért az rút fertelmességert: de nem fogot az pelda. Ezokaert bent Pál által elő nyelvel kiáltattya az Ur Isten, előőr Corinthus-*

1. Corint:
7. §: 2.

Gene: 19.
§: 24.

Gen: 6.
§: 7.

rinthusban írott levelének hatodik
 részében, hogy egy parazna-is az I-
 sten Országának örökséget nem bir-
 hattya. Hogy azért ez rut karhoza-
 tos vetkektől az emberek magokat
 meg oltalmazhatnak az Hazafu-
 got es abban levő sentséggel
 szerzette az Ur Isten orvossággul.

1. Corintus
 6. 9. 9.

(Metzenek tehát azok az kik az
 hazafussággal csak fedezik az ő rut
 fertelmessegeket, es az ő felesége-
 kel meg nem elegendven, masaknak
 ágyok után leselkednek vegetlen-
 keppen fertelmeskednek. Nehezen
 nagyon dolgozok. Mert az magok á-
 gyanak tisztaságának árulói: Az I-
 stennek sentségesen az hazafu-
 ságnak rontói fertőztetői: felesé-
 geknek adot hitőknek meg begői,
 hitetlenek es tellyes életék felesé-
 gekkel csak csupa fertelmeskedes,
 melynek az vege örökké való kar-
 hozat. Metzenek az Papas Papok-
 is kik az sentséges Hazafugot tilttyak,
 es ő magok örök nőtelensegre e-
 skütte-

Ezt is el
 hagyha-
 tod na
 teszik.

253 adattatásoknak módgya.

2. Tim:

3. 7. 1.

skűttenek, azonba ágyafokat, fűtő,
főző, mosó kátfarínakat tartanak, a-
vagy nem őrdőgi tudomant tartá-
naké, mint bent Pál mondgya felő-
lők, előőr Timotheushoz írot le-
velenek harmadik rebeben: Az
kik penig egy mással az bent Ha-
zassagnak rendiben meg elegeznek
azok elnek tistessleges életet.

Ezt se
mond-
gyad.

Ihol azért ez arant is, valami al-
tal az ember magát az parazonasag-
tul lstennek rettenetes büntetéseül
es az örök kárhozattul meg oltal-
mazhattya, tistá bent es áldot élet-
nek neme az. Ollyan az hazassag
az mint hallyuk. (Tudom nemel-
lyek negyedik okat adgyak, hogy
legyen meg abrazollya az Christus,
es az Anyafent-egyhaz közör valo
nagy eggyesslegnek: de job s-illen
dób azt az közönseges tanitashan
elő hozni, mellyet ha ugyan elő a-
karó hozni, olvasd meg Calvinus
Ianos irását; Libro 4. Inst: cap: 19.
Sect: 35. Harmad;

Harmadkor : Tíztestiségnek

mondgya az Apostol az Hazafü-
got az hazafüknak tíztestekre nézve :
Kettő pedig közönsegesen tíztestek
az Hazafülagbéli személyeknek ,
mely úgy néz az férfira mint az
asszonyi-állatra : az asszonyi-állatra ,
mint az férfira.

Első tíztestek ez , hogy egymást
nem kepmutatásból sem ideig csak ,
de tellyes életükben tíztestre igaz béré-
tettel úgy béréssék , hogy minden
béréteri Isten után az férfinak az
ő feleségében legyen : úgy az As-
szonyi állatnak minden béréteri I-
sten után csak az ő férjében legyen.
Igy inti őket Szent Pál Ephesusban
írott levelének negyedik részében :
*Férjakként béréssétek az ő feleségeket , mint Chri-
stus bérétti az ő Anyaszent-egyházát és ő ma-
gat adta érte : úgy ő is férfiak. Mert az
Hazafülagban levő Szent béréter , és
eggyesleg által egy testre vére löt-
tetek , senki pedig soha az ő testet
nem utalta , de bérétti szaplatra.*

Ugy

Eph : 5.
25. 26.
28.

Matth :
19. 5.

Ezt is el
hagyha-
tad.

Col: 3.
7: 14.

Ugy ti-is ferfiak feleségeket s. ti-is
abbönyi-allatok ferjetekei. (Azt
velik nemellyek az emberek köz-
zül, hogy az hit kötele az Hazas-
sagnak. De nem jól itilnek az Ha-
zaság felől. Mert az hit az szeretet-
nek csak segidgye. Mert vala holot
az Hazások közöt az igaz szeretet
nincsen, ezerfer valo hit sem tart-
tya meg az mikeppen somoru fem-
mel lattruk gyakorta. Hát az mi-
keppen minden tökelleteslegnek az
szeretet az kötele mint sent Pál
mondgya Colosseban irot levele-
nek harmadik rebeben: akkeppen
az sent Hazaságak-is csak az se-
retet kötele az hit pedig segítő tar-
sa. Ez azért az ti tistetek-is, hogy
egy-mást nem bínból csak ideig, de
tellyes életetekben tistá igaz fere-
tettel feresetek.) Valami által a-
zért az sent Hazaságban az embe-
rek egy-mashoz valo hívsegekben
szeretetekben meg maradhatnak
bekerességben es csendességben, az
tistá

Az Hazafülandoknak egybè 256
tísta benti es áldot életnek neme.
Olyan az Hazafülag az mint ertyük.

Masodik közönfeges tístiek ez 11.
az hazafülagban előknek, hogy ha
az Ur Isten őket magzatokkal bere-
ti, az ő magzatttyokat Isteni fele-
lemben jo erkölcsben tartfak es ne-
vellyek fel. Így tanit benti Pál E. Eph: 6.
phesusban írot levelenek hatodik 7. 4.
reében. *Atyak nevellyetek fel az ti fia-
tokat senyetekben es az Urnak selemében.*
Szent Pál az Affonyi-allatoknak
föt jot iger előföt Timotheushoz 1. Timot:
írot levelenek masodik reében, 2. 7: 15.
hogy idvözülnek ők az ő magzat-
tyoknak fülések által, de ugy ha
meg maradnak az hitben, az bere-
tetben, bentségben az jozanfag-
ban: es ha az ő fülöt magzatttyo-
kat Isteni felelemben fel nevelik.

(Tudgyatoké ti Atyak Anyak,
hogy nem tietek az magzat kit ti
ez világra fültök, de Istene. Mert
ő benti felfégenek fülitek, hogy az
ő benti Fiaban ő örökösive leven ő.
tet

Ezt-is el
hagyha-

tot. Ma-

lach: 2.

7: 15.

A mag-

zatok I-

sten mag-

vanak

mondat-

nák.

tet áldgyak mind örökke. Istene az
 ti magzatitok, ti csak Daykak vat-
 tok az Istennek, ti alcatatok fülette-
 tet edes fiainak leányinak az Chri-
 stusban: ti restok bizta, hogy ő sa-
 mara tíftelegessen nagy semermé-
 tellegben, tífte életben, jo erkölcs-
 ben nevellyek fel: hogy mihelyen
 folni kezd ottan az Isten forogjon
 szajaban, az Mi-attyankat, Credot,
 Tiz parancsolarot ugy meg tanul-
 lya tudgya, mint az tiz ujjait.
 De ő boldogtalan Atyak Anyak
 mire vetemedtetek az ti tífteitek
 mellet: azzal kerkettek: vayki
 nyelves az marczona, az Annyat-
 is Curvanak tudgya fidni. Ha fel
 nõ pedig nem gondolkodol arról,
 hogy meg Iskolaban adnad, hanem
 az barom pastorfagra rendelked,
 mely miat kicsinbe hogy nem ol-
 lyan az minemút őriz. Hogy hogy
 tudtok samot adni Daykasagtok-
 nak tífteiről: Honnan vagyon meg
 vesese az emberi tarsasagnak: Bi-
 zony

Az Hazafulandoknak egybe 258
zony az Gyermekeknek erkölcs-
len való fel nevelésekből. Mert az
minemű ostoba paraszt goromba-
ságban nő fel, es az minemű saba-
dos mezei faytalan pykossággban,
abban marad koporfojaig.

De kergyúk el az Atyaktul Aa
nyaktul az Mi Atyankat, Credot,
Tiz-parancsolatot: Nem tudgyak.
Miért? Mert az ő Atyyok Anyyok
sem tudta, es ekkeppen fiurol fiura
hallot az nagy goromba tudatlan-
ság: Tisztetek tehát, hogy Isteni fe-
lelemben, jó erkölcsben, ekes tu-
domanyban nevellyetek fel mag-
zatitokat.)

Valami által az magzatok Isteni
felelemben s-jó erkölcsben nevel-
tetnek fel az Istennek tíftelességere
az Ecclesianak épületire es az Pol-
gari tarsaságnak elő menetelire ál-
dot tífsta bent életnek neme az. Ol-
lyan az Hazaság az mint ercyyúk.

Tíftek az Ferfiaknak az mely
csak ő reájok néz ismet kettő.

S

Eggyik:

Eggyik : Hogy az Ferfi az ő Felelőget, úgy mint gyenge erőtelen oldala csonnyabol formalitator edent mindének ellen jó hireben nevében őrizze oltalmazza : minden jó dolgokra intse, es Isten berint való fenyegekben s. kegyellességekben tartsa. Mert az Ur Isten azért tőtte az Ferfiat fejeve az Ábonyi allatnak, hogy mikeppen az fő tagoknak meg maradasokra vigyaz : akképpen az Ferfi az ő felelőgenek épületire elő-menetelire es tisztellességek meg maradasára vigyazzon : Így tanította őket sent Pál Ephesusban írott levelének ötödik részében, az Christushnak példajával, ki halálra adta magát az ő jegyefiért mely az Anyafent egyház.

Ezt is el
hagyha-
tad.

(Verkeznék itt ez arant amaz fene vad termefetű kegyetlen Ferfiak, kik meg nem gondolván az Ábonyi-allatoknak erőtelen voltokat, modnelkül tagollyak az ő felelőgeket. Nem azt mondgyuk hogy verke-

Az Hazafülandoknak egybe 260
vétkékert meg ne dorgallyak s-ha
erdemlik ostorral avagy vessővel
meg ne suytollyak, hanem amaz
meg dühödest tilttyuk, mely miat
az Pogány sem kegyetlenkedhet-
nek raytok, inkább mint nemellyek
felesegeken, kiknek nem eleg az
vesső, de baltaval, vizes Istangal,
es akarmi keresetlen faval ronczo-
lyak, bennittyak felesegeket. Az
felid emberseges gyakor intes na-
gyoban nyom az mod-nelkül valo
vereseget. Hogy nem vernem;
holot rebeses, tekozlo, gondvise-
letlen: Isten probaja raytad: ta-
lam jobbat sem erdemlettel Istentől: ta-
lam iffiusagodnak vetket veri Isten
altala te benned. Tűry, benvedgy,
vagyon Istennek modgya abban,
hogy tegedet az ollyan ostora alol
fel szabaditsan.)

Masodik kíváltképpen valo tistē
az ferfinak ez: hogy az ő hivatal-
lya s-rendi berint haza nepet igaz
kezi munkajaval tartsa. Isten bava

261 *adattatásoknak mondgya.*

ez: Az te orczadnak veritekevel egyed kenyeredet. Melyben minden hivatalban elő embereknek farafagos munkát szab eleikbe az Ur Isten hogy nagy veritek-nélkül senki kenyeret nem eheti. De meg vigasztalt az Ur Isten David által ház huszon nyolczadik dicsiretiben.

2fal: 228.
2: 2.

Mert boldognak mondgya az ki igazan éfi keze munkáját, cseledelet annak Isten meg faporittya, sőt meg cseletet-is meg hofabittya. Ez hát tísti az jó Ferfinak, hogy feleséget s-haza nepet igaz keze munkájával tartsa.

Ezt-is el
hagyha-
rod.

(Metbenek tehát amaz tunya ferfiak, kik az házasságban az gazdaglagra néznek, mellyet ha érhetnek, hamar fel sipollyak, es az után magok s-haza nepe csak eheznek; Metbenek az hamis keresetűvek:)

Az Ábsszonyi-allatoknak ismer az ő tísti mely csak ő rea néz kettő.

Eggyik: Hogy holot az ő ferje ötöt úgy őrizi, oltalmazza, mint az ön-

Az Hazafulandoknak egybe 262
az önnön Isten, Isten hozza az I-
stennek rendelese szerint, hogy ő is
az ő Urának szíjatul fűgjön, őtet
bőcsűllye, fellye, ő neki engedelmes
legyen minden Isten szerint való jó
dolgokban: Mert gonoszban nem
tartozik engedni. Így tanítja őket
Szent Peter első levelének harmadik
részében: Az Ásszonyi-allatok az ő fer-
jeknek engedelmessek legyenek. Melyre u-
gyan példajul hozza elő az Szent
Ásszonyi-allatokat nevezet szerint
penig Sarat, hogy igen engedel-
messek voltak az ő ferjeknek.
Mert az Ferfinak kezében adta az
Ur Isten az Ásszonyi-allatnak ústő-
ket, hatalma vagyon rajta, hogy
az engedetlenséget meg büntet-
hesse. Tartozik azért engedelem-
mel, felelemmel, bőcsülettel, de
csak jó Istenei dolgokban, azon ki-
vül nem tartozik.

(Vetkeznek ez ellen amaz en-
genderien fő fogadatlan Ásszonyi-al-
latok, kik Simon Birokka akarnak

Ezt is el
hagyha-
tad.

lenni, hogy ők haytsak elől az lo-
vat, sőt gyakorta az kuczikból az
hamu fekről akarnak regulat sabni,
az ő ferjeknek az ástál főre. Ve-
sőt Ásszonykanak. Mert hozzu az
ő haja, rövid az elmeje. De ez-is
nem igen kicsin erkölcselenség ne-
mellyekben, hogy az ő ferjekben be-
fedekkel, mordságokkal s-nem tu-
dom micsoda bököt rof mesterseg-
gel sok emberek jelen letekben tes-
nek bösűt. Oldal tetemem mit
zörge?

Masodik tistek az Ásszonyi-alla-
toknak ez, hogy holot az ő ferjek
őket olyan nagy veritekes munka-
jok után tartyak, tistek hozza az I-
stennek rendelese berint, hogy ők-
is az ő ferjeknek marhajoknak ta-
kargatoi es saporitói legyenek: ha-
zokra hazokban valo cseledgyekre
sorgalmatos gondot viselleyenek.
Egy so: Az jo Gazda Ásszony, az
ki az Gazda Ásszonyfagnak tistinek
igazan meg akar felelni, minden-
kor ta-

Az Hazafulandoknak egybe 264
kor talál dolgot az ő hazánál.

(Mertsenek az gond-viseletlen, <sup>Ezt is el
hagyha-
tod,</sup>
dolgotlan, vesztég heverő tekozlo
Ássony nepek, kiknek harmad ne-
gyed házig az buza es az libt csor-
gas utan elmehetnek mint amaz ve-
rebek, az rakas buza köziben akad-
van meg nem ehetik csak ki főró-
dik. Azt mondgyak az Magyarok:
kerkez egy-mást mossa. Ha azerc
az Gazda is kívül az ő dolgában el-
jar, az haznál az gazda Ássony jó
gond-viseelő, ott az kicsiny jószág
saporodva lehen. Nem legyen ám
Ássonykanak az rokkat kezebe
venni s-fondogalni, es az gyenge
ajakaval az bőzt nyalazdogalni.)

Valami által azért az emberek il-
lyen tisztességes életnek rendiben
tartatnak, áldot, sent tiszta életnek
neme az. Ollyan az Hazaság az
mint ertyük.

Ezek azért az ti tisztetek-is, az
mellyekben ha igazan hívem es I-
sten berint el igyekeztek jarni, az

Istentől áldást véstek az emberek
közöt pedig tisztelgetek lehen, az
mellyekre, hogy az Ur Isten bent
Fiaert tinektek-is erőt segitseget
nyutson az feretetben meg tartson:
magzaritoknak fel nevelésében i-
gazgasson es ez életnek sullyos
gondgyaiban segítse, annak meg
nyereseért mondgyuk. Mi Atyánk
ki vagy az Menyegben. &c.

III. Ezek vegben menven fog-
jak egy-mas kezét, es ezt kergyed:
Ugy vagyon hogy en az ti szabad-
sagtokban es egy-mashoz való fere-
tetekben semmit nem ketelkedem,
de mindazonáltal, hogy az jelen
való gyülekezet előtt nyilván le-
gyen szabadlago.

Elsőben te túled ferfi azt kerde-
m, az te igaz hitődre, mellyel elsőben
az elő Istennek az után ez kezeden
levő semelynek tartozol, ha ez ke-
zeden levő semelyen kívül másnak
hazaslagának okaert adtade keze-
det, hitődet avagy nem? Masod-
sor a-

Az Hazafülandoknak egybe 266
Sőt azon te hitődre kerdelek ha be-
terted?

Tegedet is Leanyzo azon te igaz
hitődre mellyel elsőben az első I-
stennek, az után az kezeden lévő
semelynek tartozol kerdelek, ha ez
kezeden lévő semelyen kívül más-
nak hazaságnak okaiért adtad ke-
zedet, hitődet, avagy nem? Ma-
sodszor azon te hitődre kerdelek, ha
beterted avagy nem?

I V. Ez is vegben menven így
soly: Mondgyad ferfi. Az igaz I-
sten, ki az Atya, az Fiu, az Szent
Lelek tellyes Szent Haromság egy
bizony örök Isten tegedet úgy se-
gellyen az te igaz hitődben, hogy
az kezeden lévő semely beteret-
ettedben hozzád veszed örök fe-
lesegül, es hogy azt holtodiglan,
holtaiglan, sem egessegebe, sem
beregsegeben, sem semminemű
nyavalyajaban hitőtlenül el nem
hagyod vele tőrő benvetiz: Isten
teged úgy segellyem.

S s

Mond.

Mondgyad te is leányzó: Az igaz Isten, ki az Atya, az Fiu az Szent Lelek tellyes Szent Haromság egy bizony örök Isten tegedet úgy segellyen az te igaz hitôdben, hogy az kezeden levô semelt bereted, beretben hozza meggy örök feleigûl, es hogy ôtet holtodiglan holtáiglan, sem egessegeben, sem betegsegeben, sem semminemû nyavalyájában hitôrtlenûl el nem hagyod, ô vele eggyûtt túrâ benvedtz, Isten tegedet úgy segellyen.

V. Ezeknek utanna áld meg ilyen módon: Az Abrahamnak, Isáknak, Iacobnak Ura Istene, áldgyon meg titeket az ti hazasságokban az igaz tôkelletes beretettel, fiakkal, leányokkal, hóssz élettel, lathassatok fiaitoknak fiait, es minden lelki testi áldását ballítsa ti reátok, es az ti maradékotokra ti utanna-
sok, Amen.

A Z H A -

AZ HAZASSAGHOZ

illendő rövid tanúság.

I. Az Hazasság olyan Sacramentomé, mint az Keresztseg és az Vég Vacsora?

II. Regenten az Hazafulandok csak meg híbíik vala egymást, mi az oka hogy méltan ilyen erős hittel kötelezternek egyben.

III. Miért nem szabad az igaz vallasu Kereszten embernek Pogant avagy egyeb idegen vallason levő felelegül maganak venni?

IV. Miért nem szabad egy-nel több feleseget venni? Lant az Q Testamentomban ugyan nyajal volt felesegek nemel-lyeknek?

Az

Az elsőről:

Az Hazaság olyan Sacra-
mentomé, mint az keresztleg és
az Veg Vacsora?

Az Papazoknak finten het Sa-
cramentumok vagyon, mellyeket
imez versnek az első bötűiben je-
lentettenek:

*Barba carens Pilis, est omni tem-
pore vilis.* Az az: *Baptismus* Kereszt-
leg. *Confirmatio* meg erősítés: *Pœ-
nitentia*: *Eucharistia*: Veg Vacso-
ra: *Ordo* Rend. *Thorus* Hazaság:
Unctio Felkenes.

De ennek az öte nem igaz Sacra-
mentum, mellyekről olvasd meg

Calv: lib:

4. Inst:

cap: 19.

sect: 1.

3. §. 2.

Calvinus Janos irasat. Mostan,
hogy az Hazasagot hamissan sam-
lallyak az Uly testamentomnak ket
Sacramentomhoz rövidedē lassuk.

I.

Először: Mert az önnön feleke-
zetek közzül is az tudosbja tagad-
gya Sacramentomnak lenni, mint
lásd meg Cajetanust *in opusculo quo-*
dam

Az Hazafulandóknak egybe 270
dam de Matrimonio. 2. 1. Canus in
Relectione de poenitentia par. 5. bñ.
vebben locor: Theolog: lib: 8. cap. 5. 269.
Perkins.
Pseudoca-
tholicif-
mo fol:
270.

Az holot sok bizonyságokat hordelő
az Decretomokból, Conciliomok-
ból, Paterekből, es Scholasticusok-
ból, kinel többeket hanem emlete-
nenk-is elég volna az nótelen Pa-
poknak es az Áffony-embertelen-
ségben élő Baratoknak meg hamis-
sításokra. Lásd meg Franciscum à
Victoria de Sacramentis Num: 249.
Martinum de Ledesma in 2. Tom: 4.
distinct: 44. Artic: 8. Hogy Sacra-
mentum legyen atokkal vetek az
Papok nyakába az Tridentomi gyű-
lésben. Sess: 8. Cant: 1.

Masodszor: Mert az Hazaságot II.
az eset előtt szerzette ő maga az Ur
Isten, nem úgy-mint Sacramento-
mot, hogy lenne *justiciæ fidei sigl-
lum* az Hitnek igazságanak jegye
pecseti, mint az Uly Testamentom-
beli két Sacramentomok, de hogy Rom: 4.
X: 11.
lenne az emberi nemzetnek báporo-
dására,

Hogy pedig Szent Pál Apostol mondasábol akarjak bizonyítani az Hazaságot Sacramentomnak lenni, igen illetlen, melyet ő magok is begyenlenek. Mert ott titkot mond az Apostol, Christus es az Anya-Szent-egyház közöt nem pedig valami eltető allatokból álló Szentseget minemű az Veg Vacsora.

Az Masodikrol.

Mi annak az oka hogy mostan az Hazasok egyben esküfnek?

Mivel hogy az ördög mindennek elötte, felette igen bannya az Isten Országának saporodását, es az ő országának kislebűléset: az Isten orsága pedig az igaz Szent Isten-felő jambor Hazasoknak tista ágyakból farmazot fiakból, es leányokból saporodik, ezokaert semminemű rendelelet az Istennek olyan dühösséggel nem igyekezte meg haboritani, mint az Hazaságot. Eb-

got. Ebben pedig az embereknek
vetkekert az Istennek engedelme-
ből annyira elő ment az Sathan,
hogy semmi rend közöt több visfal-
kodást, nagyobb egyenetlenséget
meg engeztelhetetlen gyűlöseget,
vegetlen perlekedést nem láthatz,
mint az Hazafok közöt. Ha ki ezt
nem hinne tekintse meg az Szent
Szekeken folyo pereket, el hifi,
hogy igen meg vesztegette az ör-
dög az Istennek bent berzeset az
hazafoknak életekben.

Az mi időzült boldog emleke-
zetű eleink vöttek ezt efebekben, es
ugyan meg tapasztaltak, hogy ha az
Hazassagra menendő ket semelyek
csak meg hinnek egymást es keze-
seket allatnanak elő az ő Hazassa-
gokban valo holtig meg marada-
soknak bizonyfagara, tehát akar mi
kicsin bossusagbol is, avagy egyéb
emberi indulatbol fármazot vak-
merősegből gyorsan boczut adna
eggyik az másiknak, es Olah mon-

don rokkajat hamar ki tenne, mely
 miat az Istennek bent szerzése meg
 haborítatnok: Sok fertelmes életű-
 vekkel az emberi társaság meg rá-
 kodnek, holot mind az Ferfi eg-
 gyet el űzőe, mást venne feleséget
 feleségre: az Ásóonyi-allat eggyet
 meg unna s-máshoz menne Ferfiat
 ferfira hordana. Melyből minemű
 nagy egyeledes, ekteleenség, zurza-
 var tamadna, akar ki-is meg gon-
 dolhattya.

ör okai
 az haza-
 foknak
 egyben
 esküve-
 seknek.

Annakokaert, hogy ez fele ek-
 telensegeknek eleit vehetnek, az
 ördögnek incselkedeset-is az Haza-
 fok környül meg gatolhatnak: az
 Hazafokat az Szent Haza Sagnak i-
 gajában inkább meg tarhatnak: az I-
 stennek bent szerzesének megtosagát
 folyasában meg oltalmazhatnak: es
 az külö ségre vono. Hazaság törő-
 ket-is keményben meg büntethet-
 nek, hozak be az Ecclesiában,
 hogy az Hazafok ósve esküdgye-
 nek. De nem emberi találmányból
 csak,

Az Hazafulandoknak egybe 276
csak, mint egy neminemű Affony
embertelenységben elő Iesuita ha-
zudgya, hanem az Szent Irásban,
vetvén ennek fundamentomot,
melyről olvasd meg az Melotai Ir- ^{Irtoanyag}
tovanyában az negyedik ellen ve- ^{fol: 150.}
tesre való feleletet az Traditiókban.

Oka tehát az miért az Hazafok-
nak egybe kelleftek eskünniek az e-
lőb meg mondot okokon kívül az
Szent Iras érint ez, hogy az Ur
Christus völegenynek az Meny-af-
fony az Anyaszent-egyhazzal való
fel bomolhatatlan lelki hazafaga-
nak, mely erős hittel vagyon, Of:
2. * : 29. & 20. Eph: 5. * : 22. meg
felellyen az hazafoknak egyben ke-
lesek es eggyüt való tífia cletek.

Az Ur Isten Malachias Prophe-
ta könyvenek második részében hi-
tőtlenységnek verkevel vadollya az
Sidokat, hogy egy feleséggel meg
nem elegendven, az Isten törvénye
ellen többet vennenek, es azt
mondgya okanak. Mert mikor az

Malach:
2. §. 14.
us.

ibid: §.
n.

Confes.
Catholica
pagina
c. 3.

Sido Ferfi egyben adattatott az Sido Ábbonnyal az Hazafagra, akkoron tót az Ur Isten tanubizonyiságot te közötted (Sido ferfi) es az te iffiuságodnak felesége közöt. Mely Istennek tanubizonyiság tetele hit gyanant volt az Hazafoknak, kik az Istent hittak tanubizonyiságul az ő Hazafagokban valo első egyben kelessekor, mint binten mi az esküvesben. Hogy azért ezt meg rontottak az egy melle több feleséget veven *perfidie egerunt*, hitetlenül cselekedtenek. Meg kel tehát most-is eskütni az hazafulandókat hogy az Szent Haromság egy Isten tanuságul hivaſſek egyben kelessekkor es hogy hitetlenségben ne essenek az egy feleségre többet hozvan, mint az Izraelitak. Így tekents meg Ezechiel Propheta könyvenek-is tizenharodik reſet ezen dologrol.

Az mi Magyarink Confessioja ezt az kerdest igen nyilván tanittya
es azt

Az Hazafülandoknak egybe 278
es azt mondgya, hogy az utolso i-
dönek fűklege ketelemiti arra az
egyhazi fogakat hogy az Hazafü-
kat hittel kösség egyben, hogy az
eggyelleg erősség legyen.

Az harmadikrol.

Az igaz vallasu Kereszten
embernek miért nem illik Pog-
gant avagy bálványozo ide-
gen hitön levő semelt
felesegül venni?

Ha soha többet erről nem fol-
nank-is az Salamon Király példaja-
nak elő hozasánál, minden Keres-
tyen embernek elegendendő értel-
met adhatna. Mert Salamon Királyt
az idegen vallason levő felesegek
vivek az idegen Isten imadasra. 1.
Reg: 11. §. 1. Achabot-is az ő Isten-
telen felesege Iezabel haytotta vala
az Bálványozásra. 1. Reg: 21. §. 25.
Valens Romai Császárt az ő felese-
ge hayta az eretnek vallásra, az
mint Theodoretus írja.

Theoda:
lib: 4.
cap: 11.
Eccl:
Hist:

281 *adattatásoknak módgya.*

az nagy kötődés vívbalkodas, atko-
zodas lelki faydalom csak.

De az mi Magyarok, tistefleg,
böcsület az ki nem ollyan, talam
ha az Pokolbeli Plutonak leanya le-
hetne-is, csak volna fep termetű, es
nagy kencsű, el venne. Meg nem
mondhatod, mint meg egyeledet
ez miat az emberi tarsasag. De iffiu
Uram hamar az assonka kedveert
az igaz vallast felre rugja, bálva-
nyozo hitre ál, csak tölthesse buja
kivánsagat. Nem áldgya meg Isten
hazasagtorak az meg mondor o-
kokert.

Az negyedikről.

Miert nem szabad egy fele-
segnel többet venni?

Talalkoztanak az emberek köz-
zül ollyak eleitől fogvan, kik mint-
ha tistan csak az nagy vegetlen á-
gyaskogásra bűlettettenek f-termet-
tenek volna semminemű bujusa-
goknak vizevel be nem győztene-
kelní.

Az Hazafülandoknak egybe 282
telni. Effelek igen forgattyak az
regi Atyáknak es az fent Királyok-
nak példajokat s. az többi között az
Salamon Király cselekedetét, kinek
csak fő áffony felelegei het fazan
valának fám berint: ágyasi penig-
len három fazan, mint az első Ki-
rályi könyvnek tizenegyedik re-
fében írvan vagyon.

De köz befed az Magyaroknál
ezek ellen: Vetkes példarol nem
jó himet verni. Az Salamon csele-
kedeti igen vetkes, Isten ellen való,
mint az ki menetele meg mutatá.
Mert addig ágyaskodék, eggyik-
kel-is másikkal-is vegetlenkeppen,
addig úze buborekolva az ő teste-
nek gonosfaytalan kívánságát,
hogy olyan bölcs Király bálványo-
zova lón, Áffonyomok kedvekert,
mellyet nem csak magában Sala-
monban, de az maradékában-is meg
büntete az Ur Isten. Mert az Sido
nemzet ket fele fákada, mely faka-
dasból minemű ifonyu verontas

azon egy nemzetben, vegre pedig
 földnyű romlás és pusztulás követkő-
 zek, ám ugyan világ csodájára írja
 meg Iosephus Historicus *de bello lu-*
daico. Mert az Atyáknak verkeket
 harminc és negyed iziglen az fiak-
 ban is meg bünteti az Úr Isten.

Exod: 20.
 7. 5.

Gen: 4.
 7: 19.

Cain Abelt megölte, és az ő gyil-
 kosságaért az Isten háza nepe köz-
 zúl ki szakada, ki mikor az ő felesé-
 get meg ismerte volna fűle fiakat
 leányokat, az többi között pedig
 Lamech nevű embert ki magának
 két feleséget vón Adat és Sellat.
 Ez gyilkos Cainnak meg veszt
 magva Lamech ronta meg leg első-
 ben az Istennek fent szerzetet, ki-
 nek rósi példáját követvén annaku-
 ranna egyebek is úgy kezdenek több
 feleségeket egynél magoknak venni.

Gen: 6.
 7: 2.

De nezzetek az Istennek rette-
 netes haragját. Hogy az Istennek
 fiai meg kezdetek volna tekédtelni
 az embereknek leányokat, hogy e-
 kek ábrázatúak volnának és felesé-
 get fe-

get felesegre kezdettenek volna magoknak venni, meg haragúvák az Úr Isten s azt monda Moyses: Gent 6. 7. Megbana az Úr Isten hogy teremtetten az embert es igen faja az five rayta, es monda az Úr Isten: *El törölöm az embert kit teremtettem az földnek simeröl.* Miert Úr Isten? Mert az te fiaid, kik meg réb ferint tegedet ismernek es tisztelnek, az idegen Cainitaknak leányokat vőttek magoknak feleseget felesegre, es csak az nagy vegetlen hazafulásban s telhetetlen ágyaskodásban foglalatosok, mint Idvőzitónk magyarázza s ent Ma- Matth: 24. 7: 38. the Evangeliumi könyvenek huszon negyedik rebeben.

Azert az első vilagot, mely az fok fertelmességétől ugyan meg dőglőt es bűdősödőt vala, mint valami penyes edeny, az vizzel vette el az Úr Isten es ugyan meg öblete az rut fertelmességétől.

Ismet nem sokára az viz özön után, hogy az emberek meg kezdettenek

285 *adattatásoknak modgya.*
 tenek volna szaporodni, és az nyelv-
 veknek változása miatt különböző kü-
 lömb nemzetsegre szakadozni, be-
 mása az előbbi rósi szokas, hogy egy
 feleséggel többet vegyenek az em-
 berek magoknak, annyira hogy
 még az bentek-is az ő kezeket arra
 vetek, mint az Jacob Patriarcha
 példája meg mutattya, ki Laban-
 nak két leányt veve el Leat és Rai-
 chelt, kiktől az tiz nemzetsegek
 származanak. Ket feleségű Jacob
 mint az gyilkos Cain fia Lamech.

Aug: de
 bono
 Conjug.
 Privilegia-
 liter ex
 quadam
 indul-
 gentia.
 Dei usi
 sunt Po-
 lygamia
 sancti
 contra
 primam
 institutio-
 nem in
 personis
 ergo pri-
 vilegio.

Agoston Doctor menti az Szent
 Atyákat ezért es azt mondgya,
 hogy kel azt tulajdonítani avagy
 az Istennek kiváltsképpen való ren-
 delesenek az áldot magért, kinek
 abból az nemzetből kel vala szület-
 tetni: avagy az Sidoknak az Poga-
 nyokkal való jóvendő egyben ber-
 keztetéseknek meg mutatásaért,
 hogy azon egy Abrahamnak lelki
 fiai lennenek es telepednenek le az
 Anyaszent-egyházban: avagy tu-
 laydo-

laydonittaltek az Isten nagy türe-
nek: Mert az regi Szent Atyak sem
voltanak fogvatkozaf-nelkül, es sok
eseteket el szenved az ő Szentiben az
Ur Isten. Tedd utanna: avagy az I-
sten nepenek saporodasfært, hogy
mint az Eghnek csillagi es az Ten-
gernek fővenyi meg samlalhatat-
lanfagra saporodgyanak.

Dei sin-
gulari ca-
rentibus
concubi-
tus contra
primam
instit. for-
nicatio est
Conf:
Hun: De
Polyg.

De mind ezek csak emberi elme-
nek talalmányi. Annakokaert az I-
stennek itiletire kel minekünk néz-
nünk, melyből egy atallyaban el i-
gazittatunk, hogy nem szabad egy-
nel több feleséget venni, es meddig
az el, azzal kel túrni, holca utan
penig szabad más feleséget venni.

Meg mutattyá ennek igazságot
az Istennek Szent Szerzese: melyben
mind az Istennek s-mind az terme-
setnek törvénye Serint csak egy fe-
leség adatik egy ferfi melle, es egy
asszonyi-allat melle egy ferfi, azért
hogy csak ketten legyenek egy te-
ste. Így tanit Moyses az teremtes-
ről

I.
Nem sza-
bad egy
feleségnel
többet
venni.

Gen: 1.

* 27.

Gen: 2.

* 24.

Matth:

19. * 5.

1. Cor: 7.

* 2.

ról írot könyvenek első részében: *Teremte az Isten az embert az ő képe: Férfit es Ájszonyi-allatot teremte. Ismet második részében: Ezért az Férfi Attyát Annyat el hadgya es ragaszkodik az ő feleségehez, es lesznek egy teste: Nem mondgya: Ragaszkodik Feleségeihez, ugy-mint sokakhoz, de Feleségehez: ugy-mint egyhez: Nem mondgya, hogy az Férfi sok Feleségeivel lesz egy teste, de ketten csak, az mikeppen Idvőzítőnk az Uy Testamentomban fent Matthe Evangeliumi könyvenek tizenkilenczedik részében magyarázza: *qui duo fuerant erunt una caro.* Az kik ketten valának (nem harman negyen) egy teste lesznek. Szent Pál-is ezért allattya előőr Corinthusban írot levelenek hetedik részében: *Minden Férfinak tulaydon felesége legyen nem feleségei, ugy-mint sokak, de felesége: es minden Ájszonyi-allatnak tulaydon ferje legyen az paraznaságnak el távoztatásaért.* Az természetnek törvénye-is ezért mutatgya, hogy csak egy borkor em.*

Az Hazafulandoknak egybe 288
kor ember Ferfi es Asszonyi által
társalkodgyek övé, mikeppen az
madaraknak felek vagyon es ok az
termesetnek folyasa berint azokkal
valo tarsasagokat igen meg tartyak.

Valaki ezokaert egy felesegnel
avagy többre vagyodik, avagy az
eggyel meg nem elegendven többet
ket ismer felesegen kívül, az mind
az Istennek bent berzesenek, mind
az természetnek törvényenek ronto-
ja, az mineművekről mondgyak az
Magyarok: Az kinek egy feleseg
nem elég faz, sem elég annak.

Masodszor: Az Istennek nyilván
valo parancsolattya tiltja, hogy
senkinek egy felesegnel nem szabad
többet venni elő feleséget Moyses
harmadik könyvenek tizennyol-
czadik resében. Egy feleséget,
ugymond, masra ne vegy, hogy a-
mazt keferűséggel ne illessed, fel
fedezven ennek semermetességet
annak életében. Ez az oka hogy
Malachias Propheta által az Ur I-
sten,

II.

Levit: 18.
7: 18.

111

Malache
2. 7: 11.

Isten, olyan igen karhóztattya az Sidokat, hogy iffiuságoknak feleségere más feleséget vőrttenek, azt mondgya könyvenek második részében, hogy ezért az Juda hitetlenül cselekedet Izraelben es utalato ssa-got. Eleg tehát az Istennek parancsolattya berint egy jambornak egy jambor feleség: az vegetlen ágyas-kodonak pedig ezer sem elég, kit mint hitelent, paraznat, Isten bent berzesenek, rontojat, parancsolattyanak által hágojat, mind maga ágyanak, s-mind másénak árulojat s-meg fertőztetőjet, az Ur Isten meg itili es el karhóztattya, azt mondgya bent Pál Sidokhoz írott levelének tizenharmadik részében.

Heb: 13.
7. 4.

III.

Harmadkor: Mert ha két három feleséget venne, bossúsággal illet-ne az törvény berint való jambor feleséget, azt mondgya az Ur Isten Moyses harmadik könyvenek tizennyolczadik részében, mint amaz gyilkos Cain fiának Lamechnek két

Levit:
18. 7: 18.
Malach:
2.

Az Hazasulandoknak egybe 290
nek ket feleleginek példajok meg
mutattya, kiknek egy más közöt
valo kötődések, minemű but bos-
busagot hozot. Lamechre olvassa-
tok meg az Moyses első könyve-
nek negyedik refet. Igy Lea Ra-
chel kötődnek Gen: 30. Elkana 1.
Sam: 1. v. 6.

Gen: 4.
v: 23. 24.

Negyedser: Mert soha az Vö-
legeny Christus Iesus es az Meny-
asszony Anyasent-egyhaz közöt
valo lelki Matkasag avagy hazaf-
sag, az hazasoknak hazaslagokkal
meg nem példaztathatnek, mely e-
gyenessen az sent Pál tanitasa ellen
vagyon, Ephesusban irot levelenek
negyedik refeben. Egy az Christus
Völegeny: egy az Anyasent-egyház Meny-
asszony, egy ezek közöt valo lelki hazaslag.
Tehat egynek kel lenni az Ferfi-
nak: Egynek az ő felelegének es
egynek ez kettő közöt valo Hazaf-
sagnak, hogy meg ábrázoltassék ez
alat amaz lelki egygyessleg. Ha a-
zert több egynek az feleleg nem igaz

IV.
Ephes: 4.
v. 32.

V

Hazaf-

Hazaſſag , merő fertelmeskedés.
 Mert az Chriſtusnak nincs en több
 jegyeſe egyne: *Myſterium hoc ma-*
gnum eſt, loquor autem de Chriſto &
Eccleſia: Nagy titok ez , ſolok pe-
 nig az Chriſtusról , es az Anya-
 ſent-egyházról azt mondgya ſent
 Pál az meg jegyzet helyen. Azert
 nem ſabad több feleſeget egyne
 venni. Mert titok bonto ſnem e-
 rőſítő az ſok feleſegű ember.

- V. Vegezetre: Ha ki az Uy Testa-
 mentomban keresztényen leuen több fe-
 leſeget kíván egyebeknek vetkes
 példajokra kepeſt , terjen Sido hit-
 re , es az ſok feleſeggel egygűt me-
 telkedgyek kőrnűl , tegyen áldo-
 zatot ſ-az többi : avagy legyen Tő-
 rőkké. Mert effele hamis hit hor-
 dozza vele az ſok feleſegű diſte-
 lenſeget. Mert az UR Chriſtus az
 Uy Testamentomban az Paradicső-
 mi állapotot állata helyre , hogy
 egy Ferfinak egy feleſege lenne ez-
 zel az ő mondaſaval: *Ab initio non*
fuit

Az Hazafülandoknak egybe. 292
fuit sic. Eleitől fogva nem volt
igy, hát hogy hogy? Ferfiat és Ás-
szonyi-allatot teremtet Isten, azo-
kat adta egyben, hogy ketten len-
nenek egy teste verre, az mint oda
fellyeb meg mondam. Ezt allatta
helyre az Ur Christus fent Mathe
Evangeliumi könyvenek tizenki-
lenczedik rebeben.

De ha több ennél nem volna-is, e-
leg lenne ez. Mert meg esküttél az
egy feleségeddel. Azert ha avagy
többet vennél, avagy többet ismer-
nél az egyen kívül: Hitetlen a-
vagy: Agy törő avagy: Isten pa-
rancsolattyanak, és az természet-
nek, törvényének romlója avagy
parazna fertelmes avagy: Isten Or-
szágát nem láthatod soha bizony,
Szent Pál mondgya először Corin-
thusba írott levelének hatodik rebe-

ben. Mi elegendgyünk meg az

egyfelüllyünk tiszteletben:

Meg áld az Isten.

T O L D A L E K:
 A Z H A Z A S O K N A K
 egymástól való el valasok-
 nak okairól.

Mineműi okok szakaznyak el
 az hazasságban élő embe-
 reket egy-mástól?

K Özönseges fő: De csak tehes-
 sed ket, avagy három forintnak
 szeret s-meny az Papok eleiben, könnyen el valasnak feleslegedtül. A-
 zonba pedig nem gondollyak meg,
 hogy senkit az Ecclesia el nem va-
 las. Mert az el valasra való ok,
 nem az Ecclesiában vagyon, ha-
 nem az el való személyekben: Az
 Ecclesia pedig csak itéletet tesen
 arról, ha elegendő oké az el vá-
 lasra, mellyet az egyenetlen háza-
 sok forgatnak, es mellyel el akarnak
 egy-más mellől menni. Az paraz-
 naságával rontya meg az Hazassa-
 got es

got es szakasztotta el magát az aratlantól, mellyen felül, meg-is az Papokra kérik, hogy ők válasszák el. Ha az te perednek igazgatására törvénytevéket gyűjt be, tartozol nekik gazdalkodással: Mert te eretted faradoznak. Így az Ecclesia te dolgot igazgattya. Tartozol tehát avagy gazdalkodással, avagy az gazdalkodást penben meg kel választanod: s-az az való penb. Mert te eretted faradoznak s-az te dolgot igazgattya. Nem az el választást fizet, hanem az te eretted való faradozást. Mert ha penbért választ el választatnának, ki maradna meg az viűsok között az hazaságban: Hogy azért mindeneknél nyilvánvalok legyenek az választások, im rendel elő samlatom az Bölcsenek iteletekből. *Vide Confess: Hungaricam pag: 5. de causis Divortii. Nicolaum Heming: de Divortio pag: 175. Calvin: lib. 4. cap: 19. sect: 37. &c.*

I.

Első oka az el valasfnak az paraznaság, mikor az Hazaságban előferfi avagy affonyi-allat mással paraznalkodik: Ha az artatlan nem akar az paraznaval egygút lakni, es nem akarja melle venni, méltan az Ecclesia hirevel el szakadhat tőle mint hitetlentől, sőt Hazaságnak rontojatul, ágyának ritzafaganak árulojatul es meg fertőztetőjertől. *Matth: 5. v. 32. & 19. v. 9. Prov: 18. v. 22. Artic: Eccles: 24.*

Ha meg nem öletik az parazna fazon Varosban, Faluban lakik, melyben az artatlan fel, tehát kénseritessének az tíftek, hogy meg büntessék: Ha budosik, üldözzek. Ha büntetetlen szenvedik es nem üldözik, vetessék az Varos, Falui tilalomban, hogy az Isten törvénye ellen az paraznat büntetetlen el szenvedik: avagy ha Bika penzel büntetik. Az parazna-is arkoztassék ki az Ecclesiából, es adattassék az Sathannak mint az Corinthusban le,

Artic: 24.

ban levő parazna. 1. Cor: 5. 8.

Ha pedig az Tűtök meg ölnek, de avagy az ferje, nem ál parazna feleségere, avagy az affony parazna ferjere, magának elevenítette meg es ezzel mind paraznaságában, mint David mondgya, mind Psal: 50.
7: 10. büntetéseben részt vő: es egyenlő vesztőzesők büntetése alatt vannak, es az poenitentia tartás után eggyütt lakhatnak.

Ha semmikeppen nem öletik meg, de Gratiát nyer magának: Nem Istentől nyerte az Gratiát sem az Ecclesiától. Azert az artatlan fél hadgyon beket semelyenek, hanem tanutasson az fél finen ressententiaztassa meg, mint paráznát, az az: öllye meg *Civiliter* az Polgari fél finen: az sententiat vegye ki es vigye az Ecclesia eleiben s-kerjen magának szabadság: masodik hazaságra. Az Ecclesia pedig az *Gratias* paráznát vesle koporsojaig valo kötelben, es ha lehet ad-

gya az Sathannak testének veszedelmére, hogy lelke meg tartassék. 1. Cor: 5. 5.

Ha az *Gratias* parazna bűnet meg ismeri, az Ecclesiához folyamodik igaz poenitentiával, melyről nyilván való bizonyagot tót egyebek előtt, talál az Ecclesia módot az be fogadásban, erős poenitentia tartás által, az bűnnök cselekedetinek rendi szerint. Mert ha nem bökafos s-nem gyanos volt, de egyser veletlenül eset el, könnyebben vagyon dolga, de ha bökafos, gyanos volt annakelőtte-is nehezebben vagyon dolga, es az kemény göröcshez kemény pőről kívántatik.

Ha tudója egyyik az másik paraszafaganak s-el szenvedik, avagy mind kettő parazna, tehát egyyüt meg hallyanak, ha meg nem öletnek ki atkoztaßanak. Mert *facientes & consentientes pari poena puniuntur*; az nyuzo es az láb tartó egyenlő

gyenlő büntetes alatt vannak, mint az Decretum tartja.

Ha büntetetlen paraznat talál valaki el venni, s az hazaság után tudodik ki, de az artatlan el fenveddi, ne bontassék meg az Hazaság, hanem az vetkes fél tartson poenitentiat, s kövessen Ecclesiat es mennyen víssa.

Ha terhelt talál el venni, s nem akar velle lakni, ölesse meg mint paraznat, ha pedig az bent hazaság előtt ferkeztének volt egyben, es az ő paraznaságokat az bent hazasággal akartak el fedezni, s hazaságok után tudodik ki, mind ketten tartanak erős poenitentiat es Ecclesiat követven ellyenek egyút: Ha hazaságok előtt tudodik ki az ország Articulusa berint veszőstessenek meg mind ketten tartanak poenitentiat, es úgy adattassanak egybe.

Ha tudva paraznat vót ide való módon magának jamborította meg,

de azért tellyes élete mind addig tudva való paraznaság, meddig dolga avagy az külső fele éinen, avagy az Ecclesia előtt el nem igazította. Ha egymást megúnnak, és nem akarnának egygyűt lakni, az büntetés után az Ecclesiától vettessenek kötelben. Mert paraznakotranak az házasságnak sine alati. Az Házasság pedig nem paraznaság, de Istennek oly bentséges szerzése, melyben két szabados személyeknek egyben adatatafok az igaz hitnek és szeretetnek általa, hogy egymásnak segítségvel legyenek, magzatokat szüllyenek, és az paraznaságot el távoztathassák: hogy hogy távoztathattak el pedig ha tudva kelnek egyben?

- II. Második oka az elválásnak Törvénytelen egyben keles, mikor avagy az természetnek, avagy az Isten törvényének, avagy az közönséges tisztességnek ellene ferkeznek egyben az házafok, úgy-mint az

vér berint valo Atyafisagnak es Sogorsagnak ize avagy gradusa ellen, tudni-illik masodik es harmadik izben. Oka: Mert vért illetet: azert tellyes cleteben valo egyyesüles az bent hazassagnak rendi berint, azon merő vér illetes, Isten ellen valo fertelmeskedes. Nem szabad vala Herodesnek az ő Angyat el venni, mint Kereftelő Janos feddi vala erette. Mert valamennyi izig nem szabad Atyad fiad el vened, annyi-ban nem szabad Sogorod assont-is, es vissont.

Ha tudatlanul mentenek penig egyben s. hazassagok utan tudodot ki, avagy az Atyafisagok, avagy Sogorsagok, ugyan el válassza az Ecclesia, avagy akarjak azok avagy nem. *Talis enim coitus incestus est:* az olyan egyyesüles fertelmeskedes azt mondgya Isten Moysest al-tal. Mert az vérnek bőcsületes fermetetessége nem engedi, hogy senki harmadik, es negyedek izig, mint

Levit: 18.

17.

mint az Magyar Orvosi Articulustarttya, es ötödikig, mint az Erdelyi, hogy az Aryafiasok, es az Sogorlagosok egybē hazaskodgyanak.

III. Harmadik oka az el-válasznak, az erőtelenség hazassagra valo illetlenség, es elegtelenség valamellyik felben, mikor avagy az Ferfiban, avagy az Asszonyi-allatban valami oly nagy erőtelenség, vagyon, mely miat az hazassagban levő egyesség egy-mással nem lehet, minemű az kinek ferfiusaga nincsen: az Franczu, az faysra jaro belpoklosag es korszag.

Ha az Erőtelenség az hazassag elöt valo valamellyik felben, meg lehet az el válas. Mert az hazassagnak az az fő vege bomlot meg, mely vagyon az szaporodasrol, de ugy, hogy az erőtelenség az melyikben vagyon kötelben vetteflek, ne csallyon meg senkit annakutan-na. De az Ecclesia mindeneknek jól vegere mennyen. Mert gyakorta csalard.

csalárdkodnak az erőtlenségnek bű-
ne alatt az kik egy-mást meg untak,
sőt meg-is szerződhetnek egy-más-
sal.

Ha pedig az Hazasságban eset az
erőtlenség, egygút szenvedgyek.
Mert azonn esküttenek egyben,
hogy semminemű nyavalyában
egy-mást el nem hadgyak; nyava-
lya pedig az erőtlenség.

Ha tudva kelnek övé es annak-
utanna el akarnának egy-mástól sa-
kadni, ne engedgye az Ecclesia.
Mert tudva ment az erőtlenséghez
az hazasságra illendő: azért tudva
eggyút-is lakjanak. Ha semmikep-
pen nem akarjak az eggyút való la-
kást, mind az kettőt vessek kopor-
sojokig való kötelben mindē jöven-
dő fel vetelnek remensége nélkül.

Ha Franczu, tudni való dolog,
hogy franczus paraznaval való fer-
telmeskedesből való nyavalya: a-
zert mint parazna büntetésekk, ha
az Hazasságban kereste magának.

Ha az

Ha az Hazafágnak előtté ſnem tudta az ártatlan ſél, de az után az Eccleſia diſpenſálhat felőle, ha gyógyulás felől remenſég vagyon, varakozzek, ha nincsen, de nevetketten nevekedik, ne kenſeritſék az ártatlant az vele való lakáſra.

Ha ſayra jaro el ſenvedhetetlen belpokloſſág, avagy meg gyógyulhatatlan korſág, es mindenik az Hazafág elót való ſnem tudta az egeſſeges ſél, el valhatik tőle, hogy ſe az egeſſeges ſél, ſe ágyokból ſarmazando magzatok meg ne veſſenek: ha az Hazafág után eſet nyavalya, egyyút ellyenek:

IV.

Negyedik oka az el válásnak az ſele más vallás, mikor az egy hazafágban élő ket hitőtleneknek valamellyikke az igaz valláſra tər, az maſik az hitőtlenſégben marad, itt arra kel nézünk az mit ſent Pál mond: Ha valamelly Atyaſínak hitetlen ſeleſége vagyon, mely ő vele egyyút akar lakni, azt el ne hádgya: es

1 Cor: 7.

x: 12. 13.

gya: es

gyat: es az mely affonyi-allatnak hitetlen ferje vagyon, es az vele akar lakni, el ne hadgya az affonyi-allat azt. Ha pedig az hitetlen el megyen, ám mennyen el: Nem vertetet rablag alá, az Atyasín, avagy az Kereszten affonyi-allat effele dologban. De bekelességre hívot minket az Isten.

Rablag gyanant vagyon azere az igaz vallású kereszten félnek az hitetlennel való egyyút való lakas: Nem kel pedig az keresztennek egy igat vonni az hitetlennel azt mondgya fent Pál.

2. Cor: 6.

7: 14.

Hogy ha az te kereszten ferjed avagy feleséged, Pogany hitre es eretnekségre hajol es tegedet is mind igeretivel s mind el benvedhetetlen fitokkal, vereséggel, vergetlen haborgással az ő hitetlen vallására kénserit, ály el mellőle mind hitetlen mellől. Mert ha attul méltan el valhatol az ki titkon nyilván eletednek el fogyására igyekezik, mint

mint maydan meg mondom : tehát mentől igazabban el fakadhatz at-
tul az ki lelked utan lefelkedik es
lelkedben akar meg ölni :

Ha el fedezte kerebtyensegnek
sinevel hitetlen vallását fugy csalt
meg es az utan ki fakasztotta hitet-
lenseget , ály el mellőle. Mert az
mint hogy az igaz kerebtyeni val-
ásnak sine alatt csalardkodot : ugy
az bent Hazassagot-is csak sínlet-
te , es tettetésekeppen való funda-
mentomon éppitet. Ha tudva köl-
tenek egyben , tudva búzhódgye-
nek együtt.

V.

Ötödik oka az el válasznak , az hi-
tetlen el hagyas , mikor valamel-
lyik fél , ok-nelkül vakmerő-keppen
el fut budosik , nem akar haza men-
ni es az Hazassagnak rendiben el-
ni , az artatlan fél szabadittasok , es
mennyen által masodik Hazassagra:
Mert nem köteles az helyben mara-
dot artatlan az hitetlen budosohoz ,
de illyen modot követessenek abban :

Az el

Az el futot hitetlent az artatlan fél
kerestesse fél, es három izben ha-
romfor valo tizenötöd napra hi-
vassa: ha nem jár, mennyen utanna,
es ott idezze elő: ha elő veheti bün-
tettesse az hitetlen el hagyasáert: ha
törvényben elő nem veheti s-kez-
ben sem adgyak, avagy lappang:
vegyen az artatlan fél abban az
helyben lévő Biraktul es Tístecktől
testimoniomot, oly bizonyag tetele
levelben pecset alat, melyben ott
valo forgolodasrol tegyenek bi-
zonysagot, hogy semmikeppen sem
elő nem vehette törvényre, sem ha-
za nem hihatta: azt vigye az Ec-
clesia eleiben, es az Ecclesia sab ő
eleiben avagy három avagy negy
ébtendőket s-az utan fél szabadittya.
Ez varakozást azért cselekedí az
Ecclesia, hogy ne talam az idő alat
egymashoz térnek: Ezek vegben
menven az Ecclesia finen az hitet-
len buydosó vettessek koporsojaig,
valo kötelben, es atkoztaßek ki: az

Polgari feleket is, büntetettétek meg mint bűnt Hazaság ronto hitetlen. Mert effele hitetlen bűnt Hazaság rontas *Adulterii quodam genus est*: Paraszatagnak nemine-mű neme, mint Agoston Doctor mondgya.

De csuda mely alnokok mai időben az emberek között nemelleyek. Felre állanak estendeig, kettőig, az hon maradot bűntetlenül futtya az Ecclesiát: el igazittyak hogy keresse földözze: keresi, de az keresat: soha az fele sem igyekezik az hól hallya. Ezekhez az Ecclesia ke-menységet tartson, semmi fines el ameto befedeknek helyt ne adgyon, de mind addig földöztesse, valamedig az külső feket az hitetlen el hagyasert perrel meg nem bünteteti. Mi köz az Ecclesianak effelekhez pöröllyenek mind addig az külső feket meddig nekik tetetik.

Ha az hitetlen buydoso hat, avag het estendeig oda lehen szazonba

az artatlan fél, fel szabadittatik meg hazaful, avagy ferhez megyen, s az hitetlen buydoso azt meg ertven haza megyen, tehát az Tiszek meg büntessek, ha meg nem büntetik, az Ecclesia adgya az Sarannak atkozza ki az gyülekezetből, olyan modon, mint oda fellyeb meg mondam.

VI.

Hatodik oka az el válasznak, valamellyik félnek az másik ellen való meg dúhódót öldöklese, gyilkoskodasa, meg bekelhetetlensene kegyetlen halalt hordozo Pogany vereségi, mikor valamellyik fél az másiknak clete utan lefelkedik, hog el fogyassa ördögi varassal, merreggel, halatra valo árultatassal, vegetlen sórnyú vereséggel, mely mint az artatlan fél meg bennul félseg leven sem el sem hal, az artatlannak adassék szabadlag, az vad orosan termesetű kegyetlen vettesek holtaig valo kőrelben, oka:

X 2

az isten:

az olyan haszartos pedig gyilkos.
Mert ha az gyilkos az ki Attyafiat
 9. Ioan: gyűlöli, mint fent Iános mondgya,
 30. 7: 15 tehát sokkal gyilkosabb az, az ki az
 ő testet véret utallja, tagollja,
 ronczolja s-vestegeti, mint vala-
 mi rabjat.

De itt ez arant az Ecclesia felet-
 te forgalmatoson fel keresse az ke-
 gyetlenségnek okat: ha fel találja,
 igyekezzek mind fenyetekkel s-
 mind erős kötes tetelekkel közzü-
 lők ki venni: ha pedig semmikep-
 pen ki nem veheti s-le nem hallit-
 hatja, es ha az artatlan fél halalos
 vesedelemben forog, ideig vegye
 el tőle: ha az sem fogh adassék az
 Tísteeknek kezekben büntessek,
 mint fent Hazaságnak rontására
 hitetlenségnek szeresere nyilván
 való ok adót, az Ecclesia pedig
 vesse holtaig való kötelben.

Az lopas az el válasra nem ele-
 gedendő ok, hanem ha isztrangel va-
 lo suladas járul melle. Ebben-is az,
 az mód

az mód tartással, mely az paraz-
danak büntetéseben az első okban.

Az kik még csak jegyben
vannak s egymást meg un-
nyak es el akarnak állani egy
más mellől, medgyen
azokkal az Ecclesia.

Hat dolgok kívántatnak az egy-
ben keleshez, hazaflag fejében az
jegyes markakban.

I. Legyen szabados ugy hogy se
az Istennek, se az természetnek
törvényenek, se az tíftelességnek el-
lene ne legyen. Ha ki azért avagy
vér érint való Attyafiat avagy So-
gorat harmadik es negyedik izben
jegyzette el, nem alhat meg az mac-
kaság.

II. Legyen tíftelességes, ne le-
gyen illetlen semelyek közőt. Ha
ki azért husz estendő s iffiu leven,
Annyakora vén Assont jegyzet el;
avagy igen vén öreg ember tizen-
három estendő s Leanyot, az Ec-
clesia

clesia egyben ne bocsassa, felvalassa.

Jegyezd meg: Tizennyolcz esteendőskorában szabad az férfinak meg hazafutni: az Leanzonak penig tizenharom esteendője eltelven szabad ferhez menni.

III. Legyen igaz, ne legyen lopva, titkon csak az ket felközöt Atyak, Anyak, Tutorok es gondviselőjöknek hírókakarattok nélkül. Ha az ellen leßen, fel bomol markasagok. Lássad *Gen: 24. v. 57.*

IV. Legyen szabados, ne legyen erőszak alatt fenyetekből. Ha azért az Atyak, Anyak, Tutorok es gondviselők az Leányzot el adgyak kedve ellen, avagy az iffiat markaztattak semmi, heaban való, fel bomol.

Anyja emlejen csúgedezöt el igirni, s-jegy gyúrút kepeben adni, nem tökelletes markazas: Mert nincsen az markaknak tökelletes Consensusok *Gen: 24. v. 6.* Azert semmi, helytelen.

V. Le-

V. Legyen tellyes, ne legyen vak indulatból, rebeségből, hason keresésből hanem tudom micsoda Sogorság vadasságból: tanácsból er- tekezésből, halogatásból Isten fe- rint legyen. Ha ez ellen lehen, sem- mi, heletlen, csak olyan mintha te túl az Maroson en innen őve ki- áltanank s az hángja menne őve, de el mulnek.

VI. Legyen tiszta családság nel- kül való: ha begeny avagy ne tettes gazdagfagot: ha parazt avagy ne tettes Nemességet magad felől. Mert nem lehen állando csendes be- keséges az Hazasság.

IV.
HALALRA SENTEN-
TIAZTATOT EM-

bernek vigasztalásának
módgya.

Hogy valamely vetekert igaz

Tiszti-
benjár az
Egyházi
ember-
nek, hogy
az halálra
sententia-
zot em-
bert vi-
gasztal-
lya.

Esa: 52.

I.

Meg mu-
tattyá az
Christus
peldája.

Luc: 22.
7: 43.

313 Halálra Sententia^zot ember
törvény szerint meg sententia^zot
ember, mindeneknek felötte bűköl-
ködgyek vigasztalas nélkül, az Ur
Christusnak peldája igen nyilván-
meg mutattyá. Mert noha ő sent
Fellege bűn nélkül vala el annyira
hogy családság az ő fájában nem
találatot, mint Esaiás mondgya:
mindazonáltal látván az emberi
nemzetnek vetkenek nagy voltat,
erezven azért az Istennek fel ger-
jedet haragjának rettenetes voltat,
mellyet az Ur Isten az mi válsá-
gunkert rea vetet, Angyal jelenik
meg ki őtet biztatván erősíti azt
írja sent Lukacz.

Ha ezokaert az Eletnek Fejedel-
me, az Dicsősegnek Kiralya az UR
Iesus Christus bűn nélkül leven, az
emberi nemzetert halálra valo me-
neteleben bűkölködőt embersegere
nezve vigasztalo nélkül, hát az ki
vetkeert érdeme szerint sententia^z-
tatot az halálra mennyivel inkább
kölködik? Ez il-

Ez illyen ember előtt torog az
 meg cselekedet verkeknek nagy
 volta, azért az Istennek rettenetes
 haragja, az halálnak iőnyatos vo-
 nogása testében úgy faggattya, hog
 noha élni lattatik de mint ha meg
 holt volna úgy el bagyadot es el a-
 lelt. Elmeje penig mint az habok,
 úgy hányattatik egy felelmes gon-
 dolatrol masra. Az őrdög-is ki őtet
 az bűnben eytette, ha valaha seren-
 kedett, mindeneknek előtte olyan
 halalos vonagásában az ſegeny
 ember kőrnnyúl: kinek ſűntelen valo
 sugallást mint amaz tűzes nyilak
 úgy erdeklik es fertegetik az meg
 ſebhetet lelki iſmeretet. Hannya az
 bűnnek nagy voltat: kicsiniti az I-
 ſtennek irgalmaſſagat, es valamit
 hany az embernek keſſegben valo
 eyteſere ſemmit azokbá hátra nem
 hagy. Nézne az ſegeny ember az
 Iſtenre: de az, az kit meg bantot,
 mellyert egy ſoltában elmejenek i-
 mide amoda valo czappongása nel-
 kül nem

Az halál-
 ra menő
 ember-
 nek rette-
 geſi.

318 Halálra sententiaztot ember
kül nē könyöröghet. Ha jó akarói-
ra néz az halálnal, úgy tessék ke-
szervefeszoktúl való meg valta.

Hogy ne búkkólkódnak ez illyen
halálnak felelmetől meg neheze-
det, az isonyu rettegeseknek tű-
zenek emeztő langjai között fetren-
gő holt eleven ember vigasztalas
nélkül?

2. Mach:

7. 27.

& sequē:

Tekentsetek meg amaz het If-
fiaknak Annyoknak példáját az ma-
sodik Machabeusnak könyvenek
hetedik részében minemű terhes be-
fedekkel biztattya az ő cdes gyer-
meket: En cdes magzatom, úgy
mond, fany meg engemet ki tegé-
det az en mehemben kilencz hol-
napig viseltelek, három esteideig
tejemmel tartottalak, es az idő-
re jutattalak, kerlek, búlettem te-
kencz az egre es az földre es azok-
ra mellyek azokban vannak es meg
érted: Mert semmiből teremtetten
azokat az Isten es az emberi nem-
zetet, úgy lehen hogy semmi

III.

Az het if-
fiaknak
Annyok-
nak pél-
daja.

nem

vigasztalásának módja. 316
nem rettegztetül az Hohertul s-az
többi.

De csuda mely restek ez arant va-
lo tistekben nemeltyek az Egyházi
bolgak közzül, kik ugy viselik ma-
gokat az halatra menő emberhez,
mint ha semmiben ő reájok azokra
valo nagy gondviseles nem nezne,
felejek sem mennek. Te nyajad
közzül valo lehetet, kinek te Pas-
tora voltal: az őrdög környűlette
mely serenyen forgodik s-te nem
lennel környűlőtte biztatafoddal
lelki Pastor leven?

Szent Istvant nagyon kővezik
az Sidok: az egben lattyá az Isten-
nek fiad, nem űlni mostan az Isten-
nek jobján, de állani, hogy az ő
kef voltat Szent Istvannak segetsege-
re es lelket magához valo vetelere
meg mutassa es ezzel biztassa Szent
Istvan Martyrt. Te penig annak az
Christusnak hivatalos bolgaja, meg
csak savadot sem mektoztarod az
halalnak rettegesibé vonago segeny
bűnösnek?

IV.
Szent
Istvan
peldaja.

Poro-

Porozlo s-Hoher dolga az: Tudom, az fívatok. De nem lelki Pástor az Porozlo sem az Hoher, mint te vagy. Ha azért az fegeny bűnös embereknek lelkeknek életre vezetlő s-legeltető es az Isten igijéből meg tarto igaz Pástora vagy, itt felel meg egyyút annak. Tiztedben jár ezokaert, hogy valamit tehcz az Isten igijéből allo fep biztatásíddal az halálra menő ember kőrnýűl, tellyes tehetsegeddel azon legy.

V.
Christus
biztatya
az Tol-
vayt.

Tarcz meg fegent vigasztalo es des befeddeddel, mint Christus amaz Tolvayt az keresztfan. De ha ezt el nem érned-is, jary el tiztedben, menetz fel lelked ismeretir az fiam-adas alol es egyebeknek felőled valo bal ítiletek alol.

Mikor ezokaert meg allas az halálra menő ember előt azt kergyed tőle: Akarék en tőlem az Christus Iesusnak hivatalos falgajatul vigasztalást venni? Akarok, azt felelir.
De ha

De ha bűnten nem felelne semmit.
is, még-is az te befededet ebrezd
fel es ekkeppen boly neki.

Ket nagy dolog rettegtet tege-
det mostan: Eggyik az te meg cse-
lekedet vetked es azert az Istennek
haragja, mellyert az törvény az bi-
zonosagok ferint tegedet meg sen-
tenciazot; Masik az halálnak rette-
netessége, mely az te semeid előt
forog.

Az mi az bűnt illeti es azert az
Istennek haragjat nem tagadhat-
tyuk, hogy az Ur Isten oly bűn
gyűlölő es bűnert erős bosszu allo I-
sten nem volna, hogy az bűnt vala-
kiben büntetetlen el szenvedne, ho-
lot meg az Atyaknak vetkeket-is
az fiakban harmad es negyed izig-
len meg bünteti azt mondgya az
Moysef második könyvenek husa-
dik részében. De ez mellett meg kel-
vállanunk azt-is hogy az bűn gyű-
lölő Isten az ő igazságot irgalmas-
sággal úgy temperallja s-fontollja,
hogy

Az bűn-
ellen valo
vigasztal-
las.

319 *Halálra Sententia* Zót ember
hogy ha olyan sok lehetne az em-
bernek bűne mint az Tengernek fő-
venye es azoktól úgy meg fertez-
tetődnek mint amaz vörös barsony
avagy az fekete kőkőrczen, de
meg is az Istennek nagy irgalmassa-
gából fent fának érdemeért olyan-
na tetettetnek mint amaz fejer ho-
es az fejer gyapju azt mondgya ő
maga az Ur Isten Esaias Prophe-
ta által első részben könyvenek.
Miert? Mert irgalmas es kegyel-
mes az Ur, kesedelmes az haragra
es igen kegyelmes. Nem mind ő-
rőkke feddődik es nem tartya meg
mind örőkke az ő haragját. Nem
az mi bűneink érint cselekedik mi
velünk es nem fizet minekünk az
mi allokfogink érint. Mert igen
magas az egh az földtől, olyan i-
gen nagy az ő jo volta az őtet fe-
lőkhez. Mely tavol vagyon az nap
kelet az nap nyugattul olyan mé-
se vetette mi tőlünk az mi bűnein-
ket. Mikeppen könyörül az Atya
az ő

Esa: 1.

7: 18.

Psal: 103.

az ő fiain, akkeppen könyörül az
UR az őtet felőken. Miert? Mert
tudgya jól, hogy romlando edenyek
vagyuk mi, meg emlekezik róla,
hogy porból valok vagyunk, azt e-
nekli David ház harmadik Solta-
raban.

Mit ítelz te begeny bűnös ember
az Isten felől? Eleve el látta hogy
Adam el esik es hogy minket maga-
val egyyűt az karhozatban eyt. De
ottan mindgyarast előve orvost-
got berzet. Mert az ő bent fiad bo-
csatotta el az testben, s-mit csele-
kedek az UR Isten? El mene es
mind közönségesé az emberi nem-
zetnek vetket, mind egyen egyen
az mi bűneinket mint valami reánk
ragadot boytorjant le bedegete mi
rolunk, es az ő bent Fiara rakogata,
annyira hogy az ő Fiat bűnne teve
mi erettünk, azt mondgya bent Pál
először Corinthusban írot lávelének
ötödik reáeben, es ezt az bűnne
tört Christust az keresztfára feszítek,

Bűnne-
terét tu-
laydon-
keppen,
mert az
mi bűne-
inket ne-
ki tuly-
donította,

ES AZ

hogy ő i-
gaz le-
lakol-
lyek
azokert
es misza-
badul-
lyunk.

321 *Halálra Sententia* Zót ember
es az mely mi bűneinket ő rea rako-
gatta vala az Atya, azokat az ő vé-
re hullásával, annyira el mossa, hogy
immar semmi karhozatt yok nin-
csen azoknak az kik vannak az
Christus Iesusban, azt prädikallya
szent Pál, Romában írott levelenek
nyolczadik részében.

Ihol immar kettő te előtted se-
geny bűnös ember. Egyik az I-
stennek az bűnökön felyül veghe-
tetlenkeppen el áradot nagy irgal-
massága, melyre egy nyomon igaz-
zitanak minden bűnös embereket
az Prophetak: Másik az Christus
Iesusnak vére hullásának merhetet-
len elegendes érdeme az bűnökert,
melyre egyenlőben igazzitanak az
Evangelistak, es az Apostolok.
Nyuly hozza te segeny bűnös, es
az Istennek irgalmasságát, az Chri-
stus vere hullásának érdemet igaz
hitődnék alkala vonnyad read, te-
gyed tiedde bűnőd bocsanatt yara.

O vayha lehetne tudom azt gon-
dolod:

Meg lehet hitvede hogy az Ur Isten irgalmas kegyelmes az megterő bűnös embernek ki meg bánta bánta az ő veitket : Hitved. Mert ha nem hinned, az egek Prophetak tanu-bizonfag teteleknek mondanal ellene, es bősűt tennel az Istenen, hogy ollyannak nem hinned az minemű ő bent Fellege természetiben azt mondgya Chrysoftomus Doctor. Immar hogy hised az Istent irgalmasnak, kegyelmesnek lenni te hozzád, gondold meg micsodas természetű vagy az irgalmasságnak :

1. Az Istennek irgalmasságának nincsen kezdete s-vege : Az te bűnődnek kezdete s-vege vagy.

2. Az Istennek irgalmasságának nincsen száma : az te bűnődnek száma vagy.

3. Az Istennek irgalmassága merhetetlen, fontolhatatlan : az te bűnődnek mereteke vagy ő s-fontya.

4. Az Istennek irgalmassága határozhatatlan : az te bűnőd meg határoz-

323 Halálra SentētiaZot ember
 taroztatot. Azert ha ez vilagnak
 vetket csak egyedül cselekedjed
 volna is, de meg-is soha az Istennek
 irgalmassagaban veget nem ernel.
Quid est peccatum ad Domini miseri-
cordiam? Tela arenæ quæ vento
flante nusquam apparet. Micsoda az
 bűn az Urnak irgalmassagához ke-
 pest? Pokháló mely az belnek fu-
 vasára soha nem latók azt mondgya
 Chrysostomus Doctor. *In Psal: 50.*
Hom: 2. Noked penig bűnösnek az
 Isten irgalmas kegyelmes. Mert te
 benned talál okot az miért tegedet
 meg bányon kedveben vegyen es
 meg irgalmazzon. Mert mit bocsá-
 tana meg teneked, hanem vetkez-
 tel volna?

Psal: 51.
7: 1.

Ez az oka hogy David az ő gyil-
 kosságának es paráznaágának vet-
 kéért könyörögven azt mondgya
 Ötvenegyedik Soltaraban: *Könyörűl-*
en raytam en Istenem az te nagy irgalmassa-
god berint es az te irgalmassagodnak sokasága
berint mosd el az en alnokságimat. Ez pe-
 diglen

Niglen az Istennek irgalmassága árad mi reánk az Christusnak kin-
 senvedeseinek érdemeért.

Hívede azért hogy az UR Isten
 az ő bent Fia te eretted bocsátotta
 el az testben, es hogy az ő vére te
 eretted is ki öntetett? Híved. Mert
 lam annak nevében keresztkedtel
 meg. Ez az te hitód az, bator gyen-
 ge legyen, mely által ez orában
 meg igazultal. Bizony bizony mondom ha
 ki az en befedemet meg tartya, es hiszen an-
 nak az ki el bocsátot engemet örök élete vagyok,
 itéletre nem megyen, de által megyen az halál-
 bol az életre. Azon eskübsik Idvőzi-
 tónk bent Janos Evangeliomi köny-
 venek ötödik részében: Híves te az
 Istenben, hat örök életed vagyok
 &c. Rútak, fertelmesek ám az en
 bűneim: De dragalatos az Christus
 Iesusnak artatlan vére, mely el mos-
 sa az te bűneidet azt mondgya az
 bent Janos első levelének első ré-
 sében.

Nem tekint illyen bűnőse, kit
 Y 2 még

325 *Halálra Sententia* Zót ember
meg az emberek-is utálnak : Hogy
nem tekint, ha lám azt kiálttya,
hogy nem jút ő az igazakert, de az
bűnőfőkert hogy hja, s^{ent} Mathe
Evangeliumi könyvenek kilencze-
dek re^{se}b^{en}. Szent Pál-is azt tanít-
tya elő^{ször} Tímotheushoz írot leve-
lenek első re^{se}b^{en}, hogy az Chri-
stus azért jót ez vilagra, hogy az
bűnőföket idvőzítse. Te pedig bű-
nös vagy. Hát tegedet idvőzít
csak hidgy ő benne.

Egyűd nem fogadbe ha s^{ente}
hozza megyek-is : Sőt ő maga
mondgya Idvőzítónk. Az ki en
hozzam jút, nem úzóm en azt kí,
s^{ent} Janos Evangeliumi könyvenek
hatodik re^{se}b^{en}. Az mi nagyob, u-
gyan kí terjeztette s^{ent} kezeit, es
azt kiálttya : *Iövetek en hozzam mind-
nyajan, kik meg vadtok terheltetven az ti bű-
nötök miat, en meg könyebítlek.*

Matth: 11.

Keső: Rövid az idő: Hallad.
Nem rövid^{eb} az Tolvay idejenel.
Mar az Tolvay az kereszt^{en} vona-
go fel-

go felben vagyon egy főtől Chri-
stusnak: Uram emlékezzel meg en-
rolam mikor jutandák az te Orsá-
godban: ottan azt hallá: *Bizony mon-*
dom teneked ma én velem leszek Paradicsombá.

Mondgy csak egyet az ki az I-
stenhez folyamodot volna bűne bo-
csanattyaert, és ő előle elűzte vol-
na: Ha Cain Istenhez folyamodik
vala, neki is kegyelem adatik vala.
Mert cetera eskűdik az Ur Isten,
hogy nem akarja az bűnösnek hala-
lat, de hogy meg terjen es ilyen,
Ezechiél Propheta könyvenek har-
mincz harmadik részében. Be tőle
ennek igassága fent Pálon. Szent
Peteren: Maria Magdolnan, kiknel
te sem vagy bűnösök.

Ihol azért az bűn tegedet nem
rettegtethet: Mert irgalmas ke-
gyelmes az Isten: az Christus vére
te eretted öntet ki, csak hiddgyed
ezt erős hittel es az mellet maradj
meg ez oraban kegyelem teneked
Istentől én általam ő kepebeli em-

327 *Halálra Sententia* azot ember
ber által teneked igazságban azt hır-
deti az Ur Isten. Velede hogy tört-
tenetből lőt az en ide jövetelem?
Isten inditot engemet arra, hogy
az ő akarattya ez oraban hirdet-
sem teneked, hogy meg tartással
az örök életre.

Az halálnak iszonyu volta retteg-
tethet teged: De halladé mit mond
Idvőzítőnk szent Janos Evangelio-
mi könyvenek nyolczadik részében.
*Bizony bizony mondom tinektek, ha valaki az
en beszédemet meg tartya, halált nem lát örökre.*

Az Christusnak beszede pedig csak
ez: *Tartsátok pœnitentiat, es bídgyetek az
Evangeliumnak, azt mondgya ő maga
az Ur Christus szent Mark Evange-
liomi könyvenek első részében. Te
ez oraban pœnitentiat tartottal:
Mert meg szantad bantad bűneidet.
Te ez oraban hível az Evangelium-
nak, hogy Christus az egész emberi
nemzetnek meg váltoja, es hogy
az bűnösökert jút ez vilagra. Hat
az Christus Iesusnak esküve se-
rint ha-*

rint halált nem látz örökre. Mert ez az te halalod csak álom, melyben az életbeli terhes gondoktól meg menekedel és meg nyugod az földben.

Oh maydan el fogy életem. De nem halál az, hanem csak az Leleknek az testül való meg válása, az hitvan bűnös gyarló testnek levetkezése, mellyet ugyan ohaytva kíváncsának az régi hivek mint szent Pál mondgya Philippisben írott levelének első részében: Kivánok úgy-mond el oblatni és az Christussal lenni.

De keserő ennekem ez erő csak a-
lat való halálnak neme azt gondolod. De nem keservebb az Christus halalanak nememel: ki azért fésztetet az keresztfara, hogy azon való keserves halála által minden ő benne hívőknek halalokat meg szentelne, és az kárhozatot akar mi halálnak neméből-is ki bina, és kitörtene. El törté Idvőzítőd te előtt-

329 *Halálra sententia*zot ember
ted az jeget az ő keserő halálával,
csak kicsint kelletik gazolnod, de
az sem kárhozatos az mint mondá.

De annak felette, hiszem tudod,
hogy ugyan meg kellett volna egy-
szer költsz az halált, avagy akar-
tad volna avagy nem, az peniglen
micsoda lőt volna, talám ez mo-
stani bevédelet ezerkeppen valo
kinokkal meg hallatta volna. Mi-
csoda? Ez egy szempillantásig va-
lo testednek fájdalma rettegété?

Ecclesi:
30. 7: 17.

könyvenek harminczadik rebeben?
Job az halál hogy sem mint az keserő
élet es az örökre valo nyugoda-
lom, hogy sem az senlő fájdalom.

Plinius
28. cap:
2.

Pogány ember Plinius meg-is illen-
dókeppen hozza föllet ehez: *Ex*
omnibus bonis, quæ homini tribuit na-
tura, nullum melius esse tampestiva
morte. Az az: Minden jók között
valamellyeket az természet adot az
embereknek, semmi nincsen job az
idejenkoran valo halállal. Mert mi-
csoda

csoda lokaig elni, hanem csak so-
kaig győtrődni, azt mondgya A-
goston.

August:
de verbis
D. Serm:
17.

Gondold meg csak ez világot
micsoda: Ugyan ropogva egh ez
az bujufagrak, gonos kivánságok-
nak, irigységeknak, es telhetetlen-
segeknek tüzének miatta. Hol az i-
gaz az kire ebben valo sikraja nem
pókdőste volna? Egh az hazad s-
nem mennel ki belőle? Bizony bol-
dogok az kik meg halnak az Chri-
stusban valo igaz hitőkben, mert
ez gonosfagban fekűvő efe veset
fertelmes világból ki haladván meg
nyugosnak az ő munkajoktól, azt
mondgya bent Janos Mennyei jele-
nesekről írot könyvenek tizenne-
gyedik részében.

Leslad
Thesau-
rum con-
cionat.
P Per
fol. 626.

Csak jo akaróimtul edes Aryam-
fiatúl valo meg válasomat sanom.
Ezennel követnek ők-is. Mert min-
den embereknek egy be jőverelek
vagyon ez életre, hasonló ki mene-
tele-is, azt mondgya az bölcs

331 *Halakra Sententia* 20t ember
könyvenek hetedik részében. Rea
kel erre mennijek mindeneknek,
nem te vagy első, utolsó sem leszel.

Igy azért az halál sem retteget-
het tegedet csak bizzal az Istennék
irgalmasságában, es az Christusban
hidgy es ez hit által ajánlyad lelke-
det az Szent Istvannal az Christus
kezeben: Uram ved hozzád az en
lelkemet.

Itt amaz három kérdéseket, mel-
lyeket az Ur Vacsorajaval elő em-
berekül szokunk kérdeni, az halal-
ra menő embertől-is elkerdheted,
es ha időd vagy on hozzá az kőz
gyonatot-is el mondhatod vele az
Mi Atyákkal egygyűt, es meg áld-
hatod, az időnek, az helynek, az
jelen valoknak, es az halakra menő
embernek állapottyat meg tekintvő.

Igy vegezem el ez Agendat,
melyből az mi Istenünk sent Fiával
sēt Lelkevel egyetemben dicsírte-
sek, es az ő Anyasent. egyha-
za cppúllyen Amen.

K Ö.

KÖZÖNSEGES HALA-ADO IMADSAG, AZ
Istennek mindennemű el vőtt
es el vejendő Lelki es te-
sti jo tetemenyiert.

ÖRÖK Mindenható Isten,
Menynek es Földnek Ura
temője, mi Urunk Iesus Chri-
stusnak dicsőfleges fent Attya,
Abrahamnak, Isaknak, Iacob-
nak, s-mi nekünk-is kegyelmes
Istenünk: Te főt Felsegednek
alazaros fivel lelekkel nagy ha-
lakat adunk, Szent Fiadnak az
Ur Iesus Christusnak nevébe,
minden időbeli el vőt kegyel-
mes ajandekidert lelkiekert es
testiekert: Kiváltkeppen hogy
te minket örök időnek előre
az életre Christus Iesusban ke-
gyelem-

333 Közönfeges hala-ado Imadsag.
gyelemből valasztottal, keped-
re es hasonlatossagodra terem-
tettel, fent Fiadnak általa meg-
valtottal, örökös fiaidda tőttel,
Szét Lelkeddel az fogador fiu-
sagra el pecseteltel, igaz es id-
vőzítő ismeretedre hoztal, id-
vősségünk es örök életünk fe-
lől bizonyoslatóttel, es ez ide-
iglen minden lelki testi vese-
delmektől kegyelmességedből
meg őriztel oltalmaztal, es az te
Anyafent-egyhazadnak tarfa-
sagaban meg tartottal.

Reggeli. (Ez el mult estakának setet-
segeből-is ez mai napnak vila-
gossagara egessegeben es bekef-
segeben jutattal.

Estveli. Ez dellyesti orakra-is eges-
segeben es bekefsegeben jutat-
tal,) Annakokaert mind ezek-
ert te

Közfelfogás halál-ado Imadság. 334
ert te Szent Fellegetnek legyen
örökke való hala.

Visszontag te Szent Felleget-
nek alazatos fivel Lelekkel kő-
nyörgünk, Szent Fiadnak az Ur
Iesus Christusnak nevében Szent
Leleknek veszerleseből min-
nemű kegyelmes igiretidnek
Lelkieknek es testieknek ray-
tunk el tellyeseteseert, es ke-
rünk teged, hogy az mi Iffusa-
gíknak bűneit, es egész élet-
rünkben való alnokságinkat,
tevelygesünket hitetlenségün-
ket es minden egyéb gonos-
cselekedetinket, kegyelmesse-
gedből Szent Fiadert bocsad
meg: Szent Lelkednek általa
az te meg ismert igazságodban
idvősségünk es örök életünk
felől

335 Közönséges háládozó Imádság.
felől való hitünkben es remen-
ségünkben, mind végighlen
tart meg: reánk kiaraztott fent
igednek igaz világoftagat az mi
fivőnkben es lelkünkben na-
ponkent igaz hitnek általa ne-
vellyed es őregbitted.

Arafd reánk Uram Iſtē min-
den lelki testi áldafidat, es fent
Lelkednek általa naponkent
terits hozzád bennünket, hogy
terhefsünk, hogy tegedet job-
ban jobban ismerhefsünk, fel-
hefsünk, ferethefsünk, tífte-
hefsünk, es mindenben az mi
fiu es leányi engedelmeſſégün-
ket, kedves áldozatul te Szent
Felfégednek be mutathaffuk.

Oltalmaſ meg Uram Iſten
fomfedſáginkban levő Kereſ-
tyen or-

Közfelfogás haladó Imádság. 336
ryen orfagokkal tartományok-
kal Varakkal, Varosokkal, Fa-
lakkal, es azokban levő hiveid-
del, es szolgáladdal egyetemben
minket-is Varasunkkal, Eccle-
siákkal es hazunk nepevel e-
gyetemben, minden lelki es te-
sti védelemektől: Kiváltkep-
pen az ördögtől, annak alnok-
ságtul, csalárdlágatul, hamis
tudományatul, védelmes ki-
sértetítől, ártalmas tagaitul: jö-
vendő védelmes hadaktul ha-
borúságtul, rablásatul, dúlásatul,
tűztől, ehsegtől, dragaságtul,
védelmes betegségekől, hir-
telenben való halaltul, egi ha-
boroktul (vésektől, ragyaktul,
kőesőtől, meny-űtő kővektől,
védelmes ár-vizektől) bűn-
ben va-

337 Közönséges hala adó Imádság.
ben való elestül, gonos hirtül,
nevtül, gyalazattul, gonos lel-
ki itmerettül, ketségben való
elestul es kárhozattul.

Óltalmaz meg Uram Isten
mind most s-mind ennek utan-
na való időkben, idegen ne-
peknek, ki útesektül, kártete-
lektül es fegyverektül.

Szand meg Uram Isten az te
hiveidnek ennyi sok keserves
nyomoruságat, gyalazattyat,
romlásat; es vérek hullását, mel-
lyet mind most s-mind ennek e-
lőtte való időkben az idegenek
raytunk kemelenenül csele-
kettenek, hogy az kegyetlenek-
tül az ő mi raytunk vőt győze-
delmekert az te nagy neved ne
ősidalmaztaslek.

örven-

Közfönséges hala-ado Imadság. 338

Örvendeztes meg Uram Istén
bennünket ennyi sok fíralmas
es rabfagos éftendcink után
hatalmas gondviselefeddel, ol-
talmazafoddales bekefegeddel.

Tarts meg Uram Istén min-
denhelyeken itt mi közfötűnk-
is az te fírelmes Fiadnak vére-
vel meg váltot kicsiny ferege-
det, es Anyafent egyhazadat
abban levő Fejedelmekkel, U-
rakkal, vitezlőkkel, gondvise-
lőkkel, tanítókkal, es az fíegeny
köfféggel, egyetemben az te
nagy nevednek dicsőfégeért,
mint regenté hatalmassan meg
tarrottad Ægyptombā az pufsta-
ban Affyriaban, Chaldeaban,
Sido Orfagabā, es egyeb helye-
ken mindē kegyetlenek ellen.

Urā Istén gyomlaly kiköz-
zülünk

Z

zülünk

339 Közönséges halálado imádság.
zülnök minden gyűlölséget,
viſſa vonaſt, harag tartaſt, boſ-
ſu allo lelket, es ajandekoz
meg bennünket, igaz ertelem-
nek, bölceſégnek, haznos ta-
nacsnak, erőſégnek, eggyeſ-
ségnek, igaz atyafiúi ſeretet-
nek, es Iſteni ſelelemnek lelke-
vel, hogy mind az te nagy ne-
vednek tiszteſégere es dicsőſé-
gere tartoſo dolgokban ſ-mind
az mi nyomorult hazánkna, es
abbá levő Anyaſent-egyhazad-
nak oltalmazáſara es meg ma-
radáſara ſolgalo igyünkben,
eggyet ertheſsünk eggyet akar-
haſſunk, es egy ſivel Lelekkel
nagy haſnolon ſolgalhaſſunk.

Ur Iſten mi kegyelmes ſerel-
metes ſent Atyánk alazarolon
könyörgünk ezen-iste ſét Fel-
ſegednek,

Közfelfogés helyébe Imádság. 340
feggednek, (hogy ez jelen való
napot-is ted minekünk egeffé-
gelle es bekeffégeffe, hogy az
mi Keresztényi hivatalunkban
forgalmatosban el járhattunk.
Ez követhetőzendő efsakat-is
ted minekünk bekeffégeffe,
nyugodalmiffa, hogy az holna-
pi napra bekeffegben fel vir-
radvan az mi Keresztényi hiva-
talunkra meg terhesünk.)

Igy tegy mi velünk mi ke-
gyelmes Atyánk Istenünk az
te Fiadnak az mi Urunk Iesus
Christusnak általa: hogy mi-is
te fent Felfeggednek kegyelmes
gondviselelet es oltalmazasat
látvan, az te nagy nevedet di-
csőithetsük, es nemzetsegről
nemzetsegre te fent Felfeggedet
mind örökkön örökké ma-
gasztalhattuk Amen.

179

lema

ak.

m.

280

281

e/e-

282

nem

286

288

289

ent-

290

291

292

C.

meg

Z.

302

Tar-

HADAS IDŐRE VALO

közönseges Imadság Országunkért es
Fejedelmünkért, S. M.

Ö Rök Felseges Mindenható kegyelmes Ur Isten, mi
Urunk Iesus Christusnak dicsőseges Bent Attya:
nagy halakat adunk mi te Bent Felsegednek, minden i-
dőbeli velünk való lelki es testi jó tetemenyidert: de ki-
váltkeppen ezekert, hogy az mi Nemzetünket az ördög-
nek sötet országabol az te szerelmes Fiadnak dicsőseges
országaban által hoztad, idvősseges ismeretedre jutat-
tad es ennyi romlasunkra igyekző hatalmas Nemzetse-
geknek dicsőségek ellen è kedizlen kegyelmessen meg tar-
tottad: Hazánknek meg maradasaert vigyazo Fejedel-
mekkel, Keresztyen gondviselőkkal, igaz haza szerető
tanacsos Urakkal s-vitézlő népikkel meg latogattad:
minket-is penig Anyánk mehetul fogvan mind ez ideig-
len minden lelki es testi veszedelmektul kegyelmessen meg
öriztel oltalmatal, es ez el mult efsakanak Sötetségeből
ez mai napnak vilagosságarra (ez mai napnak est veli
orajara) egessegeben bekeessegeben jutattal: az mellyekert
az te dicsőseges nagy neved földön mennyen legyen
mind öröкке Bent es áldot.

Könyörgünk visontag te Bent Felsegednek buzgo lelki
abitatossággal Bent Fiadnak az Ur Iesus Christusnak ne-
veben, hogy ezen el inditot Atyai gondviselésedet ennek
utanna-is marazd meg mi raytunk, mind vegiglen, es
az te melto haragodnak s-abbol szarmazot erdemlet bün-
tetetesünknek okait, az mi sok tiukos es nyilván való bün-
neinket,

neinket, bocsásd meg minékünk s-kegyelmez meg Nemzetünknek es ne fizes minékünk az mi alnokságink szerint, hanem inkább az te veghetetlen nagy irgalmasságodból Nemzetünkben letelepüet Anyaszent-egyházadat igaz Isteni tiszteletteddel egyetemben az ördögöknek es ez világi Istentelenek dihösségei ellen maradj meg mind végiglen: Sőt fenítsd meg kegyelmes Atyánk az magas egekből az te nagy nevednek káromlói, Szent-tiszteletednek ellnzói, es az te egy igyü hivednek üldözöi, kiknek minden igyekezetek lam csak Börnyn vér ontas: Anyaszent-egyházadnak pusztitasa: ösvégeknek árva-
nak meg rontasara.

Elegeld meg ennyi sok időtül fogvan való nyomorúságinkat, buydosásinkat, rettegetinket, kar-vallásinkat, üldözésinket: es ved el volunk ez nagy inséget, es az ellenségnek mi reánk kűsitet eles fegyveret fordits el mi rolunk: Lam mi vagyunk Ur Isten az te valasztot nepeid, kikert Berelmes fiadat Börnyn halálra adtad: Ne had azért el merülni kicsiny Barkadat, ha immar meg váltottad: Mert meg sokasodtanak jól latod Ur Isten az mi ellenségink, mi penig erőnkben, es számos váltunkban tellyességel meg fogyatkozunk.

Oh magasságban lakozo Szent Isten kely ki ezokaert mi melleiünk, es az te dicsoseges nagy nevedert szabadits meg minket. Ez vegre tamaß minékünk minden időben Isten selő hatalmas es győzödelmes igaz vallasu Fejedelmeket az kiket penig mostan Isteni jo voltodból illyeket attal, azokat mellettek levő hasznos tanacsos Urakkal, igaz haza Berető vitézlo nepekkel egyetemben áld meg jo egesseges hoßßu clettel, minden Istenes dolgokban Berenyes boldog

boldog előmenetellel, ellenségeken való tellyes győzedelmekkel: Nevezet szerint igaz vallasunkert s-meg romlot hazánkert hadakozó, sok vendélt veszedelmek között forgó nemzetünknek mostani Keresztien (Kiralliat) Fejedelmet, halgass meg seje felet áradot nagy haboruságinak napjain az ő könyörgéseben: küld el neki az seget/egyet az te Sentséges helyedből, es Syonbol oltalmazd meg öt minden rea fenekedő fel-szavalkodot sok Samu hatalmas ellenségitül, nem kulomben mint regen Davidot Goliathul, es az alnok tanácsu Achitopheltul, Ezechias Kiralt keves Samu nepevel Senacheribtül. Tellyesítsed, Okönyörülő Isten, Szent kívánságit, es igazgassad tanácsit, hogy az mikeppen ez ideiglen, ugy ennek utanna-is ele-tinek minden napjaiban leheessen az te tisztességednek oltalmazója, az igaz vallasnak plantalója, azzal ellenkező teveltyeseknek gyomlatója es irtogatója.

Fejedelmünk (Kiralyunk) utan levő fő gondviselőinket, elmejekben, értelmekben, tanácsokban, igyekezetekben es minden tehetőségekben Szent Lelkednek általa bírszad es igazgassad minden jora.

Gyomlaty ki Seregeknek Ura, közzülök minden gyölöséget, irigységet, harag tartást árultatást, bosszú általa gerjedező indulatokat, es öntsed az ő szívemben az igaz Isteni es Atyasúi Szent Szeretetnek, egygyességnek, bekeességnek, es Isteni felelemnek Lelket, hogy az te Szent parancsolatod szerint elheessenek nagy egygyességben, bekeességben, Szereteten, es egyenlő akaratból vigyázhasanak es sorgolodhasanak azokban, mellyek Szent nevednek tisztességre, romlot hazánknek marokni fogyatek Nemzetünknek meg maradására szolgálnak.

Oltat.

Oltalmaz minket-is, Uram Isten, Országunkkal, Vá-
rainkkal, Varasunkkal, Ecclesiáinkkal és házunk nepevel
egyetemben minden rettenetesegektől, az ördögnek ke-
sértetétől, ártalmas tagaitól nagy betegsegektől, dög há-
laltól, dragaságtól tuztól ellenségnek reánk jövetelétől, és
minden egyéb lelki testi veszedelemtől.

Halgas meg Ur Isten minden nyomorultaknak, ár-
vaknak, ösveggyeknek, nagy betegségekben levőknek, u-
ton-jaróknak, kesértetben esteknek könyörgéseket, és az ő
megszorulásokból szabadíts meg őket, és minden siralmas
panaszokból szabadíts meg ki mi közölünk és örvendetes
híreknek hallásával vigasztal meg minket.

Igy tegy mi velünk O minden irgalmasságnak Istene
az te egyetlen egy Fiadert az Ur Iesus Christusert, kivel
él és uralkodik az Szent Lelekkel egyetemben mind
örökkön örökké, Amen, Mi-Atyánk, &c.

V E G E.

RENDI AVAGY LAISTRO- MA EZ KIS KÖNYVECZKE- ben levő dolgoknak és tanúságoknak.

I.

AZ SZENT KERESZTSEG- RŐL.

I. Mi legyen az Keresztseg.

II. Hasznai az Keresztsegnek.

1. Istennel való frigyezes.

Z 4

pag: 1.

6.

3.

2. Ujjon-

79

etn

ak.

m.

30

238

se-

233

em

286

233

239

ent-

290

293

292

meg

Z.

302

Tar-

L A I S T R U M.

2. Ujjonnan valo sületesnek bizonyysaga. 6.
3. Anyaszent egyházban valo be Samlaltatas. 5.
- III. Az Keresztseghez adatatot hasznos tanusagok. 12.**
 1. Az gyermek meddig solni nem tud meg kellyene Keresztelni es miokaert? 12.
 1. Mert Isten frigyeiben vannak. 13.
 2. Mert ok-is hitteles bent Lelekkel ajandekoztattanak. 19.
 3. Mert ez által bocsattatnak be az Anyaszent-egyházban. 16.
 4. Mert az keresztelésről valo Parancsolat ö reazok-is tartozik. 18.
 5. Mert hittek vallások helyet vagyon az Anyaszent-egyház. 19.
 6. Mert ok-is tagai az Ecclesianak. 22.
 7. Mert ugy felel meg az keresztseg az környül metelkedesnek Sacramentomanak. 22.
 8. Mert az egesz ház nepek között az Apostolok kücsineket is kereszteltenek. 23.
 6. Mert az régi Paterek-is ugy cselekedtenek. 24.
 2. Szabade az Babaknak keresztelni az búksegnek idejen. 25.
 1. Mert nemssabad nekik prädikallaniok. 26.
 2. Mert nincsen parancsolattyok róla. 28.
 3. Mert Martion eretnek talalmánya. 28.
 4. Mert nem köttetet az keresztsegnek vízehez. 28.
 3. Az Papazoknak Tejek, Savok, nyalok, Mezek, búksegesséke az keresztsegben. 30.

LAISTRUM. AZ VEG VACSORA- R. O. L.

I. Az Veg Vacsorának ki Solgaltatásának módgya.	32.	ak.
II. Hanyſor kel ki Solgaltatni	35.	nn.
III. Karacson innepere tartozo pelda.	36.	280
Micsoda va tötte az Iſlenſeg az ő tule ſel vöt teſtet.		281
1. Az emberi nemzetnek valſaganak veghez vivo eſközeve.	37.	283
2. Az Iſten ſeretetinek jeleve.	39.	286
3. Az ſrigynek bizoſſagava.	41.	288
4. Az valſagnak helyre allataſanak. is jeleve.	42.	289
5. Elő kenyerre.	43.	290
IV. Az közönſeges vallas tetel.	44.	291
V. Az Ur Vacsorához tartozo kerdeſek.	47.	292
VI. Az igeek, mellyekkel az Veg vacsora ſereztetet.	49.	
VII. Hala-adas az Veg vacsora utan.	52.	
VIII. Quadrageſima Vaſarnapjan az Veg Vacsorához illendő pelda.	54.	
Minemü keſület kívantatik az Veg Vacsorához.	55.	
1. Az Iſteni iſmeret.	57.	
2. Az Ur Vacsoraja ſelöl valo ertelem.	58.	
3. Az hitnek erőſſege.	60.	
4. Az pœnitentia.	61.	
5. Az Atyaſüi ſeretet.	63.	
IX. Huſvet napjara illendő pelda.	65.	
1. Kicsoda ſerezette az Veg Vacsorat.	66.	
2. Micsoda az Veg Vacsora.	70.	
3. Mikor ſereztetet az Veg Vacsora.	68.	
4. Miert ſereztetet eſtve.	69.	
5. Miert		

L A I S T R U M

3. Miert szolgaltatik ki mostan reggel. 69.
6. Miből bereztetet az Veg Vacsora. 70.
7. Miert kenyerből borból. ibidem.
8. Kiknek bereztetet. 72.
9. Mi vegre bereztetet. 74.
- X** Masodik pelda Husvet napjára. 79.
1. Micsodas testben tamador sel az Christus. 80.
2. Micsodas etelünk az Christus teste, italunk az ő vére ibidem
- XI.** Pünköszt napjára tartozo pelda. 93.
1. Minemü eszköze az Szent Leleknek, mind az ige, mind az Sacramentomok. ibidem
2. Az ige hathato az Szent Lelek által. 94.
3. Az ige által nemzi az Szent Lelek az hitet. 96.
4. Az ujjonnan valo sütest-is. ibidem
5. Az idvösség az ige nélkül el sem kezdetik vegbe sem megyn. 97.
6. Az Sacramentomok eszköze az Szent Leleknek. 98.
7. Az igereket meg ábrázolják az Sacramentomok. 101.
8. Az keresetség eszköze az Szent Leleknek. ibidem
9. Az Ur Vacsoraja eszköze az Szent Leleknek. 102.
10. Enni az Christus testet, innya véret. 103.
- XII.** Aratas elödedire valo pelda. 106.
1. Miert neveztetik az Ur Vacsoraja kenyerek tördeltetesének. ibidem
2. Az Christus testének tördeltetesének emlékeztet. 107.
3. Mert az Christus cletnek kenyere. 109.
4. Meg mutattya hogy mi eretünk tördeltetet az Christus

LAISTRUM.

Christus teste.

110

5. Vissen az Christussal valo egyesulesunknek isme-
retire. 112

6. Szivunknek töredelmességre vissen. 113

XIII. Szüret elődedire valo pelda. 115

1. Valóságossan jelen vagyone az Veg vacsoraban az
Christusnak teste. ibidem

2. Az kenyér Christus teste. 116

3. Az pústaban levő köszikla Christus. 118

4. Mődgya az Isten kegyelmeben valo reszesulesunk-
nek. 122

5. Valóságossan jelen vagyon az Christus teste vére. 125

XIV. Advent Vasár-napjara tartozo pelda. 126

1. Micsoda haszō adatik az Veg Vacsorabā. 127

2. Az hit erősítetik. ibidem

3. Az hitnek agaiban meg erősít. 130

4. Az Christusban szerkeztet. 132

5. Ez vilagot meg utaltatya. 134

6. Az Atya fiui szeretetet öregbíti. 136

XV. Az Ur Vacsorajanak betegeknek ki szolgálata-
nak mődgya. 138

1. Az beteget nem communicaltathatni es miokaert. 139

2. Az beteget communicaltathatni es miokaert. 141

3. Az betegnek communicaltatasaban valo rend tar-
tas. 145

4. Minemü meltsagos bentseg az Veg Vacsora es
miokaert. 149

1. Mert termeszet szerint valo Isten szerzése. 150.

2. Mer

79

em

ak.

nn.

280

281

ese-

283

tem

286

288

289

ent-

290

298

292

C.

meg

Z.

302

Tar-

L A I S T R U M.

2.	Mert igen nagy dolgokra emlékeztet.	151
3.	Mert nagy jót vésünk abban.	153
XVI. Az Ur Vacsorájában való kenyerről.		158
1.	Kovássos kenyér legyené avagy kovasztalan.	159
2.	Illendőb az kovássos kenyér es miokaert.	160
3.	Keregeded legyené, avagy gömbölyű, avagy lapis gyenge hartya, mint az Ostya.	163
4.	Az Ostyat mint Antichristus Miseszö kenyereit meg kel vetni.	164
5.	Az Ostyasok ellenvetesi meg fejtetnek.	169
6.	Az Keresztyeni Szabadsgának regulái.	ibidem
7.	Az Ostya ninesen eppuleire.	170
8.	Micsoda az Ostya.	176
9.	Az kenyér micsoda.	177
10.	Az Ostyanak igaz eredeti.	182
11.	Theodosius Császárt el tiltotta az Veg Vacsoratul Ambros Doctort.	186
12.	Romában az Papak tereben eytettek az Miser.	188
13.	Papa Attya az Ostyanak.	190
14.	Bernoldus Papista Doctort itileti az Ostyarol.	193
XVII. Az kenyerek tördelese miszodas Ceremonia az Veg Vacsorában.		202
1.	Az kenyerek tördelese allattiyara tartozik az Veg Vacsorának es miokaert.	205
2.	Mert Christustul az Veg Vacsora melle rendeltet.	ibidem
3.	Mert ollyan meltosagos az kenyér tördeles mint az bala-adas es az ostogatas.	206
4.	Mert Luther Marton-as azt tanította.	207
5.	Mert	

LAISTRUM.

9. Mert az kenyér tördeltes parancsolat alá vette.
tet. 209
6. Nagy ereje vagyon ez parancsolatnak. Ezt csele-
kedgyetek. ibidem.
7. Mert az kenyér tördeles hasznat adgya elő az Va-
csorának. 212
8. Mert Szent Pál is egy atallyaban allattya az ke-
nyer tördelést. 215
9. Mert az Apostolok is azont cselekedtek. 220
10. Mert az Veg Vacsorának epségere tartozik. 225
11. Mert az regi Paterek is tördeltek az kenyeret. 231
12. Az Ostyasok ellenvetesi meg seytetnek. 224
13. Luther Marthon erős argumentomi az Papistak
ellen, az kenyér töresnek meg erősitefere. 222
14. Külömböz az kenyér tördeles az Veg Vacsoraban
az közönseges kenyér tördeléstul. 232
15. Mikor szolgáltaffekki az Veg Vacsora. 231
16. Az Veg Vacsoraban meg maradot kenyeret es
bort az regiek hova töttek. 237

III.

AZ HAZASULANDOKNAK

egyben adattatásoknak

módgya.

240.

- I. Hirdetes nélkül az Hazasokat nem szabad egyben ad-
ni, es miokaert. 241
- II. Isten Adamot ki hirdete Paradijsomban. 245

III. Az

179

lema

ak.

em.

280

281

ese-

283

tem

286

288

289

ent-

290

298

292

C.

meg

Z.

302

Tar-

LAISTRUM.

- III. Az Hazassag áldot életnek neme.** 244
1. Mert önne maga Isten szerzette. *ibidem*
 2. Mert jó okokert szerzette. 249
 3. Hogy egy masnak segí seggellegyenek. 247
 4. Hogy az emberi nemzet szaporodgyek. 249
 5. Hogy az paraznasag eltavoztassék. 252
 6. Mert tisztességes tiszték vagyon az hazasoknak. 254
 1. Hogy egy mast szeressék. 255
 2. Hogy magzatryokat tisztességhé nevellyek. 256
 3. Hogy az Ferfi Feleseget oltalmazza. 259
 4. Igaz kezi munkajaval tartsa. 260
 5. Az Asszonyi allat ferjet tisztelje. 262
 6. Hazara gondot viselleyen. 263
- XVIII. Az Hazassaghoz illendő tanusagok.** 268
1. Sacramentome az Hazassag. 269
 - Miert nem Sacramentum. *ibidem*
 1. Mert az értelmes Papistak-is tagadgyak. *ibidem*
 2. Mert nem ugy szerztetet Istentől mint Sacramentom. 270
 3. Mert köz az hivekkel es az Hypocritakkal. 271
 4. Mert sem az Apostolok sem az Paterék nem tartottak Sacramentumnak. *ibidem*
 5. Mert eltérő allatbol valo jegy nélkül vagyon.
 6. Mert Christus sem elt vele. *ibidem*
 7. Mert az szerzetes Papok sem elnek ez Sacramentommal. 272
- II. Miert esküsznek egyben' az Hazasok.** 273
- III. Az Keresztyen embernek miert nem szabad Bálvanyozó feleséget venni.** 278
1. Mert

LAISTRUM.

1. Mert meg tiltotta Isten. 279
2. Mert igen utalatos Isten előtt. *ibidem*
3. Mert az által az Isteni tisztelet meg bántatik
4. Mert az magzatok az igaz Istenül el vonattatnak. *ibidem.*
5. Igaz vallasut kel venni es miokaert. 280
- A V. Miert nem szabad egy felesegnel többet venni. 281
- Lamech ket felesegu első meg rontoja az Isten szerzese-
nek. 283
1. Mert az Istennek es az természetnek törvénye nem
engedi, hogy egy felesegnel többet vegy. 286
2. Mert nyilván tiltja az Isten. 288
3. Mert az jambor feleseg bosszu: illetetnek. 289
4. Mert ellenkezik az Christus es az Anyaszent-
egyhaz között való példázattal. 290
5. Pogany sokas sok feleséget venni. 291
6. Mert iszonyu bun szállana rea. 292

TOLDALEK.

Minemű okok szakaztтыak el az Hazaf.
sagban élő embereket egymástul.

Hat kiválicheppen való okok, mellyeket lásd meg
folio. 293. 295. 299. 301. 303. 305. 308. &c.

I V.

HALALRA SENTENTIAZ-
tatot ember vigasztalásának módgya. 302

I. Tar-

LAISTRUM.

- I. Tartozik az tanito vigasz. az halakra menö emb. ibid:
1. Vissi arra az Christus es az Angyal peldaja. 313
 2. Az halakra menö embernek rettegesi. ibidem
 3. Az het issiaknak Annyoknak peldaja. 315
 4. Szent Istvan birtattya Christus. 316
 5. Az Tolvayt-is. 317
- II. Az hün ellen valo vigasztalas. 318
- Az Isten irgalmassaganak termeseti. 322
- III. Az halal ellen valo vigasztalas. 326
- Közönseges bala-ado Imadsag. 332
- Hadas idöre valo Imadsag. 348

VEGE.

